

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLÂM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI
TÜRK İSLÂM EDEBİYATI BİLİM DALI

MÜSTAKÎM-ZÂDE'NİN BİYOGRAFİK İKİ RİSÂLESİ:
ŞUYÛH-I AYASOFYA VE MEŞÂYİH-NÂME-İ İSLÂM

ZELİHA DİLEK KEÇECİLER
17811001018

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN:
PROF. DR. AHMET YILMAZ

KONYA – 2018

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Zeliha KEÇECİLER		
	Numarası	17811001018		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İslam Tarihi ve Sanatları / Türk İslam Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	MÜSTAKİM-ZÂDE'NİN BİYOGRAFİK İKİ RİSÂLESİ: ŞUYÛH-I AYASOFYA VE MEŞÂYİH-NÂME-İ İSLÂM			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı: Zeliha KEÇECİLER

İmzası:.....

 KONYA	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	 NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
--	---	--

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Zeliha Dilek KEÇECİLER
	Numarası	17811001018
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İslam Tarihi ve Sanatları / Türk İslam Edebiyatı
	Programı	Yüksek Lisans
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Ahmet YILMAZ
	Tezin Adı	MÜSTAKİM-ZÂDE'NİN BİYOGRAFİK İKİ RİSÂLESİ: ŞUYÛH-I AYASOFYA VE MEŞÂYİH-NÂME-I İSLÂM

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan MÜSTAKİM-ZÂDE'NİN BİYOGRAFİK İKİ RİSÂLESİ: ŞUYÛH-I AYASOFYA VE MEŞÂYİH-NÂME-I İSLÂM başlıklı bu çalışma 27/12/2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sıra No	Danışman ve Üyeler		
	Unvanı	Adı ve Soyadı	İmza
1	Prof. Dr.	Ahmet YILMAZ	
2	Dr. Öğr. Ü.	Mustafa DURDU	
3	Dr. Öğr. Ü.	Murat AK	

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Zeliha KEÇECİLER		
	Numarası	17811001018		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İslam Tarihi ve Sanatları / Türk İslam Edebiyatı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Ahmet YILMAZ		
Tezin Adı	MÜSTAKİM-ZÂDE’NİN BİYOGRAFİK İKİ RİSÂLESİ: ŞUYÛH-I AYASOFYA VE MEŞÂYİH-NÂME-İ İSLÂM			

Metin tenkitlerinde eser isminin belirlenmesi en önemli işlerdendir. İslâm kültüründe yazarlar, eserlerinin içeriğini en veciz ve sanatlı bir şekilde ifade edecek bir başlığı tercih ederler. Yazdıkları eserlerin ilk sayfasını boş bırakmak ve esere 1/b yüzünden başlamak adettir.

Bu çalışmada, 18. Yüzyıl alimlerinden Müstakîm-zâde’nin hayatı, eserleri, yaşadığı çağın siyâsî ve edebî durumu anlatılmıştır.

Bu tezimizde çalıştığımız biyografik eserlerden birinci eserin adı “Zâkirân-ı vâizân-ı Ayasofya-i Kebîr”dir. İkincisinin adı da “Meşâyih-nâme-i İslâm” dır.

Şuyûh-ı Ayasofya da denilen birinci eserde Büyük Ayasofya Camiinde vaiz olarak görev yapan onbir şeyhin biyografisi vardır. İkinci kitapta ise cenaze namazlarını şeyhülislamın kıldırıldığı onsekiz şeyhin biyografileri mevcuttur.

Müellif her iki eseri de, içlerinde yer alan yirmidokuz şeyhin bilinmesini istediği ve unutulmamasını sağlamak istediği için yazdığını söylemektedir. Her iki eser, Devhatü’l-Meşâyih’in zeylidir.

İstanbul Süleymaniye ve Topkapı kütüphanelerinde nüshaları mevcuttur.

ANAHTAR KELİMELELER: Biyografi, Müstakimzade, şeyh, vaiz, meşayih, Ayasofya, kürsü şeyhliği.

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Zeliha KEÇECİLER		
	Student Number	17811001018		
	Department	İslam Tarihi ve Sanatları / Türk İslam Edebiyatı		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Prof. Dr. Ahmet YILMAZ		
Title of the Thesis/Dissertation	MUSTAKIM-ZADE'S TWO BIOGRAPHIC BOOKLETS: SHUYUKH AYASOFYA AND MASHĀYIKH-NAME-I ISLAM			

Naming the title of the work is one of the biggest issues at textual criticism. Muslim writers traditionally would prefer selecting a fancy title expressing the context the work in brief. As is usual, they leave the first page blank and start from the first verso.

In this study, the life and works of Müstakimzade as one of the 18. Century scholars are explored and the political and literal situation of his era is discussed.

First biographical work that studied in our thesis is “Dhākiran-i Waizān-i Ayasofya-i Kabir” and the second one is “Mashāyikh-Name-i Islam”.

The first source also called “Shuyukh Ayasofya” includes the biographies of 11 sheikhs carrying out the preaching duty at Ayasofya Mosque. The second book contains the biographies of 18 sheikhs whom funeral prayers performed by officials at a level of “shaykh al-islam”.

The author explains also the purpose of his both works as he desires to remember these 29 sheikhs and honor their memories. Both books are addendum of Dawhatu'l-Mashāyikh.

Copies of both works are available at Istanbul Topkapi Library and Suleymaniye Library.

Keywords: Biography, Müstakimzade, sheikh, preacher, mashāyikh, Ayasofya (Hagia Sophia), kürsü şeyhliği (lectern sheikhs).

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	III
KISALTMALAR LİSTESİ	V
EBCED CETVELİ.....	VI
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	VII
GİRİŞ	1
MÜSTAKÎM-ZÂDE’NİN HAYATI VE ESERLERİ.....	5
A. Hayatı	5
B. Eserleri	8
C. 18.Yüzyılın Siyâsi ve Edebî Durumu.....	10
I. BÖLÜM	
MÜSTAKÎM-ZÂDE’NİN “ZÂKİRÂN-I VÂİZÂN-I AYASOFYA-İ KEBİR” ADLI BİYOGRAFİK ESERİ.....	15
ZÂKİRÂN-I VÂİZÂN-I AYASOFYA-İ KEBİR METİN.....	17
A. Zâkirân-ı Vâizân-ı Ayasofya-i Kebîr’de Yer Alan Edebî Osmanlıca Unsurları.....	58
B. Eserin Elyazması Kopyası (Esat Efendi Nüshası).....	73
II. BÖLÜM	
MÜSTAKÎM-ZÂDE’NİN “MEŞÂYİH-NÂME-İ İSLÂM” ADLI BİYOGRAFİK ESERİ	89
MEŞÂYİH-NÂME-İ İSLÂM METİN	91
A. Meşâyih-Nâme-i İslâm’da Yer Alan Edebî Osmanlıca Unsurlar	150
B. Eserin Elyazması Kopyası (Esat Efendi Nüshası).....	177
SONUÇ.....	195
KAYNAKÇA.....	197
EKLER.....	199

ÖNSÖZ

Rahmân ve Rahîm Allâh'ın adıyla...

Ricâl ilmi ya da biyografi, Müslümanlar tarafından ihdâs edilmiş ve bütün insanlığa hediye edilmiştir. Bu hükmü, müslümanlar ricâl ilminin gelişmesine en büyük katkıyı vermişlerdir diye ifade etmemiz de mümkündür. Çünkü Hz. Peygamber (sav)'den rivayet edilen hadîs-i şerîflerin sıhhati, râvîsinin sıhhatiyle doğru orantılıdır. Bilhassa, asr-ı saâdetten zaman bakımından uzaklaşınca ve İslâm coğrafyası genişleyince, hadis külliyyâtımızın arasına yanlış râvî isimlerinin ve rivayetlerin sızması tehlikesine karşı bir tedbir olarak eserler yazılmıştır. Bu eserler hadis râvîlerinin kim olduklarını, yaşadıkları yeri ve zamanı, kendinden öncekilerle sosyal bağlarını kronolojik olarak incelerler. İlk önce hadis râvîlerinin biyografilerini tespit etmek amaçlı olarak başlayan bu tür çalışmalar, zaman içerisinde genişlemiş ve pek çok sahadaki insanların biyografileri yazılır olmuştur.

Türk Edebiyatında “Şakâyık-ı Nûmâniyye”, “Mecelletü'n-nisâb” gibi karışık ve genel biyografilerin yanında, sadece şâirlerin hayatını anlatan tezkire-i şuarâlar ve hattatların biyografilerini anlatan “Tuhfe-i Hattâtîn” gibi belli başlı meslek dallarında tebâruz etmiş insanların biyografilerini anlatan eserlerimiz de vardır.

Müstakîm-zâde'nin “Devhatü'l-meşâyih” adlı biyografik eseri bunlar arasında yer alan, içerisinde Osmanlı şeyhülislamlarının kısa hal tercümelerinin olduğu kıymetli bir eserdir. “Şuyûh-ı Ayasofya” ve “Meşâyih-nâme-i İslâm” da adı geçen eserin zeylleridir.

Şimdiye kadar üzerinde yeterince çalışılmamış olan bu iki zeylin neşre hazırlanması ve metin tamirlerinin yapılması, içindeki edebî Osmanlıca unsurlarının tespit edilerek açıklanması bu çalışmamızın asıl amacını oluşturmaktadır.

Yaptığımız çalışmada, her iki eserin de temin ettiğimiz kopyalarını ayrı ayrı bölümlerde inceleyecek şekilde, önce Arap alfabesiyle tekrar yazarak bilgisayar ortamına aktarmayı planladık. Daha sonra tamir edilecek olan metinleri transkribe etmeyi ve her iki metni okunması ve kontrol edilmesi kolay olsun diye karşılıklı sayfalara tab etmeyi tasarladık. Devamında ise, metinlerde yer alan izâfet ve sıfat tamlamaları yoğunluklu terkipleri, eserlerde geçtiği sırayla alt alta dizmeyi ve anlamlarını günümüz Türkçesiyle karşılıklarına yazmayı planladık.

Tezimiz ana hatlarıyla: “Giriş, Müstakîm-zâde’nin Hayatı ve Eserleri, I. Bölüm Şuyûh-ı Ayasofya, II. Bölüm Meşâyih-nâme-i İslâm, Sonuç ve Kaynakça” kısımlarından oluşacaktır.

Kütüphane raflarında veya depolarında okunmayı bekleyen, ecdâd yadigarı eserlerin gün ışığına çıkarılması çalışmalarına katılabilmek çok eski bir arzum idi. Seminer çalışmalarım esnasında öğrendiğim ve ismini öğrenmekte geciktiğim için üzüldüğüm Müstakîm-zâde’nin eserleri üzerinde çalışmakla bu arzumu bir nebze de olsa gerçekleştirdim.

Bu meşakkatli yolculukta desteklerini esirgemeyen eşime, kızlarım Elif ve Hatice Kübra’ya, Türk İslam Edebiyatı Bilim Dalının muhterem hocalarına ve danışmanım olduğu için kendimi çok şanslı hissettiğim değerli hocam Prof. Dr. Ahmet Yılmaz’a sevgilerimi ve şükranlarımı sunarım.

Zeliha Dilek KEÇECİLER

KISALTMALAR LİSTESİ

age.	: Adı geçen eser
agm.	: Adı geçen müellif
bkz.	: Bakınız
Bl.	: Bölümü
c.	: cilt
d.	: doğumu
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
DİB	: Diyanet İşleri Başkanlığı
Ef.	: Efendi
H.	: Hicri
Ktb.	: Kütüphanesi
M.	: Mîlâdî
Mat.	: Matbaası
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
mm.	: milimetre
Neş.	: Neşriyat
ö.	: ölümü
s.	: sayfa
str.	: satır
TTK	: Türk Tarih Kurumu
Ü.	: Üniversitesi
vr.	: varak
Yay.	: Yayınları

EBCED CETVELİ

100 = ق	20 = ك	1 = ا
200 = ر	30 = ل	2 = ب
300 = ش	40 = م	3 = ج
400 = ت	50 = ن	4 = د
500 = ث	60 = س	5 = هـ
600 = خ	70 = ع	6 = و
700 = ذ	80 = ف	7 = ز
800 = ض	90 = ص	8 = ح
900 = ظ		9 = ط
1000 = غ		10 = ي

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ء = ʾ	ز = z	ك = k, g, ñ
ب = b, p	ژ = j	ک = g (kâf-1 fârisi)
پ = p	س = s	ڭ = ñ
ت = t	ش = ş	ل = l
ث = ṣ	ص = ṣ	م = m
ج = c, ç	ض = d, z	ن = n
چ = ç	ط = t, d	و = v
ح = ħ	ظ = z	وا = â, o (vâv-1 ma ^c dûle)
خ = ħ	ع = ʿ	ه = h
د = d	غ = ğ	لا = lâ
ذ = z	ف = f	ی = y
ر = r	ق = q	ء = -i

GİRİŞ

İnsanlar çeşit çeşittir. Irkları, dinleri, dilleri, kültürleri, eğitimleri, görev ve sorumlulukları farklı farklıdır. Buna bağlı olarak örf ve adetleri de farklıdır. Yaşadıkları tarihi devir ve coğrafyaya bağlı olarak bile farklılıkları görülebilir. Hasta veya sağlıklı olmaları, engelli veya engelsiz olmaları gibi özel hallerden dolayı bile insanlar arasında anlayış farklılıkları bulunabilir. Ancak aynı dinin mensupları veya aynı milletin fertleri, aralarındaki farklılıklara rağmen, belirli görevleri yerine getirmek zorundadırlar. Mesela Allah'a karşı yapmaları gereken vecibeleri ifa ederken farklılıklar ortadan kalkar. Buna kesrette vahdet denir.

İslâmın ilk eğitim faaliyetleri elbette Hz. Peygamber (sav) ile başlar. İlk vahiy nâzil olduğu andan itibaren Hz. Peygamber (sav) eğitime başlamış ve ilk aydınlatma görevini de, sevgili eşi Hz. Hatîce validemizi Müslüman olmaya davet ederek yapmıştır. 22 seneden fazla devam eden süreç zarfında, insanlara yüce Kur'ân-ı Kerîm'i tebliğ etmiştir. Hepsi gökyüzündeki birer yıldız mesâbesinde olan sahâbe-i kirâm efendilerimiz de kendilerine Hz. Peygamber (sav) tarafından verilen eğitim görevlerini yerine getirmişlerdir.

Hz. Peygamber (sav) ve ashâb-ı kirâmı tebliğlerini hep hitap yoluyla gerçekleştirmişlerdir. İlk yazılı mektuplarını düşünmezsek, risâletin tamamı sözlü hitap usûlü ile doludur. Bu hitaplar genellikle mescidlerde ve musallalarda olmuştur.

İslâm tarihine genel bir bakışla baktığımız zaman hitaplarıyla insanlara yön veren, bilmediklerini öğreten, gerektiğinde cihada gitmeye ve seve seve canlarını vermeye onları motive eden, hatta Târik b. Ziyâd gibi gemilerini yaktıran komutan hatipleri ve vâizleri bulmamız mümkündür.

Cuma namazlarında hutbe okunmasının bir rûkn kabul edilmesinin çok önemli bir anlamının olduğunu düşünmemek mümkün değildir. Ancak yetmediği veya az geldiği düşünülmüş olmalı ki kalabalık cemaate, cuma namazından önce veya sonra vaaz etme geleneği de İslâm dünyasında yerleşmiştir.

Osmanlı Devleti kurulmadan önce, beylikler döneminde ve daha öncelerinden beri Türkler Müslüman idiler. Namaz kılıyorlardı, camiye gidiyorlardı, oruç tutuyorlardı, bayram ve Cuma namazlarını da cemaatle eda ediyorlardı. Bu cami ve musallalarda vaaz eden vaizlerin ve hatiplerin o namazgâhların imamı olduğunun biliyorlardı. Fakat Osmanlı Devletinin kurulmasıyla, İstanbul öncelikli olmak üzere, sultanlar tarafından yaptırılan ve "Selâtin Camileri" denilen büyük camilerde sadece

Cuma ve bayram günlerinde görev yapmak üzere vâizler görevlendirdiler. Padişahlar tarafından tayin edilen bu vâizlerin ulemâ zümresinden seçilmesi bir gelenek olmuştur.

Selâtin câmilerinden vaizlik için rütbesi en yüksek olan camii Ayasofya-ı Kebîr idi. Bunun altında Sultan Ahmet Camii, altında Süleymâniye Camii, altında Bâyezîd Camii, altında Fâtih Camii, altında Sultan Selîm Camii ve onun altında da Eyyüb Camii yer almaktaydı. Bu sıralamaya göre atanacak ilk vâiz göreve Ebû Eyyüb-ı Ensârî Camii'nde Cuma günleri vaaz etmeye başladılar.

Terfi ede ede yükselerek Ayasofya-i Kebîr Camii'ne vâiz olarak atanarlara “şeyhü'l-vâizîn/vâizler şeyhi” denirdi. En itibarlı kadro idi. Bazı kayıtlarda bu makama “kürsü şeyhliği” dendiği de vâkîdir. Bu bilgileri kısmen mufassal biçimde Şuyûh-ı Ayasofya ve Meşâyih-nâme-i İslâm'da bulmak mümkündür.

Ayasofya kürsü şeyhleri, zamanla tarikat şeyhlerinden seçilmeye başlamış olduğundan, anılan camide, Cuma namazlarından sonra cehrî zikir ve tesbîhât halkaları kurulmuştur. Ayasofya Camii kürsü şeyhleri, bazen padişahların huzurunda ve katılımıyla icra edilen zikirlerde başkanlık ederdi. Bu bilgiler de anılan kitaplarda mevcuttur.

Dini kültür geleneğimiz içinde vaaz ve hutbe üslûbunun ayrı bir yeri vardır. Hitâba en süslü ve belîğ sözlerle oluşturulan besmele, hamdele ve salveyle başlanması bu üslûbun olmazsa olmazıdır. Ayrıca bu görevi ifa eden kişilerin dış görünüşleri ve ses tonları önem arzeder. Hatîbin beden dili de yapılan konuşmanın dinleyici üzerindeki tesirini güçlendirir.

Sanatlı söz söylemek kolay değildir. Zîrâ hatîplerin konuşmak istedikleri konularda arîz-amîk bilgi sahibi olması lazımdır. Yani konuyu enine-boyuna irdeleyecek bilgi donanımına sahip olması gerekir. İlâveten sesinin etkili olması, kılık kıyafetinin, sakalının bıyığının, sarığının ve cübbesinin temiz ve bakımlı olması gibi bir takım tâlî unsurlar vaizler için önemlidir.

Vâizler ve hatîpler, cemaatin sosyal ve kültürel katmanlarını da hesap ederek konuşmalarını yapmalıdırlar. İslâmiyetin emir ve nehiyelerini belâğat ilminin usûl ve esaslarından faydalanarak, kırmadan ve incitmeden insanlara anlatmalıdırlar. Çünkü peygamberimiz (sav) “insanlara anlayacakları şekilde hitap ediniz” buyurmuştur.

Belâğat ilminde üslup, genel olarak, dinleyiciye ya da muhataba ulaştırılmak istenen bilgi, fikir veya düşüncenin, en güzel yolları kullanarak aktarılması, ifadeyi güzelleştireceği kabul edilen lafız ve mana sanatlarının ustalıkla kullanılmasına denir. Başka bir ifadeyle, kişisel özellikleri ön planda olan üslup, belâğat ilminin sunduğu

imkanlardan ne ölçüde yararlanmış ise, veya o imkanlardan ne kadar isabetli ölçülerde faydalanmış ise aynı oranda hatiplerin cemaatini, müelliflerin de okurlarını etkiler ve eserlerinin aranmasını, okunmasını ve faydalanılmasını teşvik eder.

Belagat ilmi ise üç ana şubede incelenir. Bu şubeleri kısaca şöyle özetleyebiliriz:

1. İlm-i maânî: Genelde sözcüklerin ve terkiplerin anlamları ile ilgilenir, konuya ve konuma en uygun olanının seçilmesi yollarını inceler.

2. İlm-i beyân: Kelimelerin içinde yer aldıkları metinlerde ne anlama geldiğinin anlaşılması, öncesi ve sonrası ile insicamının ne olduğunu inceleyen bir belagat şubesidir ve aşağıdaki türler beyan ilminin ilgi alanında incelenir:

a. Teşbîh: Aralarında sıfat benzerliği olan iki şey arasındaki benzeşme ilişkilerini inceler. Mesela “Çocuk çiçek gibi güzeldir.” Bu cümlede çocuk, güzelliği itibarıyla bir çiçeğe benzetilmiştir.

b. İstiâre: Benzeyen ile benzetilenden birinin söylenmemesi yoluyla yapılmak istenen edebî sanatın adıdır. Mesela, “Haber şehirde uçmuş.” Bu cümlede haber, bir kuş gibi uçmuş denilmek istenmekte olmasına rağmen öyle denilmemiştir. Bu da bir tercih konusudur.

c. Kinaye: Cümle içinde kullanılan bir kelimenin, kendi manasından daha başka bir anlamını kast etmiş olmak, diye ifade edilebilir. Mesela, “Biz, dâd ümmetiyiz .” denildiği zaman, bu cümleyi “Biz Arapça konuşan bir ümmetiz” diye anlamak gerekir.

3. İlm-i bedî: İfadenin lafzının veya anlamının güzelleştirilmesi yollarını arayan ilmin adıdır. Çeşitleri şunlardır:

a. Cinâs: İki sözcüğün lafızlarının benzeşmesi ve anlamlarının farklı farklı olmasının adıdır. Türkçede sesdeş dediğimiz kelimeler bunlardandır. Meselâ “Magrib namazını Magrib’de kıldık.” Denildiği zaman İslam dünyasında, akşam namazını Fas denilen ülkede kıldık, demek istenir.

b. Tıbâk: Anlam bakımından birbirinin zıddı olan iki kelimenin aynı terkip veya cümlede buluşturulması sanatının adıdır. Mesela, “Gece ile gündüz yarışmaktadır.”

c. Mukabele: Anlam bakımından birbirini tamamlayan birden fazla kelimenin aynı cümlede veya tamlama zincirinde buluşturulması sanatının adıdır. Mesela, “Bugün okuyalım ki yarın istifade edelim.”

Bu konuda her bölümün sonunda tafsilatlı bilgiler verilmiştir.

MÜSTAKÎM-ZÂDE’NİN HAYATI VE ESERLERİ

A. Hayatı

Müstakîm-zâde’nin asıl adı Süleyman Sadeddin’dir. H.1131/ M.1719 yılında İstanbulda, Atık Ali Paşa semtinde dünyaya gelmiştir. Hırka-i şerîf mahallesinde, Tahta Minare Camii karşısındaki evde dünyaya geldiğini kendi ifadeleriyle şöyle anlatmaktadır:

“.....Hırka-i Şerîf Mahallesi etrafında Muhaşşî Şeyh-zâde’nin pederi Şeyh Muslihaddîn-Tavîl’in hayrı olan Tahta Minare Mescidi mukabilinde kadem-nihâde-i âlem-i şehâde olup ...”¹

Müstakîm-zâde’nin doğduğu bu evin daha sonra İstanbul’da çıkan büyük yangınların birisinde yandığı, yine Müstakîm-zâde’nin kendi ifadeleriyle şöyle anlatılmaktadır:

“.....ceddim merhûmun Edirne’den mazûlen rihlet eylediği mesken, Balat harîkıyla muhterik oldukta.....”²

Babası, Sadrazam Hasan Paşa Medresesi müderrislerinden Mehmed Emin Efendi, annesi de Ümmü Gülsüm Hatundur. Dedesi Mehmed Müstakîm Efendi’ye nisbetle Müstakîm-zâde Süleyman Sadeddin Efendi diye tanınmıştır.

Ehl-i ilm ü irfân olan ve Türk-İslâm kültürü ile hem-hâl olmuş Müstakîm-zâde ailesine aidiyetin bir gereği olarak, kendisine sağlanan imkanlarla, devrin önde gelen âlimlerinden dersler almış, Arapça ve Farsça öğrenmiştir. Mehmed Râsim Efendi, Fındık-zâde İbrahim Efendi, Kâtip-zâde Mehmed Refî Efendi gibi meşhur hat üstadlarından hüsn-i hat dersleri alarak sülüs, nesih ve talikte çok iyi bir hattat olmuş, icâzete layık görülmüştür. Çok hızlı yazmasından dolayı “serîu’l-kitâbe” lakabıyla da anıldığı olmuştur.

Müstakîm-zâde’nin, ilmiye sınıfına girmeyi babası ve dedeleri gibi itibarlı bir müderris olmayı çok istediği, kendi hayatından bahsettiği eserlerinden anlaşılmaktadır. “Asil evlat, şerefli atalarının yolunu takip eder” anlamındaki “el-veledü’l-hür yaktedî bi-âbâihi’l-gur³” sözü onundur.

¹ Müstakîm-zâde, *Tuhfe-i Hattâtîn*, Türk Tarih Encümeni Neşriyatı, İstanbul 1928, s. 216.

² Müstakîm-zâde, *Mecelletü’n-nisâb*, Süleymâniye ktb. Hâlet Ef. Bl. No: 628, vr. 50/a; Ahmet Yılmaz, *Mecelletü’n-Nisab Fihristi*, Sel-Ün Vakfı Yay. Konya 2000, s. 128.

³ Müstakîm-zâde, *Mecmûa*, Süleymâniye ktb. Esat Ef. Bl. no: 2441, vr. 65.

Müstakîm-zâde Süleyman Sadeddin Efendi, babası ve dedeleri gibi müderris olarak resmî görevler îfâ etmeyi istemiştir. Bu amacı gerçekleştirebilmek için önemli hocalardan eğitim almış olmasına rağmen, yaptığımız araştırmalara göre, basit gerekçelerle yolu kesilmiş ve müderris olması engellenmiştir.

Süleyman Sadeddin Efendi'nin müderris olamaması hakkında, İbnü'l-Emîn Mahmud Kemâl İnal'ın, Müstakîm-zâde'nin eserlerinden aynen aktardığını bildirdiği ifadelerini sadeleştirerek veriyoruz;

“Seyrek sakallı olması bahane edilerek müderrislik mesleğine alınmaması, adı geçeni maddî ve manevî olarak çok etkilemiş idi. Çünkü akranları arasında müderris olma onurundan mahrum bırakılması, atalarının ve dedelerinin yolunu takib etmekten alıkonulması asgarî geçim ihtiyacı olan parayı kazanamaması sonucunu ortaya çıkardı. Geçimini sağlayabilmek için hayatını eser yazmaya ve başkalarının yazdıkları eserleri çoğaltmaya ve bu suretle para kazanmaya vakfetti...”⁴

Müstakîm-zâde Süleyman Sadeddin Efendi, uzun boylu, zayıf bünyeli, seyrek sakallı ve yumuşak huylu bir zat idi. Her nerede güzel huylu hoş sohbet bir hoca ismi duysa hemen onunla buluşmaya, konuşmaya ve sohbetinden istifade etmeye can atardı. Yüksek meziyetlere sahip olduğu, dünyevî gurur ve kibirinin olmadığı, çok mütevâzı olduğu, eserlerinden anlaşılmaktadır. Bu konuda Müstakîm-zâde Süleyman Sadeddin Efendi'nin hayatı ve eserleri hakkında zikri geçen eserlerde fazlasıyla bilgi mevcuttur.

Ayrıca bu konuda ilk doktora çalışmasını yapan Ahmet Yılmaz'ın şu ifadelerini dikkat çekici bulduğumuz için tekrarlamayı uygun bulduk:

“Bütün eksiklikleri kendinde bulunduran/ el-kâmil fi'n-noksân Müstakîm-zâde Süleyman...”⁵; “Allah'ın kullarının en muhtâc/ ahvecü ibâdi'llâh Müstakîm-zâde

⁴ Müstakîm-zâde'nin hayatı hakkında geniş bilgi için bkz. Yılmaz Ahmet, *Müstakîm-zâde Süleyman Sadeddin Hayatı, Eserleri ve Mecelletü'n-Nisâbı*, Ankara Ü. Sosyal B. Ens., (Doktora Tezi), Ankara 1991; Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1333, I/168; Muallim Naci, *Esâmî*, Mahmut Bey Mat., İstanbul 1308, s. 292; Bağdadlı İsmail Paşa, *Hediyetü'l-Ârifîn Esmâü'l-Müellifîn ve Âsârü'l-Musannifîn*, İstanbul 1951, I/405; Omar Rıdâ Kehhâle, *Mu'cemü'l-Müellifîn*, Dınişk 1957, IV/266; Şemse'd-dîn-i Sâmi, *Kâmûsu'l-Â'lâm*, Mehrân Mat., İstanbul 1311, IV/2620; Hüseyin Vassâf, *Sefîne-i Evliyâ-yı Ebrâr Şerh-i Esmâr-ı Esrâr*, Süleymâniye ktb., Yazma Bağışlar Bl., no: 2305-2309, II/ vr.347; Ahmet Cevdet Paşa, *Târîh-i Cevdet*, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1275, IV/237; Franz Babinger, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, TTK. Mat. Ankara 1982, s.345; *Meydan-Larousse*, Meydan Yay., IX/160; *Yeni Türk Ansiklopedisi*, Ötüken Neş., İstanbul 1985, VII/2543;

⁵ Müstakîm-zâde, *Silsiletü'l-Hattâtîn*, Esat Ef. Bl. 1684/8, vr. 8/b

Süleyman...⁶; “Mennân olan Allâh’ın kendisine farz kıldıklarını yapmakta kusurlu/ el-kâsır fî edâi mâ evcebe aleyhi el-Mevlâ el-Mennân Müstakîm-zâde Süleyman...⁷”; “Gönlü kırık ve günahı çok/ el-kesîru’l-kalb ve’l-kesîru’z-zenb Müstakîm-zâde Süleyman...⁸”; “Küçücük bir ilim hizmetkârı/ huveydimü’l-ulûm Müstakîm-zâde Süleyman...⁹”; “Mevcûdâtın en hakîri/ ahkaru’l-mevcûdât Müstakîm-zâde Süleyman...¹⁰”; “En aşağılık kul/ el-abdü’l-ezel Müstakîm-zâde Süleyman...¹¹”

Yukarıdaki ifadelerde Müstakîm-zâde, kendisinden bahsederken sanki kendi gönül dünyasını okuyucularla paylaşmak istemiştir. Bu ifadeler aynı zamanda müellifin kendine güvendiğini, izzet-i nefisine bağlılığını, korkulacak ve savunulamayacak bir halinin bulunmadığını ifade etmektedir.

Biz bu çalışmamızda, günümüz nesline çalışmayı telkin edip ve bu hususta örneklik ederken tevâzûyu elden bırakmayan Müstakîm-zâde’nin eserlerinin sonuna yazdığı secîli ifadeleri de almış olduk. Mesela kendisini noksan, muhtaç, en hakir ve en zelîl kul olarak ifade etmesi kendisi gibi eserler veren diğer âlimlerin tavsiflerine çok benzer gözükse de aslında farklıdır. Çünkü Müstakîm-zâde’nin edebî mahareti oldukça zengindir.

Müstakîm-zâde ömrü boyunca hiç evlenmemiştir. Bunun sebebi bazı araştırmacıların dedikleri gibi belki de evliliğin zorluğunu ve sıkıntılarını düşünüp evlenmemenin rahatlığını aklında tutması; bununla ilgili dünya meşguliyetinden kurtulmuş olmayı düşünmüş olmasıdır. Bu düşüncesi Müstakîm-zâde’nin çok kıymetli eserler telif etmesinde pay sahibidir¹².

Evlenmemesinin doğal bir sonucu olarak çocukları da bulunmayan Müstakîm-zâde, evlat sahibi olmayan veya olamayan insanlar gibi, bilinçsiz insanlar tarafından ayıplanmıştır. Yahut da Câhiliye dönemi Araplarının düşündükleri gibi düşünenler tarafından hakîr ve korumasız görülmüştür. Kendisine karşı gösterilen veya hissettirilen

⁶ agm., *Şeriat-ı Tarikat*, Pertev Paşa Bl. 625/4, vr. 42/a

⁷ agm., *İzin-nâme-i Evrâd-ı Nevevî*, Esat Ef. Bl. 1330/5, vr.12/a

⁸ agm., *Cihâzu’l-ma’cûn fî halâsi’t-tâûn*, Pertev Paşa Bl.625/7, vr. 10/b

⁹ agm., *Silsiletü’l-Hattâtîn*, Esat Ef. Bl. 1684/8, vr. 8/b

¹⁰ agm., *İlm-i Mûsîkiye dair Risâle*, Topkapı Sarayı Ktb. EH. Bl. 1719, vr. 2/b

¹¹ agm., *Terceme-i Beyt ez Gülşen-i Râz*, Pertev Paşa Bl. 625/27, vr. 2/b

¹² Bu konudaki düşünceleri için bkz.: İbnü’l-Emîn Mahmud Kemal İnal, “Tuhfe-i Hattâtîn adlı eserin başındaki inceleme”, s. 18.

bu durum karşısında o, yazdığı veciz bir kıtasında, kendisini şöyle savunmaktadır:

يقولون ذكرا المرء يبقى بنسله / و ليس له ذكر إذا لم يكن له نسلو

فقلت لهم نسلي بدائع حكمتي / فإن فاتنا نسل فإننا بها نسلو

“Yekûlûne zikru'l-mer'i yebkâ bi-neslihî / ve leyse lehû zikrun izâ lem yekûn lehû neslû

Fe kultu lehûm neslî bedâyi'u hikmetî / fe in fâtenâ neslun fe innâ bihâ neslû”

Bu arapça kıtanın anlamı şudur:

“İnsanın adı nesliyle devam eder; eğer nesli yoksa onun zikri de yoktur, diyorlar.

Ben de onlara diyorum ki benim neslim güzel güzel eserlerimdir; neslimiz yoktur ama o güzel eserlerle tesellimiz vardır..”

Tasavvufla irtibatına gelince:

Müstakîm-zâde Süleyman Sadeddin Efendi, Emîr Ahmed-i Buhârî Zaviyesi şeyhi Mehmed Emîn-i Tokatî'nin dergâhında tilmizlik yaparak nefis terbiyesi almış olan, tasavvuf ehli bir zattır. Şeyhinin 1745 senesinde ölmesi üzerine Emîr Ahmed-i Buhârî Zâviyesinin şeyhliğini üstlenmiş, ölünceye kadar da bu görevini sürdürmüştü fakat geçimini hattatlık yaparak sağlamıştır.

Yaklaşık 70 yıllık ömrünü fakr u zaruret içinde geçirmiş olan Müstakîm-zâde Süleyman Sadeddîn, hayatının son yıllarında yakalandığı nikris hastalığı sebebiyle kötürüm olmuş ve bu halde iken 14 Temmuz 1788 tarihinde vefat etmiştir.

Mezarı İstanbul Zeyrek'te, Pîrî Mehmet Paşa Camii haziresinde ve şeyhinin ayakucundadır.

B. Eserleri

Müstakîm-zâde Süleyman Sadeddin Efendi çok velûd ve üretken bir âlim ve ediptir. Arapça ve Farsçayı iyi bilmesi sebebiyle Tefsirden Hadise, Tasavvuftan mûsîkîye kadar islâmî ve sosyal ilimlerin pek çoğunda eserler vermiş bir müelliftir. Ancak en büyük çalışmalarını Türkçe ve Arapça olarak kaleme aldığı biyografi alanında vermiştir.

Yazdığı eserlerinin sayısı hakkında çok yazı yazılmıştır. Kendisinin bir eserinin başına eklediği otobiyografisinde, o tarihe kadar kırktan fazla eserini tamamladığını

anlatmaktadır.¹³ Bazı kaynaklar 66 adet eserinin olduğunu¹⁴, bazı kaynaklar 52 adet eserinin bulunduğunu¹⁵, diğer bazı kaynaklar ise 136 adet eser yazmaya muvaffak olduğunu¹⁶ belirtmektedirler. Bu konuda ilk doktora çalışmasını yapmış olan Ahmet Yılmaz ise şöyle demektedir:

“Müstakîm-zâde'nin eserlerinin kesin sayısını ve isimlerini tesbit maksadıyla, Süleymâniye Kütüphânesi başta olmak üzere İstanbuldaki kütüphanelerden Âtîf Efendi, Murad Molla, Nuruosmâniye, Râgıp Paşa, Hacı Selim Ağa, Köprülü, Millet, Beyazıt Devlet Kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi (eski eserler kısmı), eski adı Galata Mevlevî-hânesi olan Dîvan Edebiyatı Müzesi Kütüphanesi ve Topkapı Sarayı kütüphanelerinde; Ankaradaki kütüphanelerden Milli Kütüphane, Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu kütüphaneleri, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi ve İlâhiyât Fakültesi kütüphanelerinde bizzat yaptığımız araştırmalar sonunda Müstakîm-zâde Süleyman Sadeddin'e ait irili ufaklı 120 eser tarafımızdan tesbit edilmiş ve ayrı ayrı incelenmiştir. Ancak eser sayısının çokluğu, hacimlerinin genişliği ve zamanın azlığı nedenleriyle bu incelemelerimiz yüzeysel nitelikte kalmıştır. Bu çalışmamız esnasında bazı eserlerin birden fazla nüshasını tesbit ettiğimiz halde, bazılarının sadece bir nüshasını tesbit edebildik. Bir kısım eserlerin de hiçbir nüshasını tesbit edemedik.”¹⁷

Bizim bu yüksek lisans tez çalışması planlaması içinde Müstakîm-zâde'nin hayatı ve eserleri hakkında detaylı çalışma yapılması öngörülmemiş olduğundan, anılan konularda kısa ve öz bilgiler vermekle iktifâ ediyoruz.

Beşerî ilimlerin pek çoğunda mensur eserler vermiş olan Müstakîm-zâde Süleyman Sadeddin Efendi'nin ilmî donanımı ve şâirliği, emsalleri arasındaki yerini müstesnâ mevkilere taşır. Özellikle biyografi sahasında yazdığı eserler çok değerlidir. Verdiği bilgilerin doğruluğu, bildirdiği tarihlerin isabetli oluşu yanında kullandığı edebî tarih terkiplerindeki gizem ve belâgat her okuyucunun dikkatini çeker.¹⁸

¹³ bkz. Müstakîm-zâde, *Tuhfe-i Hattâtîn*, s. 217.

¹⁴ Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, I/168.

¹⁵ Hüseyin Vassâf, *Sefîne-i Evliyâ*, II/349.

¹⁶ İbnü'l-Emîn Mahmut Kemal İnal, “Tuhfe-i Hattâtîn'in başındaki inceleme”, s.29.

¹⁷ Yılmaz Ahmet, adı geçen doktora tezi, s.72

¹⁸ Yılmaz Ahmet, “Müstakîm-zâde Süleyman Sadeddin Efendi”, *DİA*, XXXII/113-115.

Karışık genel biyografi türünde Arapça olarak yazılmış olan **Mecelletü'n-Nisâb**, Osmanlı hattatlarının şöhret buldukları yazı stillerine göre tasnif edilerek hayatlarının anlatıldığı **Tuhfe-i Hattâtîn** ve Osmanlı Şeyhü'l-İslâmlarının hayatları hakkında yazılmış ilk en önemli çalışma niteliğindeki **Devhatü'l-Meşâyih-ı Kibâr**, Müstakîm-zâde Süleyman Sadeddin Efendi'nin kaleme aldığı önemli eserlerdir.

Devhatü'l-Meşâyih-ı Kibâr Devlet-i Âl-i Osman'da şeyhülislâmlık makamının ihdasından H.1157/M.1744 tarihine kadar gelip geçen şeyhülislâmların biyografilerini ihtiva eder. Müellifin bizzat kendisi tarafından esere iki kere zeyl yazılmıştır. Daha sonra Rifat Efendi kendisi de bir zeyl ekleyerek eserin tamamını istinsah etmiştir. Bu son nüsha “**Devhatü'l-Meşâyih ma'a Zeyl**” adıyla tıpkıbasım olarak basılmıştır.¹⁹ Eser üzerinde Atatürk Üniversitesi'nde yakın zamanlarda bir doktora çalışması da yapılmıştır.²⁰

Biz “Müstakîm-zâde'nin Biyografik İki Risâlesi: Şuyûh-ı Ayasofya ve Meşâyih-Nâme-i İslâm” konusunu, yüksek lisans çalışmasına esas olmak üzere planladığımızda gördük ki bu eserler Devhatü'l-Meşâyih'in zeylleridir. Müstakîm-zâde Süleyman Sadeddin Efendi, Şuyûh-ı Ayasofya'nın başında, bizzat kendi ifadesiyle eserini Devhatü'l-Meşâyih'e zeyl olması için kaleme aldığını bildirmektedir.

Yaptığımız çalışmalar esnasında gördük ki Meşâyih-nâme-i İslâm da Devhatü'l-Meşâyih'in bir başka zeylidir.

C. 18.Yüzyılın Siyâsi ve Edebî Durumu

17. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Avrupa Kıtası'nda devam eden savaşlar, Rusya ile bazı Avrupa devletleri arasında 1699 yılında imzalanan Karlofça anlaşmasıyla bitirilmişti. Buna bağlı olarak Osmanlı devletine ait toprakların bir kısmı bazı Avrupa devletleri arasında paylaşılmıştı. Avrupa devletleri büyürken Osmanlı küçülmeye başlamış, içerde de huzuru bozulmuştu. Askeri teşkilat zayıflamış ve II. Mustafa tahttan indirilmişti.

Hemen sonrasında, Sultan III. Ahmet devri başlamış, ıslahat ve yenileşme fikri halk arasında benimsenmeye başlamıştı. Damat İbrahim Paşa (ö.1730) sadrazam olunca

¹⁹ Çağrı Yay. İstanbul 1978.

²⁰ Emrah Bilgin, *Devhatü'l-Meşâyih ve Zeyilleri*, Atatürk Ü.Sos.Bil.Ens.,(Basılmamış doktora tezi, Danışman: Metin Akkuş, Prof. Dr.), Erzurum 2015.

devlette bir nevi barış ve sükûnet devri başladığı görülsün diye îmar faaliyetlerinde yeni anlayışla gelişmeler sağlanmaya çalışılmıştır. Yeni köşkler, yeni saraylar ve yeni camiler inşa edilmeye, medreseler açılmaya başlanmıştır. İstanbul'un Kağıthane semtinde kurulan lale bahçelerinde eğlenceler düzenlenmeye başlamıştır. Daha sonra Lale Devri adını alacak olan bu şatafatlı yaşam tarzının insanları Avrupalılaştıracağına inanılıyordu.

Yine bu dönemde İstanbul matbaa sistemiyle tanışmıştı. İlk olarak da lügat ve coğrafya kitaplarının basılması bazı din adamları tarafından tavsiye edilmiş ve hattatların mağduriyetleri giderilmeye çalışılmıştır.

1730 yılında Patrona Halil isyanında, Sadrazam Damat İbrahim Paşa öldürülmüş, III. Ahmet Han tahttan indirilmiş ve Lale Devri de böylece sona ermiştir.

17. asrın ikinci yarısı ve 18. asrın ilk yarısındaki hareketliliğe karşı asrın ikinci yarısında Türk Edebiyatında bir gerileme söz konusu olur. Divan Edebiyatında bu asırda sadece iki büyük şair yetişmiştir. Bunlardan birincisi 18. asrın başında yetişen Nedîm (ö:H.1143/M.1730), ikincisi ise asrın sonlarında yetişmiş olan Şeyh Gâlip'tir (ö:H.1214/M.1799).

Bu asırda yetişen Nazîm, Osman-zâde Tâib, Seyyid Vehbî, Kâmî, Selîm, Mirzâ-zâde Ahmed-i Neylî, Sâmi, İzzet Ali Paşa, Râşit, Çelebi-zâde Âsım, Hâmî, Belîğ, Koca Râgıp Paşa, Haşmet, Fıtnat Hanım, Neş'et, Esrar Dede, Sümbül-zâde Vehbî, Surûrî ve Enderûnî Fâzıl gibi şâirleri de unutmamak gerekir.

Bu devirde şi'r ü inşâ ile uğraşan Ebû İshâk ve Pîrî-zâde Osman Sâhip Efendi gibi şeyhü'l-islâmlar da yetişmiştir. Ayrıca tekke şiirinde İsmâil Hakkı-yı Burûsavî, Hasan-ı Sezâî, Neccâr-zâde Rızâ, İbrahim Hakkî-yı Erzurûmî gibi mutasavvıf şâirler de yetişmiştir.

18.yüzyılın biyografi sahasında eser veren en önemli şahsiyetleri “Vakâyı'l-fuzalâ” yazarı **Şeyhî Mehmed Efendi** (ö:H.1145/M.1732) ile **Müstakîm-zâde Süleyman Sadeddin Efendi**'dir (ö:H.1202/M.1788).

I. BÖLÜM

MÜSTAKÎM-ZÂDE'NİN “ZÂKİRÂN-I VÂİZÂN-I AYASOFYA-İ KEBİR” ADLI BİYOGRAFİK ESERİ

Tam adı “Zâkirân-ı Vâizân-ı Ayasofya-i Kebîr” olan eser Ayasofya Câmii kürsü şeyhliğine tayin olunan Cuma vaizlerinden 11 zâtın, kısa kısa terceme-i hallerini ihtivâ etmektedir. Bazı kayıtlarda “Ayasofya Vâizleri”, “Zâkirân-ı Ayasofya”, “Şuyûh-ı Ayasofya” veya “Zâkirân-ı Vâizân-ı Ayasofya-i Kebîr” şeklinde kaydedildiği görülmüştür. Ancak biz en son yazdığımız isimlendirmenin daha kapsamlı olduğunu değerlendirdik ve kullandık.

Biz çalışmamızda İstanbul Süleymâniye Kütüphanesi Esat Efendi Bölümünde, 1716/2 numarada kayıtlı; 206x132 (141x73) mm. ölçülerinde, 10/b-16/a yapraklar arasında, ta’lîk yazı türünde istinsâh edilen, 21 satırlı ve 7 varak hacminde, müellifi belirsiz nüshayı bu çalışmamıza esas aldık. Bu nüshayı E 1716 şeklinde ifade ettik.

Eserin aynı kütüphane Yazma Bağışlar Bölümünde 1387/7 numarada kayıtlı, 245x175 (190x110) mm. ölçülerinde, 46/b-52/b yapraklar arasında, nesih yazı türünde istinsâh edilen, 23 satırlı ve 6 varak hacminde, mukavva cilt içerisinde yer alan nüshasını da temin ederek çalışmamızda kullandık. Bu nüshayı ise Y 1387 olarak ifade ettik.

Eserin Topkapı Sarayı Ktp. EH. 1719 ve Topkapı Sarayı Kütüphanesi Ktp. Y. 2400 numaralarda kayıtlı iki nüshasının daha mevcut olduğunu çalışmalarımızda tespit ettik.²¹ Fakat adı geçen kütüphanede yapılmakta olan sayım benzeri faaliyetler nedeniyle nüshalarını temin edemedik.

Sebeb-i telifine gelince:

Müstakîm-zâde Süleymân Sâdeddîn Efendi Şuyûh-ı Ayasofyayı niçin yazdığını anlatırken; “Devhatü’l-Meşâyih adlı eserini yazdığı sıralarda hayatta olan bazı şeyhlerin hayat hikayelerini de mezkûr esere almak istediğini, fakat o şeyhlerin ileriki zamanlarda terfi beklemediklerini ve Ayasofya Kürsü şeyliğine gelmeyi umduklarını ve bu sebeple terceme-i hallerinin yazılmasını kabul etmediklerini” açık açık yazmıştır. Aradan yıllar geçtikten sonra ve anılan şeyhler huzur-ı İlâhîye irtihâl ettikten sonra

²¹Yılmaz Ahmet, adı geçen doktora tezi, s. 148.

tecierceme-i hallerini zeyl etmesinin o büyük insanlara karşı yapması gereken bir görev olduğunu ifade etmiştir.

Zâkirân-ı Vâizân-ı Ayasofya-i Kebîr'in transkripsiyonlu metni hazırlanırken Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi'nde esas alınan kriterler tarafımızca aynen uygulanmıştır. Ayrıyeten bizim çalışmamızda Arap harfli metnin de hazırlanması ile adeta bir ikiz metin çalışması gerçekleştirilmiştir. Yani Arap harfli metin sol tarafa transkripsiyonlu metin de sağ tarafa hizalanmış olup beşer satır arayla sıra numarası takdir edilmiştir.

**ZÂKİRÂN-I VÂİZÂN-I
AYASOFYA-İ KEBÎR
-İKİZ METİN-**

أ ١٧١٦ و ١٠ ب ١
يا هو. يا من هو. لا هو إلا هو... يا من لا
إله إلا هو...

بسم الله... الحمد لله... الشكر
لله... لا إله إلا الله... ربنا الله...
آمنا بالله... ماشاء الله... لا قوة إلا
بالله... يا غارة الله...

صلوات الله وسلامه على أكمل
رسل الله. سند أولياء الله الذاكرين الله...
حبيب الله... محمد رسول الله... ابن
عبد الله... القائل لي مع الله...

وعلى أنبياء الله... وخلفاء رسول الله... و
على أولياء الله... عليهم عين الله...
اللهم اجعلنا من الكملة الذين لا
يطفى بنور معرفتهم نور ورعهم...
آمين... آمين... آمين... خاتم رب
العالمين...

پس ، ازآن (بهلیم؟) این وآن... که بران
خدای خود است... ما نما جان بیدلان این
خاکدان... و توانتر ز قان داستان دوستان
آستان راستان...

بالاده یاد و إفاده اولندیغی اوزره زندگان
مفتیان دولت و دین وایمان حضراتی "دوحه"
نامیله جمع اولان مجموعه ده بر طوق و توان
إملا و إعلان اولنملریله اول محلّه احاله...
وسائر کتب وقایع و تواریخ اشتماله حواله
قیلنمق جسبان اولدیغی مرایای مزایای
نکته شناسانده رو نمای حسن مسلکدر...

- E 1716/10b 1 Yâ hû... Yâ men hû... Lâ huve illâ hû... Yâ men lâ
Y 1387/46b ilâhe illâ hû...
Bi'smi'llâh... El-ḥamdü li'llâh... Eş-şükrü
li'llâh... Lâ ilâhe illa'llâh... Rabbünâ'llâh,
5 Âmennâ bi'llâh... Mâ şâa'llâh... Lâ kuvvete illâ
bi'llâh... Yâ ğâreta'llâh...
Şalavâtu'llâhi ve selâmuhû 'alâ ekmeli
rusuli'llâh... Senedi evliyâi'llâhi'z-zâkirîne'llâh...
Ḥabîbi'llâh... Muḥammedin Rasûli'llâh... İbni
10 'Abdi'llâh... El-kâil "lî ma'a'llâh"...
Ve 'alâ enbiyâi'llâh... Ve ḥulefâi Rasûli'llâh... Ve
'alâ evliyâi'llâh... 'Aleyhim 'aynu'llâh...
Allâhümme ic'alnâ mine'l-kemeleti ellezîne lâ
yuṭfâ bi-nûri ma'rifetihim nuru vera'ihim...
15 Âmîn... Âmîn... Âmîn... Ḥâtemü Rabbi'l-
'âlemîn...
Pes, ez ân (bihlîm?)-i iyn ü ân... Ki berrân-ı
Ḥudâ-yı ḥöd est... Mâ nümâ cân-ı bî dilân-ı iyn
ḥâkdân... Ve tevân-ter zi kân-ı dâsîtan-ı döstân-ı
20 âsîtan-râstân...¹
Bâlâda yâd u ifâde olundığı üzre, zinde-gân-ı
müftiyân-ı devlet ü dîn ü îmân hazarâtı "**Devḥa**"
nâmıyla cem' olan **mecmû'** ada ber-ṭavḳ ü tüvân
imlâ vü i'ân olunmalarıyla ol maḥalle ihâle...
25 Ve sâir kütüb-ı vaḳâyî' ü tevârîḥ-iştîmâle ḥavâle
kılınmaḳ cüsbân olduğı merâyâ-yı mezâyâ-yı
nükte-şinâsânda rû-nümâ-yı ḥüsn-i meslekdir...

- قالدى كه شيوخ زواياى تربيت رسوخ كه روح
 پرفتوحلى عرش پيماي لاهوتجاي اولملى
 زيور سر سطر آمال ايدى. آنلرك مال احوالى ۳۰
 فى الجملة بيان قيلنديغى احيانده، بعض اهل
 سخن ظرافت مشرب كه براى استنطاق و طلب
 صورة انكارده اظهار اقرار ايدوب، آيا آياصوفيه
 كبير جامع دلپذيرينه ارباب ذكر جهر و ۱۷۱۶ و ۱۱۱ أ
 توحيد، وهيلله گويان اصحاب ذكر و تمجيد ۳۵
 اولان زنده دلاندىن وعظيه جمعه خدمتيله
 شرفياب اولوب، قال الله گوى مستمعان قال و
 ولوله زنان كريمه " اضمن اظلم
 ممن منع مساجد الله ان يذكر فيها
 اسمه" اولمغله ائت مرحومه اهل سنت ۴۰
 و جماعته افاضه حال اولنديغى وقوع يافته ميدر
 ديو پرسان اولدقده درحال بو چند سطر
 مفيد الشطر خدمت سابق ذيلنه لاحق قيلنوب
 بسمله و حمدله خوان و سبحله و حوقله
 گويان اعلاي كلمه الله و اعلان وتيرة ۴۵
 اولياء الله نيتيله شروع اولندى. فمنه
 تعالى نستمد الطوق فى الشوق و نستعيد
 به سبحانه عن العوق فى الذوق.
 پوشيده اهل دلان دكلدر كه:
 سلسله وعظيه سلاطينه داخل و رفته رفته ۵۰
 حسرة الشيوخ اولان كرسى مصنع رخاى
 و سرلوحه مراتب كرامى به اصل اولوب هر
 هفته اداى خدمت نصحيه به مداوم و
 مشغول و اتمام خدمت عقبنده پيشگاه

Çaldı ki Őüyûĥ-1 zevâyâ-y1 terbiyet-rûsûĥ ki rûĥ-1
per-fütûĥları ‘arş-peymâ-y1 lâĥût-cây olmaları
30 zîver-i ser-saĥr-1 âmâl idi. Anlarıñ meâl-i aĥvâlî
fi’l-cümle beyân kılındıĥı aĥyânda, ba’z-1 ehl-i
sûĥen-i zârâfet-meşreb ki berây-1 istintâk u taleb,
Şûret-i inkârda izĥâr-1 iĥrâr idüb, ayâ Ayaşofya-i
E 1716/11a Kebîr câmî‘-i dil-pezîrine erbâb-1 zîkr-i cehr ü
35 tevĥîd ve heylele-gûyân-1 aŐĥâb-1 zîkr ü temcîd
Y 1387/47a olan zinde-dilândan va’ziyye-i cum‘a ĥıdmetiyle
Şeref-yâb olub, ĥâle’llâĥ-gûy-1 müstemî‘ân-ĥâl ü
velvele-zenân-1 (âyet-i) kerîme-i “**efemen azlamu
40 ismuhû**” olmaĥla ümmet-i merĥûme-i ehl-i sünnet
ü cemâ‘ate ifâza-i ĥâl olundıĥı vukû‘-yâfte midir
diyü pürsân olduĥda der-ĥâl bu çend saĥr-1
müfidü’Ő-Őaĥr ĥıdmet-i sâbıĥ zeyline lâĥık ĥılınub,
Besmele vü ĥamdele-ĥân ü sebĥale vü ĥavĥale-
45 gûyân-1 i‘lâ-y1 kelimetu’llâĥ ve i‘lân-1 vetîre-i
evliyâu’llâĥ niyyetiyle Şurû‘ olundu. Fe-minhu
te‘âlâ nestemiddü’t-ĥavĥa fi’Ő-Őavĥ ve neste‘îzü
bihî sübhânehû ‘ani’l-‘avki fi’z-zevk.
Pûşide-i ehl-i dilân degildir ki:
50 Silsile-i va’ziyye-i selâĥîne dâĥil ve refte refte
ĥasretü’Ő-Őüyûĥ olan kürsiyy-i muŐanna‘-1 ruĥâmî
ve ser-levĥa-i merâtib-i kirâmîye vâŐil olub her
hafta edâ-y1 ĥıdmet-i nuŐĥiyyeye müdâvim ü
müŐtaĥil ve itmâm-1 ĥıdmet ‘aĥabinde pîş-gâĥ-1

مقصوره کرسیده عقد أنجمن توحید و تفرید ۵۵

و قطب دائره کیر خلقه تذکیر جهر حی
مجید ایلمک دأب عادت لا تترك و شنشنة
معتاده دیرین مسلك اولمغله مظهر و مورد
مفاد وصف حدیث قدسی "هم القوم لا

یشقی بهم جلیسهم" اولان عازم الاقتضای ۶۰

شهره شریعت حنفای معرفت و
ملازم الاحتمای پرانتباه طریقت
عرفای حقیقت: ألف کاملدن تاریخ تسویده

واصل اولنجه مرآت سویداده "لئی رأیثُ أحد

عشر" سری برله نماینده اثر اولمغله هر ۶۵

برلری ایقائاً تعداد و إجمالاً إنها و إیراد اولنور.

إبتدا تاریخ مزبور دن صکره جامع مشار

مشارالیه ده کندینه مشیخت توجیه اولنان ذات

صفا صفات:

(۱) شیخ محمد حمیدی: ۷۰

شیخ محمد حمیدی در. تحصیل لوازم

ظاهره ایلدکده ذوالجناحین اولمق قصد یله

تکمیله معالم باطنه ایلمک ایچون

سودلیجه ده ودیعه تراب جتت مآب،

سید یحیی شیروانی:

أ - قاسم افندی / رمضان افندی / صفیالی بالی

افندی / نور الدین زاده / جعفر کاملی / علی

کمالی.

ب - پیر محمد أرزنجانی / جمال الدین

محمد خلوتی / سنبل سنان الدین.

ج - حبیب قرمانی / جمال خلوتی / إسحاق

ی ۱۳۸۷ و ۴۷ ب

سلسله

درکنار

55 maşûre-i kürsîde ‘akd-i encümen-i tevhid ü tefrid
ve kutb-ı dâire-gîr-i halka-i tezkîr-i cehr-i Hayy-ı
Mecîd eylemek de’b ü ‘âdet-i lâ tütrak ve şensene-i
mu‘tâde-i dîrîn-meslek olmağla mazhar u mevrîd-i
60 mefâd-ı vaşf-ı hadîs-i kudî-yi “**Hümü’l-ı kavmu lâ
yüşkâ bihim celîsühüm**” olan ‘âzîmü’l-ıktizâ-yı
şeh-râh-ı şerî‘at-ı hünefâ-yı ma‘rifet ve
mülâzîmü’l-ıhtimâ-yı pür-intibâh-ı tarîkat-ı
‘urefâ-yı haqîkat; **Elf-i kâmilden târîh-i tesvîde
vâşıl olunca** mir‘ât-ı süveydâda “**İnnî raeytü ehad
65 aşara**” sırrı birle nümâyende-i eşer olmağla her
birleri îkâzan ta‘dâd ve icmâlen inhâ ve îrâd olunur.
İbtidâen târîh-i mezbûrdan sonra câmi‘-i müşârun
ileyhde kendine meşîhat tevcîh olunan zât-ı
şafâ-şifât:

70 **1) Şeyh Mehmed-i Hamîdî:**

Şeyh Mehmed-i Hamîdî’dir. Taşîl-i levâzîm-i
zâhire eyledikde zü’l-cenâheyn olmağla kaşdıyla
tekmîle-i ma‘âlim-i bâtına eylemek için
Sütlüce’de vedî‘a-i türâb-ı cennet-meâb,

Y 1387/47b

Silsile-i

Derkenar

Seyyid Yahyâ-yı Şîrvânî:

a- Kâsım Efendi / Ramazan Efendi / Şofyalı Bâlî
Efendi / Nure’ d-dîn Efendi / Ca‘fer-i Kâmilî / ‘Ali
Kemâlî .

b- Pîr Mehmed-i Erzincânî / Cemâle’ d-dîn
Mehmed-i Halvetî / Sünbül Sinâne’ d-dîn.

c- Habîb-i Karamânî / Cemâl-i Halvetî / İshâk-ı

قرماني / خضر إيجادي / شيخ محمد حميدي.

قيلنان شيخ إسحق قرماني كه جمال خلوق
ديمكله معروفدر. آنك خلفاسندن كندی
جانشینی اولان الشيخ خيرالدين ايجادی حضر
افندی قدس سرهما نك دامن ارشادينه
تشبثله تکميل مراتب نفس ایدوب:

أ ۱۷۱۶ و ۱۱ ب ۷۵

ع "کاملک کتسه وجودی نیچه ايجادی قالور"

۸۰

نشیده سنجه خلافتيله بکام، وجوامع
سلاطينده وعظ ونصحه قيام و ذکر وتوحيد ايله
کذارنده آیام ايکن آياصوفيه کبيرده
جمعه وعظيه سيله دخی إکرام اولنوب
رئيس الشيوخ اولمشیدی. خفيف اللحيه،

۸۵

لطيف الحليه، عبدضعيف کبی نحيف برذات شريف
اولوب سليمانيه دار الشفاسی إتصالنده واقع
سعادت خانه لرنده کيجه بر مجنون کريزانک
کاريز طريقيه تعرضی، بولره سبب موت و
"قضاء المولى ۱۰۰۹ / (م ۱۶۰۰)" تاريخی

۹۰

جمادا سنده فوت اولدی. ديوان يولي نده علي
پاشای عتيق جامع شريفی حرمنده مدفندر.
بو دخی معلوم اوله که درجات مسلسلله
شيوخ جوامع سلاطيندن برنده خدمت
وعظيه جمعه ايله مأمور و وظيفه لطيفه سيله

۹۵

مسرور اولان هر واعظ و ناصح که رو براه بقا
اوله إشاعت نعی ايجون ادای صلابه سعی اولنوب
با إشارت ولي النعم و فرمان صدر
أعظم مؤذنان جامع أبي الفتح خدمت
ندايه درکار اولورلر. اکر رئيس الشيوخ

۱۰۰

Ḳaramânî / Hızr-ı İcâdî / Şeyh Mehmed-i Hamîdî.

E 1716/11b 75 kılınan Şeyh İshâk-ı Ḳaramânî ki Cemâl-i Ḥalvetî dimekle ma' rûfdır. Anın hulefâsından kendi câ-nişîni olan eş-Şeyh Ḥayre'd-dîn-i İcâdî Hızır Efendi quddise sırruhümânîñ dâmen-i irşâdına teşebbüsle tekmi'l-i merâtib-i nefis idüb, beyit:

80 “Kâmiliñ gitse vücûdı nice icâdı kalur”
neşîdesince hilâfetiyle be-kâm ve cevâmî'-i selâînde va' z u nuşha kıyâm ve zıkr ü tevḥîd ile güzârende-i eyyâm iken Ayaşofya-i Kebîr'de Cum'a va' ziyyesiyle daḥi ikrâm olunub
85 reîsü'ş-şüyûḥ olmuş idi. Ḥafîfü'l-lıḥye, laṭîfü'l-hılye 'abd-i za'îf gibi naḥîf bir zât-ı şerîf olub **Süleymaniyye Dârü'ş-şifâsı** ittişâlinde vâkı' sa'âdet-ḥânelerinde gice bir mecnûn-ı girizânîñ kârîz ṭarîkıyla ta'arruzı, bunlara sebep mevt ve
90 “**ḳazâu'l-Mevlâ 1009/(M. 1600)**” târîḫi Cumâdâsında fevt oldı. **Dîvân Yolu**'nda 'Ali Paşa-yı 'Atîḳ Câmî'-i şerîfi ḥareminded medfûndur. Bu daḥi ma'lûm ola ki derecât-ı müselsele-i şüyûḥ-ı cevâmî'-i selâînden birinde ḥıdmet-i
95 va' ziyye-i Cum'a ile me'mûr ve vazîfe-i laṭîfesiyle mesrûr olan her vâ' iz ü nâşîḫ ki rû-be-râḫ-ı baḳâ ola işâ'at-i na'y için edâ-yı şalâya sa'y olunub bâ-işâret-i veliyyü'n-ni'am ve fermân-ı şadr-ı a'zam müezzînân-ı Câmî'-i Ebi'l-feth ḥıdmet-i
100 nidâya der-kâr olurlar. Eger reîsü'ş-şüyûḫ

در کنار ۱

بولنور سه اولی بالطریق ایفای تعزینته صلا ایدر لر .
"جمال خلوتی ایکیدر . بری چلبی خلیفه
محمد جمال الدین آفسرای و ایکینجی شیخ
إسحق قرمانیدر که اوغلی شیخ محمد افندی امیر
بخاری شیخی اولمشدر ."

۲) شیخ علی کمالی:

شیخ علی کمالی مرحومدر . برادری شیخ
جعفر کاملی ایله مانند حیدر و جعفر
مولدلی اولان ترحاله دن غیری بر حاله رغبت و

۱۰۵

ی ۱۳۸۷ و ۱۴۸

دارالسلطنه یه هجرت و نورالدین زاده شیخ
مصلح الدین مصطفی افندی دن أخذ دست
إنابت طریقت و خلافت خلوتیه ایله بکام
حقیقت معرفت اولوب صدر أسبق پیری محمد
پاشای قرمانینک منلا کورانی جامعی

۱۱۰

مقابلنده بنا ایلدیکی زاویه ده شیخ طریقت
و توتیای دیده قلبی خاکپای اهل وصلت
اولمشیدی . بعض وزرا وملوک جامعلرنده
وعظ ونصیحت خدمتنده ایکن شیخ سابق الذکر
حمیدی افندی محلولنده محلنه حلول و

۱۱۵

۱۷۱۶ و ۱۱۲

آیاصوفیه کبیر وعظیه سیله رئیس مشایخ
فحول اولدیغی سال "الصراط المستقیم ۱۰۱۲
/ (م ۱۶۰۳)" تاریخیه ضبط مجموعه کمال قلندی .
ایکی سنه مرورنده رحلت ، وزاویه سنده دفین
حظیره جنت اولدی . إلهیاتی واردر .

۱۲۰

در کنار ۲

"پیرداشی و برادری جعفر کاملی بعد الخلافه
مراد خان ثالث ایله همصحب اولوب بعده صله
سنه عائد و آنده بر زاویه بنا ایدوب اجرای

- bulunursa evlâ bi't-ṭarîḳ îfâ-yı ta' ziyete şalâ iderler.
- Derkenar 1 “Cemâl-i Ḥalvetî ikidir. Biri Çelebî Ḥalîfe Mehmed Cemâle'd-dîn-i Aḳsarâyî ve ikinci Şeyḫ İshâḳ-ı Ḳaramânî'dir. Ki oḒlı Şeyḫ Mehmed Efendi Emîr-i Buḫârî şeyḫi olmuştur.”
- 2) Şeyḫ 'Ali Kemâlî:**
- Şeyḫ 'Ali Kemâlî merḫûmdur. Birâderi Şeyḫ Ca'fer-i Kâmilî ile mânend-i Ḥaydar u Ca'fer
- 105 mevlidleri olan Terḫâle'den ḡayri bir ḫâle raḒbet ve dârü's-salṭanaya hicret ve Nûre'ddîn-zâde Şeyḫ
- Y 1387/48a Muşliḫa'ddîn Muştafâ Efendi'den aḫz-i dest-i inâbet-i ṭarîḳat ve ḫilâfet-i Ḥalvetiyye ile be-kâm-ı ḫaḳîḳat-i ma'rifet olub, şadr-ı esbak Pîrî Mehmed
- 110 Paşa-yı Ḳaramânî'nin Monla Gürânî Câmî'i muḫâbilinde binâ eylediḒi zâviyede şeyḫ-i ṭarîḳat ve tûtiyâ-yı dîde-i ḳalbi ḫâk-pây-ı ehl-i vuşlat olmuştur idi. Ba'z-ı vüzerâ vü mülûk câmi'lerinde
- E 1716/12a va'z u naşîḫat ḫidmetinde iken şeyḫ-i sâbıḳu'z-zıkr
- 115 Ḥamîdî Efendi maḫlûlünde maḫalline ḫulûl ve Ayaşofya-i Kebîr va'ziyyesiyle reîs-i meşâyıḫ-ı fuḫûl olduḒı sâl “eş-şırâṭü'l-müstakîm 1012 / (1603)” târiḫiyle zabṭ-ı mecmû'a-ı kemâl ḳılındı. İki sene mürûrında rıḫlet, ve zâviyesinde defîn-i
- 120 ḫazîre-i cennet oldu. İlâhiyyâtı vardır.
- Derkenar 2 “Pîr-daşı ve birâderi Ca'fer-i Kâmilî ba'de'l-ḫilâfe Murâd Ḥân-ı şâliḫ ile hem-şoḫbet olub ba'deḫû şılasına 'âid ve anda bir zâviye binâ idüb icrâ-yı

قواعد اوزره ایکن " دعوت أهل سنت ۱۰۲۶
/ (م ۱۶۱۷) "تاریخنده ارتحال ایلدی."

۳) عمر فانی اسکویی:

تفسیری شیخ عمر فانی اسکویی در. استانبوله
وصول و مجامع فحوله دخول و بعد الحفظ
تحصیل معقول و منقول ایدوب مشارالیه
بالذکر نورالدین زاده خلفاسندن **ترجمان**

۱۲۵

یونس زاویه داری شیخ عبد المؤمن
بسنوی یه ایتساب و حسن نظر بهیه سیله
پرورش یاب اولمشیدی. "شیخ عزیز ۱۰۰۴/
(م ۱۵۹۵) تاریخنده دستگیر طریقتلری رحلتنده

۱۳۰

اول در عثمان حقیقت درغان زاویه سنده سجاده
پیرای طریقت اولدی. وقتا اوردوی هایون و
معسکر نصرت نمون مشیختیه **اکری سفری**
نه طوغری عزیمت و جهادئی جمع ایلدکده
مشهور معرکه ادا ، کوچک قاضی زاده شیخ

۱۳۵

محمد، حسینجه وکالت اجرای آیین
خلوتیه و نیابت خدمت وعظ و آوازه
دائرة ذکر و توحید و رؤیت بزم ایحای
جمعیت ایلمش ایدی. شیخ عمر مذکور
جهاد اصغردن اتمام خدمتله رجوع و سلطان

ي ۱۳۸۷ و ۴۸ ب ۱۴۰

سلیم جامعی وعظیه سیله ایدخال سلسله شیوخ
قلنمغله سعی مشکور اولدی. یولیله
آیاصوفیه ده واعظ جمعه اولمغله سرتاج
مفسرین و مایه ایتهاج مذکرین اولدقده
مأمون الغائله اولوب اداى فريضة

۱۴۵

حجة الإسلام و زیارت روضه مطهره

ķavâ'id üzre iken "da'vet-i ehl-i sünnet 1026 / (M. 1617)" târifinde irtihâl eyledi."

3) 'Ömer-i Fânî-yi Üskûbî:

- Tefsîrî Şeyh 'Ömer-i Fânî-yi Üskûbî'dir. İstanbul'a vüshûl ve mecâmî'-i fuhûla duhûl ve ba'de'l-hıfz taşşîl-i ma'kûl u menkûl idüb müşârün ileyhi
- 125 bi'z-zıkr Nûre'd-dîn-zâde hulefâsından **Tercümân Yûnis zâviye-dârı** Şeyh 'Abdü'l-mü'min-i Bosnavî'ye intisâb ve hüsni nazar-ı behiyyesiyle perveriş-yâb olmuş idi. "Şeyh-i 'azîz 1004 / (M.1595)" târifinde dest-gîr-i tarîkatleri rihletinde
- 130 ol dürr-i 'ummân-ı haķîkat **Dergamân Zâviyesinde** seccâde-pîrâ-yı tarîkat oldu. Vaķtâ ordû-ı hümâyûn u mu'asker-i nuşret-nümûn meşîhatiyle Ağrı (?) seferine toğrı 'azîmet ü cihâdeyni cem' eyledikte meşhûr ma'reke edâ, Küçük Kâği-zâde Şeyh
- 135 Mehmed, hasebince vekâlet-icrâ-yı âyîn-i Hıalvetiyye ve niyâbet-i hidmet-i va'z, ve âvâze-i dâire-i zıkr ü tevĥîd ve rü'yet-i bezm-iĥyâ-yı cem'iiyet eylemiş idi. Şeyh 'Ömer-i mezkûr cihâd-ı aşğardan itmâm-ı hidmetle rücû' ve Sultân
- Y 1387/48b 140 Selîm Cami' i va'ziyyesiyle idĥâl-i silsile-i şüyûĥ kılınmağla sa'y-i meşkûr oldu. Yoluyla Ayaşofya'da vâ'iz-i Cum'a olmağla ser-tâc-ı müfessirîn ve mâye-i ibtihâc-ı müzekkirîn olduķda me'mûnu'l-gâile olub edâ-yı farîza-i
- 145 ĥıccetü'l-islâm ve ziyâret-i Ravza-i muţahhara-i

سید الأنام علیه و علی آله الصلاة والسلام ایلدی. "محفوظ ۱۰۳۴/م ۱۶۲۴)"
تاریخی لیلہء براءتہ عزم بزم وصلت و
زاویہ لری حرمنده همسایہ پیر بلند
منزلت اولدی. ۱۵۰

۴) شیخ محمد افندی:

بیوک قاضی زاده شیخ محمد افندی در.
بلدہ صوفیہ دن نزول و طریق صوفیہ یه دخول
و دارالفحول استانبولده سرمایہ علوم و
معارفی دست آور حصول اولوب شیر دلان ۱۵۵

خلوتیه (بالخا) دن محمد پاشا تکیہ سی
شیخی قورد محمد أفندی نك خلیفہء جانشینی
اولان حیدر سیر ایشتی امیر عبد الکریم
أفندی نك ذیل تربیه لرین توئسل و
خدمات صوریه و معنویه لرنده دامن ۱۶۰

۱۷۱۶ و ۱۲ ب

در میان توغل اولوب مأذون خلافت و
رحلت پیرده زاویہ فتحیه مشار الیهاده
مرشد طریقت اولدقه فیض بند نصحرلیله
هزاردل پرتاب و تف سیر شیر وصلت بستان
حقیقت اولمشیدی. سابق الذکر تفسیری افندی ۱۶۵

مقامنده اول کزیده صوفیه صوفیه لی افندی
آیاصوفیه ده جمعه واعظی اولمی سبب
جمعیت نکته شناسان مستمعان اولوب هفته
بهفته پیا پی یدی سنه امامه سبحة ارباب
أوراد و أذکار و تکمه عمامه أصحاب درون ۱۷۰

صغامدار اولدی. بو حال اوزره ایکن ذکر و دورین
تمام و أنفاس معدوده سین رسیده اختتام ایدوب

Seyyidü'l-enâm 'aleyhi ve 'alâ âlihî eş-şalâtü ve's-selâm eyledi. “Maḥfûz 1034 / (M.1624)” târiḥi leyle-i Berât'da 'azm-i bezm-i vuşlat ve zâviyeleri ḥaremde hem-sâye-i pîr-i bülend-
150 menzilet oldu.

4) Şeyḥ Mehmed Efendi:

Büyük Kâḍî-zâde Şeyḥ Mehmed Efendi'dir. Belde-i Şofya'dan nüzûl ve tarîḳ-ı şûfiyyeye düḥûl ve dâru'l-fuḥûl İstanbul'da ser-mâye-i 'ulûm u
155 ma'ârifî dest-âver-i ḥuşûl olub şîr-dilân-ı Ḥalvetiyyeden (bi'l ḥa) Mehmed Paşa tekiyyesi şeyḥi Kurd Mehmed Efendi'niñ ḥalîfe-i câ-nişîni olan ḥaydar-seyr-i İştîbî Emîr 'Abdü'l-kerîm Efendi'niñ zeyl-i terbiyyetlerin tevessül ve
160 ḥıdemât-ı şuveriyye vü ma'neviyyelerinde dâmen-der-miyân-ı tevaḡgul olub me'zûn-ı ḥilâfet ve riḥlet-i pîrde zâviye-i fetḥiyye-i müşârun ileyhâda mürşid-i tarîḳat olduḡda feyz-bend ü nuşlariyla hezâr dil-i pür-tâb u tef-seyr-i şîr-vuşlat-ı bostân-ı
165 ḥaḳîḳat olmuş idi. Sâbıḳu'z-zıkr Tefsîrî Efendi maḳâmında ol güzîde-i şûfiyye-i Şofyalı Efendi Ayaşofya'da Cum'a vâ'izi olması sebebi cem'iyet-i nükte-şinâsân-ı müstemî'ân olub hafta be-hafta peyâpey yedi sene imâme-i sübḫa-i erbâb-ı
170 evrâd u ezḳâr u tekme-i 'imâme aşḫâb-ı derûn şafâ medâr oldu(?). Bu ḥâl üzre iken zıkr u devrin temâm ve enfâs-ı ma' dâdesin resîde-i ihtitâm idüb

E 1716/12b

"ختم ۱۰۴۱/ (م ۱۶۳۱)" تاریخی اثناسنده تارك دار آلام جهان و سالک طریق خلوتخانه خاموشان اولوب زاویه سی دائره سنده قطب المدار روحانیان اولدی. ۱۷۵ ی ۱۳۸۷ و ۱۴۹

(۵) شیخ اسماعیل افندی:

آت پازاری شیخ اسماعیل افندی در که قزانلقده پدری شیخ علاء الدین بن محسن مجدداً ۱۸۰

احیا ایلدیکی زاویه ده نوبت مشیخت بونلره رسیده اولدقده اسکداره کلوب شیخ هدائی هدایت قریندن تکمیل جلوتیت وینه پدری مقامنه خلافتله مأمور عودت اولدی. یکریمی سنه قدر مسند ارشاد ده قائم بعده حج شریفه عازم و دار السلطنه یه قادم ۱۸۵

اولمشیدی. کیف ما اتفق هفته کونلرینک برنده تبرکاً آیاصفیة کبیر جامع بی نظیرنده حسبة لله تعالی اُمت مرحومه یه وعظ ایدرکن سلطان مراد رابع وعظنی استماع بیوروب نفس نفس ناطقه قدسی قفسلری ۱۹۰

تأثیرندن مستطاب اولوب بعد أداء الحج دار السلطنه ده إقامتلی بابنده فرمان همایون صادر اولمشیدی. إمتثال امر عالی بیوردقلرنده سلسله سلاطینه ادخال ایله إکرام اولنوب بحسب الطریق کوچوک قاضی زاده ۱۹۵

محلولنده بیوک آیاصوفیه واعظی اولوب صورت و معناده ریاست مشایخی جمع بیوردیلر. سعادتخانه لری آت پازاری جوارنده چقورحام واقع اولدیغی محله ده بیرام پاشا اِحیاسی اولان ۱۷۱۶ و ۱۱۳

“**hitâm 1041 / (M. 1631)**” târîhi eşnâsında târik-i dâr-ı âlâm-ı cihân ve sâlik-i tarîk-ı halvet-hâne-i hâmûşân olub zâviyesi dâiresinde kütbu’l-medâr-ı rûhâniyân oldu.

5) Şeyh İsmâ‘îl Efendi:

Atpazarî Şeyh İsmâ‘îl Efendi’dir ki kızanlıkda pederi Şeyh ‘Alâc’d-dîn b. Muhsin müceddeden 180 İhyâ eylediği zâviyede nevbet-i meşîhat bunlara resîde oldıkdâ Üsküdâr’a gelüb Şeyh Hüdâyî-i hidâyet-karînden tekmîl-i Celvetiyyet ve yine pederi maqâmına hilâfetle me’mûr-ı ‘avdet oldu. Yigirmi sene kadar mesned-i irşâdda kâim ba‘dehû 185 hacc-ı şerîfe ‘âzim ve dârü’s-salţanaya kâdim olmışıdı. Keyfe ma ittefağ hafta günleriniñ birinde teberrüken Ayaşofya-i Kebîr Câmî‘-i bî nazîrinde hasbeten li’llâhi te’âlâ ümmet-i merhûmeye va‘z iderken Sultân Murâd-ı râb‘î va‘zını istimâc 190 buyurub nefes-i nefis-i nâtîka-i kudsî kafesleri te’sîrinden müsteţâb olub ba‘de edâi’l-hacc dârü’s-salţanada iķâmetleri bâbında fermân-ı hümâyûn şâdır olmuş idi. İmtisâl-i emr-i ‘âlî buyurdıklarında silsile-i selâţîne idhâl ile ikrâm 195 olnub bi-hasebi’t-tarîk Küçük Kâdî-zâde maḥlûlinde Büyük Ayaşofya vâ‘izi olub şûret ü ma‘nâda riyâset-i meşâyıḥı cem‘ buyurdılar. Sa‘adet-hâneleri **Atpazarı** civârında **Çukur Hamâm** vâķi‘ olduğu maḥallede Bayram Paşa İhyâsı olan

E 1716/13a

- ۲۰۰ محله جامعی مقابلنده بولنمغله
زمانلرنده آت پازاری شیخ افندی دیملکه
معروف اولمشدی. بغداد سفرنده رکاب
همایون ایله معیت ایلدی. "تقدم حشر
۱۰۵۲/م(۱۶۴۲)" تاریخنده روکردان جلوت
- ۲۰۵ ناسوت ووصیتلری اوزره خانه لری باغچه سنده
عازم خلوت باغ لاهوت اولدقده إفراز اولنوب
تریه إتخاذیله زیارتگاه أهل نیاز اولدی.
شاهزاده سلطان محمد جامعنده قرق بش سنه
جمعه واعظی اولان مخدوملری آمیدی أحمد
افندی پدر بزرگوارلرندن خلافتله
- ۲۱۰ ي ۱۳۸۷ و ۴۹ ب
کامکار اولوب آیاصوفیا ده حسین آغا
زاویه سنه شیخ اولمشیدی. یوز التی تاریخی
جماداسنده پدرلر ایله همسایه اولدی.
- (۶) شیخ مصطفی سیروزی:**
- ۲۱۵ أولیازاده شیخ مصطفی سیروزی در. طریق
قضایه رضا ورادهء سته دن از تکمیل
منصبنده سجاده گزین حکم و إمضا اولمشیدی.
بعده درغمان شیخی مذکور الترجمة
تفسیری عمر افندی دامن إفاضه
- ۲۲۰ فاروقانه لرینه تشبث والتجا ، و رسم اوزره
سلوک طریقت خلوتیه ایدوب خلافت آرا اولدقده
آفسرای قرینده قزل مصلق زاویه سی مشیختیه
بکام و نیجه ناشسته رو یه آبدست بیعت
ویروب إرشاد أنام اوزره ایکن مومی ایله شیخ
- ۲۲۵ اسماعیل زبیح کزلك حضرت عزرائیل اولنجه
بونلر یولیله منور و بجایش إعتلا و

200 maħalle cāmi‘i muķābilinde bulunmağla
zamānlarında **Atpazarı Şeyh Efendi** dimekle
ma‘rūf olmuş idi. Bağdād seferinde rikāb-ı
hümāyūn ile ma‘iyyet eyledi. “**Takaddüm-i haşr**
1052 / (M.1642)” târihinde rû-gerdān-ı cilvet-i
205 nāsūt ve vaşiyetleri üzre hāneleri bağçesinde
‘azim-i halvet-i bâğ-ı lâhut oldıķda ifrāz olunub
türbe ittihāziyle ziyāret-gāh-i ehl-i niyāz oldı.
Şāh-zāde Sulţan Meħmed Cāmi‘inde kırk beş sene
cum‘a vā‘izi olan maħdūmları Ümmîdî Aħmed
Y 1387/49b 210 Efendi, Peder-i büzürk-vārlarından hılāfetle
kām-kār olub Ayaşofya’da Hüseyn Ağa
Zāviyesi’ne şeyh olmuş idi. Yüz altı târihi
cumādāsında pederleri ile hem-sāye oldı.

6) Şeyh Muştafâ-yı Sîrûzî:

215 Evliyâ-zāde Şeyh Muştafâ-yı Sîrûzî’dir. Tarık-ı
kazāya rızâ ve rādde-i sitteden ez tekmił
manşibında seccāde-güzîn-i hükm ü imzâ olmuş idi.
Ba‘dehu Derğamān şeyhi mezkûru’t-terceme
Tefsîrî ‘Ömer Efendi dāmen-i ifāza-i
220 Fârûkânelerine teşebbüs ü ilticâ vü resm üzre
sülûk-ı tarikat-ı halvetiyye idüb hılāfet-ârâ oldıķda
Aksarây kırbında **Kızıl Maşlak Zāviyesi**
meşihatiyle be-kām ve nice nâ-şüste-rûya ābdest-i
bî‘at virüb irşād-ı enām üzre iken mûmâ ileyh Şeyh
225 İsmâ‘îl zebîh-gezlek-i hāzret-i ‘Azrâ’îl olunca
bunlar yoluyla münevver ü becâyiş-i‘tilâ vü

ریاست شیوخ ایله مربع نشین کرسی
عزت رسوخ اولدی. بش سنه قدر خدمت
مزبوره ده سردفتر ارباب تسلیح و تسلیح
اولدقدن صکره رضا داد رحلت اولملرینه
تبرکاً "رضوان ۱۰۵۷/ (م ۱۶۴۷)" لفظی تاریخ
اولمشدر. زاویه سنده طریح ضریح اولوب سائر
ناصرانه سلف و شیخ نوری افندی خیرالخلف
اولدی.

حسن عارف / محمد:

أ- أحمد شمسي ۱۰۰۶ (م ۱۵۹۷).

ب - مفتي إسماعيل / مصطفى صفا / عبد الأحد
نوري / مصطفى. ۲۱۰

ج - محرم / سيواسي عبد المجيد / عبد الباقي
۱۱۲۲ (م ۱۷۱۰).

۲۳۵ (۷) شیخ عبدالأحد نوری:

سالتان الشیوخ و برهان أهل الرسوخ شیخ
عبدالأحد نوری در. که إلهیاتی، سرمایه
أهل ذکر و تمجید در. کندیلری سیواسی المولد
برذات وحید اولوب پدرلری مصطفى صفا افندی

إبتدا "ملتقى الأبحر" شارحی اولان مفتی سواس ۲۴۰

إسماعيل افنديك اوغليدر. إسماعيل افندی دخی
"كافية ابن حاجبه" منلا جامی مرحومك
شرحینی شرح ایدن محرم افنديك كوچك
برادری ، "مختصر منار" شارحی اولان شمسی
شیخ احمد افنديك دخی بيوك برادریدر.

مذکور عبدالأحد افندی طریقت علیه بی
سلطان أحمد جامعنه إبتدا شیخ جمعه اولان

سلسله

درکنار

أ ۱۷۱۶ و ۱۳

ي ۱۳۸۷ و ۱۵۰

riyâset-i şüyûh ile murabba‘-nişîn-i kürsiyy-i ‘izzet-rüsûh oldu. Beş sene kadar hıdmet-i mezbûrede ser-defter-i erbâb-ı tesbîh u teslîh
230 oldıktan soñra rızâ-dâd-ı rihlet olmalarına teberrüken “**Rıdvân 1057/(M.1647)**” lafzı târîh olmışdur. Zâviyesinde tarîh-i darîh olub sâir nâşihâna selef ve Şeyh Nûrî Efendi hayru’l-ḥalef oldu.

Silsile-i

Ḥasen-i ‘Ârif / Mehmed:

Derkenar

a- Aḥmed-i Şemsî 1006 / (M.1597).

b- Müftî İsmâ‘îl / Muştafa Şafâ / ‘Abdü’l-eḥad-i Nûrî / Muştafâ.

c- Muḥarrem / Sîvâsî ‘Abdü’l-mecîd / ‘Abdü’l-bâkî 1122 / (M.1710)

235 7) Şeyh Abdü’l-Ehad-i Nûrî:

E 1716/13b

Sultânu’ş-şüyûh ve bürhânü ehli’r-rüsûh Şeyh ‘Abdü’l-Eḥad-i Nûrî’dir. Ki ilâhiyyâtı, ser-mâye-i ehl-i zıkr ü temcîddir. Kendileri Sivâsiyyü’l-mevlid bir zât-ı vahîd olub pederleri Muştafâ Şafâ Efendi

240 ibtidâ “**Mültekâ’l-Ebhur**” şârihi olan müftî-yi Sivâs

İsmâ‘îl Efendi’niñ oğlıdır. İsmâ‘îl Efendi daḥi

“**Kâfiye-i İbn-i Ḥâcib**”e Monla Câmî-yi merḥûmun

Şerḥ’ini şerḥ iden Muḥarrem Efendi’niñ küçük

Y 1387/50a

birâderi ve “**Muhtaşar-ı Menâr**” şârihi olan Şemsî

245 Şeyh Aḥmed Efendi’niñ daḥi büyük biraderidir.

Mezkûr ‘Abdü’l-eḥad Efendi tarîkat-i ‘aliyye-yi

Sultân Aḥmed Câmî‘ine ibtidâ şeyh-i Cum‘a olan

- سیواسی عبد المجید شیخی جناب‌لرندن تلقن
ایلیوب خلافت و مصاهرته دخی شرفیاب
اولمشدر که جناب سواسی محرم ۲۵۰
متقدم الذکرک نجل نجیب آزاده سی و
مشارالیه شمسی أحمد افندیکن هم
خلیفه سی و هم برادرزاده سیدر. وکندیله
منسوب زاویه ده حالا نسلی باقیدر. القصه نوری
افندی ناظر حرمین شریفین، آغای ۲۵۵
دارالسعاده محمد آغانک تره سی قربنده
أثر خیری اولان زاویه ده شیخ سنان زاده
رفعدن سجاده نشین ایکن ، یولیه آیاصوفیه
کبیر وعظیه سیله اولیا زاده دن صکره
رئیس الواعظین و نفیس الناصحین اولدی. ۲۶۰

متنی:

"ثم انقضت تلك السنون وأهلها
فكأنها وكأنهم أحلام"

- تفصیل أحوال جمیله سی و سلسلهء جلیله سی
بالجملة طریقه شمسیه یه مخصوص ۲۶۵
"خلاصة الهدية" نام اثریمزده مصرح و
منصوصدر. عالم قدسه عازم اولملرینه بو
فقیر صد سال حلولندن صکره "الشیخ
عبدالاحد ۱۰۶۰/م(۱۶۵۰)" اسملرینی تاریخ
بولمق سرمایه تبرک وافتخارم اولمشدر. ۲۷۰
خواص علیه ده شیخلرینه نسبتله شهرت بولان
تره لری باغچه سنک دائره سی داخلنده ودیعه تراب
قیلنوب یوسف آغا زاده مصطفی آغا نام بر
مرید فریدی مخصوص تره بنا ایلمشدر.

Sîvâsî ‘ Abdü’l-mecîd şeyhi cenâblarından telaqqun
eyleyüb hilâfet ü muşâheretiyle dahî şeref-yâb
250 olmışdur ki Cenâb-ı Sîvâsî Muharrem-i
mütekkaddimü’z-zıkrin necl-i necîb-i âzâdesi ve
müşârun ileyh Şemsî Ahmed Efendi’niñ hem
halîfesi ve hem birâder-zâdesidir. Ve kendilere
mensûb zâviyede hâlâ nesli bâkîdir. El-kıssa, Nûrî
255 Efendi nâzır-ı haremeyn-i şerîfeyn ağâ-yı
dârü’s-sa‘âde Mehmed Ağa’niñ türbesi qurbında
eşer-i hayri olan zâviyede Şeyh Sinân-zâde
ref’inden seccâde-nişîn iken yoluyla Ayaşofya-i
Kebîr va‘ ziyyesiyle Evliyâ-zâde’den soñra
260 reîsü’l-vâ‘ izîn ve nefisü’n-nâşihîn oldı.

Mütenebbî:

“Şümme inqazat tilke’s-sünûnu ve ehlühâ
Fe-ke-ennehâ ve ke-ennehüm ahlâmu”

tafşîl-i ahvâl-i cemîlesi ve silsile-i celîlesi
265 bi’l-cümle tarîka-i Şemsiyyeye maşşûş
“**Hulâşatü’l-hediyye**”-nâm eşerimizde muşarrağ u
manşûşdır. ‘ Âlem-i kudse ‘âzim olmalarına bu
faķîr şad-sâl hulûlından soñra “**Eş-şeyh**
‘ Abdü’l-Ehad 1060/ (M.1650)” isimlerini târih
270 bulmaq ser-mâye-i teberrük ü iftihârım olmışdır.
Havâşş-ı ‘ aliyyede şeyhlerine nisbetle şöret bulan
türbeleri bağçesiniñ dâiresi dâhilinde vedî‘ a-i türâb
kılınub Yûsuf Ağa-zâde Muştafa Ağa-nâm bir
mürîd-i ferîdi maşşûş türbe binâ eylemişdir.

- ۲۷۵ (۸) شیخ خواجه عثمان بسنوی:
 شیخ خواجه عثمان بسنوی خدمت‌نریدر.
 استانبولده بعد التحصیل، بیت:
 "فیض هم مرد خدا کلسه یتیشسه
 پندحکیمین جانم ایله گوش ایده بیلسه م"
 دیه رك سابق الذكر تیره وی مفتی أحمد افندی ۲۸۰
 دار الفحول استانبوله وصول، بولدقده آنلردن
 أخذ نسبت و پرورش یافته روش صدیقیت
 اولدقن صکره مرشدلری رحلتنده جانشین
 زاویه لری دخی اولمشلر ایدی. کندی جذبات
 وعظیه ایله مشغول ایکن شیخ عبد الأحد ۲۸۵
 مشارالیه ك مجلس عمری آخر و پیرایه ده
 چمن صفة رحمت خدای قادر اولدقده،
 بونلر آیاصوفیه کبیرده جمعه شیخی اولمغله
 سر لوحهء مشایخ صورت و معنا اولدی.
 غرائبندر که جمعه واعظی اولدیغی هر جامعه ۲۹۰
 بعد الوعظ زینت ده طریقت صدیقیه و
 سلمانیه و برگذار سلسله غجدواتیه
 اولان ختم کبیر معروفی التزام اوزره اجرا
 بیوروب طالبان و محبان حاضران ایله ادا
 بیوردقلری مجلسده کرات ایله بولنمشیدق دیو ۲۹۵
 نظمی افندی خلفاسندن آغرشقی محمد
 دده نام مرد موثوق الکلام دن محرر
 مقصرک مسموعی اولمشدر. بالخاصة جامع
 مذکورده اون درت سنه قدر خدمت نصح پند
 ایله ارشاد عباده قیام ایدوب "عزیمۃ النقشبندی ۳۰۰
 ۱۰۷۴/ (م ۱۶۶۳)" تاریخی

275 **8) Şeyh Hâce ‘Osmân-ı Bosnavî:**

Şeyh Hâce ‘Osmân-ı Bosnavî hizmetleridir.
İstanbul’da ba‘de’-t-‘taḥşîl, **beyit:**

“Feyz-i himem-i merd-i Hudâ gelse yetişse
Pend-i hükmün cânım ile gûş idebilsem”

- 280 diyerek sâbıku’z-zıkr Tîre-vî Müftî Ahmed Efendi
Y 1387/50b dârü’l-fuḥûl İstanbul’a vuşul, bulduḡda anlardan
E 1716/14a aḡz-ı nisbet ve perveriş-yâfte-i revîş-i şıddıkiyyet
olduḡdan soñra mürşidleri rıḡletinde câ-nişîn-i
zâviyeleri daḡı olmuşlar idi. Kendi cezebât-ı
285 va‘ziyye ile meşḡûl iken Şeyḡ ‘Abdu’l-Eḡad-ı
müşârün ileyhın meclis-i ‘ömri âḡir ve Pîrâye’de
çemen-şuffe-i rahmet-i Hudâ-yı Kâdir olduḡda
bunlar Ayaşofya-i Kebîr’de Cum‘a şeyḡi olmaḡla
ser-levḡa-i meşâyiḡ-ı şûret ü ma‘nâ oldu.
290 Ğarâibdendir ki Cum‘a vâ‘izi olduḡı her câmi‘de
ba‘de’l-va‘z zînet-dih-i tarîkat-i Şıddıkiyye vü
Selmâniyye vü bergüzâr-ı silsile-i Ğucduvâniyye
olan ḡatm-i kebîr-i ma‘rûfi iltizâm üzre icrâ
buyurub ḡalibân u muḡibbân-ı ḡâzırân ile edâ
295 buyurdıḡları meclisde kerrât ile bulunmuşdıḡ diyü
Nazmî Efendi ḡulefâsından Aḡırşakcı Meḡmed
Dede-nâm merd-i mevşûḡu’l-keîmdan muḡarrir-i
muḡaşşırın mesmû‘ı olmuşdır. Bi’l-ḡâşşa câmi‘-i
mezkûrda on dört sene ḡadar ḡidmet-i nuşḡ-pend
300 ile irşâd-ı ‘ibâda kıyâm idüb “**azîmetü’n-
naḡşbendî 1073 / (M.1663)**” târiḡi

شوالنده عزم بزم ملاً أعلا و سلوری
قیوسی خارچنده گنج شایگان آسا دفین گنج
گلستان مزارا أنوار نما قیلندی.
سابق البیان شهیر یوسف تعبیر حسن افندی
مرحومك شیخیدر. ۳۰۵

در کنار ۳

"ختم ایچون تعیین وقت کتب طریقتده یوقدر.
و ختم صغیر دیو اختراع ایلدکری ترتیب عجیب
معتمد اولان پیراندن مسموع اولمادی
دیو کتراراً سند سعادتتم حضرتلردن مستفید
اولدیغم نکات و تنبیهاتدندر."

۹) شیخ أحمد افندی:

أردبلی زاده شیخ أحمد افندی جنابلریدر که
شیخ سنان الدین یوسف أردبلینک یدنجی
حفیدیدر. فیض نظرندن خبردار و آرزوی
حالات أسجار ایله شب زنده دار اولمق اختیار ایدوب
طوپخانه ده قره باش مصطفا آغا زاویه سنک
شیخی شمسی الطریقه أعمای بصیر الحقیقه
مکاشف شیخ محمد دن بکام خلافت و
پدری رحلتنده زاویه دار طریقت اولدی. ۳۱۰

ی ۱۳۸۷ و ۵۱ أ

جوامع سلاطین واعظی اوله رق بسنوی شیخ
عثمان سابق البیان إنتقال جنان ثمان
ایلدکده آیاصفیة کبیره ترفیع و ریاست شیوخ
رقت رسوخ ایله توقيع اولندی. بش سنه
مرورنده "تجاوز الله عن سیناته ۱۰۷۹ / ۳۲۰

(۱۶۶۸م) تاریخی شوالنده رحلت ، و أدرنه
قیوسی خارچنده پدرلری جنبنده دفین تراب
عرش مآب اولدی. جدّ أعلاسی طوب قیوسی

أ ۱۷۱۶ و ۱۴ اب

Şevvâl'inde 'azm-i bezm-i mele-i a' lâ ve Silivri
Çapusu hâricinde günc-i şâyigân-âsâ defn-i günc-i
gülistân-ı mezâr-ı envâr-nümâ kıldı.

305 Sâbıku'l-beyân-ı şehîr, Yûsuf ta' bîr, Hasen Efendi
merhûmuñ şeyhidir.

Derkenar 3

“Hıatm için ta' yîn-i vaqt kütüb-i tarîkatda yokdır
ve hatm-i şağır diyü ihtirâ' eyledikleri tertîb-i 'acîb
mu' temedim olan pîrândan mesmû' um olmadı
diyü kerrâren sened-i sa' âdetim hazretlerinden
müstefid olduğım nükât u tenbîhâtdandır.”

9) Şeyh Ahmed Efendi:

Erdiblî-Zâde Şeyh Ahmed Efendi cenâblarıdır ki
Şeyh Sinâne'd-dîn Yûsuf-ı Erdiblî'nin yedinci
310 hafididir. Feyz-i nazardan haber-dâr ve arzû-yı
hâlât-ı eshâr ile şeb-zinde-dâr olmak ihtiyâr idüb
Tophâne'de Karabaş Muştafâ Ağa Zâviyesiniñ
şeyhi Şemsiyyü't-tarîka a' mâ-yı başıru'l-hakîka
Mükâşif Şeyh Meħmed'den be-kâm-ı hilâfet ve
315 pederi rıhletinde zâviye-dâr-ı tarîkat oldu.

Y 1387/51a

Cevâmî'-i selâtin vâ' izi olarak Bosnavî Şeyh
'Osmân-ı sâbıku'l-beyân intikâl-i cinân-ı şemân
eyledikte Ayaşofya-i Kebîr'e terfî' ve riyâset-i
şüyûh-ı rikkat-rüsûh ile tevķî' olındı. Beş sene

320 murûrında “Tecâveza'llâhü 'an seyyiâtihi 1079 /
(M.1668)” târihi Şevvâlinde rıhlet ve Edirne

E 1716/14b

Çapusu, hâricinde pederleri cenbinde defn-türâb-ı
'arş-meâb oldu. Cedd-i a' lâsı Top Çapusu

خارجنده چمن صفه معروفده زیارتگاه
أهل دالر. ۳۲۵

۱۰) شیخ عبد الکریم فتحی:

بلبلجی زاده کرامتلی فتوح و عارفتلی شیخ
عبد الکریم فتحی جنابلیدر. پدری الحاج
عبد اللطیف چلبی افندی قرمانی در که
جغاله زاده صدر أسبق سنان پاشا سراپی
مقابلنده واقع حالا قادریه تکیه سی
عرصه سی فی الأصل بونلرک پدری خانه سیدر.

در کنار ۴

"مکاشف افندی بالذات شیخ أحمد شمسی
سیواسیدن خلافتله استانبوله وصول و سنان پاشا
زاویه سنه شیخ اولوب ، بعده مزبور قره باش
زاویه سنه نقل اولمشیدی. شیخنک حفیدی اولان
شیخ عمر مصري ابن پیرا محمد ابن أحمد شمسی
جنابنی کندینه داماد ایدوب عمر افندی
بالاقتضا عازم مصر اولدقده زاویه پی ترک ایله
بونلر دخی آنلری تعقیب ایدوب آنده توطن اوزره
ایکن سنه ۱۰۴۴/ (م ۱۶۳۴) تاریخنده رحلت
ایلدی. بعده عمر افندی استانبوله رجعت ، و
مصره نسبتله شهرت بولوب سلیمانیه واعظی ،
وصوفیلر ده علاءالدین تکیه سی شیخی ایکن
رحلت ، سنه ۱۰۶۹/ (م ۱۶۵۸) تاریخنده
زاویه سنه دفن اولندی."

پیت:

"دل مسجدنی ایتمه صمیمانه آمال

بیت دلی حق تا ایده معمور مھرحال" ۳۳۵
مآلیله سابق الذکر شیخ نوری افندی دن

hâricinde çemen-şuffe-i ma' rûfda ziyâret-gâh-ı
325 ehl-i dildir.

10) Şeyh ' Abdü'l-Kerîm Fethî:

Bülbülci-zâde kerâmetli fütûh ve ' ârifetli Şeyh
' Abdü'l-Kerîm Fethî cenâblarıdır. Pederi el-hâc
' Abdü'l-laîf Çelebi Efendi-yi Karamânî'dir ki
330 Cağala-zâde şadr-ı esbak Sinân Paşa Sarayı
muşkâbilinde vâkı' hâlen Kâdiriyye Tekiyyesi
' arşası fi'l-aşl bunlarıñ pederi hânesidir.

Derkenar 4

“Mükâşif Efendi bi'z-zât Şeyh Ahmed-i Şemsî-yi
Sivâsî'den hilâfetle İstanbul'a vüşûl ve Sinân Paşa
Zâviyesine şeyh olub ba' dehû mezbûr Karamânî
Zâviyesi'ne nakl olunmuş idi. Şeyhinin hafîdi olan
Şeyh ' Ömer-i Mısrî ibn-i Pîrâ Mehmed b. Ahmed-i
Şemsî cenâbını kendine dâmâd idüb ' Ömer Efendi
bi'l-iktizâ ' âzim-i Mısr oldıkda zâviyeyi terk ile
bunlar dañi anları ta' kıb idüb anda tavaţţun üzre
iken sene 1044 / (M. 1634) târîhinde rihlet
eyledi. Ba' dehû ' Ömer Efendi İstanbul'a ric' at ve
Mısr'a nisbetle şöhret bulub Süleymâniyye vâ' izi
ve Sûfîler'de ' Alâe'd-dîn Tekiyyesi şeyhi iken
rihlet sene 1062 / (1658) târîhinde
zâviyesinde defn olındı.”

Beyit:

“Dil mescidini itme şanem-hâne-i âmâl/
335 Beyt-i dili Hak tâ ide ma' mûr be-her-hâl”
meâliyle sâbıku'z-zıkr Şeyh Nûrî Efendi'den

- کړک طریق نظر و کړک سلوک تصفیۀ اثر
 جمله سنی علی طریق الکمال إكمال و خلافتلریله
 مأذون الإرشاد رجال اولمشیدی. **بیک طقسان**
 تاریخینده قره باش علی خلوقی رفعندن
 اسکدارده والدۀ عتیقه نوربانو سلطانک خیری
 اولان زاویه بونلره توجیه اولنوب بو طور اوزره
 تسلیک فقرا و مساکین و خدمت و عظم و
 تدریس علوم رسمیه ظاهرۀ دین مبین ایله
 مشغول ایکن خدمت مشیخت رکاب همایونه
 تعیین، و داخل زر سلسلۀ شیوخ سلاطین اولدیله.
(بیک) یوز اوچ تاریخی جمادی ثانیه سنده علی
 اسپری ترک قفس فانی محلّ ایلدکده
 سلیمانیه دن نقل ایله بونلر خدمت
 وعظیۀ آیاصوفیۀ کبیره محسود کرامی
 اولان کرسی رخامی اوزره نعم البدل اولمشلر
 ایدی. بعده جدید نشانچی بویالی محمد پاشا
 جامعی دائره سنده نمای وقفه منوط اولان شرط
 بنای زاویه اجرا و احیا اولنوب بونلره توجیه
 ایلمشیدی. حالا حفیدی یدنده در. **"ذکر صوفی**
۱۱۰۶/ (م ۱۶۹۵)" تاریخینک ربیع ثانیسی
 خامسنده خمیس کونی رحلت ، و مرشدلری
 قربنده همسایۀ پیر روشن ضمیر اولدیله.
 مخلص مزبور ایله الهیات لطیفه لری ، و شیخ
 عیسی المحوی کبی خلیفه لری واردر. زاویۀ والدہ
 سلطان مخدوم صغیرلری و خلیفه منیرلری
 منیب شیخ عبد الرحیمه إنتقال ایدوب او دخی
"فاضل دقیق ۱۱۲۵/ (م ۱۷۱۳)" تاریخنده

۳۴۰

۳۴۵

۳۵۰

ی ۱۳۸۷ و ۵۱ ب

۳۵۵

۳۶۰

gerek tarîk-ı nazar ve gerek sülûk-ı taşfiyye-i eṣer
cümlesini ‘alâ tarîki’l-kemâl ikmâl ve hilâfetleriyle
me’zûnu’l-irşâd-ı ricâl olmuş idi. **Bin doksan**
340 târîhinde Karamaṣ ‘Alî-yi ḥalvetî ref’inden
Üsküdâr’da Vâlide-i Atîka Nûrbânû Sultânın hayrî
olan zâviye bunlara teveccüh olunub bu tavır üzere
teslîk-i fuḳarâ vü mesâkîn ve ḥıdmet-i va‘z ü
tedrîs-i ‘ulûm-ı resmiyye-i zâhire-i dîn-i mübîn ile
345 müṣtağil iken ḥıdmet-i meṣîḥat-i rikâb-ı hümâyûna
ta‘yîn ve dâhil-i zer-silsile-i şüyûḥ-ı selâfîn oldılar.
(Bin) Yüz üç târîhi Cumâdâ-yı şânîyesinde ‘alâ
esperî terk-i ḳafes-i fânî-maḥal eyledikte
Süleymâniyye’den naḳl ile bunlar ḥıdmet-i
350 va‘ziyye-i Ayaşofya-i Kebîr’de maḥsûd-ı kirâmî
olan kürsiyy-i ruḥâmı üzere ni‘me’l-bedel olmuşlar
idi. Ba‘dehû Cedîd Nişancı Boyalı Meḥmed Paşa
Y 1387/51b Câmî‘i dâiresinde nümâ-ı vaḳfa menûṫ olan şart-ı
binâyı zâviye icrâ vü ihyâ olunub bunlara teveccüh
355 eylemiş idi. Ḥâlen ḥafidi yedindedir. **“Zıkr-i şüfi**
1106 / (M.1695)” târîhinin Rebî‘-i şânîsi
ḥâmisinde ḥamîs günü rıḫlet ve mürşidleri
ḳurbunda hem-sâye-i pîr-i rûşen-zamîr oldılar.
Maḥlas-ı mezbûr ile ilâhiyyât-ı laṫîfeleri ve Şeyḫ
360 ‘Îsâ el-Maḥvî gibi ḥalîfeleri vardır. Zâviye-i Vâlide
Sultân maḥdûm-ı ṣağîrleri ve ḥalîfe-i münîrleri
münîb-i Şeyḫ ‘Abdü’l-kerîm’e intikâl idüb o dahi
“Fâzıl-ı dakîk 1125/ (M.1713)” târîhinde

مرغ روح پر فتوحی پرواز ملأ أعلا، ووالد ماجد لری جوارنده قفس جسمنی إخلا ایلدی. ۳۶۵

(١١) الشيخ ابن الشيخ عبد الشكور افندی:
الشيخ ابن الشيخ عبد الشكور افندی
جناب لریدر. طبقه سلطان محمد خان رابعده
صاحب إهیآت ، خلوقی التاج و مسالك
یرایمی المنهاج و المدارك ، خاتمة أولیاء ۳۷۰

کرامت مآب ، شیخ همت بی همتا
ابن الحاج علی مروان البلوی خدمت لرینک
سر أعظم و مخدوم مکرم لری اولوب
سلیمانیه جامع شریفنده جمعه واعظی
ایکن عارج سلم جبروت و ساعد کرسی
لاهوت اولان پیر روشن ضمیر شیخ عبد الله
افندی نسل سرمد و سلاله سرآمد لریدر.

وینه سلیمانیه ده خادم الوعظ و التذکیر
ایکن تارک دایره ناسوت مسیر اولان شیخ الشیوخ
سید عبد الصمد افندی لریبرادر
کتر لری و خلیفه معتبر لریدر. ۳۸۰

سلسله
در کنار
"أ- خواب علی اردیلی / حامد آقسرائی / الحاج
پیرام / آق شمس الدین / عبد الرحمن شامی /
چلبی شیخ / بولوی چلبی / الحاج أحمد.

ب- سید یحیی / علاء رومی / پیری قرمانی /
نور الله / عمر افندی / بزجی زاده محیی
محمد / حسام حسین.

هت افندی ابن علی (١٠٩٠):

أ. شیخ عبد الله :

أ.أ. شیخ عبد الشکور.

E 1716/15a murğ-ı rûh-ı per-fütûhı pervâz-ı mele-i a' lâ, vâlid-i
365 mâcidleri civârında kafes-i cismini ihlâ eyledi.

11) Eş-Şeyh İbnü's-Şeyh ' Abdü's-Şekûr Efendî:

Eş-Şeyh İbnü's-Şeyh ' Abdü's-Şekûr Efendî
cenâblarıdır. Tabaka-i Sultân Murâd Hân-ı râbî' de
şâhib-i ilâhiyyât, halvetiyyü't-tâc u mesâlik,
370 Bayrâmiyyü'l-minhâc u medârik, hâtîme-i evliyâ-i
kerâmet-meâb, şeyh-i himmet-i bî-hemtâ,
ibnü'l-Hâc ' **Ali Mervân el-Belevî** hıdmetlerinin
sırr-ı a' zam u maḥdûm-ı mükerrerleri olub,
Süleymâniyye Câmi'-i şerîfnde Cum'a vâ' izi
375 iken, ' âric-i süllem-i Ceberût ve sâ'id-i kürsiyy-i
Lâhût olan, pîr-i rûşen-zamîr Şeyh ' Abdu'llâh
Efendî'niñ nesl-i sermed ü sülâle-i ser-âmedleridir.
Ve yine Süleymâniyye'de ḥâdimü'l-va' z u tezkîr
iken târik-i dâire-i nâsût-mesîr olan şeyhu's-şüyûḥ
380 Seyyid ' Abdü's-şamed Efendî'niñ li-ebin birâder-i
kemterleri ve ḥalîfe-i mu' teberleridir.

Silsile-i a- Hâb ' Alî-yi Erdiblî / Hâmid-i Aḫsarâyî / El-ḥâc
Derkenar Bayrâm / Aḫ Şemse'd-dîn / ' Abdur-raḥmân-ı Şâmî
/ Çelebi Şeyh / Boluvî Çelebi / El-ḥâc Aḫmed.

b- Seyyid Yahyâ / ' Alâ-i Rûmî / Pîrî-yi Karamânî /
Nûru'llâh / ' Ömer Efendî / Bezci-zâde Muḫyî
Meḫmed / Hüsâm Hüseyn:

Himmet Efendî b. ' Alî (1090):

a- Şeyh ' Abdu'llâh:

aa. Şeyh ' Abdü'sekûr.

أ.ب. شيخ عبد الغفور (١١٧٢) / سيد عبد المعين.

أ.ج. محمد أمين (٨٧٢) / سيد محمد أسعد.

أ.د. سيد عبد الصمد (١١٥٠):

أ.د.أ. كرمه / شيخ سيد يحيى.

أ.د.ب. سيد نور الدين (١١٨٠):

أ.د.ب.١. سيد بهاء الدين.

أ.د.ب.٢. سيد عبد المجيد."

تربت آل همت اولان اسكدار خانقاه
فيض آثارنده، بيت:

"قدر همت باشدان محمد و دعا

ليس للإنسان إلا ما سعى"

٣٨٥

حسب حاليله پوست نشين مشيخت سلوك سيرت
و فقرای بيراميته يه ظاهراً و باطناً
پيرايه مفخرت و صدر شهيد طويل محمد
پاشانك غلطه ده واقع جامع ربيعنده
وعظية جمعه خدمتي اوزره ايكن پچاقجي لر
محله سي امامي عبد الله افندينك جامع
أبي الفتح خدمت وعظيه سي محلولندن
"حافظ اللسان ١١٦١ / (م ١٧٤٨)" تاريخي

ي ١٣٨٧ و ١٥٢

٣٩٠

محرم الحرامنده ينه اسكدارده واقع
والده سلطان أحمد خان ثالثك جامع
شريفنك شرف مشيختنه نائل و بو طريقه
سلسله مشايخ كرام سلاطين ذيلنه داخل و
يوليله سلطان سليم جامعنه واصل اولدقن صكره
يوز الشمس طقوز تاريخي ربيعنده رسيدة حسن

٣٩٥

ختام اولان جامع جديد نور عثماني

٤٠٠

ab. Şeyh ‘Abdü’l-gâfir (1176) / Seyyid ‘Abdü’l-mu‘în.

ac. Mehmed Emîn (876)/ Seyyîd Mehmed Es‘ ad.

ad. Seyyîd ‘Abdü’ş-şamed (1150):

ada. Kerîme / Şeyh Seyyîd Yahyâ.

adb. Seyyîd Nûre’d-dîn (1180):

adb1- Seyyid Bahâe’d-dîn.

adb2- Seyyid ‘Abdü’l-mecîd.

Türbet-i âl-i himmet olan Üsküdâr hânkâh-ı feyz-âşârında, beyit:

“Kadr-i himmet-bâşdân cehd ü du‘â

385

Leyse li’l-insâni illâ mâ sa‘â”

hasb-i hâliyle post-nişîn-i meşîhat sülûk-sîret
ü fuçarâ-yı Bayramiyye’ye zâhiren ve bâtinen
pîrâye-mefharet ü şadr-ı şehîd **Ṭavîl Mehmed**

Y 1387/52a

Paşa’nın Ğalata’da vâki‘ câmi‘-i refi‘inde

390

va‘ziyye-i Cum‘a hıdmeti üzre iken Bıçakcılar
Mağallesi imâmı ‘Abdu’llâh Efendi’niñ câmi‘-i
Ebi’l-feth hıdmet-i va‘ziyyesi maḥlûlundan
“ḥâfızu’l-lisân 1161 / (M.1748)” târiḥi
muḥarremü’l-ḥarâmında yine Üsküdâr’da vâki‘

395

vâlîde-i Sulṭân Aḥmed Hân-ı şâlişin câmi‘-i
şerîfinin şeref-i meşîhatına nâil, ve bu tarîkla
silsile-i meşâyıḥ-ı kirâm-ı selâṭîn zeyline dâḥil, ve
yoluyla Sulṭân Selîm Câmi‘ine vâşıl oldıḡdan soñra
yüz altmış dokuz târiḥi Rebî‘inde resîde-i ḥüsn-i

400

ḥitâm olan câmi‘-i cedîd-i Nûr-ı ‘Oşmânî

وعظيّه سي بين الأتراب بونلره تخصيص ايله إكرام و
أولُ واعظٍ به عنواني بينهء مشكوريّت
مساعي خدام و أشراف مرتزقه كرام
اولدقيرينه استاد سراي عامره خطاط خواجه
محمد راسم افندي مرحوم دخی تاريخ جامع
مشارليه قصيده سنده بو بيتلريه ايم ايدر،
نظم:

٤٠٥

أ ١٧١٦ و ١٥ ب

موفق اولدي واعظ قبليدي بر عبد الشكوري چون
بودر برهان باهر سعي مشكور اولدي خاقاندين
ايدپ بحر شريعتدن جواهر بخشنه همت

٤١٠

حقيقت شمعي ياقدي كهي مشكاة عرفاندين
أسكدارده فحول فضائل مداردن درس عام، كرد
مصطفى افندي و أمير خواجه عبد القادر
افندي مرحوم، و سائر أرباب فضيلتدين تحصيل
علوم قطره سود ايدوب، رازي عبداللطيف افندي
و حلمي أحمد افندي، و كليسي حسين افندي
و جلوتيه شيخي شيخ يعقوب افندي أمثاليه
دخی مذاكرات علميه ايله أوقات گزار، و شيخ
اسماعيل حقي جلوتي ايله نجه أيام هم
صحبت اولمق مناسبتيله، بروسه يه
مأموريتنده، أحمد آغا جامعك خدمت
وعظيه سني بونلره فراغت، و إلى آخر العمر
نظماً و نثراً مراسلات ايله مواصله و
معامله بالمقابله ايلمشر ايدى
بعده نعم الأمير سلطان محمد خان
جامعي مشيختنه حرکت ايدوب ، مدت

درکنار ٥

va' ziyyesi beyne'l-etrâb bunlara taḥşîş ile ikrâm ve
evvelü vâ' izin bihî ' unvânı beyyine-i meşkûriyyet,
mesâ'î-yi ḥuddâm u eṣrâf-ı mürtazaḳa-i kirâm,
oldıklarına üstâd-ı sarây-ı 'âmire Ḥattât ḥâce
405 Mehmed Râsim Efendi merḥûm daḫi târîḥ-i câmi' -i
E 1716/15b müşârün ileyh kaşîdesinde bu beyitleriyle î mâ eder.

Nazm:

“Muvaffaḳ oldu vâ' iz kıldı bir ' abdü's-şekûrî çün
Budır bürhân bâ her sa' yi meşkûr oldu Ḥâkândan
410 İdüb baḫr-i şeri' atden cevâhir baḫşına himmet
Ḥaḳîḳat şem' ini yaḳdı gehî mişkât-i ' irfândan”
Derkenar 5 Üsküdâr'da fuḫûl-ı fazâil-medârdan Ders-i 'âmm
Kurd Muştafâ Efendi ve Emîr Ḥâce ' Abdü'l-ḳâdir
Efendi merḥûm ve sâir erbâb-ı fazîletden
taḥşîl-i ' ulûm-ı ḳatre-sûd idüb Râzî ' Abdü'l-laḳîf
Efendi ve Ḥilmî Aḫmed Efendi ve Kilîsî Ḥüseyn
Efendi ve Celvetiyye şeyḫi Şeyḫ Ya' kûb Efendi
emşâliyle daḫi müzâkerât-ı ' ilmiyye ile evḳât-
güzâr, ve Şeyḫ İsmâ' il Ḥakkî-yı Celvetî ile nice
eyyâm hem-şohbet olmak münâsebetiyle
Burûsa'ya me'mûriyyetinde Aḫmed Aḡa
Câmi' inin ḫıdmet-i va' ziyyesini bunlara ferâḡat,
ve ilâ âḫiri'l-' ömr nazmen ve neşren
mürâselât ile muvâşale ve
mu' âmele bi'l-muḳâbele eylemişler idi.
Ba' dehû, ni' me'l-emîr Sultân Mehmed Ḥân
Câmi' i meşîḫatına ḫareket idüb müddet-i

- خدمتنده، وعظيئه ختم بخارى شريف ايله
 ٤١٥ دخى مظهر خير و برکت اولوب، بعده سلطان
 بايزيد ولي خدمت وعظيه سنه کلوب، آندن
 دخى روح المتالکين عيسى زاده الحاج محمد
 صالح صحوي الخلوتي الشمسي مقعد صدقه
 خرام، وکرسى نشين دار السلام اولدوقده، بونلر
 ٤٢٠ والد ماجدلرينک مقدماً منتهاى
 مراتبى اولان سليمانيه وعظيه سنه "شيخ
 پيرامى ١١٧٣/ (١٧٥٩م)" تاريخده قيام ايلديلر.
 بعد ازان بر قانون مرسوم، سلطان أحمد
 خان جامع شريفى خدمتنه قدوم ايلدکلرنده
 ٤٢٥ ثانيا ختم منيف تفسير شريفه توفيق ياب
 اولدقلى مجلس لطيفده بو عبد ضعيف دخى سائر
 مستمعانه رديف اولمشيدم. بو سنه سنه سنه
 شب مولد شريفنده سيد عبد الکریم
 افندى حنف أنه مسافردار کریم اولدوقده، اول
 ٤٣٠ محافظ صوفيه "واعظ آيا صوفيه ١١٨٠ /
 (١٧٦٦م)" اولوب، اون برينجى حرکت ترقى
 تمامنده صورت و معناده رئيس المشايخ
 اولديلر. و ظاهراً و باطناً حسرة الأمثال اولان
 حالات مثاليه وصلت بولديلر. و سلاطين کرسيلرى
 ٤٣٥ پشکاهنده بعد الوعظ ذکر شريف ايدن مشايخ
 أسلافک دخى خاتمه سى اولديلر. بو آئنده سلطان
 زمان ثالث المصطفين خواقين عثمانيان
 جنابلرينک شاهزادهء محتر جوان بختلى
 سلطان سليم سلمه السلام
 ٤٤٠ بحرمة الکليم ، "علمه قيلدى بسمليه ابتدا

ي ١٣٨٧ و ٥٢ ب

hıdmetinde va' ziyye-i hatm-i Buḥârî-yi şerîf ile
415 daḥi mazḥar-ı ḥayr ü bereket olub, ba' dehû Sultân
Bâyezîd-i Velî hıdmet-i va' ziyyesine gelüb, andan
daḥi rûḥu's-sâlikîn 'Îsâ-zâde el-Hâc Meḥmed
Şâlih-i Şaḥavî el-Ḥalvetî eş-Şemsî maḳ' ad-ı şıdḳa
ḥirâm ve kürsî-nişîn-i dârü's-selâm oldıḳda bunlar
420 vâlid-i mâcidlerinin muḳaddemen müntehâ-yı
merâtibi olan Süleymâniyye va' ziyyesinde “**Şeyḥ-i
Bayrâmî 1173/(1759)**” târiḥinde kıyâm eylediler.
Ba' de ez ân, ber-ḳânûn-ı mersûm, Sultân Aḥmed
Y 1387/52b Ḥân Câmi' -i şerîfi hıdmetine ḳudûm eylediklerinde
425 şâniyen hatm-i münîf-i tefsîr-i şerîfe tevḫik-yâb
oldıḳları meclis-i laṭîfde bu ' abd-i za' îf daḥi sâir-i
müstemi' âna redîf olmuş idim. Bu sene-i seniyye-i
şeb-mevlid-i şerîfde Seyyid ' Abdü'l-kerîm
Efendi hatf-i enfe müsâfir-i dâr-ı kerîm oldıḳda, ol
430 muḥâfız-ı şûfiyye “**vâ' ız-i Ayaşofya 1180 /
(M.1766)**” olub, on birinci ḥareket-i teraḳḳî
temâmında şûret ü ma' nâda reîsü'l-meşâyıḥ
oldılar. Ve zâhiren ve bâṭnen ḥasretü'l-emşâl olan
ḥâlât-ı müşlâya vuşlat buldılar. Ve selâṭîn-kürsîleri
435 pîş-gâhında ba' de'l-va' z zıkr-i şerîf iden meşâyıḥ-ı
eslâfın daḥi ḥâtimesi oldılar. Bu eşnâda sultân-ı
zemân şâliş-i Muştafin-i ḥavâḳîn-i ' Osmâniyân
cenâblarının şeh-zâde-i mihter-i cevân-baḥtları
Sultân Selîm sellemehu's-Selâm
440 bi-ḥurmeti'l-Kelîm, “**İlme kıldı besmeleyle ibtidâ**

سلطان سليم ۱۱۸۰/ (م ۱۷۶۶) " تاریخینک
نخبه مدلولی، اجرا اولنان مجلس همایونده
پشکاه شیخ الإسلام پر إنتباه ده رحله زیب
رتبه تکریم اولنمق عقبنده خدمت دعای
خیرلرین بونلر ادا و سائر حصار کبار آمین ۴۴۵

خوانان ملاً أعلا اولملریله رسیده تتمیم
اولمشدر. حاصلی قرق جمعه وعظ شریف میسر
اولوب رحلت و زاویه سنده أجداد و إخوانی
قربنده دفرین تربت اولدیغنه ینه "واعظ
آیاصوفیه ۱۱۸۰/ (م ۱۷۶۶) " تاریخ اولمشدر. ۴۵۰

أ ۱۷۱۶ و ۱۱۶

روح الله أرواحهم إلى قیام الساعة و
ساعة القیام ، وصى الله على سلطان الدارين
و جد الحسنین السبطین و على صاحبه
ثاني اثنين ، و على آله و صحابته و أصوله
و فروعہ بأجمعهم و زرارهم ۴۵۵
بأكتهم. آمین ، بالنبي الأمین
عليه السلام.

(تمت)

Sultân Selîm 1180 / (M. 1766)” târihinin
nühbe-i medlûli, icrâ olunan meclis-i hümâyûnda
pîş-gâh-ı Şeyhü'l-islâm-ı pür-intibâhda raḥle-zîb-i
rütbe-i tekrîm olunmak aḳabinde ḥıdmet-i du‘â-yı
445 ḥayyirlerin bunlar edâ ve sâir ḥuzẓâr-ı kibâr âmîn-
ḥânân-ı mele-i a‘lâ olmalarıyla resîde-i tetmîm
olmuştur. Ḥâşılı kırk Cum‘a va‘z-ı şerîf müyesser
olub rihlet ve zâviyesinde ecdâd u ihvânı
ḳurbünde defn-i türbet olduğına yine “Vâ‘iz-i
450 Ayaşofya 1180 / (M. 1766)” târiḥ olmuştur.
Ravvaḥa’llâhu ervâḥahüm ilâ ḳıyâmi’s-sâ‘a ve
sâ‘ati’l-ḳıyâm ve şallâ’llâhu ‘alâ sultâni’d-dâreyn
ve cecdi’l-Ḥaseneyn es-sıbṭeyn ve ‘alâ şâhibihî
şânîyi işneyn, ve ‘alâ âlihî ve saḥâbetihî ve uşûlihî
455 ve fûrû‘ihî bi-ecma‘ihim ve zerârîhim
bi-ekta‘ihim. Âmîn bi’n-nebiyyi’l-emîn,
‘aleyhi’s-selâm.
(Temmet)

¹ Bu farsça ibarenin okunuşundan emin değiliz. Ancak çalışmamızın edebî unsurlar kısmında anlayabildiğimiz kadarıyla açıklamaya çalıştık.

A. Zâkirân-ı Vâizân-ı Ayasofya-i Kebîr’de Yer Alan Edebî Osmanlıca Unsurları

Türk edebiyatımızda üslup denilince, bir yazarın bir konuyu anlatırken veya yazarken oluşturduğu tavrını ve eda biçimini anlamak gerekir. Çünkü üslup yazardan yazara değişir, her yazarın sadece kendisine has olur. İyi incelendiğinde tıpkı bir parmak izi gibi, yazarının sahip olduğu edebî gücü ortaya koyar.

Arapça bir kelime olan ve tavır, tarz, eda gibi anlamlara gelen üslub da Türk edebiyatçıları tarafından üç kısımda ele alınmış ve tarif edilmiştir. Bunlar:

a. Üslub-ı sâde veya üslûb-ı bî tekellûf,

b. Üslûb-ı mükellef veya üslub-ı müzeyyen,

c. Üslûb-ı âlî ya da yüce üslup.

Sade üslup denilen üslup, yazarların hiçbir zorlamaya girmeden, sadece dil kurallarının düzgün kullanılmasına dikkat ederek, söylemek istediklerini dillerine geldiği gibi ve kendi tavırlarıyla ifade etmeleri usulüdür. Hiçbir zorlamaya ihtiyaç duymadığı için “bî tekellûf” üslup olarak anılır.

Mükellef veya müzeyyen üslup tarzı bir nevi musanna’ yani özel bir gayretle üretilmiş, süslenmiş üslup demektir ki Divan edebiyatımızın bütün şahsiyetlerinin en belirgin özellikleri budur. Söylemek istediklerini, çeşitli söz ve anlam sanatlarını kullanarak söylerler. Bunun neticesinde de süslü, girift ve zor anlaşılır terkipler ortaya çıkmış olur. Bu öyle bir akımdır ki kelimeleri süsleyen, zenginleştiren unsurlar yeterince kullanılmamış olursa o sözün “avam dili” kabul edildiği, itibar görmediği zamanların olduğunu hocalarımızdan duyduğumuz vakidir.

Âli veya yüce üslup denilen üslup ise yepyeni düşünce ve fikirlerin tesis edilmesinde mürâcaat edilen felsefî ve ideolojik üsluplardır. Türk İslam Edebiyatı araştırmacıları olarak hiç düşünmeden Kur’ân-ı Kerîm’in ve Hadîs-i Şerîflerin üslubunun “âli üslup” olduğunu söyleriz.

Yukarıda anlatmaya çalıştığımız hususlara ilave olarak söylemek istediğimiz bir husus daha vardır. O da şudur:

Türk İslam Edebiyatı sahasında yapılan bilimsel çalışmaların amaçları ve hedefleri arasında pedagojik bir gayemiz de olmalıdır. Ele alıp incelemeye ve irdelemeye çalıştığımız şahsiyetlerin hayat hikâyelerinden ibretler çıkarılmasına vesile olmak; eserlerini gün ışığına çıkararak, kütüphane depolarında çürümelerini engellemeye çalışmak; eserlerin muhteviyatında olup istifade edilememiş olan

bilgilerden faydalanılmasını temin etmek gibi hedefler elbette bütün bilimsel faaliyetlerin hedefleri arasında yer almaktadır. Ancak biz bunların yeterli olmadığını düşünüyoruz ve diyoruz ki yazarın bir ifadeyi oluşturabilmek için seçtiği kelimelerin ve terkiplerin çok müstesna kıymetleri vardır. Aynı anlama gelebilecek onlarca eş anlamlısı arasından o kelimenin veya terkinin seçilmiş olmasının, çalıştığımız eserin müellifi olan **Müstakim-zâde Süleyman Sadeddin Efendi** gibi pek çok âlim ve edîb nezdinde bir amacı vardır. Demek istediklerimize bir örnek olması için şu kısa malumatı paylaşmak istiyorum.

Arapçada “rab”, “mâlik” ve “sâhip” kelimeleri aşağı yukarı aynı anlamdadır. Fakat öyle cümleler olur ki müteradif, yani eş anlamlı kabul edilebilen bu kelimeler birbirinin yerine kullanılamazlar. Mesela “mâlik” kelimesi, canlılar için, doğuştan sahip olunan “/bir çift göze mâlik” demek iken “sâhip” kelimesi, sonradan sahip olunan “/katlara yatlara sahip” anlamında kullanılır. Rab kelimesi de tıpkı mâlik kelimesi gibidir.

Üslubun ne olup olmadığını daha iyi irdeleyebilmek ve anlayabilmek için üslupları ile temayüz etmiş insanların eserleri örnek metinler olarak okunmalı ve incelenmelidir.

Müstakim-zâde'nin üslubu, ikinci nevi olan üslub-ı mükellef veya üslub-ı müzeyyen denilen, öğrenilebilen ve öğretilen, klasik Türk edebiyatı üslubudur. Kullandığı kelimelerin uzunluğu, zincirleme tamlamaların ve bileşik isimlerin sıklıkla tercih edilmiş olması, Arapçaya ve Farsçaya hakimiyetini her fırsatta ortaya koyması, edebî sanatlara fazlaca yer vermesi, müsecca metinler oluşturması klasik divan edebiyatı şâir ve nâsirlerinin üslubu ile örtüşmektedir.

Osmanlı Türkçesine “edebî Osmanlıca” zaviyesinden bakacak olursak, ele alınan konular, konular, kişiler, görevler gibi hususlarla ilgili kelimeler seçilirken kuşkusuz, bir kuyumcu hassasiyeti ile hareket edildiğine; terkip ve tamlamalar oluşturulurken Arapça ve Farsçanın en uygun kalıplarının kullanılmasına çok dikkat edildiğine şahit oluruz.

Ayasofya Vâizleri ya da Şuyûh-ı Ayasofya diye isimlendirilen bu çalışma Müstakim-zâde Süleyman Sadeddin Efendi gibi bir biyografi dehasının eserleri arasında yer almaktadır ve konusu da, görevlerinde yüksele yüksele en üst kürsü olan Ayasofya Camii kürsüsünde vaizlik ve şeyhlik yapma şerefine erişmiş onbir büyük zatın kısa kısa hayat hikâyeleridir.

Vaizler iyi hatiptirler. Türk edebiyatının yanı sıra Arap ve Fars edebiyatlarını ve belagatlarını iyi bilen, söz ve mana sanatlarını en iyi kullanabilen insanlardır.

Konuşma yaptıkları zamanın ve zeminin kadrini bilen, dinleyicilerinin kimlerden oluştuğunu veya oluşabileceğini değerlendirebilen insanlardır. Hatta bu kürsüde vaaz edecek olanlar, taşra camilerinden çok farklı olarak dînî bilgilerinin yanında tasavvufî ve derûnî bilgilerini devrin önemli şeyhlerine mürîdlik yaparak ikmal etmiş olanlar arasından seçilmektedir.

Müstakim-zâde Süleyman Sadeddîn Efendi yazdığı biyografilerde, mevzû-i bahs olan zatın haiz olduğu özelliklerini, seçtiği kelime veya kelimelerle çok vecîz biçimde anlatmasını bilen müstesnâ müelliflerimizdendir.²²

Bu çalışmamızda biz, sadece elyazması bir eserin daha doğru ve rahat okunmasına katkı sağlamak için gayret sarf etmedik. Aynı zamanda bu gibi eserleri genç neslin anlayabilmesine yardımcı olmaya ve hatta onların kültürel birikimlerini zenginleştirmeye de çalıştık. Bu amaçla önemli gördüğümüz terkip ve tamlamaları tekrar ele alarak günümüz Türkçesi ile açıkladık ki ecdadımızın üslubu havada kalmasın, bir seveni, bir kullananı olsun, Türk edebiyatında kullanılmaya devam etsin.

Mesela eserin mukaddimesinde yer alan sebab-i te'lif kısmından başlayarak eserin tamamında yer alan 11 zatın biyografilerindeki bazı terkipler aşağıda, eserde geçtiği sırayla ele alınmış ve irdelenmeye çalışılmıştır. Bunu yapmaktaki amacımız ise benzer eserlerin tümünde görülebilen müzeyyen, süslü veya musanna' üslûbun örneklerini Müstakîm-zâde özelinde göstermektir.

Üzerinde çalıştığımız ikinci risale olan “Meşâyih-nâme-i İslâm” için de aynı uygulamayı yaptığımızı burada ifade etmek isteriz.

Sebeb-i Te'lif Kısmı:

Yâ hû...: ey “Hû” ...

Yâ men hû...: ey “Hû” olan...

Lâ huve illâ hû...: “Hû”dan başka “Hû” yoktur...

Yâ men lâ ilâhe illâ hû: ey kendisinden başka ilâh olmayan “Hû” ...

Salavâtu'llâhi ve selâmuhû alâ ekmeli rusuli'llâh...: Allah'ın salavatı ve selamı peygamberlerinin en mükemmelinin üzerine olsun...

Senedi evliyâi'llâhi'z-zâkirîne'llâh...: Allâh'ı zikreden evliyasının dayanağı olan peygamberinin üzerine olsun...

²² Müstakimzade'nin edebi özellikleri hakkında daha fazla bilgi için bkz. Yılmaz, Ahmet, *Müstakim-zade Süleyman Sadeddîn Hayatı Eserleri ve Mecelletü'n-Nisabı*, (Doktora tezi), Ankara 1991.

El-kâil “fi maa’llâh”...: *“benim Allâh ile sırrım var” diyen peygamberin üzerine olsun...*

Allâhümme: *ey Allâh’ım...*

ic’alnâ mine’l-kemeleti: *bizi kâmillerden eyle...*

ellezîne: *onlar ki...*

lâ yutfâ bi-nûri ma’rifetihim nuru vera’ihim: *bildiklerinin sevinci korkularının alevini söndürmez...*

Hâtemü Rabbi’l-âlemîn...: *Âlemlerin Rabbi’nin son peygamberinin üzerine olsun...*

Pes, ez ân (bihlîm?)-i iyn ü ân...: *çünkü o insanların yapmış oldukları hizmetlerden (?)*

Ki berrân-ı Hudâ-yı hîd est...: *ki onlar Allah dostlarıdır...(?)*

Mâ nümâ cân-ı bî dilân-ı iyn hâkdân...: *biz bu toprakların gönül dostlarının hayatlarını yazdık (?)...*

Ve tevân-ter zi kân-ı dâsitân-ı dôstân-ı âsitân-râstân...: *Allah dostlarının hayat hikayeleri bu şehri fethedenlerin döktükleri kan değerindedir (?)...*

bâlâda yâd u ifâde olunduğı üzre: *yukarda anlatıldığı gibi..*

zinde-gân-ı müftiyân-ı devlet ü dîn ü îmân: *din ve iman devletinin müftülerinin hayatta olanları..*

imlâ vü i’lân olunmak: *yazılmış olmak..*

kütüb-ı vakâyî’ ü tevârîh: *tarih ve vakâyî kitapları...*

merâyâ-yı mezâyâ-yı nükte-şinâsânda rû-nümâ (olmak): *şakadan anlayanların özelliklerini yansıtan aynada görünmek...*

şüyûh-ı zevâyâ-yı terbiyet-rüsûh (olmak): *derinlikli eğitim veren zâviyelerin şeyhlerinden olmak..*

rûh-ı per-fütûhları: *kanatlarını açmış olan ruhlar..*

arş-peymâ-yı lâhût-cây olmaları: *arşa çıkararak lâhût’u mekan tutmak..*

beyân kılındığı ahyânda: *açıklandığı zamanlarda..*

ehl-i sühen-i zarâfet-meşreb (olmak): *güzel söz söyleyen zarîf bir insan olmak..*

sûret-i inkârda izhâr-ı ikrâr (etmek): *kabul etmediğini belli etmek..*

Ayasofya-i Kebîr câmî-i dil-pezîrine: *her gönlün kabul edeceği Büyük Ayasofya Câmii..*

zîkr-i cehr ü tevhîd (yapmak): *yüksek sesle zikir ve tevhid okumak..*

heylele-gûyân-ı ashâb-ı zîkr ü temcîd olan zinde-dilân: *“lâ ilâhe illallâh” diyerek ve “lâ havle velâ kuvvete illâ billâh” diyerek zikir yapan diri gönüllüler..*

kâle’llâh-gûy-ı müstemi’ân-kâl (olmak): *“ey dinleyenler, Allâh buyuruyor ki” diyen..*

velvele-zenân-ı “efemen azlamu mimmen mene’a mesâcide’llâhi en yüzkara fihâ ismuhû”: *“Allâh’ın mescidlerinde kendi ismiyle zikredilmesini yasaklayanlardan daha zâlim kim vardır” diye diye ağlayanlar..*

ümmet-i merhûme-i ehl-i sünnet ü cemâ’at: *ehl-i sünnet ve cemaat olarak ahirete göç etmiş olan insanlar..*

ifâza-i hâl olunduğı vukû’-yâfte midir: *zamanımızda aydınlatılmış oldukları vâkî midir?*

bu çend satr-ı müfîdü’ş-şatr: *muhtevası faydalı birkaç satır yazı..*

Besmele vü hamdele-hân (olmak): *“Bismillâhirrahmânirrahîm” ve “elhamdü lillâhi rabbilâlemîn” demek..*

sebhale vü havkale-gûyân-ı i’lâ-yı kelimetu’llâh (olanlar): *“sübhânallâh” ve “lâ havle velâ kuvvete illâ billâh” diyerek Allâh’ın ismini yüceltenler..*

i’lân-ı vetîre-i evliyâu’llâh niyetiyle şurû’ olundu: *Allâh’ın velîlerinin birbirleri ile yakınlığını bildirmek niyetiyle başlandı..*

Fe-minhu te’âlâ nestemiddü’t-tavka fi’ş-şavk: *O Allâh teâlâdan, arzumuzun devamı için güç isteriz..*

neste’îzü bihî sübhânehû ani’l-avki fi’z-zevk: *Yaptığımız işten aldığımız zevkin önüne engel çıkarmaması için o Allâh’a sığınırız..*

Pûşide-i ehl-i dilân değildir ki: *Gönül ehli olanlar için bilinmez değildir ki..*

Silsile-i va’ziyye-i selâtîne dâhil (olmak): *Sultanlara vaaz edenler zinciri..*

hasretü’ş-şüyûh olan kürsiyy-i musanna’-ı ruhâmî: *Şeyhlerin özlemi olan, süslü ve mermer kürsü..*

ser-levha-i merâtib-i kirâmîye vâsıl (olmak): büyüklere mahsus unvanlar listesinin en yukarisına erismek..

edâ-yı hıdmet-i nushiyyeye müdâvim ü müştâgil (olmak): nasihat hizmetini yerine getirmeye devam etmek ve onunla meşgul olmak..

itmâm-ı hıdmet (eylemek): hizmetini tamamlamak..

pîş-gâh-ı maksûre-i kürsîde akd-i encümen-i tevhîd ü tefrîd (eylemek): tevhîd zikri çekenleri vaaz kürsüsünün önünde, bir arada toplamak..

kutb-ı dâire-gîr-i halka-i tezkîr-i cebr-i Hayy-ı Mecîd (eylemek): zikir halkasının merkezine geçerek sesli olarak zikir çekmek..

de'b ü âdet-i lâ tütrak (olmak): terk edilemez bir âdet olmak..

şenşene-i mu'tâde-i dîrîn-meslek (olmak): eskiden beri yapılan bir âdet olmak..

âzimü'l-iktizâ-yı şeh-râh-ı şerî'at-ı hunefâ-yı ma'rifet (olmak): hânif İslâm şerîatının anayolunun gereklerini yapmayı istemek..

mülâzimü'l-ihtimâ-yı pür-intibâh-ı tarîkat-ı urefâ-yı hakîkat (olmak): züht ve takvâya sarılıp, hakîkat âriflerinin yolunu dikkatlice gözlemlemek..

“İnnî raeytü ehade aşara” sırrı birle nümâyende-i eser olmak: “Rüyamda onbir yıldız gördüm” âyetinde ifade edilen onbir sayısındaki sırta uygunluğu, eserin belirleyici ismi olması..

her birleri îkâzan ta'dâd ve icmâlen inhâ ve îrâd olunmak: Hepsi ayrı ayrı hatırlatılarak sıralanıp anlatıldı ve bu kitapta topluca sonuçlandırıldı..

1. Şeyh Mehmed-i Hamîdî

Tahsîl-i levâzim-i zâhire (eylemek): hadis, tefsir, fıkah gibi zâhiri ilimleri öğrenmek..

zü'l-cenâheyn olmak kasdıyla: iki kanatlı olmak amacıyla..

tekmîle-i ma'âlim-i bâtına eylemek için: tasavvuf ve tarîkat gibi bâtın ilimlerini tamamlamak için..

vedîa-i türâb-ı cennet-meâb kılınmak: *geri dönüş için cennet toprağına emânet edilmek..*

kendi câ-nişîni olan: *kendi makamında oturmakta olan..*

kuddise sırruhü: *Sırrı mukaddes olsun..*

kaddese'llâhu sırrahu: *Allah onun sırrını mukaddes kılsın..*

tekmîl-i merâtib-i nefis (etmek): *nefis terbiye aşamalarını tamamlamak..*

hilâfetiyle be-kâm (olmak): *halifesi olmakla mutlu olmak..*

cevâmî-i selâtinde va'z u nusha kıyâm (etmek): *sultan camilerinde vaaz ve nasihat etmek..*

zikir ü tevhîd ile güzârende-i eyyâm (olmak): *zikir ve tevhîd çekerek günlerini geçirmek..*

Ayasofya-i Kebîr'de Cum'a va'ziyesiyle dahi ikrâm olunmak: *Büyük Ayasofya Câmii vâizliği ile de ödüllendirilmek..*

hafîfü'l-lıhye (olmak): *seyrek sakallı..*

latîfü'l-hılye (olmak): *güzel huylu..*

abd-i za'îf gibi nahîf (olmak): *benim gibi zayıf ve ince ..*

bir zât-ı şerîf (olmak): *saygın bir insan..*

mecnûn-ı girîzân: *akıl hastanesinden kaçan deli..*

hıdmet-i va'ziye-i Cum'a ile memûr (olmak): *Cuma va'zı hizmetiyle görevlendirilmek.*

vazîfe-i latîfesiyle mesrûr (olmak): *güzel işi ile mutlu olmak..*

vâiz ü nâsîh (olmak): *vaaz ve nasihat etmek..*

rû-be-râh-ı bakâ olmak: *yüzünü mezarlık yoluna çevirmek..*

işâ'at-i na'y için: *vefâtını haber vermek için..*

edâ-yı salâya sa'y olunmak: *cenâze namazını kılmaya koşmak..*

müezzinân-ı Câmî'-i ebi'l-feth: *Fatih Câmii müezzinleri..*

hıdmet-i nidâya der-kâr olmak: *vefat salâsını okumak..*

eger reîsü's-şü'yûh bulunursa: *eğer şeyhlerin şeyhi ise..*

evlâ bi't-tarîk: *öncelikle..*

îfâ-yı ta'ziyete salâ (etmek): *ta'ziyesinde bulunmak için salâ okumak..*

2. Şeyh Ali Kemalî

mevlidleri olan Terhâle'den gayri bir hâle rağbet (etmek): *doğduğu yer olan Terhâle'den başka bir yere gitmeyi istemek..*

dârü's-saltanaya hicret (etmek): *Saltanat merkezi olan İstanbul'a gitmek..*

ahz-i dest-i inâbet-i tarîkat (eylemek): *tarikat şeyhliği yapmasına izin almak..*

hilâfet-i Halvetiyye ile be-kâm-ı hakikat-i ma'rifet (olmak): *Halvetî tarikatında halife olması sebebiyle mutlu olmak..*

zâviyede şeyh-i tarîkat (olmak): *zâviyede tarikat şeyhi olmak..*

tûtîyâ-yı dîde-i kalbi hâk-pây-ı ehl-i vuslat (olmak): *vuslat ehli ariflerin ayaklarının tozlarını kalp gözüne sürme etmek..*

şeyh-i sâbîku'z-zikr: *daha önce zikredilmiş olan şeyh..*

Hamîdî Efendi mahlûlünde mahalline hulûl (etmek): *Hamîdî Efendi'nin görevden alınmasıyla boşalan yeri doldurmak..*

zemîn-meşâyih-ı fuhûl (olmak): *büyük şeyhlerden sayılmak..*

İki sene mürûrında rihlet (etmek): *İki sene geçtikten sonra ölmek..*

zâviyesinde defîn-i hazîre-i cennet (olmak): *kendi zaviyesinin bahçesinde defn olunmak..*

3. Tefsîrî Şeyh Ömer-i Fânî-yi Üskübî

İstanbul'a vüsûl (etmek): *İstanbul'a ulaşmak..*

mecâmi'-i fuhûla duhûl (etmek): *ulular meclisine katılmak..*

tahsîl-i ma'kûl u menkûl (etmek): *aklî ve naklî ilimleri öğrenmek..*

müşârûn ileyhi bi'z-zikr: *adı zikr edilerek işaret edilmiş olan..*

tevhîd zikri çekenleri hüsn-i nazar-ı behiyyesiyle perveriş-yâb (olmak):
tevhid zikri çekenlerin yanında yer alarak onları onurlandırmak..

dest-gîr-i tarîkatleri rihletinde (öldüğünde): *tarikatına girdikleri şeyhleri öldüğünde..*

ol dürr-i ummân-ı hakikat: *hakikat denizinin o incisi..*

seccâde-pîrâ-yı hakikat (olmak): *hakikata seccâdesini süsleyen..*

ordû-ı hümayûn: *uğurlu ordu..*

mu'asker-i nusret-nümûn: *Allah'ın yardımına nail olmuş ordu..*

vekâlet-icrâ-yı âyîn-i Halvetiyye (etmek): *Halvetiyye âyînlerini vekâleten yaptırın..*

niyâbet-i hizmet-i va'z (etmek): *vaaz hizmetini birinin yerine yapmak..*

âvâze-i dâire-i zikr ü tevhîd (etmek): *zikir ve tevhid halkasının başı olmak..*

rü'yâ-yı bezm-ihyâ-yı cem'iyet eylemek: *zikir toplantılarına katılanları görüşleriyle onurlandırmak...*

cihâd-ı asgardan itmâm-ı hizmetle rücû' (etmek): küçük cihattaki görevini tamamlayarak geri dönmek..

idhâl-i silsile-i şüyûh kılınmak: şeyhler zincirine dahil edilmek..

sa'y-i meşkûr olmak: yaptıklarına teşekkür edilmek..

ser-tâc-ı müfessirîn (olmak): müfessirlerin arasında başında tâc olanı..

mâye-i ibtihâc-ı müzekkirîn (olmak): zikir edenlerin övünç mayası..

me'mûnu'l-gâile olmak: işleri ve güçleri garantilenmiş olmak..

edâ-yı farîza-i hiccetü'l-islâm (etmek): İslamın hac farizasını yerine getirmek..

ziyâret-i ravza-i mutahhara-i Seyyidü'l-enâm (etmek): İnsanlığın efendisi olan Peygamberin ravza-i mutahharasını ziyaret etmek..

aleyhi ve alâ âlihî es-salâtü ve's-selâm: Salât u selâm ona ve onun ailesine olsun..

azm-i bezm-i vuslat (etmek): vuslat meclisine gitmek..

zâviyeleri haremide: zâviyesi avlusunda..

hem-sâye-i pîr-i bülend-menzilet (olmak): yüce makamlı şeyhi ile aynı gölgelikte bulunmak..

4. Büyük Kadı-zâde Mehmed Efendi

Belde-i Sofya'dan nüzûl (etmek): Sofya beldesinden gelmek..

tarîk-ı sûfiyyeye dühûl (etmek): tasavvuf yoluna girmek..

dâru'l-fuhûl İstanbul'da: büyük insanların mekanı olan İstanbul'da..

ser-mâye-i ulûm u ma'ârifi dest-âver-i husûl (etmek): marifet ilimlerinin sermayesini ele geçirmek..

şîr-dilân: aslan yürekli.. / tatlı dilli..

halîfe-i câ-nişîni (olmak): yerine halife olmak..

haydar-seyr: aslan yürüyüşü..

zeyl-i terbiyyetlerin tevessül (etmek): eğitim almak için eteğine yapışmak..

hıdemât-ı suveriyye vü ma'neviyyelerinde: zâhirî ve bâtinî hizmetlerinde..

dâmen-der-miyân-ı tevaggul olmak: eteklerini beline bağlayıp gitmek..

zâviye-i fethiyye-i müşârun ileyhâ: adı geçen zâviye..

hezâr: bin

dil-i pür-tâb: parlak, tertemiz kalp..

tef-seyr-i şîr-vuslat-ı bostân-ı hakikat olmak: *hakikat bostanına, ağır adımlarla yürüyen aslan gibi gitmek..*

ol güzîde-i sûfiyye Sûfî Efendi: *sûfilik tarikatının seçkin neferi Sûfî Efendi..*

sebeb-i cem'iyet-i nükte-şinâsân-ı müstemi'ân (oldu): *dinleyiciler arasındaki şakacıların bir araya toplanmasına sebep oldu..*

hafta be-hafta: *her hafta..*

Peyâpey yedi sene: *Peyderpey yedi sene..*

zikr u devrin temâm (etmek): *zikir ve deveran işlerini tamamlayarak..*

enfâs-ı ma'dûdesin resîde-i ihtitâm (etmek): *sayılı nefeslerini sona erdirmek..*

târik-i dâr-ı âlâm-ı cihân (etmek): *elemeler alemini olan dünyayı terk etmek..*

sâlik-i tarîk-ı halvet-hâne-i hâmûşân (olmak): *herkesin tek başına uyuduğu mekanın yolunu tutmak, ölmek..*

kutbu'l-medâr-ı rûhâniyân (olmak): *ahirete göçmüşlerin dikkatini çekmek..*

5. Atpazarî Şeyh İsmail Efendi

nevbet-i meşîhat bunlara resîde (olmak): *şeyhlik sırası bunlara geçmek..*

Şeyh Hüdâyî-i hidâyet-karîm: *hidayet yoldaşı olan şeyh Hüdâyî..*

pederi makâmına hilâfetle me'mûr-ı ubûdet (olmak): *babasının makamına halife olup kulların işlerine memur olmak..*

mesned-i irşâdda kâim (olmak): *mürşidlik makamına gelmek..*

ba'dehû: *ondan sonra..*

hacc-ı şerîfe âzim (olmak): *hacca gitmek..*

dârü's-saltanaya kâdim (olmak): *İstanbul'a gelmek..*

Keyfe ma ittefaq: *gelişigüzel..*

Ayasofya-i Kebîr Câmî'-i bî nazîrinde: *benzersiz Büyük Ayasofya Camiinde..*

hasbeten li'llâhi te'âlâ: *Allah rızası için..*

nefes-i nefis-i nâtıka-i kudsî kafesleri te'sîrinden müstetâb (olmak): *konusan nefsin kudsî kafesi olan şahsiyetlerinin tesiriyle aydınlanmış olmak...*

rû-gerdân-ı cilvet-i nâsût (etmek): *nâsût âleminde olup bitenleri izlemek..*

peder-i büzürk-vâr: *büyük baba..*

6. Evliya-zade Şeyh Mustafa-yı Sirûzî

Tarîk-ı kazâyâ rızâ (göstermek): *kaderin gösterdiği yolu kabul etmek..*

râdde-i sitteden ez tekmîl: *altıncı dereceyi tamamlamak..*

mansıbında seccâde-güzîn-i hükm ü imzâ (olmak): makamında hüküm seccadesini sermek..

mezkûru't-terceme: hayatı hakkında bilgi verilmiş olan..

Tefsîrî Ömer Efendi dâmen-i ifâza-i Fârûkânelerine teşebbüs ü ilticâ (etmek): Tefsirci Ömer Efendi'nin, bilgi sahibi olmak ve aydınlanmak için eteğine yapışma..

resm üzre sülûk-ı tarîkat-ı Halvetiyye idüb hılâfet-ârâ olmak: usulünce yükselerek Halvetiyye tarikatında halifelikle şereflemek..

nice nâ-şüste-rûya âbdest-i bî'at (virmek): nice yolunu şaşırması kara yüzlü insanları doğru yola sevk etmek..

mûmâ ileyh: işaret edilen..

zebîh-gezlek-i hazret-i Azrâ'il (olmak): Hazret-i Azrail'in bıçağına boğazını dayamak..

be-câyiş-i'tilâ: yükselme makamına..

murabba'-nişîn-i kürsiyy-i izzet-rüsûh (olmak): şeref kürsüsüne bağdaş kurup oturmak...

hayru'l-halef (olmak): kendinden sonra yerine geçecek en layık kişi olmak..

7. Şeyh Abdü'l-ehad-i Nûrî

ser-mâye-i ehl-i zikr ü temcîd (olmak): zikir erbabına örneklik etmek..

Sivâsiyyü'l-mevlid: Sivas doğumlu..

mütekaddimü'z-zikr: daha önce adı geçmiş olan..

necl-i necîb-i âzâde: muhterem evladı..

reîsü'l-vâ'izîn (olmak): vaizlerin başı..

nefisü'n-nâsihîn (olmak): nasihatçilerin uzun soluklusu..

eserimizde musarrâh u mansûsdır: eserimizde açıklanmış ve yazılmıştır.

Âlem-i kudse âzim olmalarına: ahiret alemine gitmelerine..

sad-sâl hulûlından sonra: yüz sene geçtikten sonra..

vedî'a-i türâb (kılınmak): toprağa emanet edilmek..

8. Şeyh Hâce Osman-ı Bosnavi

Feyz-i himem-i merd-i Hudâ: Allah dostunun himmetlerinin ışığı..

Pend-i hükmün cân ile gûş (etmek): hüküm nasihatlarını can kulağıyla dinlemek..

sâbıku'z-zikr: daha önce anılan..

ahz-ı nisbet: *nisbet almak..*

perveriş-yâfte-i revîş-i siddikiyyet olmak: *Siddîk'in yolunda yürüme sevgisine ermek..*

câ-nişîn-i zâviyeleri olmak: *zâviyelerinde oturmak..*

Şeyh Abdu'l-Ehad-ı müşârün ileyh: *adı geçen Şeyh Abdu'l-ehad..*

meclis-i ömri âhir (olmak): *ömür meclisi bitmek..*

çemen-suffe-i rahmet-i Hudâ-yı Kâdir olmak: *Hudâ-yı Kâdir'in rahmet bahçesine gitmiş olmak..*

ser-levha-i meşâyih-ı sûret ü ma'nâ olmak: *sûret ve manâ âlimleri listesinin başında yer almak..*

zînet-dih-i tarîkat-i Sıddîkiyye (olmak): *Ebû Bekr-i Sıddîk'in yolunda olmakla şereflenmek..*

bergüzâr-ı silsile-i Guçduvâniyye: *Guçduvâniyye silsilesinin hediyyesi..*

hatm-i kebîr-i ma'rûfî iltizâm (etmek): *büyük hatim diye bilinen hatmi yapmaya devam etmek..*

tâlibân u muhibbân-ı hâzırân: *hazır bulunanlar arasındaki sevenleri ve öğrencileri..*

müstefid olduğım nükât u tenbîhât: *faydalandığım noktalar ve uyarılar..*

merd-i mevsûku'l-keîâm: *sözüne güvenilir adam..*

muharrir-i mukassırın mesmû'ı olmuşdur: *bu satırları yazan tarafından duyulmuştur..*

hıdmet-i nush-pend (etmek): *nasihat etme hizmetinde bulunmak..*

irşâd-ı ibâda kıyâm (etmek): *Allah kullarını aydınlatmak..*

azm-i bezm-i mele-i a'lâ (etmek): *kararlı bir şekilde mele-i a'lâyâ gitmek..*

günc-i şâyigân-âsâ: *çok büyük bir defîne gibi..*

defîn-i günc-i gülistân-ı mezâr-ı envâr-nümâ kılınmak: *nûrlar içindeki mezarına, gül bahçesine gömülen bir defîne gibi gömülmek..*

9. Erdibli-zade Ahmed Efendi

Feyz-i nazardan haber-dâr (olmak): *gözden süzülen ışıklardan haberi olmak..*

arzû-yı hâlât-ı eshâr ile şeb-zinde-dâr olmak: *seher hallerini gözlemleyebilmek için evinde geceleri uyanık beklemek..*

a'mâ-yı basîru'l-hakîka (olmak): *hakikati gören bir kör olmak..*

Şeyh Osmân-ı sâbıku'l-beyân intikâl-i cinân-ı semân eyledikte: *Adı geçen*

Şeyh Osman "sekiz cennete" göçünce..

defîn-türâb-ı arş-meâb olmak: *arşa dönüş toprağına defnedilmek..*

Top Kapusu hâricinde çemen-suffe-i ma'rûfda ziyâret-gâh-ı ehl-i dildir:

Topkapı denilen yerin dışındaki maruf mezarlıkta gönül ehli insanların ziyaretgâhıdır.

10. Bülbülci-zade Şeyh Abdül-Kerim Fethi

sadr-ı esbak Sinân Paşa: *eski sadrazam Sinan Paşa..*

Dil mescidini itme sanem-hâne-i âmâl: *gönül mescidini emellerinin put evi yapma..*

Beyt-i dili Hak tâ ide ma'mûr be-her-hâl: *Ki gönül hanesini Allah her hâl ü kârda mamur etsin..*

alâ tarîki'l-kemâl ikmâl: *en mükemmel biçimde tamamlamak..*

hilâfetleriyle me'zûnu'l-irşâd-ı ricâl olmak: *halifelik elde ederek, insanları irşâd etmeye yetkili olmak..*

bu tavır üzere teslîk-i fukarâ vü mesâkîn (eylemek): *bu şekilde fakirleri ve miskinleri eğitmek..*

tedrîs-i ulûm-ı resmiyye-i zâhire-i dîn-i mübîn ile müştâgil (olmak): *dîn-i mübînin zâhirî ilimlerini öğretmekle meşgul olmak..*

dâhil-i zer-silsile-i şüyûh-ı selâtîn olmak: *sultanlara şeyhlik edenler altın zincirine katılmak..*

alâ esperi terk-i kafes-i fânî-mahal eylemek: *bir kaplan üzerinde olarak fânî dünya kafesini terk etmek..*

mahsûd-ı kirâmî olan kürsiyy-i ruhâmî: *büyük hocaların kaskandığı mermer kürsü..*

mürşidleri kurbunda hem-sâye-i pîr-i rûşen-zamîr oldılar: *mürşitlerinin yakınında, gönülleri aydınlatan şeyhi ile aynı gölgede bulunmaktadılar..*

murg-ı rûh-ı per-fütûhı pervâz-ı mele-i a'lâ (etmek): *kanatlarını açan ruh kuşu mele-i a'lâya uçmak..*

vâlid-i mâcidleri civârında kafes-i cismini ihlâ (eylemek): *muhterem babalarının civarında gömülmek..*

11. Eş-Şeyh Abdüşşekür Efendi

sâhib-i ilâhiyyât : *ilâhileri vardır..*

Halvetiyyü't-tâc u mesâlik: *tâci halvetî tacı ve yolu halvetî yoludur..*

Bayrâmiyyü'l-minhâc u medârik: *görüş ve anlayışları Bayrâmîdir..*

hâtîme-i evliyâ-i kerâmet-meâb: *kerâmet sahibi evliyanın sonuncusu..*

şeyh-i himmet-i bî-hemtâ: *eşsiz himmet sahibi bir şeyh..*

âric-i süllem-i Ceberût (olmak): *mecbûrî gidiş merdivenine tırmanmak..*

sâ'id-i kürsiyy-i Lâhût olmak: *Lâhût alemi kürsüsüne çıkmak..*

pîr-i rûşen-zamîr: *açık kalpli pîr..*

hâdimü'l-va'z u tezkîr iken: *vaaz ve zikire hizmet ederken..*

târik-i dâire-i nâsût-mesîr olan: *dünya hayatını terk etmek..*

li-ebin birâder-i kemterleri: *anne farklı baba bir kardeşi..*

türbet-i âl-i himmet olan: *himmetsahibi insanların yetiştiği toprak..*

Üsküdâr hânkâh-ı feyz-âsârında: *feyizli Üsküdar hankâhında..*

“Leyse li'l-insâni illâ mâ sa'â”: *İnsan için çalıştığından başka bir şey yoktur..*

post-nişîn-i meşihat: *şeyhlik postunda oturan..*

pîrâye-mefharet: *övünç süsü..*

silsile-i meşâyih-ı kirâm-ı selâtîn zeyline dâhil: *büyük şeyhler silsilesinin sonuna eklenmek..*

Muvaffak oldu, vâ'iz kıldı bir Abdü's-şekûri çün: *Abdü's-şekûr'ı vaiz yaptığı için başarılı oldu..*

Budur bürhân bâ her sa'yi meşkûr oldu Hâkândan: *Hakan'ın her yaptığına şükredilmesinin delili işte budur..*

fuhûl-ı fazâil-medârdan: *erdemlere sebep olan büyüklerden olmak..*

tahsîl-i ulûm-ı katre-sûd idüb: *damla damla her ilmi öğrenmek..*

mu'âmele bi'l-mukâbele: *karşılık verme..*

ni'me'l-emîr Sultân Mehmed Hân Câmi'i: *En güzel sultan, Fatih Sultan Mehmed Han Câmiî..*

mak'ad-ı sîdkâ hirâm (olmak): *doğruluk makamına yönelmek..*

ve kürsî-nişîn-i dârü's-selâm oldıkda: *barış ülkesi kürsüsüne oturunca..*

ba'de ez ân, ber-kânûn-ı mersûm (ile): *ondan sonra, yayımlanan bir kanunla..*

Sultân Ahmed Hân Câmi'-i şerîfi hîdmetine kudûm (etmek): *Sultan Ahmed Camii vaizliği görevine gelmek..*

hatm-i münîf-i tefsîr-i şerîfe tevîk-yâb oldukları meclis-i latîfde: *tefsir-i şerîf okuma hatmini tamamladıklarında yapılan güzel törende..*

bu abd-i za'îf dahi sâir-i müstemi'âna redîf olmuş idim: *ben de diğer dinleyiciler gibi orada idim..*

hatf-i enfe müsâfir-i dâr-ı kerîm oldukda: *ölümün kutlu yolculuğuna yürüdüğünde..*

hasretü'l-emsâl olan hâlât-ı müslâyâ vuslat buldılar: *emsallerinin özlemi olan yüce makamlara eriştiler..*

selâtîn-kürsîleri pîş-gâhında ba'de'l-va'z zikr-i şerîf iden: *sultan kürsüleri önünde, vaazdan sonra zikir çeken..*

meşâyih-ı eslâfin dahi hâtimesi oldılar: *önceki şeyhlerin de sonuncusu oldular..*

pîş-gâh-ı Şeyhü'l-islâm-ı pür-intibâhda: *çok dikkatli şeyhulislamın önünde..*

rahle-zîb-i rütbe-i tekrîm olunmak: *güzel bir rahle hediye edilmek..*

hıdmet-i du'â-yı hayyirlerin bunlar edâ (etmek): *hayır dualarını bunlar eda ettiler..*

ve sâir huzzâr-ı kibâr: *hâzır olan büyük insanlar..*

âmîn-hânân-ı mele-i a'lâ olmalarıyla resîde-i tetmîm olmuşdır: *âmîn diyerek yeri göğü inletmeleriyle tören sona ermiştir..*

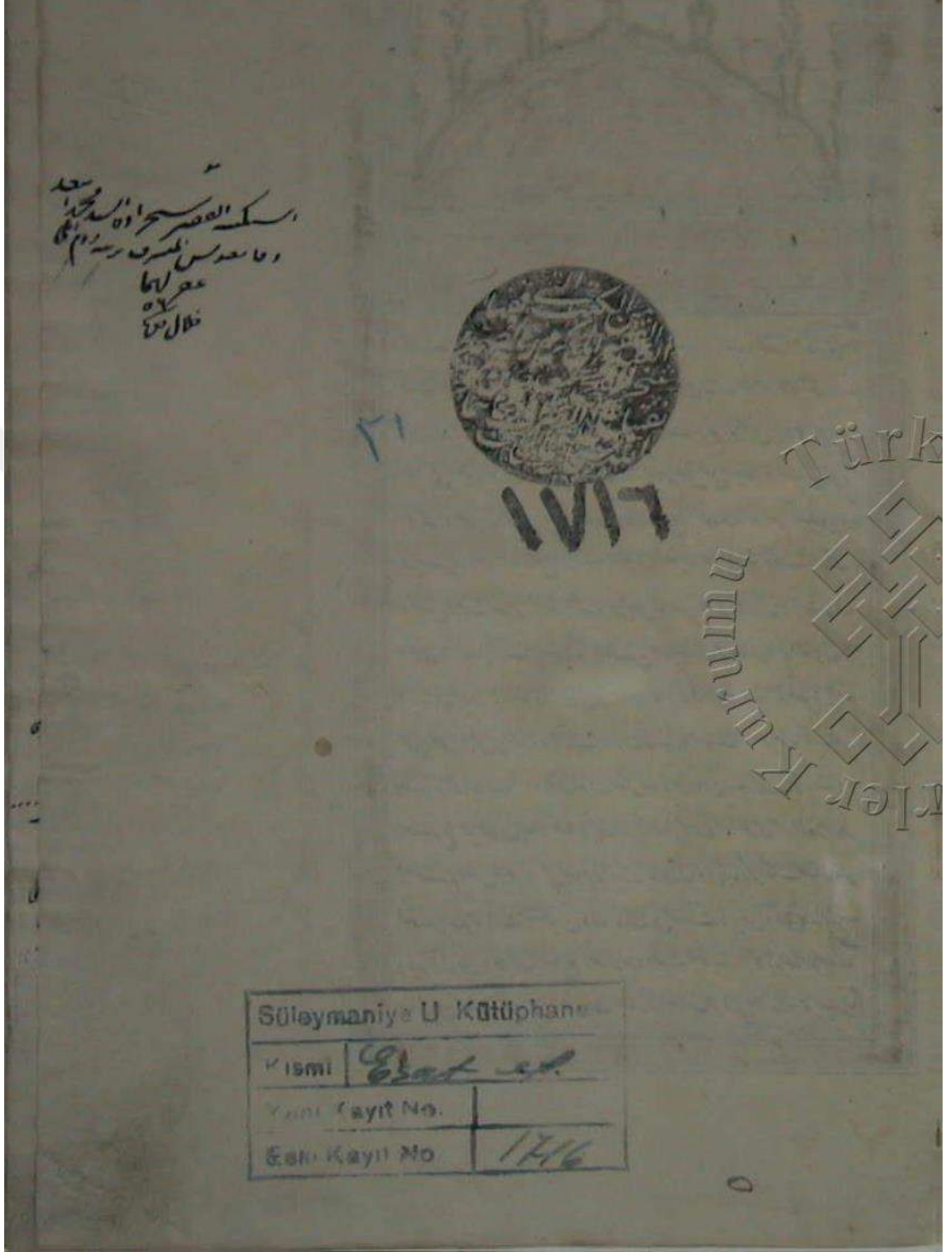
“ravvaha'llâhu ervâhahüm ilâ kıyâmi's-sâ'a”: *Allah, onların ruhlarını, kıyamete kadar hoşnut etsin..*

Ve sallâ'llâhu alâ sultâni'd-dâreyn ve ceddi'l-Haseneyn es-sıbteyn: *Allah'ın salât ü selâmı, iki cihanın sultanı ve Haseneyn'in dedeleri olan Hz. Peygambere olsun..*

ve alâ sâhibihî sâniyi isneyn: *ve Sevr mağarasındaki iki kişiden biri olan dostuna da olsun..*

ve alâ âlihî ve sahâbetihî ve usûlihî ve fûrû'ihî bi-ecma'ihim ve zerârîhim bi-ekta'ihim: *ve o peygamberin ehl-i beytine, sahabesine, yakın ve uzak akrabalarının tamamına ve onların akrabalarına da olsun...*

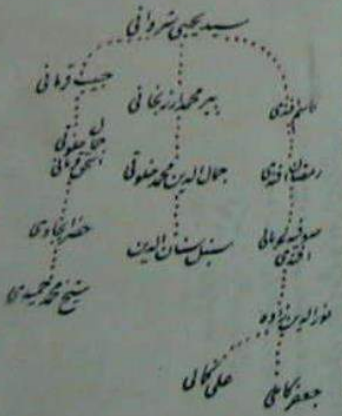
B. Eserin Elyazması Kopyası (Esat Efendi Nüshası)

یا هو یا من هو لا اله الا هو بسم الله الرحمن الرحیم
 لا اله الا الله ربنا الله امش با الله ماشا الله لا قوت الا بالله یا غفار
 الله صدقات الله وسلامه علی کل رسل الله سنا اولیاء الله
 الذکرین الله حبیب الله محمد رسول الله ابن عبد الله العالم صلوات الله
 وعلی نبیاء الله و خلفاء رسول الله وعلی ولی الله علیهم السلام
 اللهم اجعلنا من الکلمة الذی لا تظنی بنور معرفتهم نور ورحمتهم علینا
 امین امین خاتم رب العالمین بس ازان بهدیم امین وان که بران
 خدای خود است یا نجایان بیدلان بن خاکدان و توان ترزقان و
 دوستان استان راستان بالا و یاد و افاد و اولاد یعنی اوزره زندگان
 مفضیان دولت و دین و ایمان حضرتی و وجه نامیده جمع اولان مجموعہ
 بر طوق و توان اعلا و اعلان و تلمذ علیہ اول محمد احماله و سائر کتب و تاریخ
 و تواریخ استماله حواله قیمنی جهان و لدینی مزایای نکتہ شناسان
 رونمای حسن سکندر قالدیکه شیوخ زوایای تربیت رسوخ که روح برتقوی
 عرسن میای لاهوتجائی و ملدی زبور سرسطر امالی ایدی انوک مال حوالی فی
 بیان قیمنی ایچانده بعض اهل سخن نظر افست مشرب که برامی استنطاق و
 مصورة انگار و ده اظهار اقرار اید و سب آیا یا صوفیه کبیر جامع و بلند برین بار باب

Esat Ef. Bl. no: 1716, vr. 10/b

ارباب ذکر جهر و توحید و پیله کو بیان صحاب ذکر و تحید اولان زنده و لایه
 و عقیقه احمد خد متسد شرفیاب اولوب قال الله کوی استعان قال و ولوله
 زمان کریمه فن اعظم ممن منع مساجد الله ان یدکر فیها اسمه اولفقد
 امت مرحومه اهل سنت و جماعته افاضه حال اولدی یعنی توحید عیاشه مسد
 دیو برسان اولد قده در حال بو چند سطر سفینه الشطر خدمت سابق ذیل
 لاجتی قینوب بسد و حمد له خوان و سجد و جوقد کو بیان اعلای کلمه الله
 و اعلان و تیره اولیا الله بقیه شروع اولندی فن تعالی نستعطف
 فی التوفیق و نستعید برسبحانه عن العوق فی الذوق بو سیده و اهل دلان
 دکدر که سید و عقیقه سلطین داخل و رفتد رفتد حسره الشیوخ اولان
 کرسی مصنع بر خانی و سر لوحه مراتب کرامی به و اصل اولوب هر هفته
 ادای خدمت بقیه به مداوم و مستغفل و اتمام خدمت عقبنده و بیکجا
 مقصود که کرسیده عقد انجمن توحید و تفرید و تطلب و اراده کیر صدقه تدکیر
 جهر لحنی مجید ایلمک و اب و عادات لانتزک و سنت معقاده و درین
 مسک و لغده مظهر و مورد مفاد و وصف حدیث قدسی هم القوم الاشقی
 جلیسهم اولان عازم الاقفا می شهاده شریعت حنفی معرفت و ملازم
 الاحتمای بر انشاء طریقت عرفانی حقیقت الف کاملدن تاریخ تسوید
 و اصل اولنجه ذات سوید ده اتی رأیت احد عشر سری برله ناینده از اولفقد
 هر بر لری ایقائفا تعداد و اجمالا آنها و ایراد اولنور ابتدا تاریخ فر برون
 صکره جامع مشار ایله ده کندینه سبخت توحید اولان ذات صفا صفا
 شیخ محمد حمید یدر تحصیل لوازم ظاهره ابله که ه ذواجنا عین اولمق قصد
 تکمیله معالم باطله ایلمک ایچون سو و بجه ده و دلعه تراب جنت ناب

Esat Ef. Bl. no: 1716, vr. 11/a

قبلاً شیخ اسحق فرمائی کہ جمال خلوتی و بملکہ معروذہ انک خلفا سندن
 کند ہی جانشینی اولان شیخ خیر الدین ایجاومی حضرت قدسی قدس سرہا نامک
 دامن ارشادینہ تشبند تکمیل مراتب نفس ایدوب **ع** کاملک کتہ و جود ہی
 بیخہ ایجاومی قالور نشیدہ سنجہ خلافتیہ بکام و جوامع سلاطیندہ و عظمہ و عظمت
 قیام و ذکر و توحید ایدو گزارندہ ایام ایمن ایساوینہ کیردہ جمعہ و غلیظہ سیدہ
 و غنی اکرام اولنوب رئیس شیوخ اولسیدہ می حیف لیمہ لطیف لیمہ عیبہ ضعیف
 کمی نجیف بر ذات شریف اولوب سلیمانہ دارالشفاسی اقصا لندہ واقع سعادت
 خانہ لندہ کچہ بر مجنون کیرانک کاریز طریقہ تفریضی بونرہ سبب موت
 و قضای المولانا تاریخی جماد اسندہ فوت اولدی دیوان اولندہ علی پاشای
 عینی جامع تبرقی حرمندہ مدفوندر بودخی معلوم اولر کہ درجہات سلسلہ
 شیوخ جوامع سلاطیندن برندہ خدمت و عظمت جمہ ایکہ نامور و وظیفہ
 لطیفہ سیدہ سرور اولان ہر واعظ و ناصح کہ روبرو اہتمام اولت اساعت کفی
 ایچون دای صلابہ سنی اولنوب پادشاہ ولی نعم و فرمان سدا عظم
 مولانا جامع ابی الفتح خدمت ندایہ درکار اولور اگر رئیس شیوخ اولنوب
 اولی بالطریق ایضای تعزیتہ صلا ایدر لایکچی شیخ علی کالی مرکومدر ہر اولور
 شیخ جعفر کالی ایلدہ مانندہ حیدر و جعفر مولد لری اولان تر حالہ دن غیر ہی
 بر حالہ رغبت و دارالسلطنہ یر ہجرت و نوزالدین زاوہ شیخ مصلح الدین مصطفی
 افندی دن اخذ دست نابت طریقت و خلافت حدوتیہ ایلد بکام حقیقت معرفت
 اولوب صدر سبقتی ہری محمد باشا قرمانینگ مندا کورانی جامعی مقابلندہ
 بنا ایلدی کی زاویدہ شیخ طریقت و توتیاسی دیدہ قلبی خاکبائی اہل وصلت
 اولسیدہ می بعض وزرا و ملوک جامعا لندہ و عظم و نصیحت خدمتندہ ایکن شیخ

جمال خلوتی ایکی بر ہی عیبی خیشہ محمد جمال برین شریفی
 و ایکن شیخ اسحق فرمائی کہ اولدی شیخ خلوتی
 ایکن شیخ اسحق فرمائی کہ اولدی شیخ خلوتی

ہر اولدی ہر اولدی جعفر کالی علی عظم کلانہ مراد خان آشت ایمر
 مصطفی اولوب ایکن و سلسلہ خانہ وارندہ ہر اولدی
 شاہیہ و سبب جزائی و قاضی اولدی و ایکن فوت
 ایلدہ تاریندہ دار حال

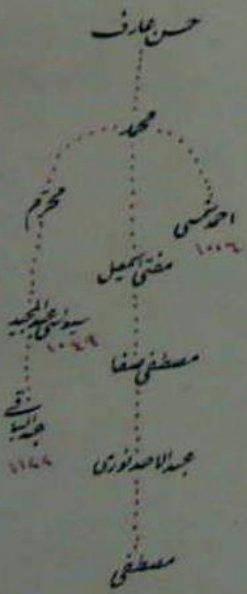
Esat Ef. Bl. no: 1716, vr. 11/b

شیخ سابق الذکر حمید می افندی محمولند و محنت جدول و ایاصوفیه کبیر و غلبه سید
 رئیس شیخ فحول اولدینی سال القیام المستقیم تاریخید ضبط مجموع کلکل
 قندی ایکی سنه مردورنده رحلت وزاویه سنه ده و فین حقیقه جنت اولدی
 الهیاتی وارور او **حسینی تفسیری** شیخ عرفانی اسکوبیدر است بنوله وصول
 و مجامع فحول دخول و بعد بحفظ تحصیل معقول و منقول اید و بستان رالیه
 بالذکر نورالدین زاده خلفا سندن ترجمان یونس زاویه داری شیخ عبد
 المؤمن بسنوی یہ انساب و حسن نظر بیه سید پرورشیا ب اولمشیدی
 شیخ عزیز تاریخنده اسکیر طریقتی رحلتده اول و عثمان حقیقت عثمان
 زاویه سنه سجاده برای طریقت اولدی و قنار دوی هایون و معکر نصر تون
 مستخبره اگرمی سوزینه طوغری عزیمت و جهادینی جمع ایلد که مشهور مکرکارا
 کوجک قاضی زاده شیخ محمد حسینی و کالت اجزای این خلوتیه و نیات خدمت
 و حفظ و اداره دائره ذکر و توحید و رؤیت بزم اجزای جمعیت المئیدی شیخ
 هر مذکور جهاد اصغرون تمام خدمتده رجوع و سلطان سلیم جامعی و غلبه سید
 اوفال سلسله شیوخ قلمند سعیدی مکر اولدی یولید ایاصوفیه ده و حفظ جمعه
 اولمغه سزاج مفسرین و مایه ابتهجاج مذکرین اولد قده مامون الغافل اولوب
 ادای فریضه حجت الاسلام و زیارت روضه مطهره سید الانام علیه و علی له
 الصلاه و السلام ایدمی **محمفوظ** تاریخچی لید براتده عزیم بزم وصلت و زانو
 رمی حرمتده هسایه پیر بند منزلت اولدی در **دینی** بیوک قاضی زاده شیخ محمد
 افندی بر بلده صوفیه دن نزول و طریق صوفیه به دخول و دار الفنون است **لید**
 سرمایه هدموم و معارفی دست آور حصول اولوب شیر دلان خلوتیه با بخاندان
 محمد باش کیمه می شیخی تور محمد افندی کف خلیفه جانشینی اولاجید **رئیس** شیخی

امیر عبدالمکریم افندی نیک ذیل ترمیم لرین توئس و خدمات صورتیه و معنویه لرنده
 و امن در میان توغل اولوب ما ذون خلافت اورحلت پرده زاویه فحینه
 مشارایه داده مرشد طریقت اولدقده فیض سنده نصحر علیه هزار اول برتاب
 و نصیر شیر و صحت بستان حقیقت اولمشیدی سابق الذکر تفسیری افندی
 مقامنده اول کزیده صوفیه صوفیه لی افندی یا صوفیه ده جمعه و اعظلی و کما
 سبت جمعیت کلمه شناسان استعان اولوب هفته هفته بیاییدی سنده
 اطمینان سینه ارباب اورا دوا و کار و کلمه اصحاب درون صفادار اولدی بو
 حال وزره ایکن ذکر و دروین تمام و انفاس معدوده سین رسیده اختتام
 ایدوب ختام تاریخچه ایشا سنده تارک دارالام جهان و ساک طریقی
 خلوتخانه خاموشان اولوب زاویه سی دایره سنده قطب المدار و کما
 اولدی بشیخی ات بازار سی شیخ اسمعیل افندی رکه قرآنلقده بدین شیخ
 علاء الدین بن محسن مجدداً احیا ایلدی کی زاویه ده نوبت شیخ اولدقده رسیده
 اولدقده اسکندره کلوب شیخ های هدایت فریندن تکمیل جدوتیت وینه
 بدین مقامنده خلافتده مامور عودت اولدی بکر می سنده قدر سندر شاد
 قائم بعده حج شریفه هازم و دار السلطنه به قادم اولمشیدی کیف ما
 هفته کونولیک برنده تبرکات یا صوفیه بکیر جامع بینظیرنده حبه سده تعالی
 امت مرحومیه و عطا ایدرکن سلطان مراد رابع و عظمی استماع بیور و ب
 نقیر نقیر ناطقه قدسی قشری تاثیرندن استطاب اولوب بغدادا
 اسج دار السلطنه ده اقامتدی باشنده فرمان های یون صادر اولمشیدی
 اشغال مرعالی بیور دقندن سلسله سلطینه اذخاله اکر ام اولنوب بحسب
 الطریق کوچک قاضی زاده مخلوند ه بیوک یا صوفیه و اعظلی اولوب

Esat Ef. Bl. no: 1716, vr. 12/b

اولوب صورت و معناده ریاست مشایخی جمع بیور و بر سعادتخانه لری
 آت بازار می جواریه چشور حمام واقع اولد بقی محله ده برام پاش احساسی
 اولان محله جامعی مفاصلده بولمنقله زمانلرند آت بازار می شیخ افندی
 و بملکه معروف اولمسیدی بغداد سفرند رکاب همایون اید سعیت ایلدی
 تقدیم حشر تاریخنده روگردان جلوت ناسوت و وصیتلری و زره طاز
 باغچسند علام خلوت باغ لاهوت اولد قد و اوزا و لوب تربتخا اولد
 زیارتگاه اهل نیاز اولدی شاهزاده سلطان محمد جامعنه و قرق بس سنده
 جمعه و اعظی اولان محله و طری امید می احمد افندی بر بزرگوار لردن خلافت
 کامکار اولوب یاصوفیه ده حسین اغازا و یه سنده شیخ اولمسیدی یوز
 اتی تاریخی جهاد سنده پدر لری ایلده ساید اولدی التخی اولیا زاده شیخ مصطفی
 سیر و زید طریق قضایه رضا و رازده سندن از تکبیه منصبنده بنجاه کزن
 حکم و امضا اولمسیدی بعد ده درخان شیخی مذکور البترجمه تفسیری عمر افندی
 دامن فاضله کار و قاندرینه ثبت و التجا و رسم اوزره سلوک طریقت
 خلوتیه اولوب خلافت را اولد قد و اقلری قریبده قزل مصلق زاوید شیخ سنده
 بحکم پنجه ناستند و یه آبدست بیعت و یرو بارش و انام اوزره بکن
 موسی ایلد شیخ اسمعیل ذبیح کرکک حضرت عزرائیل اولجه بونلر یولید مورد
 بجایش اعتقاد ریاست شیوخ ایلد مرعشین کرسی عزت رسوخ اولدی
 بس سنده قدر خدمت مزبوره ده سرد قزاق باب تسبیح و تسبیح اولد قد لشکره
 رضا و در حلت اولدرینه تبرکات رضوان لفظی تاریخ اولمشر زاوید سنده
 طریح ضریح اولوب سائر ناصحانه سلف و شیخ نوری افندی خیر خلفا اولدی
 ید بنجی سلطان الشیوخ و بر بان اهل الرسوخ شیخ عبد الاحد نوری در کله لیبیا

Esat Ef. Bl. no: 1716, vr. 13/a

سرمایه اهل ذکر و مجید در کندی سوسانی المولود بر ذات وحید اولوب بر رکن
 مصطفی صفا افندی ابتدا مفتی البحر سارچی اولان مفتی سیواس اسمعیل افندی
 او خدیو را اسمعیل افندی وخی کافیه ابن حاجبه سلاجی مرحومک شرحی شرح این
 محرم افندی کج کوجک برادر می و مختصر سارچی اولان شمس شیخ احمد افندی
 وخی بوجک برادر می در مذکور عبد الاحد افندی طریقت عیبه لی سلطان احمد جامع
 ابتدا شیخ جمعه اولان سیواسی عبد المجید شیخی جناب بزدن مقن ابیوب خلافت
 و مصاهر سوسه وخی شرفیاب اولت که جناب سیواسی محرم مقدم الذکر کج بخت
 از او سی و ست رالیه شمس احمد افندی یک هم خدیو سی و هم برادر زاده سید را
 و کندی در نسوب زاده ده حال اشلی با قید القصد نوری افندی ناظر حرمین
 افغانی دارالسعادة محمد افغانک تربسی قرینه از خیری اولان زاده ده شیخ
 سنان زاده رفعتان سبحان ده نشین لیکن بولیده ای صوفیه کبر و غلبه سید اولیا
 زاده دن مکره رئیس الواعظین و نفس الناصین اولدی که مستطی نیم انقضت کنگ
 السنون و اولها با مکانها و کانهم احلام تفصیل احوال جیلده سی و سلسله
 جیلده سی با بجه طریقه شمسیه به مخصوص خدا صه الهیه نام از بجز و مخرج
 و منصوب در عالم قدس هازم اولدینه بو فقیر صد سال حواله کنگ و کنگ
 عبد الاحد اسدی تاریخ بولوق سرمایه بزرگ و افتخارم اولمشه خواص عیبه ده
 شیخ زینه نسبت شهرت بولان تربلری با بجه سنک داروسی داخنده و دیعه
 تراب قیغوب یوسف افغان زاده مصطفی افغانم بر مرید فریدی مخصوص تربینا
 ایش در سکر شیخ خواجه عثمان بسنوی خدمت بر راستا بنوله و بعد تحصیل
 بیت فیض هم مراد خدا کتبه شمس با بند بکن جانم ایله کونست اولد و سلم
 دیه رک سابق الذکر تیره وی مفتی احمد افندی دار الفجوال سانبوله وصول بوقده

بولدقه انرون اخذ نسبت پرور سیاخندار و سس صدیقت اولدقد افکده
 مرشد لری رحلتند هجائین زاوید لری دخی اولمشایدی کند ی جذبات و عظیم
 ایله مشغول ایکن شیخ عبد الاحد سارا الیهک مجلس عمری آخر و براید و جنسقه
 رحمت خدای قادرا ولدقه بولنرایا صوفیه کبیره جمعه شیخی اولمشیه سر لوصه
 مشایخ صورت و معنا اولدی غرابند ندر که جمعه و اعظمی اولدی یعنی اربعه
 بعد الو عظم زینتده طریقت صدیقیه و سلیمانیه و برکدار سلسله انجده و انیه
 اولان ختم کبیر معروفی التزام اوزره اجرا ایورد ب طالبان و مجتاهدین
 ایله ادا ایورد قدری مجلسه کرات ایله بولمشیدن اولونقلی افندی خلفانده
 اغر شقی محمد دود نام مرد مولوق الکلامدن محرز مقصد ک مسوعی اولمش
 باخفاصه جامع مذکورده اون درت سند قدر خدمت افصح بنده ایلارست و عجباً
 تقیام ایله وب باغزیمیه النقشیندی با تاریخچی سئوالنده عزم بزم ملا ااعلام و
 شیخ سی خارجنده کنج شایگان سادفین کنج گلستان مزار انوار نما قیلندی
 سابق البیان شهیر یوسف تعبیر حسن افندی مرحومک شیخدر طفقوزنجی
 اربوعی زاده شیخ احمد افندی جناب لیدر که شیخ سنان الدین یوسف
 اربوعیلک یدرنجی حیفیدر فیض نظردن خبر دار وارزوی حالات اسرار
 ایله سب زنده دار اولوق اختیار ایدوب طوبیخانه و قره باغس صدیقا اغا
 زاوید سسک شیخی شمس الطریقده اعماهی بعید تحقیقه مکاشف شیخ محمد دن بکام
 خلافت و بهدری رحلتند زاوید دار طریقت اولدی جوامع سلاطین و عظمی
 اولدوق بسوی شیخ عثمان سابق البیان انتقال جنان نمان ایله کده ایا صوفیه
 کبیره ترفیع و ریاست شیوخ رقت رسوخ ایله توقع اولندی بس سسند
 مرورنده با تجا و زاننده هن سیانده تاریخچی سئوالنده رحمت وادرنده بوسعی

شیخ ابوجان آیدین وقت کتبه طریقتده بولد و ختم صغیر بو اقران
 اولدوکی اوزیم بک مشهور اولان بران سون کور اولدای
 و او کراسند سارا اخصر ترون سغیدایلم
 نکات ازینها قدر سه

۱۰۷۹

Esat Ef. Bl. no: 1716, vr. 14/a

سید روح الله خاوندان در مقام و در سطحی از انوار الهی و در مقامی از انوار الهی در مقامی از انوار الهی
 ظهور کرده و در مقامی از انوار الهی در مقامی از انوار الهی در مقامی از انوار الهی
 استیلا یافته و با کرامت و جلال و کبریا در مقامی از انوار الهی در مقامی از انوار الهی
 در مقامی از انوار الهی در مقامی از انوار الهی در مقامی از انوار الهی

بیشتر اینها ایدر نظم موفق اولدی و اعظم قیدی بر عهد اسکودری چون بود
 بران باهر سیدی مسکود اولدی خاقانک ، ایدوب بحر شریعتن جوانه نرسند
 مت ، حقیقت ستمنی یا قدسی کنی مسکاته عرفاندن ، بعده نغم الامیر سلطان
 محترخان جامع شریعت حرکت ایدوب مدت خدمتند و عظیمه اختتام بخاری شریعت
 ایدوخی مظهر خیر و برکت اولوب بعده سلطان بایزید ولی خدمت و عظیمه سنده
 کلوب اندن خنی روح الباکین عیسی زاده الحجاج محتر صاحب صحتی مخلوقی انسی
 متصد صد خرام و کرسی نشین دار السلام اولدقه بولور والد ماجد لرینک متقدما
 مشتمای مراتبی اولان سلیمانیه و عظیمه سنده ، شیخ بزمی تاریخنده قیام اولدی
 بعد نان بر قانون مرسوم سلطان احمدخان جامع شریعتی خدمتند و ایدو کوزده
 نایا ختم سنیف تفسیر شریعتی توفیقیا با اولد قلمی مجلس المصطفی و عهد ضعیف
 و خنی سار مستعانده روایضا اولدیم ، بو سنه سنه استب مولده شریفنده سنده
 عبد الکریم افندی حنفی افند سافر دار کریم اولدقه اول محاط صوفیه و اعجاز
 اولوب اون برین حرکت ترقی تمامنده صورت و معناده رئیس شیخ اولدی
 و ظاهره و باطن حسرتة الامثال اولان حالات مشایره وصلت بولدی و عظیمه
 کرسیدی چیکا سنده بعد الوعظ ذکر شریعتی این شیخ اسلامک و خنی خاندان
 اولدی بولوشا و سلطان زمان ثالث المصطفین خواقین عثمانیان جناب لرینک
 شاهزاده مهمتر جوانه نختری سلطان سلیم سقره السلام بحرمة الکلیم تاریخ عظیمه
 بسنده ابتدا سلطان سلیم ، تاریخک نجه اولدی اجزا اولان مجلسه بولور و چیکا
 شیخ الاسلام پاتقا بده رحمة زین رتبه تکریم اولغنی عقبنده خدمت و خنی
 خیر لرین بولورا و سار حضار کبارین جوانان ملا ، اهل اولدی رسیده
 تمیز اولدیم ، حاصلی قرق جمعه و عظیمه شریف عیتر اولوب رحمت و زاوی سنده

rki
 IRI

16

وزاویہ سجدہ اجساد و اخواتی قربند و فین تربت اولد بنده بند و اعظا باسولیه
تاریخ اولشدر روح السدار و احکم الی قیام الت عده و ساعده
القیام و صلی الله علی سلطان الدارین و جندگشین
السبطین و علی مساجد ثانی اثنتین
و علی آله و صحابه و اسوله
و فروعہ باجمہم نورینا
یا کتعمہم بین
یا ربی الامین
صلی الله علیهم

Esat Ef. Bl. no: 1716, vr. 16/a

II. BÖLÜM

MÜSTAKÎM-ZÂDE'NİN “MEŞÂYİH-NÂME-İ İSLÂM” ADLI BİYOGRAFİK ESERİ

Kayıtlarda adı “Meşâyih-nâme-i İslâm” olan eserin adı, ebced hesabıyla eserin yazılış tarihi H.1180/M.1766’ya tekabül etmektedir. Bu bilgi eserin mukaddime kısmında yazılıdır.

Cenaze namazları, kendilerine duyulan saygının bir ifadesi olarak, bizzat şeyhü'l-islâmın imamlık yaptıkları cemaat tarafından kılınan 18 şeyhin kısa biyografilerinin yer aldığı bir eserdir.

Müstakîm-zâde Süleymân Sadeddîn Efendi'nin bu veciz risalesi de müellifin Devhatü'l-Meşâyih-ı Kibâr'ının bir zeyli mahiyetindedir. Çünkü hayatta iken, ümmet-i İslâm'ın isteklilerine maneviyât âleminin sırlarını anlatan ve bu şekilde onların eğitimlerine katkı veren; zâviyelerinde ve tekkelerinde kendilerini ziyarete gelenlerin gönül dünyalarını aydınlatmak için gayret sarfeden bu zatların kısa terceme-i halleri bu risalede mevcuttur. Bu zevâtın ölüm salâları, şeyhülislâmın direktifleriyle Fâtih Camii minarelerinde okutulmuş olup, cenaze namazları da yine aynı camiinin musallâsında bizzat şeyhülislâm tarafından kıldırılmıştır. Bu bilgiler ve daha fazlası Müstakîm-zâde Süleymân Sadeddin tarafından adı geçen eserde telif edilmiştir.

Bu ve benzeri özellikleri bize “Meşâyih-nâme-i İslâm”ın da tıpkı “Şuyûh-ı Ayasofya” gibi Devhatü'l-Meşâyih” adlı eserin zeyli olduğunu ihsâs ettirmektedir.

Ölüm salaları Fatih Camii'nde okutulduğu halde cenaze namazları Büyük Ayasofya Camii'nde bizzat şeyhülislâm tarafından kıldırılan şeyhlerin yanında, şeyh olmadığı halde özel bir sala okutulmak suretiyle cenaze namazı bizzat şeyhülislam tarafından kıldırılan da vardır.

Biz çalışmamızda, İstanbul Süleymâniye Kütüphanesi Esat Efendi Bölümünde, 1716/1 numarada kayıtlı; 206x132(141x73) mm. ölçülerinde, 1/b-9/b yapraklar arasında, ta'lik yazı türünde istinsâh edilen, 25 satırlı ve 9 varak hacminde, müellifi belirsiz nüshayı bu çalışmamıza esas aldık.

Eserin aynı kütüphane Esat Efendi Bl. 1684/9 numarada kayıtlı bir nüshası; Yazma Bağışlar Bl. 1387/1-13 numarada kayıtlı bir diğer nüshası bulunmaktadır. Ve ayrıca, Topkapı Sarayı Ktp. EH. 1719 ve Topkapı Sarayı Ktp. Y. 347 numaralarda kayıtlı başka nüshalarının daha mevcut olduğunu çalışmalarımızda tespit ettik.

Müstakîm-zâde, Meşâyih-nâme-i İslâm'ın sebep-i telifini anlatırken, amacının bu şeyhleri tanıtmak ve unutulmalarını sağlamak olduğunu belirtmiştir.

MEŞÂYİH-NÂME-İ İSLÂM
-İKİZ METİN-

- أ ١١٤٦ و اب ١ بسم الله خير الأسماء...
ي ١٣٨٧ و ٣٧ رب الأرض والسماء ...
الله الله ...
مولاي مولاي ...
٥ أنت المولى الباقي... و أنا العبد الفاني...
و هل يرحمه إلا مولاه...
إي والله...
إلهي إلهي ...
أنت الموجود الدائم ... وأنا المعدوم الزائل...
١٠ وهل يوجد إلا الحق القيوم...
ولا سواه لا والله ...
اللهم صلّ على سيد المرسلين
محمد و صاحبه الأجدد،
و صحابته الكرام مع الأصول
١٥ والفروع الفخام...
وسلم تسليماً يا سلام ...
قدس أرواحنا... وروح أشباحنا إذا توجه
و تجلّى لنا ملك الفراق...
ومحّض وجهة سرائرنا إذا بشرنا
٢٠ برحيل الوصل والإنطلاق...
ياخلاق...
و هيئ رمسنا جنينة السلامة
لتطمئنّ قلوبنا إلى ميقاتة يوم التلاق...
يا رزاق...
٢٥ غبّدا...
أثنای مطالعة تتبّعه رونمای

E 1146/1b 1 Bi'smi'llâhi hayri'l-esmâ...

Y 1387/37b Rabbi'l-arzî ve's-semâ...
Allâh... Allâh...
Mevlâ-ye... Mevlâ-ye...

5 Ente'l-Mevlâ'l-Bâkî... Ve ene'l-‘abdü'l-fânî...
Ve hel yerhamuhû illâ Mevlâ-hu...!
Ey va'llâhi...
Îlâhî... Îlâhî...
Ente'l-mevcûdü'd-dâim... Ve ene'l-ma‘dûmu'z-

10 zâil...
Ve hel yûcedu ille'l-Ḥayyü'l-Ḳayyûm...!
Velâ sivâhü lâ va'llâhi...
Allâhümme şalli ‘alâ seyyidi'l-mürselîne
Muḥammed ve sâhibihi'l-emced...

15 Ve saḥâbetihi'l-kirâm ma‘a'l-usûli
ve'l-fürû‘i'l-fiḥâm...
Ve sellim teslîmen Yâ Selâm...
Ḳaddis ervâḥanâ ve revviḥ eşbâḥanâ izâ teveccehe
ve tecellâ lenâ melekü'l-firâḳ

20 ve maḥḥîz vichete serâirinâ izâ beşşeranâ
bi-raḥîli'l-vaşli ve'l-inṭilâḳ...
Yâ Ḥallâḳ...
Ve heyi' ramsenâ cüneynete's-selâmeti
li-yaṭmeinne ḳulubunâ ilâ mîḳâti yevmi't-telâḳ...

25 Yâ Rezzâḳ...
Ġabbe-zâ...
Eşnâ-yı mütâla‘a-i tettebbu‘ da rû-nümâ-yı

- مرآت الإطلاع صحيفه دل پرغل اولديغي اوزره
تارك جولان لانه ناسوت... ومتهالك
طيران آشيانه لاهوت... اولان اون سكر عدد ٣٠
- مردان تسليك و إرشاد... شيوخ سالكان عيتان
عباد جنابرينك إجمال آحواللى مسطور مسطر
قيلنمقده أس المرام داعي هوا بروى
بودوركه... اول كبار كرامك جنازه لرى
مقتديان جماعت مسلمين و إمامان ٣٥
- أهل سنت و دين اولمق ما به التبرك و
مايه تشوق و تحرك، مشايخ إسلام
دولت عثمانيه و زريعه الإستفاضه
مفتيان كرام أنام شجره شوكت
مباركه نعمانيه اولمسي إعتقاد قوميله ٤٠
- قيام تحريمه أمانت مؤتمين
موحدين و دركار توجه درگاه
رب الذاكرين اولملى ميسر اولمشدر.
ول كبار كرام أفراد بر وثيقه ايله أفراد
و بو طريقه ارواح عليه لرين ياد و شاد ٤٥
- و تكرار تذكير و إيراد،
و زعمجه زمريين جمله سنه تعظيم و إكرام
و توقير و إحترام مراد اولنوب
"مشايخنامه إسلام ١١٨٠ / (م ١٧٦٦)"
ناميله إسما و جمعنه تاريخ تام اولمشدر... ٥٠
- قدس الله بأسرارهم و وفقنا الله
بأخبارهم. اول شيوخ پناهت رسوخدن اولا
برى، سرلوحه أرباب حال و منبع الفيوض
أهل دلان رجال:

أ ١١٤٦ و ١٢
ي ١٣٨٧ و ١٣٨

mir'âtü'l-ittılâ' şahîfe-i dil-i pür-ğill oldığı üzere
târik-i cevelân-ı lâ'ne-i nâ-sût ve mütehâlik-i
30 tayarân-âşiyâne-i lâhût olan, **ON SEKİZ** 'aded
merdân-ı teslîk ü irşâd şüyûh-ı sâlikân-ı a'yyân-ı
'ibâd cenâblarının icmâl-i ahvâlleri mestûr-ı mıstar
kılınmağda üssü'l-merâm-ı dâ'î-yi hevâ be-revî
budır ki: Ol kibâr-ı kirâmın cenâzeleri
35 muhtedeyân-ı cemâ'at-ı müslimîn ve imâmân-ı
ehl-i sünnet ü dîn olmak mâ-bihî't-teberrük ve
mâye-i teşavvuk u taḥarrük meşâyih-ı İslâm-ı
devlet-i 'Osmâniyye vü zerf'atü'l-istifâza-i
müftiyân-ı kirâm-ı enâm, şecere-i şevket-i
40 mübâreke-i nu'mâniyye olması i' tîkâd-ı kavîmiyle
E 1146/2a kıyâm-ı taḥrîmiyye-i emânet-i mü'temmîn-i
Y 1387/38a muvaḥḥidîn ve der-kâr-ı teveccüh-i dergâh-ı
Rabbi'z-zâkirîn olmaları müyesser olmuştur.
Ol kibâr-ı kirâm efrâd bir veşîka ile ifrâd,
45 ve bu tarîk ile ervâh-ı 'aliyyelerin yâd u şâd,
ve tekrâr-ı tezkîr ü îrâd,
ve zu' mumca zümreteyn cümlesine ta'zîm u ikrâm
ve tavkîr u ihtirâm murâd olunub,
"MEŞÂYİH-NÂME-İ İSLÂM 1180 / (M.1766)"
50 nâmıyla ismâ ve cem'ine târîh-i tâm olmuştur.
Ḳaddesena'llâhu bi-esrârihim, ve veffeḳana'llâhu
bi-ahbârihim. Ol şuyûh-ı penâhet-rüsûhdan evvelâ
biri, ser-levḫa-i erbâb-ı ḫâl ve menba'u'l-füyûz-ı
ehl-i dilân-ı ricâl:

(۱) شیخ امیر بخاری:

شیخ امیر بخاری السید خواجه أحمد بن محمد النقشبندی "روح الله روحه و لوجه بالإدامة فتوحه" خدمتلیدر.

حقائیت أصحاب حقیقتك واحد كالألّف

کواهی، شیخ الشیخ، خواجه عبدالله الهی

سماوینك خلفاسندن، و زینت بخشای

محروسه بروسه سلطان بازید ولی إكراماً

بنا بیورمشلدر، صلاة جمعه بی ابوالفتح

سلطان محمد خان جامع شریفینده آدا ایلمک

دأب ملتزملری اولغله تجدید وضوء ایچون

سحری تشریف ایدوب نمازن صکره دخی آخشامه

دك تنفیس بیورلرایدی. آیام سائره ده کندی

بنا کرده لری آتی الذکر زاویه ده لیل و نهار

تمکن و قرار اوزره ایدیلر.

"أبو بكر صديق ر.ع. / سلمان فارسي / قاسم

/ جعفر صادق / بازید بسطامي / علي

خرق»اني / فضل الله قارماني / يوسف همداني

/ غ»جدواني / حارث ريوکري / محمود بخیر

ففتوی (?) / علي عزيزان / محمد بابا

سماي (?) / کمال / بهاء الدين خواجه محمد

نقشبندی:

أ - يعقوب چرخي / عبید الأحرار / خواجه

محمد قاضي / مخدوم / لطف الله / خواجه

إسحاق / خواجه صادق أحمد

ب- علاء الدين... (?) / نظام خاموش /

سعد الدين کاشغاري / عبدالله الهی /

سلسله

در کنار

55 **1) Şeyh Emîr-i Buhârî:**

Şeyh Emîr-i Buhârî, Es-Seyyid Hâce Aḥmed B. Meḥmed-i Nakşbendî “Ravvaḥa’llâhu rûḥahû ve levvaḥahû bi’l-idâmeti fütûḥahû” ḥıdmetleridir. Ḥaḳḳâniyyet-i aşḫâb-ı ḥaḳıḳâtin, vâḥidün ke’l-elif güvâhı, şeyḥu’s-şüyûḥ, Hâce ‘Abdu’llâh-ı Îlâhî-yi Semâvî’niñ ḥulefâsından ve zînet-baḥşâ-yı maḥrûse-i Burûsa Sultân Bâyezîd-i Velî ikrâmen binâ buyurmuşlardır. Şalât-ı Cum‘ ayı Ebu’l-fetḥ Sultân Meḥmed Ḥân câmi‘-i şerîfnde edâ eylemek de’b-i mültezimleri olmağla, tecdîd-i vuzû için seḫerî teşrîf idüb, namâzdan soñra daḫi aḫşâma dek tenfis buyurırlar idi. Eyyâm-ı sâirede, kendi binâ-kerdeleri, âtiyü’z-zıkr, zâviyede leyl ü nehâr temekkün ü qarâr üzre idiler.

Silsile-i
Derkenar

“Ebû Bekr-i Şiddîk (r.a.) / Selmân-ı Fârisî / Qâsım / Ca‘fer-i Şâdık / Bâyezîd-i Bisṫâmî / ‘Alîyy-i Harakânî / Fazlu’llâh-i Qaramânî / Yûsuf-ı Hemedânî / Ğucduvânî / Ḥâriş-i Rivgerî / Maḥmûd Baḫîr-i Fifnevî (?) / ‘Aliyy-i ‘Azizân / Muḥammed Baba Semâyî (?) / Kemâl / Bahâe’d-dîn Ḥoca Muḥammed-i Nakşbendî:

a- Ya‘qûb-ı Çerḫî / ‘Abîdü’l-aḫrâr / Ḥoca Muḥammed-i Qâdî / Maḥdûm / Luṫfu’llâh / Ḥoca İşḫâk / Ḥoca Şâdık Aḥmed.

b- ‘Alâe’d-dîn...(?) / Nizâm-ı Ḥâmûş / Sa‘de’d-dîn-i Kaşğarî / ‘Abdu’llâh-ı Îlâhî /

أمیر أحمد بخاری / حکیم ملت سید
محمد / نقشبند زاده مصطفی / الهی زاده
یعقوب / تیره وی احمد / شیخ عمر باکی / شیخ
نصر الله ."

۷۰ قرق سنه دن زیاده تسلیک ارشاد عباده اشتغال

بیوروب "توجه حشر ۹۲۲/ (م ۱۵۱۶)" تاریخی
نصف جهادی ثانیه سنه بر دوشنبه کونی
ضحوة کبراده طائر روانی پرواز لقا و
آشیان کیر بقا اولدقه ابتدا صلاهی اعلام
نداسی اجراسنه سعی و اشاعت تعزیت نعی

۷۵

ایچون با فرمان عالیشان مناره یمناهی
جامع نعم الامیر ابی الفتح سلطان محمد
خانده ادا ایله اعلان اولنوب شیخ الإسلام زمان
أولو الأمر مفتیان تقا توان پیرایه نسل
صدیق اکبر علیهم الرضوان الأكبر

ي ۱۳۸۷ و ۳۸ ب
۱۱۴۶ ا و ۲ ب

۸۰

زنیلی مولانا علی چلی أفندی إستفاضة و
تبرکاً بالذات جماعت نمازینه مقتدا
اولوب جامع مزبور مصلاسنده ادا بیوردیلر.
قبر لطیفی قرب جامع أبی الفتحده
زیارتگاه آگهاندر. اگری قپو داخلنده أبو

۸۵

شیبة الخدري الصّحابي رضي الله عنه
قبر شریفلری واقع اولان نعم الجیشدن
مجدوب إلهی توقلی إبراهيم دده محله سنه
کندی أطیب أموالیه بنا و وقف بیوروب لیل
و نهار ساکن اولدقلری زاویه فیوض راویه
مسجد شریفی بو یادگارک تاریخ تحریرنده
هنوز کندی اثر مبارکلری اولدیغی حالده

۹۰

Emîr Aḥmed-i Buḥârî / Ḥakîm-i Millet Seyyid
Muḥammed / Nakş-bend-zâde Muştafa / İlâhî-zâde
Ya'kûb / Tîrevî Aḥmed / Şeyḥ 'Ömer-i Bâkî / Şeyḥ
Naşru'llâh.”

- 70 Kırk seneden ziyâde teslîk ü irşâd-ı 'ibâda iştiğâl
buyurub, “Teveccüh-i ḥaşr 922 / (M.1516)” târîhi
nışf-ı cumâdâ-yı şâniyesinde, bir dü-şenbe günü,
daḥve-i kübrâda, tâir-i revânı pervâz-ı likâ vü
âşiyân-gîr-i bakâ olduḡda ibtidâ, şalâ-yı i'âm-ı
75 nidâsı icrâsına sa'y ve işâ'at-ı ta'ziyet-i na'yi
içün, bâ-fermân-ı 'âlî-şân, minâre-i yümnâ-yı
câmi'-i ni'me'l-emîr ebi'l-fetḥ Sulţân Meḥmed
E 1146/2b Ḥân'da edâ ile i'ân olunub, Şeyḥu'l-islâm-ı zamân,
ulû'l-emr-i müftiyân-ı tuḡâ-tevân, pîrâye-i nesl-i
80 Şiddîk-ı ekber 'aleyhimü'r-rıdvânü'l-ekber,
Zenbîlî Mevlânâ 'Ali Çelebi Efendi istifâzaten ve
teberrüken, bi'z-zât cemâ'at namazına muḡtedâ
olub, câmi'-i mezbûr muşallâsında edâ buyurdılar.
Kabr-i laṡifi, ḡurb-ı câmi'-i ebi'l-fetḡde
85 ziyâret-gâh-ı âgehândır. Egriḡapu dâḡilinde, ebu
Şeybeti'l-ḡidrî eş-şahâbî, “raḡiya'llâhu 'anhu”,
ḡabr-i şerîfleri vâḡi' olan ni'me'l-ceyşden,
Meczûb-ı İlâhî **Toḡlı İbrâḡim Dede** Maḡallesinde,
kendi aṡyeb-i emvâliyle binâ ve vaḡf buyurub leyl
90 ü nehâr sâkin olduḡları, zâviye-i füyûz râviye
Mescid-i Şerîfi, bu yâdigârın târîḡ-i taḡrîrinde
henüz kendi eşer-i mübârekleri olduḡı ḡalde

Y 1387/38b

E 1146/2b

باقیه اولوب آفات عادیّه غاویه دن محفظه
صمدانیه ده در. بو یائس شکسته بالک مشیر
حقیقتم، دستگیر طریقت اولان اوستاد اسناد
و ارشادم،

"وهو الوسيلة في الله لطالبها"

وهو الطريقة الزلفى بأخراها"

جنابلری که خواجه محمد امین توفاتی دیمکه
معروفدر، اول خانقاه سالکان و تکیه گاه دل

اگهانده مأمور خدمت مأثوره تسلیم ایکن

"ذی للرب لاخوف علیه ۱۱۵۸ / م)

(۱۷۴۵)" تاریخنده متوجه مقتدر ملیک

اولمشلردرکه اول زاویه شیوخندن طقوزنجی

نفس نفیس قدسی آنیس ایدی. قبری سابقاً ساکن

اولدیغی سعادتخانه لری قرینده زیرک إتصالنده

صوغق قیو دیو معروف صدر أسبق پیر محمد

پاشا جامعی مزارستاننده در.

"حضرت علي / حسن بصري / إسحاق بن حماد

/ إبراهيم سخري / احوال مشعر / محمد بن

مقله الوزير / حسن المرزبان / محمد بن

أسد / علي بن بلال أبواب / محمد بن عبد

الملك / زينب شهده / عبد المؤمن صفي /

ياقوت مستعصي / سيد حيدر بغدادي /

عبد الله صيرفي / خير الدين مرعشي / شيخ

حمد الله:

أ- دامادی شکر الله / اوغلی محمد ده ده / اوغلی

مصطفی ده ده / اوغلی درویش محمد.

ب- حسن أسکداري / خالد أرضروي

سلسله

در کنار

bâkıye olub, âfât-ı âdiye-i ğâviyeden maḥfaza-i
Şamedâniyyededir. Bu yâis-i şikeste-bâliñ müşîr-i
95 ḥaḳîkatim, dest-gîr-i ṭarîkatim olan üstâd-ı isnâd
u irşâdım,

“ve hüve’l-vesîletü fi’llâhi li-tâlibihâ
ve hüve’ṭ-ṭarîkatü’z-zülfâ bi-üḥrâhâ”

cenâbları ki **Hâce Mehmed Emîn-i Tokâtî** demekle
100 ma’rûfdır. Ol ḥânkâh-ı sâlikân ve tekye-gâh-ı dil-
âgehânda me’mûr-ı ḥidmet-i me’sûre-i teslik iken,
“Denâ li’r-Rabbi lâ ḥavfun ‘aleyh 1158 / (M.
1745)” târiḫinde müteveccih-i Muḳtedîr-i Melik
olmuşlardır, ki ol zâviye şüyûḫından dokuzuncı
105 nefis-i nefis-i ḳudsî-enîs idi. Ḳabri, sâbıkan sâkin
oldığı sa’âdet-ḥâneleri ḳurbında, Zeyrek ittışâlinde,
Şoğuk Ḳuyu diyü ma’rûf, şadr-ı esbaḳ Pîr Mehmed
Paşa Câmî’i mezâr-sitânındadır.

Silsile-i
Derkenar
“Ḥazreti ‘Ali / Ḥasen-i Başrî / İshâk b. Hammâd /
İbrâhim-i Suḫrî / Aḥvel-i Müş’ir/ Muḥammed b.
Muḳle el-Vezîr / Ḥasen el-Merzubân / Muḥammed
b. Esed / ‘Ali b. Bilâl-i Ebvâb / Muḥammed b.
‘Abdi’l-Melik / Zeyneb-i Şehde / ‘Abdü’l-Mü’mîn
Şafâ / Yâḳût-ı Müsta’sımî / Seyyîd Ḥaydar-ı
Bağdâdî / ‘Abdu’llâh-ı Şayrafi / Ḥayr’ed-dîn
Mar’asî / Şeyḫ Ḥamdu’llâh:
a-Damadı Şükru’llâh / Oĝlı Mehmed Dede / Oĝlı
Muştafa Dede / Oĝlı Dervîş Mehmed.
b- Ḥasan-ı Üsküdârî / Ḥâlid-i Erzurûmî

نفس زاده سيد إسماعيل / درويش علي /
صو يولجي زاده مصطفى / حافظ عثمان / أمير
عبد الله افندي / محمد راسم چلبی ."

(۲) ابن الشيخ:

۱۱۰ ابن الشيخ دمکله شهرت گزين

قبلة الخطاطين، عارف بالله شيخ حمد الله
بن مصطفى دده خالقه في خلدہ خلدہ
جنابيدرکه طريقت سهرورديه ده صاری

ي ۱۳۸۷ و ۱۳۹

قاضي زاده شيخ مصطفى دن و روش نسبت

خواجگاني سابق الذكر شيخ أحمد بخاريدن

۱۱۵

کوروب، حسن خطی دخی مولدلی اولان

آماسیه ده خيرالدين مرعاشي دن تمشق

ايدب بعده تقليد دن رها يافته اولدقه

عبد الله صيرقي و ياقوت مستعصمي

أمثالی أستاذان أسلافك خطوطن إعانت حضرت

۱۲۰

أ ۱۱۴۶ و ۱۳

سلطان بايزيد ولي ايله تتبع و اطلاع و

تعليم روحانيت حضرت حضر ايله بر طرز خاص

إجتهد إختراع ايله كه " آب روی کوهر ياقوت

خاص" ديديلر. سنتی سکسنی متجاوز اولدقه

"ضيف إله ۹۲۶/ (م ۱۵۱۹)" تاريخينه إرتحال

۱۲۵

مشق خانۀ بقا ايدوب، مفتي الأنام بنام

مشاراليه علي جمالي زينبلي همشهري و

قرايتي تقريبيه شان عالي معنويسندن

آگاه اولوب، اول أستاذ كلك نمازني تيمناً

آنلر آياصوفيهء كبير جامع أنوارلامعي

۱۳۰

مصلاًسنده إمامته قيلمشلردر كه خامۀ نور

جامۀ جسد معمورلری أسكدارده

Nefes-zâde Seyyid İsmâ'îl / Dervîş 'Alî /
Şuyolcu-zâde Muştafâ / Hâfîz 'Osmân / Emîr
'Abdu'llâh Efendi / Mehmed Râsim Çelebi.

2) İbnü's-Şeyh:

- Y 1387/39a 110 İbnü's-Şeyh dimekle şöhret-güzîn-i
kıbletü'l-hattâtîn, 'ârif-i bi'llâh, Şeyh Hamdu'llâh
b. Muştafâ Dede, "hâliķuhû fi huldihî halledeh"
cenâbıdır ki, tarîkat-ı Söhreverdî'de, Şarı
Kâdî-zâde Şeyh Muştafâ'dan ve revîş-nisbet-i
- E 1146/3a 115 hâcegânı, sâbıķu'z-zıkr, Şeyh Aħmed-i Buħârî'den
görüb, hüsn-i hattı daħi mevlidleri olan
Amâsiyye'de Hayre'd-dîn-i Mar'aşî'den temaşşuk
idüb, ba'dehû taķlıdden rehâ-yâfte olduķda,
'Abdu'llâh-ı Şıyrıkî (?) ve Yâķût-ı Müsta'sımî
- E 1146/3a 120 emşâli üstâdân-ı eslâfiñ huķûtm i'ânet-i Hâzret-i
Sultân Bâyezîd-i Velî ile tettebbu' u ittilâ' ve
ta'lim-ı rûhâniyyet-i Hâzret-i Hızr ile bir tarz-ı hâs
ictihâd u ihtirâ' eyledi ki **"âb-ı rû-yı gûher-i yâķût-ı
hâs"** didiler. Sinni sekseni mütecâviz olduķda
- 125 **"Dayf-ı İlâh 926 / (M.1519)"** târiħinde irtihâl-i
meşķ-hâne-i baķâ idüb, Müftiyü'l-enâm-benâm,
müşârun ileyh 'Ali Cemâlî-yi Zenbîlî hem-şehri ve
ķarâbeti taķrîbiyle, şân-ı 'âlî-yi ma'nevîsinden
âgâh olub ol üstâd-ı külliñ namâzını teyemmünen
- 130 anlar Ayaşofya-i Kebîr Câmî'-i envâru'l-elma'ı
musallâsında imâmetle kılmışlardır ki hâme-i nur-
câme-i cesed-i ma' mûrları Üsküdâr'da

ودیعہ قبور أنوار بدور قیلندی. سائر احوال
 پسندیدہ لری هنروران و گلزار و
 ۱۳۵ دوحه الكتاب و تحفه خطاطین أمثالی
 مجموعہ لردہ مفضلدر. خط سنک مزاری
 سلطان مصطفی خان ثانی زمانی رجالندن شاهین
 آغا نام، قریب العهد بر مرد سرد
 أبو الفضولك أثر جسارتی اولوب تحفه
 مزبورہ ده بر غریب حکایہ سی واردر. ۱۴۰

۳) ابن سید احمد الزینی:

شیخ آگاہ، عارف بالله پر إنتباه، سید
 ولایت ابن سید احمد الزینی البکری
 الوفائی قدس سرہ حضرتلیدر. کہ
 ۱۴۵ کیرماستی نام محلده قدم نهاده حیات
 مستعار اولمشدر. سلسلہء نسبیری شقایق و
 غیریدہ مذکوردر. طریقہء زینتہ دن شیخ
 أحمدک دامادی، و مستخلف بیعت إرشادی
 اولوب صاحب شقایق پر حقایق تحقیقی اوزره
 ، طریق حجدہ ، طریقہ بکریہ ۱۵۰
 غجدوانیہ دن بر ذات شریفک دخی مجاز
 حقیقت إسعادى اولمشدر. "إتمام ولایت ۹۲۶
 / (م ۱۵۱۹)" سالی، یوم عاشوراده اول رئیس
 السادات، ولایتک مرغ روح پرفتوحی بو
 ولایتده ملاً أعلايه پروازه إقدام ایلدکده ، ۱۵۵
 أبو الفتح جامع شریفینده صلاى إعلام اجرا و
 صلاة جنازه سنی ینه آتیده مشار إليه
 مفتي الأنام، مولانا علي افندی ادا
 ایلمشدر. حالاً شیخ زاویه و تربہ داری کندی

ي ۱۳۸۷ و ۳۹ ب

vedî' a-i kûbûr-envâr-bûdûr kılındı. Sâir ahvâl-i pesendîdeleri, **Hüner-ver-ân-ı Gül-zâr** ve
135 **Devhatü'l-Küttâb** ve **Tuhfe-i Hattâtîn** emsâli mecmû'alarda mufaşşaldır. Hatt-ı seng-i mezârı, Sultân Muştâfâ Hân-ı şânî zamânı ricâlinden **Şâhın Ağâ-nâm** qarîbü'l-ahd bir merd-i serd-i ebu'l-fuzûlın eşer-i cesâreti olub, **tuhfe-i**
140 mezbûrede bir garîb hikâyesi vardır.

3) İbn-i Seyyid Ahmed Ez-Zeynî:

Şeyh-i âgâh, 'ârif-i bi'llâh-i pür-intibâh, seyyid-i velâyet, ibn-i Seyyid Ahmed ez-Zeynî el-Bekrî el-Vefâyî "kuddise sırruhû" hizmetleridir ki
145 **Kirmâsti-nâm** maħalde kadem-nihâde-i hayât-ı müste'âr olmuştır. Silsile-i nesebleri **Şakâyık** ve ğayrîde mezkûrdır. Tarîkat-ı Zeyniyye'den Şeyh Ahmed'in dâmâdı ve müstaħlif-i bey'at-irşâdı olub, şâhib-i **Şakâyık-ı** pür-hakâyık taħkîki üzre
150 tarîk-ı hacda Tarîka-i Bekriyye-i Ğucduvâniyye'den bir zât-ı şerîfin daħi mücâz-ı hakîkat-is'âdı olmuştır. **"İtmâm-ı velâyet 929 / (M. 1519)"** sâli, yevm-i 'aşûrâda, ol reîsü's-sâdât, velâyetin murğ-ı rûh-ı per-fütûhı, bu
155 vilâyetde mele-i a'lâya pervâza ikdâm eyledikde, Ebu'l-feth Câmi'-i şerîfinde şalâ-yı i'âm icrâ, ve şalât-ı cenâzesini yine âtîde müşârun ileyh, Müftiyü'l-enâm Mevlânâ 'Ali Efendi edâ eylemişdir. Hâlen şeyh-ı zâviye ve türbe-dârı kendi

Y 1387/39b

- سلسله نسلندندر. ۱۶۰
- سلسله
در کنار
- زین الدین خوانی / عبد اللطیف /:
 أ - شیخ أحمد سید ولایت ،
 ب- شیخ وفا / شیخ علی"
 تربہ لری، مویٰ ایہ شیخ أحمد، جد عاشق
 پاشا روحی چون بنا ایلیکی مسجد شریف و
 چشمه لطیف مقابلندہ واقعدر.
 أ ۱۱۴۶ و ۳ ب
- ۴) الشیخ سنبل افندی:
 مرشد الكل، الشیخ سنبل افندی در کہ
 اسم سامیلری یوسف و لقب لری سنان الدین در.
 بو کلبه احزانده، اول زمانده ، علمای صوفیہ
 و کک علمای نظر زمرہ لرنده ، یوسف
 سنان الدین ایله بنام اولان ذوات کثیردن
 برای امتیاز "سنبل" تلقب اولندی. اول سرو
 مسلسل نخل ستان دن طریقت معرفت و
 سنبل گلزار حقیقت و وصلت، آناطولیده بور
 دیو مشهور بلده دن ظهور، و مفتی افضل زاده
 فاضل أمثالی نچه وجود کاملدن تحصیل علوم
 نظریه ایلدکدن صکره، یوماً من الايام
 مختصر سعدي تدریس و تقریر، و بر روایتده
 هنوز تعلم و تلمذ لری اثناسنده بر
 حالت زائده حصولی ایله آفسرای شیخ جمال الدین
 نسلندن چلبی خلیفه دیمکله معروف شیخ
 محمد جمالی نك دامن متیمن
 إرشاد لرینه تعلق ایدوب ریاضات و مجاهدات ایله
 مراسم تربیه و سلوکی دخی تکمیل ایلدی.
 صدر أسبق قوجه مصطفی پاشا بر کنیسه
 ۱۶۵
 ۱۷۰
 ۱۷۵
 ۱۸۰
 ی ۱۳۸۷ و ۴۰ أ

- 160 silsile-i neslindedir.
- Silsile-i “Zeyne’ d-dîn-i Hânî / ‘ Abdü’ l-Laţîf /:
- Derkenar a- Şeyh Aḥmed Seyyîd-i Velâyet,
b- Şeyh Vefâ / Şeyh ‘ Alî.”
- E 1146/3b Türbeleri mûmâ ileyh Şeyh Aḥmed, cediti ‘ Âşık Paşa rûhı için binâ eylediği mescid-i şerîf ve çeşme-i laţîf muḳâbilinde vâkı‘ dir.
- 4) Şeyh Sünbül Efendi:**
- 165 Mürşidü’ l-küll, eş-Şeyh Sünbül Efendi’ dir. Ki ism-i sâmileri Yûsuf ve laḳabları Sinâne’ d-dîn’ dir. Bu külbe-i aḫzânda, ol zamânda, ‘ ulemâ-yı şûfiyye ve gerek ‘ ulemâ-yı nazâr zümrelerinde, Yûsuf-ı Sinâne’ d-dîn ile be-nâm olan zevât-ı keşîrden
- 170 berây-ı imtiyâz “Sünbül” telaḳḳub olındı. Ol serv-müselsel-i naḫl-sitândan, tarîḳat-ı ma‘ rifet ve sünbül-i gül-zâr-ı ḫaḳîḳat u vuşlat, Anadolu’ da Bor diyü meşhûr beldeden zuhûr ve Müftî Efdal-zâde-i fâzıl emşâli, nice vücûd-ı kâmilden, taḫşîl-i ‘ ulûm-ı
- 175 nazariyye eyledikten soñra, yevmen mine’ l-eyyâm **Muhtaşar-ı Sa‘ dî** tedrîs ü taḳrîr ve bir rivâyetde, henüz ta‘ allüm ü telemmüzleri eşnâsında, bir ḫâlât-ı zâide ḫuşûliyle Aksarâyî Şeyh Cemâle’ d-dîn neslinden, Çelebî Ḫalîfe dimekle ma‘ rûf, Şeyh
- 180 Mehmed-i Cemâlî’ niñ dâmen-i müteyemmin-i irşadlarına ta‘ alluḳ idüb, riyâzât u mücâhedât ile merâsim-i terbiye vü sülûkı daḫi tekmîl eyledi.
- Y 1387/40a Sadr-ı esbaḳ **Ḳoca Muştafâ Paşa**, bir kenise-i

متروکه‌بی، ادریس بتلسینک "ربّ أوصل بانیه
 ۱۸۵ ۹۰۷/ (م ۱۵۰۱)" تاریخینده بر جامع عظیم،
 و فرق حجره لی بر خانقاه جسیم، و عمارت و
 مدرسه و حتمّ بناسیله بر اثر معتبر
 عظیم ایلمک میسر اولدوقده، شیخلری عزیز
 مشار اّلیه اّبتدا پوست نشین اولوب، داماد
 عالیشان و سرطریق فقرای سالکان اولمشلرایدی. ۱۹۰
 قاهره مصره خلافتله مأمور توجه
 اّقامت اولوب، یینه عودت، و زیرجناح پیرده
 اّستجلاّب خیر و برکت اوزره ایکن، شیخلری
 دفع طاعون ایچون تقریباً "شیخ تاریخینده ۹۱۰
 / (م ۱۵۰۴)": ۱۹۵

وصالک کعبه در روز اّجل عزم زمانیدر
 کفن اّحرامی تابوت اول یولک تخت روانیدر
 عزمینجه، حرمین محترمینده دعایه
 مأمور اولدوقده، بونلر جانشین خلافت و
 مجتهد طریقت اولدیلر. ۲۰۰

"علی ر.ع. / حسن بصری / حبیب عجمی /
 داوود طائی / سری تقی / جنید بغدادی /
 ممشاد / أحمد أسود / محمد عمویه
 / وجیه الدین عمر / أبو نجیب سهروردی /
 قطب اّمهری (?) / رکن سنجانی / محمد عتیقی
 / جمال تبریزی / اّبراهیم زاهد / اّخی مریم
 / عز الدین / صدر الدین / سید یحیی
 شروانی / پیر محمد آذربایجانی / چلبی
 خلیفه محمد جمالی / سنبل اّفندی."

سلسله
 در کنار

metrukeyi, İdrîs-i Bitlisî'nin **“Rabbi evşıl bâniyehâ**
185 **907 / (M. 1501)”** târîhinde, bir câmi'-i 'azîm ve
kırk hücreli bir hânkâh-ı cesîm, ve 'imâret ve
medrese ve hamâm binâsıyla bir eşer-i mu'teber-i
'azîm eylemek müyesser oldıkdâ, şeyhleri 'azîz-i
müshârun ileyh ibtidâ post-nişîn olub, dâmâd-ı
190 'âlî-şân u ser-çarîk fuqarâ-yı sâlikân olmışlar idi.
Kâhire-i Mısr'a hilâfet ile me'mûr teveccüh ü
ikâmet olub, yine 'avdet ve zîr-cenâh-ı pîrde,
isticlâb-ı hayr ü bereket üzre iken, şeyhleri
def'-i tâ'ûn için taqrîben **“Şeyh târîhinde 910**
195 **/ (M. 1504)”**,

Vişâlin Ka'bedir rûz-ı ecel-i 'azmim zamânıdır
Kefen-ihrâmî tabût ol yolın taht-ı revânîdir
'azmince, Haremeyn-i muhteremeynde du'âya
me'mûr oldıkdâ, bunlar câ-nişîn-i hilâfet ve
200 müctehid-i çarîkat oldılar.

Silsile-i
Derkenar **“Ali (r.a.) / Hasan-ı Başrî / Habîb-i 'Acemî /
Dâvûd-ı Tâî / Sırrî-yi Nuqatî / Cüneyd-i Bağdâdî /
Mümşâd / Aḥmed-i Esved / Muhammed-i
'Ameveyh / Vecîhe'd-dîn 'Ömer / Ebû Necîb-i
Suhreverdî / Kuṭb-ı Ebherî (?) / Rûkn-i Sincânî /
Muhammed-i 'Atîkî / Cemâl-i Tebrîzî / İbrâhîm
Zâhîd / Aḥî Meryem / 'Izze'd-dîn / Şadred-dîn /
Seyyîd Yahyâ-yı Şîrvânî / Pîr Mehmed-i
Âzerbîycânî / Çelebi Ḥalîfe Mehmed Cemâlî /
Sünbül Efendi.”**

طقوز يوز اوتوز التي تاريخنده إنتقال، وتربه لری
سر لوحه مشاهد مشايخ رجال اولمشدر.

أ ۱۱۴۶ و ۱۴

خاصه ، صلا إعلام ندا، و سعي نعي اجرا
اولنوب ، نماز جنازه لرنده مفتي الثقليين ،
شيخ الإسلام و مقتدى الأنام، مولانا

۲۰۵

أحمد بن سليمان ابن كمال پاشا جنابلری
تبركا ادا بيورمشدر. سال إرتحالدرينه
تبركا بو فقيرك "شيخ آكه ۹۳۶ / (م
۱۵۲۹) "لفظی، ضبطی آسان تاريخ اولمشدر.

أرباب معرفت و أصحاب محبتدن نيجه لری
ملهم تاريخ اولوب، أجمله:

۲۱۰

"ايلدى بستان زهدك سنبلی مأوايه عزم ۹۳۶/
(م ۱۵۲۹)

جئته عزم ايلدى پير عزيز ۹۳۶ / (م ۱۵۲۹)

نوراواه سنبل سنانك قبری هپ ۹۳۶ /
(م ۱۵۲۹)"

۲۱۵

سال انتقاللری ضبطنه دالدر. بو تاريخ أخيرمفتي
ابن كمال مومى إليه رحمة الله عليه
جنابنك زاده طبع گزيده ، و أثر قلم
پسنديده لری اولديغي معروفدر.

۲۲۰

بو مصرع دخى أثر محبت قلم فقيردر:

"جانينه سنبل سنانك فاتحه ۹۳۶ / (م ۱۵۲۹)"

بعض سور قصيره تفسيرى و تحقيقات و دور
رساله لری و سائر آثارى أرباب طريقت اللرنده
متداولدر.

۲۲۵

۵) خواجه محمود چلبی:

شيخ عالي شان، خواجه محمود چلبی ابن
حسام الدين نقشبندي در. كه فاضل علي قوشي

ي ۱۳۸۷ و ۴۰ ب

- Dokuzyüzotuzaltı târîhinde intikâl ve türbeleri ser-levha-i meşâhid-i meşâyîh-ı ricâl olmuştur.
- E 1146/4a Hâşşaten şalâ-i lâm-ı nidâ, ve sa'y-ı na'yı icrâ olunub, namâz-ı cenâzelerinde Müftiyü's-şakaleyn,
- 205 Şeyhü'l-islâm ve muqtedâ'l-enâm, Mevlânâ Aḥmed b. Süleymân b. Kemâl Paşa cenâbları teberrüken edâ buyurmışlardır. Sâl-i irtihâllerine teberrüken bu fakîrin “Şeyh-i âgeh 936 / (M. 1529)” lafz-ı zabtı âsân târîh olmuştur.
- 210 Erbâb-ı ma'rifet ve aşhâb-ı muḥabbetden niceleri mülhem târîh olub, ezcümle:
“Eyledi bostân-ı zühdüñ sünbülü me'vâya 'azm 936 / (M. 1529)
Cennete 'azm eyledi pîr-i 'azîz 936 / (M.1529)
- 215 Nûr ola Sünbül Sinânîñ ḳabri hep 936 / (M.1529)”
- Sâl-i intikâlleri zabtına dâldir. Bu târîh-i ahîr Müftî İbn-i Kemâl-i mûmâ ileyh “raḥmetu'llâhi 'aleyh” cenâbının zâde-i tab'-ı güzîde, ve eṣer-i ḳalem-i
- 220 pesendîdeleri oldığı ma' rûfdır.
Bu mısra' dahi eser-i mahabbet-i kalem-i fakîrdir:
“Cânna Sünbül Sinânîñ fâtiḫa 936 / (M. 1529)”.
- Y 1387/40b Ba'z-ı sûre-i ḳaşîra tefsiri, ve taḥḳîḳât u devr risâleleri ve sâir âşârı, erbâb-ı ṭarîḳat ellerinde
- 225 mütedâveldir.
- 5) Hâce Maḥmûd Çelebi:**
Şeyh-i 'âlî-şân, Hâce Maḥmûd Çelebi ibn-i Hüsâme'd-dîn-i Naḳşbendî'dir. Ki fâzil 'Ali Ḳûşî

- نسلندن و سید احمد قریمینک ربیبی، و
مشار إليه أمير سيد أحمد بخارينك ٢٣٠
داماد أدیبی، و خليفة الخلفای إرشاد نصیبی
اولوب، دارالسلطنة العلیة نك أبوانندن
أدرته قپوسی خارجنده، كندیله بنیاد قیلنان
زاویه ده شیخ ایکن، حضرت امیرك إرتخالنده
مقاملرینه نقل اولنمشیدی. "قد دعاه ربیه ٢٣٥
الحق إلى دار السلام ٩٣٨ / (م ١٥٣١)"
تارخینده ترك عالم بی سود ایلدكده ، جامع
نورلامع أبی الفتحة، بعد أداء الصلا، صلاة
جنازه بی مفتی الثقلین ، كمال پاشا زاده
شیخ الإسلام ، مولانا أحمد افندی إستفاضه ٢٤٠
أدا ایلمیشدر. قبری زاویه مزبوره
مقابلینده در كه ابن كمال مرحوم دخی آكا
قربدر.

٦) مصلح الدین القجوی:

- محشی تفسیر قاضی ، شیخ زاده محی الدین ٢٤٥
الشیخ محمد ابن الشیخ مصلح الدین
مصطفی القجوی، قوجه ایلندن پدرلری
بروسه یه هجرت، و حمیدی پیری خلیفه دن أخذ
طریقه زینیه ایلدی. دار الفحول استانبولده
توطن ایدوب ، خرقه شریفه محله سی قرینده ٢٥٠ أ ١١٤٦ و ٤ ب
حالا تخته مناره دیمکله معروف مسجدی بنا
ایلدی. قبری دخی آنده در. بعده ولد
أمجدی محشی مزبور إستانبولده
شیخ الإسلام أفضل زاده فاضل مرحوم
مولانا حمید الدین افندینك داخل خلقه ٢٥٥

neslinden ve Seyyid Aḥmed-i Kırîmî'niñ rabîbi, ve
230 müşârun ileyh Emîr Seyyid Aḥmed-i Buḥârî'niñ
dâmâd-ı edîbi, ve ḥalîfetü'l-ḥulefâ-yı irşâd-naşîbi
olub, Dârü's-salṭanati'l-aliyye'niñ ebvâbından
Edirne Kapusu ḥâricinde, kendilere bünyâd kılınan
zâviyede şeyḥ iken, Ḥazret-i Emîr'in irtihâlinde
235 maḳâmlarına naḳl olunmuşdı. **“Ḳad de'âhu
rabbuhû'l-ḥak ilâ dâri's-selâm 938 / (M.1531)”**
târîhinde terk-i 'âlem-i bî-sûd eyledikde, câmi'-i
nûr-lâmi'-i Ebi'l-fethde ba' de edâi's-şalâ, şalât-ı
cenâzeyi Müftiyü's-şakaleyn, Kemâl Paşa-zâde
240 Şeyḥu'l-islâm, Mevlânâ Aḥmed Efendi istifâza-i
edâ eylemiştir. Ḳabri, zâviye-i mezbûre
muḳâbilindedir ki İbn-i Kemâl merḥûm daḥi ona
ḳarîbdir.

6) Muşlihi'd-Dîn El-Ḳocavî:

245 Muḥaşşî-i Tefsîr-i Ḳâdî, Şeyḥ-Zâde Muḥyi'd-dîn
eş-Şeyḥ Meḥmed b. eş-Şeyḥ Muşlihi'd-dîn
Muştafâ el-Ḳocavî, Ḳocaeli'nden pederleri
Burûsa'ya hicret, ve Ḥamîdî Pîrî Ḥalife'den aḥz-ı
tarîḳa-i Zeyniyye eyledi. Dâru'l-fuḥûl İstanbul'da
E 1146/4b 250 tevattun idüb, Hırḳa-i Şerîfe Maḥallesi ḳurbında
ḥâlen Taḥta Minâre dimekle ma'rûf mescidi binâ
eyledi. Ḳabri daḥi andadır. Ba' dehû, veled-i
emcedi Muḥaşşî-yi mezbûr İstanbul'da
şeyḥu'l-islâm-ı efdal-zâde-i fâzıl-ı merḥum
255 Mevlânâ Ḥamîde'd-dîn Efendi'niñ dâḥîl-i ḥalka-i

- استفاده سی اولوب ، ابتدا خواجه خیر الدین
مدرسه سنه مدرّس اولمشیدی. بعده ،
عمیلری عارف بالله ، محیی الدین شیخ
محمد قوجوی مرحومه داماد
فضائل معتادی اولدی. پدر معتبری رحلتنده،
صاحب ترجمه یه دخی آلام و الایش ما سوادن
فتور و اباطاری (؟) اولوب، درحال سابق الذکر
حضرت امیر بخاری "طیب ثراهم الهادی
الباری" جنابندن أخذ نسبت خواجه گان ابرار،
و استفاضه أسرار فی الغار ایدوب، فراغ قلب و
تخلیه درونی جلب ایله عزلت، و طریق تدریس
رسمی ترک و نفرت ایلدی. وجه کفاف ایله تقاعد
و کثرتدن وحدته و انجمندن خلوته میل و
تباعد ایدوب، مسجد خیر الدین ده تفسیر
بیضاوی تدریس، و عبادات و طاعاته اهل زیارقی
تأسیس ایدردی. "الذکر ۹۵۱ / (م ۱۴۹۵)"
تاریخنده اړتحال، و مذکور مدرسه خیریه
مراقندنه عازم دار الجمال اولدی. صلاة
جنازه سنده، شاکردانندن، شیخ الإسلام فناری
زاده مولانا محیی الدین محمد افندی
مصلاى أبی الفتحده ، جماعت مسلمینه
مقتدا اولمغله تبرکاً و تعظیماً اداي
صلاة ایلمشلردر. آثار قلملرندن تفسیر
بیضاوی یه ایلدکری خدمت بسیطه، سائر
حواشی یه ترجیح اولمسی، آثار قوت
قدسیه لرندندر. آندن ماعدا وقایه و
فرائض سراجیه و مفتاح سگانی و قصیده

۲۶۰

ي ۱۳۸۷ و ۱۴۱ أ

۲۶۵

۲۷۰

۲۷۵

۲۸۰

Y 1387/41a

istifâdesi olub, ibtidâ Hâce Hayre'd-dîn Medresesi'ne müderris olmuşdı. Ba' dehû, 'ammîleri 'ârif-i bi'llâh, Muhyi'd-dîn Şeyh Mehmed-i Kocavî merhûma dâmâd-ı

260 fazâi'l-mu'tâdı oldı. Peder-i mu'teberi rihletinde, şâhib-i tercemeye daği âlâm ü âlâyiş-i mâ-sivâdan fütûr u abâtârı (?) olub, der-hâl sâbıku'z-zıkr

265 Hâzret-i Emîr-i Buğârî "tayyibe şerâhüm el-Hâdî el-Bârî" cenâbından ahz-ı nisbet-i hâce-gân-ı ebrâr, ve istifâza-i esrâr-ı fi'l-gâr idüb, ferâg-ı kalb ü taḥliye-i derûnı celb ile 'uzlet, ve tarîḫ-ı tadrîs-i resmîyi terk ü nefret eyledi. Vech-i kifâf ile taḫâ'ud ü keşretten vaḥdete ve encümden ḫalvete meyl u tebâ'ud idüb, Mescid-i Hayre'd-dîn'de Tefsîr-i

270 Beyzâvî tedris ve 'ibâdât u tâ'ata ehl-i ziyâreti te'nîs iderdi. "Ez-zıkr 951 / (M. 1495)" târîḫinde irtihâl, ve mezkûr Medrese-i Hayriyye merâḫıdında 'âzim-i dâri'l-Cemâl oldı. Şalât-ı cenâzesinde, şâkirdânından, Şeyḫu'l-islâm Fenârî-zâde Mevlânâ Muhyi'd-dîn Mehmed Efendi

275 muşallâ-yı Ebi'l-fethde, cemâ'at-i müslimîne muḫtedâ olmağla teberrüken ve ta'zîmen edâ-yı şalât eylemişlerdir. Âşâr-ı kalemlerinden Tefsîr-i Beyzâvî'ye eyledikleri ḫidmet-i basîta, sâir

280 ḫavâşîye terciḫ olunması, âşâr-ı kuvvet-i ḫudsiyyelerindendir. Ândan mâ'adâ, **Vikâye** ve **Ferâiz-i Sirâciyye** ve **Miftâh-ı Sekkâkî** ve **Ḳaşîde-i**

برئۀ بوسیری هر برینه شرحلری و سائر آثاری
واردر.

(۷) مفتی شیخ:

۲۸۵

مفتی شیخ دیمکله معروف شیخ عبد الکریم
قادری جنابلری در. کیرماستی ده ولادت، و شیخ
إمام زاده عبد الله قادریدن أخذ خلافت،
و آیاصوفیۀ صغیر جامعی قرینده واقع

۲۹۰

حسین آغا زاویه سنده سجدۀ گیر طریقت
اولوب، حتی فنون شتی ده یدطولاسی اولغله
فقه شریفده دخی کمالنه إکرام، و وظائف
یومیه ایله دارالسلطنه ده فتوایه دخی
بالأصالة مأذون قلیتمشلدردر. "عاشق الجنات

۱۱۴۶أ و ۱۵

۹۶۱/م(۱۵۵۳)" تاریخنده تسلیم ویدیۀ روح
ایلدکده، ندای صلاهی نعی اولوب، أهل نیازه
نماز جنازه لرین بالآتات مفتی المفسری،
مولانا أبو السعود مسعود جنابلری ادا
بیوردیلر. مرقد رحمت مرصدلری، زاویۀ

۲۹۵

ی ۱۳۸۷ و ۴۱ ب

مزبوره حرمنده در. بعضلر بلده سنده
مدفوندر دیو تصریح ایدر. لکن فقیر دیرم که
بلده سنده مدفون اولان مفتی، شیخ عبد الکریم
وتیره حقیقت، خطیره أهل الله اوزره،
علاء الدین رومییدن مستخلف طریقت
قادریه، وتیره مفتیسی ایکن "حدوث موت ۹۶۴/
(م ۱۵۵۶)" تاریخی شؤالنده رحلت ایلدیکی
تفصیل کردۀ أصحاب ذیلدر. وهوالموفق.

۳۰۰

۳۰۵

(۸) حکیم چلبی:

حکیم چلبی أفندی، الشیخ حازق الدین

Bür'e-yi Bûşîrî her birine şerhleri ve sâir âşârı vardır.

285 **7) Müftî Şeyh:**

Müftî Şeyh demekle Ma' rûf, Şeyh ' Abdü'l-Kerîm-i Kâdirî Cenâblarıdır. Kirmastı'da vilâdet, ve Şeyh İmâm-zâde ' Abdu'llâh-ı Kâdirî'den ahz-ı hilâfet, ve Ayaşofya-i Şagîr Câmî' i kurbunda vâki'

E 1146/5a

290 Hüseyin Ağa Zâviyesi'nde seccâde-gîr-i tarîkat olub, hattâ funûn-ı şettâda yed-i tûlâsı olmağla, fiqh-ı şerîfde daği kemâline ikrâm, ve vazâif-i yevmiye ile Dârü's-saltana'da fetvâya daği bi'l-aşâle me'zûn kılınmışlardır. “**Âşîku'l-cennât**

Y 1387/41b

295 **961 / (M.1553)**” târihinde teslîm-i vedî' a-i rûh eyledikde, nidâ-yı şalâ-yı na' y olunub, ehl-i niyâza namâz-ı cenâzelerin bi'z-zât Müftiyü'l-müfessirîn, Mevlânâ Ebu's-su' ûd-ı mes' ûd cenâbları edâ buyurdılar. Merkad-ı rahmet-mirşadları, zâviye-i mezbûre haremindedir. Ba' zılar beldesinde medfûndır diyü taşrih ider. Lâkin fakîr derim ki beldesinde medfûn olan müftî Şeyh ' Abdü'l-kerîm vetîre-i haqîkat, haţîra-i ehlu'llâh üzre, ' Alâe'd-dîn-i Rûmî'den müstahlef-i tarîkat-i 305 kâdiriyye, ve Tire Müftîsi iken “**Hudûs-ı mevt 964 / (M. 1556)**” târihi Şevvâlinde rihlet eyledigi tafşîl-kerde-i aşhâb-ı zeyldir. Ve hüve'l-muvaffîk.

8) Hakîm Çelebi:

Hakîm Çelebi Efendi, eş-Şeyh Hâziqa'd-dîn,

- ۳۱۰ خواجه محمد الشيخ أحمد الحسيني
جنابلي در. نفس ترياق خاصيتي شفاء
قلوب، و داروی تربيتي جوارش کروب بر ذات
مسلوب العيوب ایدی. چند سال مرض مزمنه
إبتلا لری وسیلهء تحصیل علم أبدان اولغله ،
۳۱۵ مجمع الأسرار حکمت آثار العلم علمان
اولوب، بوجھتدن شهرت مزبوره ايله مذکوردر.
عنفوان جوانیده ، از نکمیددن بدید ، و
حديقة الشعرا اولان پای تخت
سلطنت سنیه بي رابطه جای امید بیلوب،
۳۲۰ خدمت أمير بخاری جنابلرينك عتبه
سعادت مرتبه لرین مسند إستلام:
نسخه منان كتبخانه إشرافيون
نه تکلم نه تعلم نه خطاب استرلر
نطقنجه ، أخذ نسبت ما لا كلام عزيزان ايله
۳۲۵ بکام، و مطلع الأنوار خلافت طريقة
خير الأنام اولدقده ، مأموراً محروسه
بروسه ده دخی نيجه أیام تشيخ تسليک
أنامده قيامه إقدام ايلمشرلر ایدی. صدر أعظم
رستم پاشا سوق و إنھاسيله ، شهنشاه
۳۳۰ قدردان ، ملك الملوك زمان سلطان
سلیمان جنابلری فيل طامی نام محلی أساسندن
أ۱۱۴۶ و ۵ ب
هدمله، بونلر ایچون حجرات، و مناره لی مسجدی
حاویه بر ملوکانه زاویه بنا بیوردیلر.
"ممتاز الحثات ۹۷۹ / (م ۱۵۷۱)" تاریخی
۳۳۵ ذوالحجة الحرامنده ، عازم شفاخانه
دارالسلام، و سر خلقه ختم خواجگان
ي ۱۳۸۷ و ۴۲ أ

310 Hâce Mehmed b. eş-Şeyh Aḥmed el-Hüseynî
Cenâblarıdır. Nefes-i tiryâk-ı hâşşiyeti şifâ-i
kulûb, ve dârû-yı terbiyeti civâriş gerüb bir zât-ı
meslûbü'l-^çuyûb idi. Çend sâl marâz-ı müzmine
ibtilâları vesîle-i taḥşîl-i ^çilm-i ebdân olmağla,
315 mecma^ç u'l-esrâr-ı hikmet, âşâru'l-^çilm-i ^çilmân
olub, bu cihetden şöhret-i mezbûre ile mezkûrdır.
^çUnfuvân-ı cevânîde, ez-nekmîdden bedîd, ve
ḥadiqatü's-şu^ç arâ olan pâ-yı taḥt-ı
salṭanat-seniyyeyi râbîta-i cây-ı ümmîd bilüb,
320 ḥıdmet-i Emîr-i Buḥârî cenâblarının atabe-i
sa^ç âdet-mertebelerin mesned-i istilâm:

Nüşa-i Mennân kütüb-ḥâne-i işrâkıyyûn

Ne tekellüm ne ta^ç allüm ne ḥitâb isterler

Nuṭkunca, aḥz-ı nisbet-i mâ lâ kelâm-ı ^çazîzân ile

325 be-kâm, ve maṭla^ç ul-envâr-ı ḥilâfet-i ṭarîqa-i
ḥayru'l-enâm oldıḳda, me^ç mûran maḥrûse-i
Burûsa'da daḥi niçe eyyâm teşeyyüh-ı teslîk-i
enâmda kıyâma iḳdâm eylemişler idi. Şadr-ı a^ç zam
Rüstem Paşa sevḳ ü inhasıyla, şehen-şâh-ı
330 ḳadr-dân, melikü'l-mülûk-ı zamân, **Sultân**

E 1146/5b

Süleymân cenâbları **fil damı** nâm maḥalli esâsından
hedmile, bunlar için ḥucürât, u minâreli mescidi
ḥâviye bir mülûkâne zâviye binâ buyurdılar.
“Mümtâzü'l-cennât 979 / (M.1071)” târîḥi

335 zü'l-ḥicceti'l-ḥarâmında, ^çâzim-i şifâḥâne-i
Dârü's-selâm, ve ser-ḥalka-i ḥatm-i ḥâcegân-ı

Y 1387/42a

قدسي مقام اولدوقده، صلاى مخصوص و نماز
نعشلىرنده جماعت أهل سنت ايجون إمامته،
ينه سابق الذكر ، شيخ الإسلام مولانا
أبوالسعود مسعود قيام ، و مقتداى ٣٤٠
جمع الفرق أنام، و شيخ وفا "قدس
سرّه الأعلى" باب تربيه لرى خارجنده ، صومعه
كبر مأواي بقا اولدقلىرى سال، شيخ الإسلام
عبد العزيز افنديك بو مصرع خامه سر
تيزلىيله يادگار أرباب حالدر: ٣٤٥

رفت حيف آن طيب أهل دلان ٩٧٢/٩٧٢م (١٥٦٤م)

٩) أمي سنان الدين:

شيخ دخی أمي سنان الدين الشيخ إبراهيم
افندي در. كه كسريه سمترلندن ظهور ايلدى.
بعد التحصيل، الحاج قرمانيدن دخی أخذ ٣٥٠
دست أنابت، وسلوك طريقت ايجوب رويالرينه
بناء، شيخ مزبورك شيخى، يكييت باشى شيخ
أحمد مرمرى يه إيصال، و خلافت طريقتى
آنلردن إستحصال ايلمشدر. إستانبولده
مجدداً بر زاويه بنا ايدوب آنده تسليك فقر ٣٥٥
و إرشاد طالبان وصلت خدا تعالى اوزره ايكن
"شيخ الله ٩٧٦/٩٧٦م (١٥٦٨م)" تاريخنده تسليم
وديعه مطمئنه بيوروب، خلفاسندن نصح
افندى نك خواص عليته ده أبو أيوب أنصاري
قربنده واقع زاويه سنده دفين زمين جنت ٣٦٠
قيلنمشدر. ألسنه فقراده شهرت، و سيد
نظام زاده سيف الله افندى، رساله سنده كتابت
و بويله حكايت اولنور كه: شيخ الإسلام زمان

şudsî-makâm oldıkda, şalâ-yı mahşûş ve namâz-ı
na'şlarında cemâ'at-ı ehl-i sünnet için imâmete,
yine sâbıku'z-zıkr, Şeyhu'l-islâm Mevlânâ
340 Ebu's-su'ûd-ı mes'ûd-kıyâm, ve muqtedâ-yı
cem'u'l-fırağ-enâm, ve Şeyh Vefâ "şuddise
sırruhu'l-a'lâ" bâb-ı türbeleri hâricinde, şavma'a-
gîr-i me'vâ-yı Bağâ oldukları sâl, Şeyhu'l-islâm
'Abdü'l-'azîz Efendi'niñ bu mısra'-ı hâme-i ser-
345 tîzleriyle yâdigâr-ı erbâb-ı hâldir:

"Reft hayf-i ân tabîb-i ehl-i dilân 972 / (M. 1564)"

9) Ümmî Sinâne'd-dîn:

Şeyh daği Ümmî Sinâne'd-dîn eş-Şeyh İbrâhîm
Efendi'dir. Ki Kesriyye semtlerinden zuhûr eyledi.
350 Ba'de't-taşşîl, el-Hâc Karamânî'den daği ağz-ı
dest-i enâbet, ve sülûk-ı tarîkat için, rü'yâlarına
binâen, şeyh-i mezbûrın şeyhi, Yigitbaşî Şeyh
Ağmed-i Mermerî'ye işâl, ve hilâfet-i tarîkati
anlardan istiğşâl eylemişdir. İstanbul'da
355 müceddeden bir zâviye binâ idüb, anda teslîk-i fağr
ve irşâd-ı tâlibân-ı vuşlat-ı Hudâ "te'âlâ" üzre iken
"Şeyhu'llâh 976 / (M. 1568)" târîhinde teslîm-i
vedî'a-i muţmainne buyurub, hulefâsından Naşûh
Efendi'niñ, havâşş-ı 'aliyyede **Ebû Eyyûb-ı Enşârî**
360 şurbunda vâkî' zâviyesinde defîn-zemîn-i cennet
kılınmışdır. Elsine-i fuğarâda şöhret, ve Seyyid
Nizâm-zâde Seyfu'llâh Efendi risâlesinde kitâbet
ve böyle hikâyet olunur ki Şeyhu'l-islâm-ı zamân

- أبو السعود افندی ایله بر نزاع لفظي اثناسنده
 ۳۶۵ ألبته جنازمی سن إمامتله ادا ایدرسین دیوب،
 مقتي الأنام دخي خلافته عزیمت ایلمکله،
 بعد زمان شیخک رحلتی کونی بر سلطان
 جنازه سی دخی ظهور و مصلاي جامع
 فاتحده واحده إجتماع ایدوب، شیخ الإسلام
 مذکور دخی جماعته حاضر و إمامت جنازه یه
 ۳۷۰ مأموراً ناظر اولوب، بعد صلاة الظهر
 مباشرة مراد ایلدکده، ذکوک تقدیمی لازم
 ۱۱۴۶ و ۱۶
 ي ۱۳۸۷ و ۴۲ ب
 کلوب إبتدا شیخک نمازنی، بعده سلطان
 جنازه سنک نمازینی دخی ادا ایلدکدن صکره،
 ۳۷۵ تقديم اولنان شیخ کیمدر دیو إستعلام، و
 حضرت أمي سنانک جنازه سی اولدیغنه واقف
 اولدقده، مجلس معارضه خاطرینه کلوب کشفنه
 تعجب اولنمشدر، دیو مناقب
 معروفه دندر. "رحمة الله عليهم أجمعين."
 ۳۸۰ (۱۰) یورغانی أمير:
 یورغانی أمير دیمکله شهرتگیر خواجه محمد
 الحسينی الکیلانی النقشبندی در. حضرت
 شیخ عبد القادر کیلانی یه سلسلهء نسبی
 منتهی اولور. گیسووار شیخ کرامت شعار اولوب
 ۳۸۵ وفايي زاده خواجه مصطفی افندی جنابلردن
 مکه ده مجاورتلی ایامنده ، أخذ نسبت
 عزیزان پر میمنت دخی ایدوب، قادری مشرب
 و نقشبندی مذهب اولدیله. شهنشاہ زمان
 سلطان سلیمان خان رکابنده ، دار الجهاد
 ۳۹۰ بلغراد فتحنه قدم نهاد اولان غزاتدندر.

Ebu's-Su'ûd Efendi ile bir nizâ'-ı lafzî eşnâsında,
365 "elbette cenâzemi sen imâmetle edâ idersin" diyüb,
müftiyü'l-enâm daği hilâfına 'azîmet eylemekle,
ba' de zemânin, şeyhiñ rihleti günü bir sultân
cenâzesi daği zühur, ve muşallâ-yı Câmi'-i
Fâtiḥ'de, vâhidde ictimâ' idüb, Şeyḥu'l-islâm-ı
370 mezkûr daği cemâ' ata ḥâzır ve imâmet-i cenâzeye
me'mûren nâzır olub, ba' de şalâti'z-zuhr
mübâşeret murâd eyledikde, zükûrın taqđîmi lâzım
gelüb ibtidâ şeyhiñ namâzını, ba' dehû sultân
cenâzesiniñ namâzını daği edâ eyledikden soñra,
375 taqđîm olunan şeyḥ kimdir diyü isti'lâm ve
Ḥazret-i Ümmî Sinân'ın cenâzesi oldığına vâkıf
oldıkda, meclis-i mu'âraza ḥâtırına gelüb, keşfine
ta'accüb olunmuşdır diyü menâkıb-ı
ma'rûfedendir. "Raḥmetu'llâhi 'aleyhim ecma'in".

380 10) Yorgânî Emîr:

Yorgânî Emîr demekle şöhret-gîr Ḥâce Meḥmed
el-Ḥüseynî el-Geylânî en-Naḫşbendî'dir. Ḥazret-i
Şeyḥ 'Abdü'l-ḳâdir-i Geylânî'ye silsile-i nesebi
müntehî olur. Gîsû-vâr-ı şeyḥ-i kerâmet-şi'âr olub,
385 Vefâyî-zâde Ḥâce Muştafâ Efendi cenâblarından
Mekke'de mücâveretleri eyyâmında, aḫz-ı nisbet-i
'azîzân-ı pür-meymenet daği idüb, Ḳâdirî-meşreb
ü Naḫşbendî-mezheb oldılar. Şehen-şâh-ı zemân,
Sultân Süleymân Ḥân rikâbında, dârü'l-cihâd-ı
390 Belğrad fetḥine ḳadem-nihâd olan gûzâtdandır.

باليوس تعبير اولنان سفير منحوسك
يساقجسينك عصاسى ضربندن شهادتى عطايى
تخريرى اوزره وقايع غريبه دندر. نغش رحمت
نقشى مصلاى جامع أبى الفتحه نهاده، و
صلاة جنازه سنى أداده ينه شيخ الإسلام پر

۳۹۵

سود، مولانا أبو السعود، إمامت جماعته
مسعود اولمشدر. أبواب ساحلته سوردرن آيا
قبوسى داخلنده، گل جامعى قرينده مدفنى
اولان زاويه، باهرالآيات فيوض جهات ، كندى

۴۰۰

بناسى اولوب ، بعد زمان ، سرکه جى تكيه سى
ديمكله شهرتى، من طرف الفياض إدامه
قلينمشدر كه مزكومان مأيوسان
دلخستگان عالميانه إستشام خاك گل
بوى قبر تابناكلرى، بالخاصه شفا رسان
مفرح الدماغ كام آوران جهاندر.

۴۰۵

شهادتنه تبركاً بو مصرع ، تاريخ اثر عطر
ريزى طبع خانه فقيرانه در:

ي ۱۳۸۷ و ۴۳ أ

"زير لحاف قدسي اولسون أميره ماوا ۱۹۷۶/
(۱۵۶۸م)"

"أمير بخاري / وفايي زاده مصطفى / يورغانى
سيد محمد."

سلسله

درکنار

درکنار ۱

"مغلوئى وفايي زاده مصطفى بن سليمان ، أمير
أحمد بخاري دن و غيريدن أخذ طريقت ، و
مکه ده مجاورت ، و سمرقنده عزيمت ، و
خواجه أحرارك زاويه لرنده خدمت إرشاديله
إقامت ايلدى. سنه ۹۶۸/ (م ۱۵۶۱) تاريخينده
رحلت ايلدى."

Baliyus ta‘bîr olunan sefir-i menhûsun yasaqçısınıñ aşâsı arbından şehâdeti, Aţâyî taħrîri üzre vaqâyi‘-i ğarîbedendir. Na‘ş-ı raħmet-naqşı muşallâ-yı câmi‘-i Ebi‘l-fetħe nihâde, ve
395 şalât-ı cenâzesini edâda yine Şeyħu‘l-islâm-ı pür-sûd, Mevlânâ Ebu‘s-su‘ûd, imâmet-i cemâ‘atla mes‘ûd olmuşdır. Ebvâb-ı sâhiliyye-i sûrdan Aya-
400 kapusı dâhilinde, **Gül Câmi‘**i ğurbunda medfeni olan zâviye, bâhirü‘l-âyyât-ı füyûz-cihât, kendi binâsı olub, ba‘de zemânin, Sirkeci Tekyesi dimekle şöhreti, min ıarafı‘l-Feyyâz idâme kılmışdır ki mezkûmân-ı me‘yûsân-ı dil-ħaste-ĝân-ı ‘âlemiyâna istişmâm-ı ğâk-ı ğül-bû-yı ğabr-i tâb-nâkları, bi‘l-ħâssa şifâ-resân-ı
405 müferriħu‘d-dimâĝ-ı kâm-âverân-ı cihândır. Şehâdetine teberrüken bu misra‘, târiħ-i eşer-i ıtır-rîzi tab‘-ı ğâme-i faĝîrânedir:

Y 1387/43a

“Zîr-i lihâf-ı ğudsî olsun emîre Me‘vâ 976 / (M.1568)”.

Silsile-i

“Emir-i Buħârî / Vefâyî-zâde Muştafâ / Yorĝanı Seyyid Mehmed.”

Derkenar

Derkenar 1

Muĝlavî Vefâyî-zâde Muştafa b. Süleymân, Emîr Ahmed-i Buħârî‘den ve ğayrîden aħz-ı tarîkat, ve Mekke‘de mücâveret ve Semerķand‘a ‘azîmet, ve Ğâce-i Aħrâr‘ın zâviyelerinde ğıdmet-i irşâd ile ikâmet eyledi. Sene 968 / (M. 1561) târiħinde riħlet eyledi.

- ٤١٠ (١١) بشکناشي يچي افندی: بشکناشي يچي افندی در. پدر فضيلت پروری عمر شامي، طريزون طرب أفزون قاضيسی ايکن کندیلری عالم شهاده يه قدم نهاده اولدیغی آیامده ، سلطان سليم والي ولايت بولمغله ، اوغلی سليمان خان اچون، قاضي افندينک حرمنی مرضعه ايلمشر ایدی. بو سبيله أخوت رضاعیة سليمانیه ثابت اولنمشدر. اگرچه کندی مدرّس ، و مدرّس مخلص شاعر خوش آینده إنشادر، مشايخ أرباب إرشاددن دکلدر. لکن اواخر حالنده جذبه من جذبات الرحمن بروزيله مظهر حیات طیبیه اولوب، ترك طريق و خلیطه خیرالفريق اولمغله، أصحاب جذبه دن معدود و مظهر جمال بر وجود بهبود اولدی. مایه أصلیه لری، سابق الصفة ، سید ولايت حضرتلریاه صحبت حقیقیه لری اولوب، هزار هزار حارق العاده بیشمار کندیلردن، خصوصاً بعد الإنجذاب نمودار اولمشدر. حتی بنا ایلدکلی تریه خشیلیری محلنده جناب خضر علیه السلام ایله ملاقات و إستلاملری کثیر الوقوع اولمغله ، اول محله مجمع البحرین تسمیه ايلمشردر. "ليلة عيد اضحی ٩٧٩ / (م١٥٧١)" تاریخنده رحلت و نعشی سليمانیه جامع شریفنه تبرکاً إحضار اولنوب ، بعد طلوع الشمس، صلاي صلاة عيد آنلره دخی صلاي نعي اولوب
- ٤١٥
- ٤٢٠
- ٤٢٥
- ٤٣٠
- ٤٣٥
- أ١١٤٦٦ و ٦ ب

410 **11) Beşiktâşî Yahyâ Efendi:**

E 1146/6b

Beşiktâşî Yahyâ Efendi'dir. Peder-i fazîlet-perveri
‘Ömer-i Şâmî, Trabzon-ı tarab-efzûn kâdîsi iken
kendileri ‘âlem-i şahâdeye kadem-nihâde olduğu
eyyâmda, Sultân Selim vâlî-yi vilâyet bulunmağla,
415 oğlu Süleymân Hân için, kâdî efendiniñ haremîni
murdı‘a eylemişler idi. Bu sebeple uhuvvet-ı
radâ‘iyye-i Süleymâniyye şâbit olunmuşdur. Egerçi
kendi müderris, ve müderris-mağlaş şâ‘ir-i
hoş-âyende-inşâddır, meşâyih-ı erbâb-ı irşâddan
420 degildir. Lâkin evâhîr-i hâlinde, cezbetün min
cezabâti’r-Rahmân Bürûziyla mazhar-ı hayât-ı
tayyibe olub, terk-i tarîk ve hâlîta-i hayrî’l-ferîk
olmağla, aşhâb-ı cezbeden ma‘dûd ve mazhar-ı
cemâl-i ber-vücut-ı bih-bûd oldı. Mâye-i
425 aşliyyeleri, sâbıku’s-şifat, seyyid-i velâyet
hazretleriyle şöbet-i hakîkiyyeleri olub, hezâr
hezâr hâriku’l-‘âde-i bî-şumâr kendilerden,
huşûşan ba‘de’l-incizâb nümû-dâr olmuştur. Hattâ
binâ eyledikleri türbe-i haşebîleri mağhallinde
430 cenâb-ı Hızır ‘aleyhi’s-selâm ile mülâkât ü
istilâmları keşîrû’l-vukû‘ olmağla, ol mağalle
mecma‘ u’l-bahreyn tesmiye eylemişlerdir.
“Leyle-i ‘ıyd-i adhâ 979 /(M. 1571)” târihinde
rıhlet ve na‘şî Süleymâniyye Câmi‘-i şerîfine
435 teberrüken ihzâr olunub, ba‘de tulu‘i’s-şems,
şalâ-yı şalât-ı ‘ıyd anlara daği şalâ-yı na‘y olub

بعد صلاة العيد، خطبه دن مقدم نمازني
ينه شيخ الإسلام مشار بالبنان، مولانا
أبو السعود عاليشان أدا، و سائر جماعت
مسلمينه مقتدا اولدى. "رُوح الله روحه". ٤٤٠

فائده:

صاحب معجون برش أطبائي خاصه دن يوسف
رحيقي بولنرك مملوكى ايكن عتيقى اولوب،
معجون برش مومى إليه جنابلرينك نفس
نفس تریاق خاصیتلریله ترتیب و ترکیب ٤٤٥

ي ١٣٨٧ و ٤٣ ب

ایلدکده، مشرب ملوکانه وطبع شاهانه
سلطان سلیمنه شفای موافق اولمغله شهرت
بولمشدر، کوزل بر شی اولمشدر. "رحیقى خلد
٩٦٢ / (م ١٥٥٤)" تاریخنده یوسف مرقوم
مرحوم اولوب تربیه مزبوره وراسنده واقع
مراقده قدیمه ده مدفوندر.

٤٥٠

در کنار ٢

"تربیه لری قرینده بر ویران قبه لی تربیه ده دخی
علی پاشا نام بر وزیر مدفوندر که ایستانکویلی
أحمد پاشانك اوغلی در. اوچ کره قبودان پاشا
اولوب اوچنجی ده خدمت مقابلی آلتون زنجیر
إحسان اولندی. وقتیلله صدراعظام دخی اولوب
سادات دن ابتدا صاحب مھراولان ذات شریفدر.
صدرده ایکن سنه ١٠٣٠ / (م ١٦٢٠) تاریخنده
رحلت ایلی. جد مادری سی میرلوا قیاش (؟)
مرحومك بو مھر بیٹی معروفدر که ادایی نام
شاعریکدر، بیت:

مھر محبت تو آیا سید البشر

در سینہ قیاش ده کالتقش فی الحجر

ba' de şalâti'l-ıyd, huṭbeden muḳaddem namâzını yine Şeyḫu'l-islâm-ı müşârün bi'l-benân, Mevlânâ Ebu's-su'ûd-ı 'âlî-şân edâ, ve sâir cemâ'at-i 440 müslimîne muḳtedâ oldu. "Ravvaḫa'llâhu rûḫahû".

Fâide:

Sâhib-i ma'cûn-beres-i eṭıbbâ-i ḫâşşadan, Yûsuf-ı Raḫîḳî bunlarıñ memlûki iken 'atîḳı olub, ma'cûn-beresî-yi mûmâ ileyh cenâblarınıñ nefes-i 445 nefis-tiryâḳ-ı ḫâşşiyetleriyle tertîb ü terkîb eyledikde meşreb-i mülûkâna ve ṭab'-ı şâhâne-i Sulṭân Süleymân'a şifâ-yı muvâfiḳ olmaḫla şöhret bulmışdır, güzel bir şey olmuştır. "**Raḫîḳî-yi Ḥuld 962** / (M. 1554)" târiḫinde Yûsuf-ı merḫûm 450 merḫûm olub türbe-i mezbûre verâsında vâḳi' merâḳıd-ı kadîmede medfûndır.

Y 1387/43b

Derkenar 2

"Türbeleri ḳurbında bir vîrân ḳubbeli türbede daḫi 'Ali Paşa nâm bir vezîr medfûndır ki İstanköyli Aḫmed Paşa'nın oḫıdır. Üç kerre Ḳapudân Paşa olub üçüncide ḫıdmet muḳâbili altun zincîr iḫsân olındı. Vaḳtiyle şadr-ı a'zam daḫi olub sâdâtdan ibtidâ şâhib-i mühr olan zât-ı şerîfdır. Şadırda iken sene 1030 / (M. 1620) târiḫinde riḫlet eyledi. Cedd-i mâderîsi Mîr-livâ Ḳayâş (?) merḫûmun bu mühür beyiti ma'rûfdur ki Edâyî nâm şâ'iriñdir, beyit:

Müḫr-i maḫabbet-i tu eyâ seyyide'l-beşer

Der sîne-i Ḳayâş'da ke'n-naḳşi fi'l-ḫacer

(١٢) خواجه أبو سعيد افندي:

- خواجه أبو سعيد افندي در. پدری خواجه
صنع الله آگاه تبریزیدن بروز آیدوب ، شیخ
عبید الأحرارک و صاحب سبحة الأبرارک ٤٥٥
صحبترلیله تربیت یافتہ ایدی. کنديلری
"تشکر ٩٢٠ / (م ١٥١٤)" تاریخنده عالم
أشباهه کلوب، منلا أحمد قزوینی دن أخذ
نسبت طریقت صدیقیته ایدوب، ذیل عطایی ده
تفصیل اولندیغی وجه اوزره، تسلط شاهان ایران ٤٦٠
سبب ترک أوطان اولوب، بعد الحج
دارالسلطنة العلیه یه وصول بولمشیدی. اون
سنه قدر اهل دلان ایله صوری و سرّی آمیزش
و ألفت اوزره ایکن، سنّ نبوی یه قبل الوصول
"شیخ الحال ٩٨٠ / (م ١٥٧٢)" سالنده صومغّه ٤٦٥
فنائی تارک ، و خانقاه علیینه سالک اولوب ، علی
رؤوس الموحّدين، نعشی جامع أبي الفتحه
إحضار اولندی. نداي صلاي إعلامدن صکره
إمامت نمازنده ، ینه شیخ الإسلام
قدردان، مولانا أبو السعود ٤٧٠
مفتي الزمان مقتدای جماعت مسلمین
اولوب، بعد الصلاة، شیخ وفا تربه سی خارجنده
ودیعّه خاک پاک، و اوزرینه خشبی بر تربّه
تابناک بنا اولندی. باب مشهدي نك عتبه
علیاسنده فارسی بر مربع مسطور ، و معرّف ٤٧٥
شیخ مزبور اولور ایدی. که ذیل عطایی ده
مذکوردر. یوز الشمس طقوز (١١٦٩) تاریخنده
باب جدید داخلی دن باب جدید خارجی یه دک

أ١١٤٦ و ١٧

12) Hâce Ebû Sa'îd Efendi:

E 1146/7a

Hâce Ebû Sa'îd Efendi'dir. Pederi Hâce Şun' u'llâh Âgâh-ı Tebrîzî'den bürûz idüb, Şeyh
455 'Abîdü'l-aḥrâr'ın ve şâhib-i sübḫatü'l-ebrârın
şoḫbetleriyle terbiyet-yâfte idi. Kendileri
"Teşekkür 920 / (M.1514) " târîhinde 'âlem-i
eşbâha gelüb, Monla Aḥmed-i Kazvîni'den aḫz-ı
nisbet-i tarîkat-ı Şiddîkiyye idüb, **Zeyl-i Atâyî**'de
460 tafşîl olındığı vecih üzere, tasalluḫ-ı şâhân-ı İrân
sebeb-i terk-i avṫân olub, ba'de'l-hacc
Dârü's-salṫanati'l-'aliyyeye vüṫül bulmuş idi. On
sene kadar ehl-i dilân ile şuverî ve sırrî âmîziş
ü ülfet üzere iken, sinn-i Nebevîye ḫable'l-vüṫül,
465 "**Şeyḫü'l-ḫâl 980 / (M.1572)**" sâlinde, şavmaḡa-i
fenâyı târik ü ḫânḫâh-ı 'İllyîyîn'e sâlik olub, 'alâ
ru'ûsi'l-muvaḫḫidîn, na'şı Câmî'-i Ebu'l-fetḫe
iḫzâr olındı. Nidâ-yı şalâ-yı i'lâmdan soñra
imâmet-i namâzında, yine Şeyḫü'l-islâm-ı
470 ḫadr-dân, Mevlânâ Ebu's-su'ûd-ı
müftiyü'z-zamân, muḫtedâ-yı cemâ'at-ı müslimîn
olub, ba'de'ş-şalât, Şeyḫ Vefâ türbesi ḫâricinde
vedî'a-i ḫâk-i pâk ve üzerine ḫaṫebî bir türbe-i
tâb-nâk binâ olındı. Bâb-ı meşhediniñ 'atebe-i
475 'ulyâsında Fârisî bir murabba' maşṫûr u mu'arrif-i
şeyḫ-i mezbûr olur idi. Ki **Zeyl-i Atâyî**'de
mezkûrdur. **Yüz altmış tokuz (1169) târîhinde,**
bâb-ı cedîd-i daḫilîden bâb-ı cedîd-i ḫâricîye dek

واقع اولان حریق کیردن صکره ، ینه تره لری
بنا اولنوب ، لکن رباعی إعاده اولمندی. بو
سبیدن کیمک قبری اولدیغی اکثر ناسک
مجهولیدر.

۴۸۰

۱۳) خواجه شعبان قسطمونی:

شیخ دخی خواجه شعبان قسطمونی در.
نشوه یاب کهولت و هم شهرلرندن
نامدشلیری خلوقی شعبان افندی دن إنابت، و

ی ۱۳۸۷ و ۱۴۴ ا ۴۸۵

إستانبوله هجرت ، وسابق الذکر حکیم چلبی
افندی مرحومه نبض تدبیر و تربیه لرین
تسلیم ، و آنلردن بکام خلافت ، و مُدرنیده

۴۹۰

إقامتنه إشارت طریقت اولمشیدی. سلطان سلیم
حلیم عصرنده ، إکراماً دارالسلطنة العلیه یه
دعوت و إحضار ، و سیمکش خانه وراسنده
چاوش تکیه سیله کشیده سفره إنعام ماحضر
قلیمشیدی. بعده ، پیر داشلرندن قواقلی زاده

أ ۱۱۴۶ و ۷ ب ۴۹۵

خواجه محمد نوالی إنتقالی ظهورنده ،
مقام خدمتلیری اولان زاویه تریه أحمد
بخاری یه نقل و حرکت ایلدیلر. أطوار شریعت

۵۰۰

و رفتار طریقت اوزره مشغول، تسلیک و إرشاد
و کوششگار طاعات رب العباد ایکن ، مرغ
روانی طائر آشیانه لاهوت اولدیغی أيام

فرقت إرتسامده ، پیرایه صدر فتوی بولنان ،
بستان زاده شیخ الإسلام محمد افندی
جنابلیری إجراي ندای صلا ایتدیروب، أبوالفتح

جامع شریفنده چار تکبیرزن صلاة
جنازه لری ، و مقتدای جماعت أهل سنت

۵۰۵

vâkıf olan harîk-ı kebîrden sonra, yine türbeleri
480 binâ olunub, lâkin rübâ'î i'âde olunmadı. Bu
sebepten kimin kabri olduğu ekser-i nâsîñ
mechûlidir.

13) Hâce Şa' bân-ı Kastamonî:

- Şeyh daği Hâce Şa' bân-ı Kastamonî'dir.
Y 1387/44a 485 Neşve-yâb-ı kühûlet, ve hem-şehrlerinden
nâm-dâşları Halvetî Şa' bân Efendi'den enâbet, ve
İstanbul'a hicret, ve sâbıku'z-zıkr Hakîm Çelebî
Efendi-yi merhûma nabz-ı tedbîr ü terbiyelerin
teslîm, ve anlardan be-kâm-ı hilâfet, ve Mudurnı'da
490 ikâmetine işâret-i tarîkat olmuş idi. Sultân Selîm-i
halîm aşrında, ikrâmen Dârü's-saltânati'l-aliyyeye
da'vet ü ihzâr, ve Sîm-keş-ğâne verâsında
Çavuş Tekyesiyle keşîde-i sofrâ-i in'âm-ı mâ hâzar
kılınmış idi. Ba' dehû pîr-dâşlarından Kavaklı-zâde
E 1146/7b 495 Hâce Mehmed-i Nevâlî intikâli zühûrında,
mağâm-ı hizmetleri olan zâviye-i türbe-i Aşmed-i
Buğârî'ye nakl ü hareket eylediler. Etvâr-ı şerîf at
ve refâr-ı tarîkat üzre müştâğil, teslîk ve irşâd
u gûşîş-kâr-ı tâ'at-ı Rabbü'l-ibâd iken, murğ-
500 revânî-yi tâir-i âşiyâne-i Lâhût olduğu eyyâm-ı
firkat-irtisâmında, pîrâye-şadr-ı fetvâ bulunan,
Bostân-zâde Şeyhu'l-islâm Mehmed Efendi
cenâbları icrâ-yı nidâ-yı şalâ itdirüb, Ebu'l-feth
Câmi'-i şerifinde, çâr-tekbîr-zen-i şalât-ı
505 cenâzeleri, ve muqtedâ-yı cemâ'at-i ehl-i sünnet-i

بیغمبری اولوب ، دفن اولندیغی کیجه "وفات
 نقشبندی ۱۰۰۳/۱۵۹۴م)" تاریخی لیله
 مولد شریفی اولق اوزره منتقش جریده
 وفيات در. شیخ وفا تریه سی خارجنده،
 بین المراقد بر خراب قبه تحتنده راقدر.
 رسائل عدیده سی واردر. نوعی افندی شرح
 فصوصی بونلرک تصحیح لریله بیاض ایلمش لردر.

۵۱۰

۱۴) خواجه عمر باکی:

خواجه عمر باکی در. تیره دن بیوک برادر لری
 و استادی، قریب الترجمة ، مفتی أحمد افندی
 ایله معیت، و استانبوله توجه و حرکت ایدوب
 حکیم چلبی زاویه سی شیخی، آلهی زاده یعقوب
 افندی دن، "لانی لأجد ریح یوسف" مضمونیه

۵۱۵

استشام رایجه نسبت صدیقیه ایلدکده ، بو
 أمر جلیل القدرده دخی برادر یله شرکت اوزره
 دیده دللری روشنا اولدی. شیخ مزبور، ترک
 زاویه ایدوب بروسه یه هجرت ایلدکده ، بونلر
 برادر لرندن أخذ خلافت طریقت ایلمش لرایدی.

۵۲۰

بابا افندی نام، خواجه محمود رضایی ایله دخی
 هم صحبت اولوب، "یخزون للأذقان ییکون

۵۲۵

و یزیدهم خشوعاً" سرتدن وایه کیر و:
 "آخر هر کریه آخر خنده است" نکته سندن
 خبیر اولوب، مخلص مزبور اختیاری ، و أبو
 آیوب أنصاری علیه رضوان الباری هم جواری
 اولان، أبوالفتح محمد خان جامع پر فیضنک

۵۳۰

جمعه وعظیته سیله إکرام اولمشیدی. اول
 حوالیده ساکن، و تسلیک مسترشدین ایله

ی ۱۳۸۷ و ۴۴ ب

peygamberî olub, defn olundığı gice “**Vefât-ı Nakşbendî 1003 / (M.1594)**” târîhi, leyle-i mevlid-i şerîfi olmak üzere müntakış-ı **cerîde-i Vefeyât**dır. Şeyh Vefâ türbesi hâricinde, 510 beyne’l-merâkîd bir harâb kubbeye tahtında râkîddir. Resâil-i ‘adîdesi vardır. **Nev‘î Efendi şerh-i Fuşûsı** bunlarıñ taşhîhleriyle beyâz eylemişlerdir.

14) Hâce ‘Ömer-i Bakî:

Hâce ‘Ömer-i Bakî’dir. Tire’den büyük birâderleri 515 ve üstâdı, qarîbü’t-terceme, Müftî Aḥmed Efendi ile ma‘iyyet, ve İstanbul’a teveccüh ü hareket idüb, Hâkîm Çelebi Zâviyesi şeyhi, Âlihî-zâde Ya‘kûb Efendi’den, “**İnnî le-ecidu rîḥa Yûsuf**” mazmûniyle istişmâm-ı râiḥa-i nisbet-i Şiddîkiyye eyledikde, bu 520 emr-i celîlü’l-ḳadrde daḫi birâderiyle şirket üzere dîde-i dilleri rûşenâ oldu. Şeyh-i mezbûr, terk-i zâviye idüb **Burûsa**’ya hicret eyledikde, bunlar birâderlerinden aḫz-ı hilâfet-i tarîkat eylemişler idi. Baba Efendi nâm, Hâce Maḥmûd-ı Rızâyî ile daḫi 525 hem-şoḫbet olub, “**yehîrrûne li’l-ezḳâni yebkûne ve yezîduhum ḫuşû‘an**”¹ sırrından vâye-gîr ve: “Âḫir-i her girye âḫir-i ḫande est” nüktesinden ḫabîr olub, maḫlaş-ı mezbûr ihtiyârı, ve Ebû Eyyûb-ı Enşârî ‘aleyhi rıdvânu’l-Bârî” hem-civârı 530 olan, Ebu’l-feth Meḫmed Ḥân Câmi‘ -i pür feyziniñ Cum‘a va‘ziyyesiyle ikrâm olunmuş idi. Ol ḫavâlîde sâkin, ve teslîk-i müsterşidîn ile

Y 1387/44b

"من أنصاري إلى الله" سرى أهله سادن خادم
 ايکن "عظيم" ۱۰۲۰/ (م ۱۶۱۱) تاريخن ده،
 ۵۳۵ رو براه طريق قويم علي عظيم اولدقده ،
 جامع مزبورده نداي صلاي اعلام اجرا اولنوب
 صلاة جنازه سنده، شيخ الإسلام خواجه زاده
 چلبى مفتى ، محمد أفندی مقتداى
 جماعت أنام اولمشدر. مخدومى اولان ،
 ۵۴۰ جامع مزبورک إماملرى يسارنده، و کرسينک
 أمامنده مدفون ، و مدار زوار أهل
 دروندر. خدمت وعظيه سى ، اوغلى شيخ
 نصرالله أفندی يه توجه ايلدى. آنلر دخى اوليا
 (۴۸) عددى مقدارى سال، خدمت وعظ و
 ۵۴۵ تذکیر ايله پير روشن ضمير اولوب ، والد
 ماجدلريه هم حال اولدى.

در کنار ۳

"أيوب جامعنده صلاى اداسى، قضای مزبورده
 حاکم الشرع بولنان موالي رحلتى واقع اولرسه اجرا
 اولمق عرف بلدلری اولمشدر. مشايخن فقط
 بولنره اولوب، وسائریندن إبراهيم خان زاده على
 بك افنديه سنه ۱۱۲۲/ (م ۱۷۱۰) تاريخينده
 واقع اولمشدر."

۱۵) شيخ أحمد نقشبندی:

شيخ أحمد نقشبندی در. که مذکور عمر
 باکينک برادریدر. اول کامل مکمل
 ۵۵۰ روشن دل ، تیره آيدن ده مفتى مشکل کشا
 ايکن، "استفت قلبک" أمريله أمور ظاهره بي
 تارک، وطريق إستفاضه يه مأموراً سالک اولوب،
 رياضتکش پرهيز پر زهر آلايش دنيوی

E 1146/8a

“Men enşârî ila’llâh”² sırrı ehline sâdin ü hâdim
iken “Azîm 1020 / (M. 1611)” târîhinde,
535 rû-be-râh-ı tarîk-ı kavîm-i ‘aliyy-i ‘azîm oldıkda,
câmi‘ -i mezbûrda nidâ-yı şalâ-yı i‘ lâm icrâ olunub,
şalât-ı cenâzesinde, Şeyhu’l-islâm Hâce-zâde
Çelebi Müftî Mehmed Efendi muqtedâ-yı
cemâ‘at-ı enâm olmuşlardır. Maḥdûmı olan,
540 câmi‘ -i mezbûrun imâmları yesârında, ve kürsînin
emâmında medfûn, ve medâr-ı züvvâr-ı ehl-i
derûndır. Hıdmet-i va‘ziyyesi, oḡlı Şeyḡ
Naşru’llâh Efendi’ye teveccüh eyledi. Anlar daḡı
evliyâ (48) ‘adedi miḡdârı sâl, hıdmet-i va‘z
545 u tezkîr ile pîr-i rûşen-zamîr olub, vâlid-i
mâcidleriyle hem-ḡâl oldı.

Derkenar 3

“Eyyûb Câmi‘inde şalâ edâsı, kazâ-yı mezbûrda
ḡâkimü’ş-şer‘ bulunan mevâlî rıḡleti vâқи‘
icrâ olunmaḡ ‘örf-i beldeleri olmuşdır. Meşâyıḡdan
faḡaḡ bunlara olub, ve sâirinden İbrâhîm ḡân-zâde
‘Ali Beg Efendi’ye sene 1122/(M. 1710)
târîhinde vâқи‘ olmuşdır.”

15) Şeyḡ Ahmed-i Nakşbendî:

Şeyḡ Ahmed-i Nakşbendî’dir. Ki mezkûr ‘Ömer-i
Bâki’niñ birâderidir. Ol kâmil-i mükemmel-i
550 rûşen-dil, Tire-i Aydın’da müftî-yi müşkil-küşâ
iken, “istefi kalbeke”³ emriyle, umûr-ı zâhireyi
târik, ve tarîk-ı istifâzaya me’mûren sâlik olub,
riyâzat-keş-i perhîz-i pür-zehr-i âlâyiş-i dünyevî

- دوست وصلت ، پیوست إرشاده تسلیم کریبان
سایش آخروی ایدوب، سابق الإفاده آلهی زاده ۵۵۵ ی ۱۳۸۷ و ۴۵ أ
- خواجه یعقوبدن: "کوزلین آیدین ایده تیره
درونک سبحان" مالنده أخذ نسبت
صدیقته ایله تحقّق جذبۀ الهیته یه مالک،
و مرشد مذکورک برسه یه هجرتنده کندی
تعیینلریله خلیفه الخلفای زاویه نشین اولوب ، ۵۶۰
- بعد ذلك دولت علیّه "اقام الله
براهینها الجلیّه"، خوتین سفرینه توجه
ایلدکده ، شیخ الإسلام زمان بولنان خواجه
زاده مولانا أسعد محمد افندینک وکالت
إفتالرنده جمهاد صوري و معنوي ایله مستسعد ۵۶۵
- اولمشدر. وقتا "ملك تاریخ کوید خیر مقدم
۱۰۲۴/ (م ۱۶۱۵)" سالنده، صاعد کرسی
لاهورت اولدقده ، مشارالیه مفتی الأنام
أسعد افندی، منارهء جامع أبي الفتحده أداى
ندای صلا ایتدیروب ، و مصلا سنده نماز ۵۷۰
- جنازه سنی دخی بالذات إمامته أدا ایلدی که
أسعد أمجدک دخی قبیل رحلتی ایدی. برادرلری
قبرینه همسایه در.
- ۱۶) سید محمود هدایی:**
- شیخ سید محمود هدایی ابن فضل الله ابن
محمود در. سفري حصاردن بروسه یه کلوب،
أولا خلوتیه دن (بالحاء) إنابت ، و شیخ
أفتاده محمد البیرامی "قدس سرّه" دن
خلافته أسکداره حرکت، و توطن ایدوب،
"شیخ محمود هدایی ۱۰۲۸ / (م ۱۶۱۸)" ۵۸۰

dost-ı vuşlat, peyvest-i irşâda teslîm-i girîbân-ı
Y 1387/45a 555 sâyiş-i uhrevî idüb, sâbıku'l-ifâde, Âlihî-zâde
Hâce Ya'kûb'dan: “Gözleriñ aydın ide Tîre,
derûmñ Sübhân” meâlinde aḥz-ı nisbet-i
Şiddîkiyye ile taḥaḥkuḥ-ı cezbe-i ilâhiyyeye mâlik,
ve mürşid-i mezkûrın **Burûsa**'ya hicretinde kendi
560 ta'yînleriyle ḥalîfetü'l-ḥulefâ-yı zâviye-nişîn olub,
ba' de zâlik Devlet-i 'aliyye “eḳâma'llâhu
berâhinehâ el-celiyye”, **Ḥotin** Seferine teveccüh
eyledikde, Şeyḫü'l-islâm-ı zamân bulunan Hâce-
zâde Mevlânâ Es'ad Meḫmed Efendi'niñ vekâlet-i
565 iftâlarında cihâd-ı şuverî vü ma'nevî ile müstes' id
olmuşdır. Vaḳtâ “**mülk-i târiḫ gûyed ḫayr-i maḳdem**
1024 / (M. 1615)” sâlinde, şâ'id-i kürsiyy-i
Lâhut oldıḳda, müşârun ileyh Müftiyü'l-enâm
Es'ad Efendi, minâre-i Câmi' -i Ebu'l-fetḫde edâ-yı
570 nidâ-yı şalâ itdirüb, ve muşallâsında namâz-ı
cenâzesini daḫi bi'z-zât imâmetle edâ eyledi ki
es'ad-ı emcedin daḫi ḳubeyl-i riḫleti idi. Birâderleri
ḳabrine hem-sâyedir.

16) Seyyid Maḫmûd-ı Hüdâyî:

E 1146/8b 575 Şeyḫ Seyyid Maḫmûd-ı Hüdâyî ibnü Fazlı'llâh ibni
Maḫmud'dır. **Seferîḫşâr**'dan **Burûsa**'ya gelüb,
evvelâ Ḥalvetiyyeden (bi'l-ḫâ) inâbet, ve Şeyḫ
Üftâde Meḫmed el-Bayrâmî “ḳuddise sırruhû” dan
ḫilâfetle Üsküdâr'a ḫareket, ve tavaḫḫun idüb,
580 “**Şeyḫ Maḫmûd-ı Hüdâyî 1028 / (M. 1618)**”

تاریخنده، عزم جت ایلدکده ، شیخ الإسلام
 یحیی بن زکریا بن بیرام ، خاصة صلاى
 نعینی اجرا ، و نمازنده إمام مقتدی اولدی.
 تربه سی معروفدر. سلطان أحمد جامع شریفنده
 بونلر تبرکاً ابتدا خطبه خوان جمعه ۵۸۵
 اولمشلردر. تفصیل حالات سائره سی کتب تواریخ
 و طریقتده بیان ، و خصوصاً خلاصة
 الهدیه ده دخی عیاندر.

(۱۷) مُعَرِّ شَيْخِ حَسَنِ افندی:

۵۹۰ مُعَرِّ شَيْخِ حَسَنِ افندی جنابلی در. پدر
 پدری عمر آغا، موستار آلاى بکی اولمشدر.
 بوسنه سراينده تحصیل علوم و

ي ۱۳۸۷ و ۴۵ ب

دارالسلطنة السنية به توجه، و تعجيل
 قدوم، و حکيم چلبی افندی زاویه سنده شیخ
 اولان آیاصوفیه کبير واعظی، آتی البیان، خواجه ۵۹۵
 عثمان دن أخذ نسبت ، و یکام خلافت
 طریقت اولوب، شیخ وفا جامعنده جمعه واعظی
 اولمشیدی. عزیز زاده سی شیخ عبد الصمد،
 کندی زاویه سنی بونلره فراغت ایلدی. "انتقال
 نقشبندی ۱۰۹۱ / (م ۱۶۸۰)" تاریخی، ماه ۶۰۰

رجبنده، رحلت سرای مأوا ایلدکده
 نمازینی، صاحب فتاوی آنقره وی شیخ الإسلام
 مولانا محمد افندی ، أسکدارده مهرماه
 سلطان جامعنده ، جماعته إمامته أدا نمون،
 وسواحل أسکداردن اوکوزلیمانی نام ۶۰۵
 محله زاویه سنده مدفوندر.

(۱۸) شیخ نورالدین:

târîhinde, ‘azm-i Cennet eyledikde, Şeyhu’l-islâm Yahyâ b. Zekerıyyâ b. Bayrâm, hâşşaten şalâ-yı na‘yını icrâ, ve namâzında imâm-ı muqtedâ oldı. Türbesi ma‘rûfdır. Sultân Aḥmed Câmî‘-i şerîfnde bunlar teberrüken ibtidâ hutbe-hân-ı Cum‘a olmuşlardır. Tafşîl-i hâlât-ı sâiresi kütüb-i tevârîḥ u tarîkatda beyân, ve ḥuşûşan **Hulâşatu’l-hediyye**’de daḥi ayândır.

17) Mu‘abbir Şeyḥ Hasan Efendi:

590 Mu‘abbir Şeyḥ Ḥasan Efendi cenâblarıdır. Peder-i pederi ‘Ömer Ağa, Mostar Alaybegi olmuşdır. **Bosna Sarâyında** taḥşîl-i ‘ulûm, ve Dârü’s-salṭanati’s-seniyyeye teveccüh, ve ta‘cîl-i kudüm, ve Ḥakîm Çelebi Efendi Zâviyesinde şeyḥ olan Ayaşofya-i Kebîr vâ‘izi, âtiyü’l-beyân, Hâce ‘Oşmândan ahz-ı nisbet, ve be-kâm-ı hilâfet-i tarîkat olub, Şeyḥ Vefâ Câmî‘inde cum‘a vâ‘izi olmuş idi. ‘Azîz-zâdesi Şeyḥ ‘Abdü’s-şamed, kendi zâviyesini bunlara ferâgat eyledi. “**İntikâl-i** 600 **naşbendî 1091/(M. 1680)**” târîḥi, mâh-ı Recebinde, rihlet-i sarây-ı Me’vâ eyledikde namâzını, sâhib-i fetâvâ, Anḳaravî Şeyhu’l-islâm Mevlânâ Mehmed Efendi, Üsküdâr’da Mihr-i mâh Sultân Câmî‘inde, cemâ‘ata imâmetle edâ-nümûn, 605 ve sevâḥil-i Üsküdâr’dan Öküz Limanı nâm maḥalde zâviyesinde medfündür.

18) Şeyḥ Nûre’ d-dîn:

قطب أعظم ، عزيز عالم ، شيخ نورالدين ابن
 سيد علاء الدين ابن حسن يميني ابن
 محمد بن محار خدمتلى در. "خلفه ذكر
 ٦١٠ ١٠٦٤ / (م ١٦٥٣)" تاريخ ولادتلىدر.
 سابق الذكر والبيان ، شيخ سنبل سنان
 پوستنده خدمت مشيخته قيام ، و تمش سنه
 تسليك فقرايه اهتمام ايدوب ، أواخر
 عمرلرنده، نظم :

آنك كيم آچقدر بصيرت كوزى

اودر هر ورقدن اولان درس خوان ،

او كيم ماسوادن يومه چشمنى

برابردر آكا بهار و خزان

كيدوب بر سرو آزاد طريق اولدى آكا تاري

علاءالدين افندينك يرينه كلدى نورالدين

١٠٩١ / (م ١٦٨٠)

سنبل افندى / مركز مصلح الدين / يعقوب

افندى / يميني حسن افندى / نجم الدين / سيد

محمد أيوبى / سيد علاء الدين ابن يميني

حسن افندى / سيد نور الدين ابن علاء الدين

/ سيد قطب الدين.

مآلى حسبحالى ، ضعف بصره مبيلا ، قوت

بصيرتله روشنا اولوب ، بو ديار جليل الاعتباره

، قبلهء أهل توحيد اولان خانقاه مجيده ، اون

ايكنجى مرشد سعيد ايدى. تربيت نماى صافي

دلان عين اليقين ، وزينت ده چله خانة

خلوت و أربعين ايكن ، "خلوت عدن ١١٦٠ /

(م ١٧٤٧)" تاريخنده ، صفرك سكرنجى روز

در کنار ٤

سلسله

در کنار

٦٢٠

أ ١١٤٦ و ١٩

٦٢٥

Ḳutb-ı a‘zam, ‘azîz-i ‘âlem, Şeyh Nûre’ d-dîn ibn-i Seyyid ‘Alâe’ d-dîn ibn-i Ḥasan-ı Yemînî ibn-i Mehmed b. Bahâdır hizmetleridir. “**Ḥalka-i zıkr 1064 / (M. 1653)**” târîh-i vilâdetleridir. Sâbıku’z-zıkrî ve’l-beyân, Şeyh Sünbül Sinân postunda hizmet-i meşîhatla kıyâm, ve yetmiş sene teslîk-i fuḡarâya ihtimâm idüb, avâhîr-i 615 ‘ömrlerinde, **nazm:**

Anî kim açıkdır başîret gözi

Odır her varaḡdan olan ders-ḡân,

O kim mâ-sivâdan yuma çeşmini

Berâberdir aña bahâr u ḡazân

Derkenar 4

Gidüb bir serv-âzâd-ı tarîk oldu anâ târîh

Alâe’ d-dîn Efendinin yerine geldi Nûre’ d-dîn 1091/(M. 1680).

Silsile-i

Sünbül Efendi / Merkez Musliha’ d-dîn / Ya’kûb

Derkenar

Efendi / Yemînî Hasan Efendi / Necme’ d-dîn / Seyyid Mehmed-i Eyyûbî / Seyyid Alâe’ d-dîn ibn-i Yemînî Hasan Efendi / Seyyid Nûre’ d-dîn ibn-i Alâe’ d-dîn / Seyyid Kutbe’ d-dîn.”

E 1146/9a

620 meâli ḡasb-i ḡâlî, ve za’f-ı başara mübtelâ, ḡuvvet-i başîretle rûşenâ olub, bu diyâr-ı celîlü’l-i‘tibârda, ḡıble-i ehl-i tevḡîd olan ḡânḡâh-ı mecîdde, on ikinci mürşid-i sa‘îd idi. Terbiyet-nümâ-yı şâfî-dilân ‘ayne’l-yaḡîn, ve zînet-dih-i çille-ḡâne-i 625 ḡalvet ü erba‘în iken, “**Ḥalvet-i ‘Adn 1160 / (M. 1747)**” târîhinde, Şafer’iñ sekizinci rûz-ı

- شنبه‌ده، سنین سنلری طقسان آلتی ساله واصل اولدوقده، چشم پوش بستان ناسوت، و مدهوش سنبل زار لاهوت اولدیغی روز دلسوز پر دهشتده ، أبوالفتوح والمغازی، سلطان محمد خان غازی جامع شریفی مناره سنده صلاهی اعلام ندا اولنوب ، سنک مصلاسنی تابوت سکینت معنویتلری تشریفساز اولدوقده، بعد صلاة الظهر، شرافتلی ، فتوتلی آق محمد زاده شیخ الإسلام آیام، مولانا مفتی الأنام محمد زینی حسینی جنابلری، سر سروش جیوش اهل سنت و جماعت اولوب ، آدای پر نیاز نمازنده إمامت بیوردقلری کونده ، بو خاک پای اهل دلان دخی ، اول زمرة جلیله دن بولمشمدم. بیت:
- ۶۳۰
- ۶۳۵
- ۶۴۰
- ۶۴۵
- ۶۵۰
- روزکار قلندی.
 از جمله:
 "استاد دستگیر ۱۱۶۰ / (م ۱۷۴۷)" لفظی
 ضبطی آسان تاریخ جدیدر.
 و بو تاریخ تام دخی صبیح أحمد افندینکدر:
 "قیلیدی نورالدین عشق الله ایله محو وجود
 ۱۱۶۰ / (م ۱۷۴۷)"

Şenbe'de, sinîn-i sinleri doğsan altı sâle vâşıl
oldıkda, çeşm-pûş-ı bostân-ı Nâsût, ve medhûş-ı
sünbül-zâr-ı Lâhût oldığı rûz-ı dil-sûz-ı pür-
630 dehşetde, Ebu'l-fütûh ve'l-mağâzî, Sulţân Meğmed
Y 1387/46a Hân-ı Gâzî câmi' -i şerîfi minâresinde şalâ-yı
i' lâm nidâ olunub, seng-i muşallâsını tâbût-ı
sekînet-i ma' neviyetleri teşrîf-sâz oldıkda, ba' de
şalâti'z-zuhr, Şerâfetli, Fütüvvetli Ađ Meğmed-
635 zâde Şeyhu'l-islâm-ı eyyâm, Mevlânâ Müftiyü'l-
enâm Meğmed-i Zeynî-yi Hüseynî cenâbları, ser-
sürûş-ı cüyûş-ı ehl-i sünnet ü cemâ' at olub,
edâ-yı pür-niyâz-ı namâzında imâmet buyurdıkları
günde, bu hûk-pâ-yı ehl-i dilân dağı, ol
640 zümre-i celîleden bulunmuş idim. **Beyit:**

Ger olsun kuvvet-i şûret ü ma' nâda bir hâlet

Hele zâhirde bâtında şeref-i sâlikde bir haşlet

“Ravvağa'llâhu ervâğa-hüm ve nađđara
eşbâğa-hüm” rihletlerine nîce erbâb-ı sûz u güdâz,

645 ve aşhâb-ı hulûş-ı tabi' at-nüvâz, tevârîh-güyân
olub, ba' zıları intihâbla bu mağalde yâdigâr-ı
rûzigâr kılandı.

Ez-cümle:

“Üstâd-ı dest-gîr 1160 /(M. 1747)” lafzı,

650 zabtı âsân târîh-i cedîrdir.

Ve bu târîh-i tâm dağı Şabîh Ağmed Efendi'niñdir:

“Kıldı Nûre'd-dîn 'aşku'llâh ile mağv-i vücûd
1160 /(M.1747)”.

بو مصرع تام دخی چاوش زاده محمد سعید
مرحومکدر: ۶۵۵

"جهانك قطبي نورالدين افندی بی نشان
اولدی ۱۱۶۰/ (م ۱۷۴۷)".

وسائر تواریخ شتی و حالات غریبه
خوارق نما جمع اولنسه ، بو جزء کم قدرک
کتب عدیده اولمسی مسلم اهل اطلاعدر.
قسیم زاده محمد افندی مرحومک
منظومه سی دخی اجمال احوال ایدر.

"وقعه نویس چشمی زاده:

اولدی بر مصرع برجسته رشیدا تاریخ

"حق جمال ایله تجلی قله نورالدینه ۱۱۶۰/)
م ۱۷۴۷"

نیلی افندی نك تاریخی که تره لری خارجنده
یازیلشدر:

"کچدی توحید ایله نورالدین قطب الواصلین
۱۱۶۰/ (م ۱۷۴۷)"

مستقیمزاده افندی:

حرف صاف خالدارندن ایکی تاریخ اولور:

"شیخ نورالدین افندی صدرالأسرار وصال
۱۱۶۰/ (م ۱۷۴۷)"

"آه کندی خلقه توحیدک ألفی سالی بو

مرکز وصل اولدی نور الدین سبنل زار هو
۱۱۶۰/ (م ۱۷۴۷)

اکل سادات دوران عزم ایدنجه جتته،

"پیر افضل کچدی تاریخ اولدی سال رحلتہ
۱۱۶۰/ (م ۱۷۴۷)".

در کنار ۵

Bu mışra‘-ı tām daḡı Çavuş-zāde Meḡmed Sa‘īd
655 merḡūmuñdır:

“Cihānıñ ıutbı Nūre’d-dīn Efendi bī-niřān
oldı 1160 / (M. 1747)”.

Ve sāir tevārīḡ-i řettā ve ḡālāt-ı ḡarībe-i
ḡavārık-nümā cem‘ olınsa, bu cüz-i kem-ḡadriñ
660 kütüb-i ‘adīde olması müselleñ-i ehl-i itıılā‘dır.
Kasım-zāde Meḡmed Efendi merḡūmuñ
manzūmesi daḡı icmāl-i aḡvāl ider.

Derkenar 5

Vaḡ‘ a-nüvīs Çeřmī-zāde:

Oldı bir mışra‘-ı berceste Reřīdā târīḡ

“Ḥak cemāl ile tecellī kıla Nūre’d-dīne 1160/ (M.
1747)”

Neylī Efendi’niñ târīḡi ki türbeleri ḡâricinde
yazılmışdır:

“Göçdi tevḡīd ile Nūre’d-dīn-i ıutbu’l-vâřılın
1160 / (1747)”.

Müstakıñ-zāde Efendi:

Ḥarf-i şâf-ı ḡâl-dârından iki târīḡ olur:

“Şeyḡ Nūre’d-dīn Efendi řadri’l-esrâr-viřâl
1160/ (M. 1747)”

“Âḡ gitdi ḡalka-i tevḡīdin elifi sâli bu

Merkez-i vařl oldı Nūre’d-dīn-i sünbül-zâr hū
1160 / (M. 1747)”⁴

Ekmel-i sâdât-i devrân ‘azm idince Cennete,

Pîr-i afđal geçdi târīḡ oldı sâl-i riḡlete
1160 / (M. 1747)

دعا:

اللهم اجعل ألسنتنا راطبةً بذكرك،

ونفوسنا مطيعةً لامرك،

وقلوبنا مملوئةً بمعرفتك،

وأرواحنا مكرمةً بمشاهدتك،

وأسرارنا منعمةً بقربتك،

ومؤيدةً لديك ومفوضةً إليك.

إنك على كلِّ شئٍ قدير،

وبالإجابة جدير.

وصلى الله على سيدنا و مولانا،

وعلى آله وصحبه،

وأصوله و فروعه أجمعين،

وسلم.

تمت.

٦٦٥

أ ١١٤٦ و ٣ ب

٦٧٠

٦٧٥

Du'â:

Allâhümme ic' al elsinete-nâ râtıbeten bi-zıkrık,
665 ve nüfûse-nâ muţî' aten li-emrik,
E 1146/9b ve kulube-nâ memlûeten bi-ma' rifetik,
ve ervâha-nâ mükerremeten bi-müşâhedetik,
ve esrâra-nâ müna' ameten bi-ķurbetik,
ve müeyyedeten ledeyk ve mufavvağaten ileyk.
670 İneke 'alâ külli şey'in ķadîr,
ve bi'l-icâbeti cedîr.
Ve Şalla'llâhu 'alâ seyyidi-nâ ve mevlâ-nâ,
ve 'alâ âli-hî ve şaħbi-hî,
ve uşûli-hî ve fûrû' i-hî ecma' in,
675 ve sellim.
Temmet.

¹ 17 İsrâ 109

² 3 Âlü İmrân 52

³ Hadis-i şerif

⁴ Târîh-i bî-nukat istimâl olunmuştur. (Z.K.)

A. Meşâyih-Nâme-i İslâm'da Yer Alan Edebî Osmanlıca Unsurlar

Müstakim-zâde, islâmî ilimlerin hemen her birinde, irili ufaklı eserleri ile bilinen bir şahsiyettir. İlim ve irfan sahibidir. Şairliği ve edipliği yanısıra Nakşibendî tarikatında postnişin olmuş, şeyhlik makamında da oturmuş bir gönül adamıdır. Onun bu özellikleri, “Meşâyih-nâme-i İslâm” adlı çalışmasında, cenaze namazları Şeyhülislam tarafından kıldırılan muhterem zatların kısa biyografilerini anlatırken daha mufassal olarak ortaya çıkmaktadır.

Yukarda adı geçen eserde yer alan 18 biyografide kullanılmış olan bir kısım terkipler ile bazı cümleler, eserde yer aldığı sıra ile aşağıda sıralanmış ve karşılıklarına, anlayabildiğimiz kadarıyla karşılıkları günümüz Türkçesi ile tarafımızdan eklenmiştir.

Mukaddime:

Risâle-i Meşâyih-nâme-i İslâm: *“meşâyih-nâme-i islâm” risalesi..*

Bi’smi’llâhi hayri’l-esmâ...: *isimlerin en hayırlısı olan “Allah” ismiyle..*

Rabbi’l-arzı ve’s-semâ...: *yerin ve göğün sahibi..*

Ente’l-Mevlâ’l-Bâkî ve ene’l-abdü’l-fânî...: *Sen “bâkî” olan Mevlâ’sın; ben ise fânî olan kul..*

Ve hel yerhamuhû illâ Mevlâ-hu...: *o kula Mevlâ’sından başkası merhamet edebilir mi ..*

Ey va’llâhi...: *evet, vallahi edemez..*

Îlâhî... Îlâhî...: *ey Tanrı’m..*

Ente’l-mevcûdü’l-dâim... Ve ene’l-ma’dûmu’z-zâil...: *Sen her dâim mevcutsun..*

Ve hel yûcedu ille’l-Hayyü’l-Kayyûm...: *hem Hay, hem Kayyûm olandan başka mevcut olan var mı..*

Velâ sivâhü lâ va’llâhi...: *Ondan başkası yoktur vallâhi..*

Allâhümme: *ey Allâh’ım..*

salli alâ seyiyidi’l-mürselîne Muhammed: *peygamberlerin efendisi olan Muhammed’e salât eyle..*

ve sâhibihi’l-emced...: *en şerefli dostuna da..*

ve sahâbetihi’l-kirâm: *kerem sahibi sahabîlerine de..*

maa’l-usûli ve’l-fürû’i’l-fihâm...: *yakın ve uzak akrabaları olan büyük insanlara da..*

Kaddis ervâhanâ ve revvih eşbâhanâ izâ teveccehe ve tecellâ lenâ melekü'l-

firâk: ayrılık meleği denilen ölüm meleği bize yöneldiğinde ve gözlerimizle onu gördüğümüzde içimizi ferahlat ve ruhlarımızı koru..

ve mahhis vichete serâirinâ izâ beşşeranâ bi-rahîli'l-vasli ve'l-intulâk...:

ölüm meleği bize dünyadan gitmeyi ve Allah'a kavuşmayı müjdelediği zaman pisliklerimizi temizle..

Yâ Hallâk...: ey her şeyi yaratan Allâh..

Ve heyyi' ramsenâ cüneynete's-selâmeti: mezar toprağımızı kurtuluş bahçesi olarak hazır et..

li-yatmeinne kulubunâ ilâ mîkâti yevmi't-telâk...: ki kalplerimiz mahşer gününü rahat beklesin..

Yâ Rezzâk...: ey bütün yarattıklarının rızkını veren Allâh..

Gabbe-zâ...: Gelelim konumuza..

Esnâ-yı mütâla'a-i tetebbu'da: çalışma esnasında..

rû-nümâ-yı mir'âtü'l-ittilâ' (olmak): dikkat aynasında görünmek..
sahîfe-i dil-i pür-gill: üzgün gönül sayfası..

târik-i cevelân-ı lâne-i nâ-sût (olmak): insanlık yuvası olan dünyada dolaşmayı terk etmek..

mütehâlik-i tayarân-âşiyâne-i lâhût (olmak): âhiret yuvasında uçmak için yok olmak..

merdân-ı teslîk ü irşâd: eğitici ve aydınlatıcı insanlar..

şüyûh-ı sâlikân-ı ayyân-ı ibâd: kulların heyecanlılarının yürüdükleri yolun şeyhleri..

icmâl-i ahvâlleri: biyografileri..

mestûr-ı mistar : yazılmış..

üssü'l-merâm-ı dâ'î-yi hevâ be-revî: eskiden beri gerçekleştirmek istediği arzusu..

ol kibâr-ı kirâmın cenâzeleri namâzlarında: o büyük insanların cenaze namazlarında..

muktedeyân-ı cemâ'at-ı müslimîn: müslüman cemâte imamlık edenler..

imâmân-ı ehl-i sünnet ü dîn: ehl-i sünnet din imamları..

mâ-bihi't-teberrük: hatıralarına hürmet duyularak..

mâye-i teşavvuk u taharrük: *insanları coşturmak ve harekete geçirmek maksadıyla..*

meşâyih-ı islâm-ı devlet-i Osmâniyye: *Osmanlı devleti şeyhulislamları..*

zerî'atü'l-istifâza-i müftiyân-ı kirâm-ı enâm: *insanlara müftülük edenlerin ektiği nurlu tohumlar..*

şecere-i şevket-i mübâreke-i nu'mâniyye olması: *şanlı ve mübarek birer ağaç olmaları..*

i'tikâd-ı kavîmiyle: *sağlam inancıyla..*

kıyâm-ı tahrîmiyye-i emânet-i mü'temmîn-i muvahhidin: *ehl-i tevhîd insanların emanetlerinin mahremiyetinin sağlanması..*

der-kâr-ı teveccüh-i dergâh-ı Rabbi'z-zâkirîn olmaları: *zikir sahiplerinin Rabbi'nin dergahına havale edilmesi..*

müyesser olmuşdur: *gerçekleşmiştir..*

Ol kibâr-ı kirâm efrâd bir vesîka ile ifrâd: *o büyük zatlar bir belgede teker teker yazılmıştır..*

ve bu tarîk ile ervâh-ı aliyyelerin yâd u şâd: *ve bu şekilde mübarek ruhları şâd edilmiştir..*

ve tekrâr-ı tezkîr ü îrâd: *ve tekrar hatırlatılmışlardır..*

zu'mumca zümretein cümlesine ta'zîm u ikrâm: *iki zümreye de tarafımdan saygı ve hürmet sunulmuştur..*

tavkîr u ihtirâm murâd: *onlara saygı duyulması istenmiştir..*

“meşâyih-nâme-i islâm” nâmiyla ismâ (etmek): *meşâyih-nâme-i islam adıyla isimlendirilmiştir.*

cem'ine târîh-i tâm olmuşdur: *bu isimle, eserin yazıldığı tarih “tam tarih” olarak gösterilmiştir..*

Kaddesena'llâhu bi-esrârihim: *Allah, onların sırları ile bizleri de kutsasın..*

veffekana'llâhu bi-ahbârihim: *onlardan haberdar olmaya bizi muvaffak kılsın..*

Ol şuyûh-ı penâhet-rüsûhdan evvelâ biri: *o büyük şeyhlerden birincisi..*

ser-levha-i erbâb-ı hâl: *“hâl” ilmini bilenler listesinin başı..*

menba'u'l-füyûz-ı ehl-i dilân-ı ricâl: *gönül ehli insanların feyiz kaynağı olan..*

1) Şeyh Emir-i Buhârî :

Ravvaha'llâhu rûhahû: *Allah onun ruhunu ferahlatsın..*

ve levvahahû bi'l-idâmeti fütûhahû: *ve onun açtığı yolları unutturmasın..*

hakkâniyyet-i ashâb-ı hakikatin: *hakikat ehlinin haklılığı..*

vâhidün ke'l-elif güvâhî: *elif harfi gibi tek şahidi..*

şeyhu's-şüyûh: *şeyhler şeyhi..*

zînet-bahşâ-yı mahrûse-i Burûsa: *Bursa şehrini süsleyen..*

de'b-i mültezimleri olmak: *devamlı yaptığı bir âdeti olmak..*

tecdîd-i vuzû için: *abdest yenilemek için..*

seherî teşrîf idüb: *sabah erkenden gelmek..*

eyyâm-ı sâirede: *diğer günlerde..*

kendi binâ-kerdeleri: *kendi yapmış oldukları..*

âtiyü'z-zikr: *aşağıda adı geçecek olan..*

leyl ü nehâr: *gece gündüz..*

temekkün ü karâr üzre idiler: *ikamet ederlerdi..*

kırk seneden ziyâde: *kırk seneden fazla..*

teslîk ü irşâd-ı 'ibâda iştigâl buyurub: *insanların aydınlatılmasıyla meşgul olmak..*

teveccüh-i haşr: *maşere yönelmek..*

nısf-ı cumâdâ-yı sâniyesinde: *cemâziyessânî'nin 15 inci gününde..*

bir dü-şenbe günü: *bir pazartesi günü..*

dahve-i kübrâda: *kuşluk vaktinde..*

tâir-i revânı pervâz-ı likâ: *hayat kuşu kavuşmak için uçmak..*

âşiyân-gîr-i bakâ: *âhiret yuvasının yolunu tutmak..*

salâ-yı i'lâm-ı nidâsı icrâsına sa'y: *ölüm salasının okunmasına koşulmak..*

işâ'at-ı ta'ziyet-i na'yi için: *ölüm taziyesinin duyurulması için..*

bâ-fermân-ı âlî-şân: *padişahın fermanı ile..*

minâre-i yümnâ-yı câmi'-i ni'me'l-emîr: *“en güzel emîr câmi” sağ minaresinde..*

Şeyhu'l-islâm-ı zamân: *o zaman şeyhulislam olan..*

ulû'l-emr-i müftiyân-ı tukâ-tevân: *takvalı müftülerin ulu'l-emri olan..*

pîrâye-i nesl-i Sıddîk-ı ekber: *Ebû Bekr-i Sıddîk neslinin kandilleri..*

aleyhimü'r-rıdvânü'l-ekber: *Allâh onlardan razı olsun..*

bi'z-zât cemâ'at namazına muktedâ olub: *bizzat kendileri cemaate imam olup..*

câmi'-i mezbûr musallâsında edâ buyurdılar: *adı geçen caminin musallâsında cenaze namazını kıldırdı..*

kabr-i latifi: *mübarek mezarları..*

kurb-ı câmi'-i ebi'l-fethde ziyâret-gâh-ı âgehândır: *Fatih Camii yakınında, gönül adamları tarafından ziyaret edilmektedir..*

Egrikapu dâhilinde: *Eğrikapı mezarlığı içinde..*

Ebu Şeybeti'l-Hıdrî es-sahâbî: *Ebu Şeybe-i Hıdrî isimli sahabî..*

kabr-i şerîfleri vâki' olan ni'me'l-ceyşden: *“onlar ne güzel askerdir” denilen zatların kabirlerinin bulunduğu yerde..*

kendi atyeb-i emvâliyle binâ (ettirmek): *tertemiz kendi kazancıyla yaptırdığı..*

zâviye-i füyûz-râviye Mescid-i Şerîfi: *feyiz verketin anlatıldığı bir zaviye olan mescidi..*

bu yâdigârın târîh-i tahrîrinde henüz kendi eser-i mübârekleri olduğu halde bâkıye olub: *bu eserin yazıldığı tarihte, henüz kendi bina ettirdiği şekliyle durmakta idi..*

âfât-ı âdiye-i gâviyeden mahfaza-i Samedâniyyededir: *Allah afetlerden korumuştur..*

bu yâis-i şikeste-bâlin müşîr-i hakikatim: *Kanatları kırık ben garibe hakikat yolunu gösteren..*

dest-gîr-i tarîkatim olan üstâd-ı isnâd u irşâdım: *tarikatte elimi tutan dayanağım ve mürşidim olan hocam..*

ve hüve'l-vesîletü fi'llâhi li-tâlibihâ: *İsteyene Allah yolunu bulmada aracılık edendir..*

/ ve hüve't-tarîkatü'z-zülfâ bi-ührâhâ: *ve o aracılık ile ahirete götüren yoldur..*

Ol hânkâh-ı sâlikân ve tekye-gâh-ı dil-âgehânda: *müridlerin buluştuğu ve gönül dostlarının tekkesi olan mekanda..*

me'mûr-ı hizmet-i me'sûre-i teslik iken: *insanları Allah yoluna davetle görevli iken..*

“Denâ li'r-Rabbi lâ havfun aleyh”: *O artık Allah'a yaklaştı, korktuğu bir şey de yoktur..*

mütevceh-i Muktedîr-i Melik olmuşlardır: *her şeye muktedir olan ve her şeyin sahibi olan Allâh'a yürümüştür..*

ki zâviye şüyûhından dokuzuncı nefis-i nefis-i kudsî-enîs idi: *bu zaviyenin dokuzuncu şeyhi idi..*

sa'âdet-hâneleri kurbında: *evinin yakınında..*

Zeyrek ittisâlinde: *Zeyrek denilen mevki bitişiğinde..*

Silsile-i Derkenâr: *sayfa kenarlarında yer alan silsile..*

2) Şeyh Hamdullâh b. Mustafa Dede :

şöhret-güzîn-i kibletü'l-hattâtîn: *hattatların kiblesi olarak şöhret bulmuş..*

ârif-i bi'llâh: *Allah'ı tanıyan, arif..*

hâlikuhû fî huldihî halledeh: *onu yaratan, cennetinde onu sonsuza kadar tutsun..*

reviş-nisbet-i hâcegânı: *hocalarının yolunda yürümek..*

sâbıku'z-zıkr: *adı geçen..*

hüsn-i hattı temaşşuk etmek: *hüsn-i hat eğitimi almak..*

taklîdden rehâ-yâfte oldıkda: *başkalarının hatlarını taklit etmekten kurtulmak, icazet almak..*

üstâdân-ı eslâfin hutûtın i'ânet-i hazret-i Sultân Bâyezîd-i Velî ile tetebbu'u ittlâ etmek: *eski üstadların hatlarını, Bayezîd-i Velî Han ile birlikte takip etmek, incelemek..*

âb-ı rû-yı gûher-i yâkût-ı hâs: *özel bir yakut cevherinin cilası..*

sinni sekseni mütecâviz oldıkda: *yaşı sekseni geçince..*

irtihâl-i meşk-hâne-i bakâ idüb: *ahiret meşk-hanesine göçmek..*

Müftiyü'l-enâm-benâm: *insanların müftüsü denilen...*

şân-ı âlî-yi ma'nevîsinden âgâh olub: *manevi üniünden haberdar olmak..*

ol üstâd-ı küll: *herkesin üstadı olan o..*

namâzını teyemmünen anlar Ayasofya-i Kebîr Câmî'-i envâru'l-elma'ı musallâsında imâmetle kılmışlardır: *bir saygı göstergesi olarak onun cenaze namazını Büyük Ayasofya camii musallasında imam olarak kılmıştır..*

hâme-i nûr-câme-i cesed-i ma'mûrları: *nura sarılmış bir kaleme benzeyen cesetleri..*

vedî'a-i kubûr-envâr-büdûr kılındı: *ay ışığı gibi nurlar saçan mezarlar arasına tevdi edildi..*

sâir ahvâl-i pesendîdeleri: *hayatı ile ilgili diğer hususlar..*

Tuhfe-i Hattâtîn emsâli mecmû'alarda mufassaldır: *Tuhfe-i Hattâtîn gibi bazı eserlerde teferruatlı biçimde yazılıdır.*

Hatt-ı seng-i mezârı: *mezar taşındaki kitabe..*

karîbü'l-ahd bir merd-i serd-i ebu'l-fuzûln eseri: *daha yakın bir zamanda yaşamış olan erdemli bir yazara aittir..*

3) İbn-i Seyyid Ahmed ez-Zeynî:

kadem-nihâde-i hayât-ı müste'âr olmuştur: *ödünc hayata ayak basmıştır..*

silsile-i nesepleri Şakâyık ve gayrîde mezkûrdır: *soy zinciri Şakâyık-ı Numamiyye ve başka eserlerde zikredilmiştir..*

sâhib-i Şakâyık-ı pür-hakâyık tahkîki üzre: *Şakâyık-ı Numâniyye müellifi Taşköprü-zâdenin ifade ettiği üzre..*

İtmâm-ı velâyet: *velâyetin tamamlanması..*

yevm-i âşûrâda: *aşûre gününde..*

ol reîsü's-sâdât: *seyyitler reîsi olan o zat..*

velâyetin murg-ı rûh-ı per-fütûhi: *ruh kanatlarını açan velâyet kuşu..*

bu vilâyetde (Kirmastı) mele-i a'lâya pervâza ikdâm eyledikte: *Kirmastı vilayetinde, ahiret alemine uçmuştur..*

Ebu'l-feth Câmi'-i şerîfinde salâ-yı i'lâm icrâ: *Fatih Cami-i şerîfinde ölüm bildirme salâsı okundu..*

ve salât-ı cenâzesini yine âtîde müşârun ileyh, Müftiyü'l-enâm Mevlânâ Ali Efendi edâ eylemiştir: *ve cenaze namazını yine aşağıda işaret edilen, müftü Mevlana Ali Efendi kaldırmıştır.*

mûmâ ileyh Şeyh Ahmed: *adına işaret edilen Şeyh Ahmet..*

ceddi Âşık Paşa rûhı için binâ eylediği meşid-i şerîf: *dedesi Aşık Paşa'nın ruhu için yaptırdığı meşid..*

ve çeşme-i latîf mukâbilinde vâki'dir: *ve güzel çeşmenin karşısındadır..*

4) Şeyh Sünbül Efendi:

Bu külbe-i ahzânda: *bu hüznün kulübesinde..*

Yûsuf-ı Sinâne'd-dîn ile be-nâm olan: *Yusuf Sinaneddin ism verilen..*

zevât-ı kesîrden berây-ı imtiyâz: *pek çok kişiden ayırt edilmek için..*

“Sünbül” telakkub olındı: *Sünbül lakabını kullandı..*

ol serv-müselsel-i nahl-sitândan: *o büyük ağaçlar ormanındaki servilerden birisi de..*

tarikat-ı ma’rifet ve sünbül-i gül-zâr-ı hakikat: *marifet yolunun ve hakikat gülistanının sünbülü olan..*

Müftî Efdal-zâde-i fâzıl emsâli: *muhterem Müftü Efdalzâde gibi..*

yevmen mine’l-eyyâm: *günlerden bir gün..*

dâmen-i müteyemmin-i irşâdlarına ta’alluk idüb: *kutlu irşad eteğine yapışarak..*

merâsim-i terbiye vü sülûkı dahi tekmîl eyledi: *eğitimini tamamladı, tarikat yollarını ikmal etti..*

Sadr-ı esbak Koca Mustafâ Paşa: *eski sadrazam Koca Mustafa Paşa..*

bir kenise-i metrukeyi : *terkedilmiş bir kiliseyi..*

“Rabbi evsıl bâniyehâ”: *İdris-i Bitlisi’nin, “Allâh’ım bânîsine de ulaştır” dediği gibi..*

şeyhleri azîz-i müşârun ileyh ibtidâ post-nişîn olub: *adı geçen şeyhleri bu zaviyenin ilk post-nişîni olmuştur..*

dâmâd-ı âlî-şân u ser-tarîk-ı fukarâ-yı sâlikân olmuşlar idi: *muhterem damadı ve tarikatlerinin yöneticisi olmuşlar idi..*

“Visâlin Ka’bedir rûz-ı ecel-i azmim zamânıdır: *varış yerin Kabe’dir, gecikmiş kararımın tam zamanıdır..*

Kefen-ihrâmî tabût ol yolın taht-ı revânîdır”: *tahterevan üzerinde yolculuk edeceksin, tabut içinde kefenin hazır olsun..*

bunlar câ-nişîn-i hilâfet ve müctehid-i tarikat oldılar: *bunlar hilafet makamına oturdular ve tarikatın müctehidi oldular..*

türbeleri ser-levha-i meşâhid-i meşâyıh-ı ricâl olmuşdır: *türbesi, şeyh insanların ziyaret ettiği yerlerin başında yer almıştır..*

Hâssaten salâ-i’lâm-ı nidâ : *özellikle ölüm salâsı okundu..*

ve sa’y-ı na’yı icrâ olunub : *ve cenazenin hazırlanması tamamlandı..*

namâz-ı cenâzelerinde Müftiyü’s-sakaleyn, Şeyhü’l-islâm ve muktedâ’l-enâm, Mevlânâ Ahmed b. Süleymân b. Kemâl Paşa cenâbları teberrüken edâ buyurmuşlardır:

cenaze namazını, en büyük müftü, şeyhulislam ve önsanların önderi olan Ahmed b. Süleyman b. Kemal Paşa, hürmeten kıldırmıştır.

Şeyh-i âgeh : gönü açık şeyh..

âsân târîh olmuşdur : kolay tarih olmuştur..

Sâl-i intikâlleri zaptına dâldir : ölüm yılının tespitini göstermektedir..

zâde-i tab'-ı güzîde ve eser-i kalem-i pesendîdeleri olduğu ma'rûfdır: güzel şahsiyetinin ve kıymetli kalemlerinden çıkma bir tarih olduğu bilinmektedir.

tahkîkât u devr risâleleri ve sâir âsârı, erbâb-ı tarîkat ellerinde mütedâveldir: tahkik çalışmaları, devr risalesi ve diğer eserleri, tarikat erbabı olan kişilerin ellerinde dolaşmaktadır..

5) Hâce Mahmûd Çelebi :

Şeyh-i âlî-şân: şânı yüce şeyh..

Seyyid Ahmed-i Kırîmî'nin rabîbi: üvey oğlu ..

kendîlere bünyâd kılınan zâviyede: kendileri için yapılan zaviyede..

“Kad de'âhu rabbuhû'l-hak ilâ dâri's-selâm”: Hak Rabbi onu selâm mülküne davet etmiştir..

terk-i âlem-i bî-sûd eyledikde: bir kârı olmayan dünyayı terk ettiğinde..

câmi'-i nûr-lâmi'-i Ebi'l-fethde: nurları parlayan Ebu'l-feth camiinde..

Müftiyü's-sakaleyn: insanların ve cinlerin müftüsü..

istifâza-i edâ eylemiştir: cenâze namazını nurlandırdılar..

zâviye-i mezbûre mukâbilindedir: adı geçen zaviyenin karşısındadır...

6) Muslihi'd-Dîn Mustafâ El-Kocavî:

Muhaşşî-i Tefsîr-i Kâdî: Kadı Beyzâvî tefsirine haşiye yazan..

El-Kocavî: Kocaeli şehrinden..

ahz-ı tarîka-i Zeyniyye eyledi: Zeyniyye tarikatı şeyhliğini devraldı..

Dâru'l-fuhûl İstanbul'da tevattun: büyük alimlerin mekanı olan İstanbul'a yerleşti..

veled-i emcedi Muhaşşî-yi mezbûr: muhterem oğlu olan ve adı geçen haşiye yazarı..

dâhîl-i halka-i istifâdesi olmak: müridler halkasına girmek..

ammîleri ârif-i bi'llâh: amcaları olan ârif zat..

dâmâd-ı fazâi'l-mu'tâdı: *dâimî faziletlere eren damad..*

âlâyîş-i mâ-sivâdan fütûr: *dünya sıkıntılarından kurtulma..*

“tayyibe serâhüm el-Hâdî el-Bârî”: *Hâdî ve Bârî olan Allah, onların günahlarını affetsin..*

ahz-ı nisbet-i hâce-gân-ı ebrâr: *mübarek hocalara bağlanmak..*

istifâza-i esrâr-ı fi'l-gâr idüb: *“Hz. Peygamberin, Hz. Ebu Bekir'e söylediği mağara sırlarını” öğrenmek..*

ferâg-ı kalb ü tahliye-i derûnı celb ile uzlet: *kalbini ve ruhunu temizleyerek uzleti tercih etmek..*

tarîk-ı tadrîs-i resmîyi terk ü teferrüd eyledi: *resmî müderrislik görevini terk eylemek ve uzlete çekilmek..*

kesretten vahdete ve encümden hulvete meyl u tebâ'ud idüb: *kesretten ve kalabalıklardan uzaklaşarak vahdete ve yalnızlığa meyletmek..*

ibâdât u tâ'ata ehl-i ziyâreti te'nîs iderdi: *kendisinin ziyaretine gelenleri ibadet ve kulluk yapmaya alıştırmak..*

Medrese-i Hayriyye merâkında âzim-i dâri'l-Cemâl oldu: *Medrese-i Hayriyye mezarlığında, güzel Allah'ın güzellikler alemine gitmiş olmak..*

Şâkirdânından: *öğrencilerinden..*

Andan mâ adâ: *ondan başka..*

7) Müftî Şeyh :

Kirmastı'da vilâdet: *Bursa'nın Mustafakemalpaşa ilçesinde doğdu..*

ahz-ı hilâfet (etmek): *tarikât halifeliği almak..*

Ayasofya-i Sagîr Câmî'i kurbında vâkî: *Küçük Ayasofya Camii yakınındaki..*

Hüseyin Ağa Zâviyesi'nde seccâde-gîr-i tarîkat olub: *Hüseyin Ağa Zaviye'sinde tarikât seccâdesini ele geçiren, şeyh olan..*

fünûn-ı şettâda yed-i tûlâsı (olmak): *çeşitli ilimlerde başarılı olmak..*

fıkh-ı şerîfde dahi kemâline ikrâm: *fıkıh ilmindeki mükemmel bilgisinden dolayı..*

ve vazâif-i yevmiyye ile: *yevmiye ücreti karşılığı..*

Dârü's-saltana'da fetvâya dahi bi'l-asâle me'zûn kılınmışlardır:
İstanbul'da, asaleten müftülük ile görevlendirilmişlerdir..

Âşiku'l-cennât: *cennetler âşığı..*

teslîm-i vedî'a-i rûh eyledikde: *kendisine emanet edilen rûhu teslim ettiğinde..*

nidâ-yı salâ-yı na'y olunub: *ölüm salâsı okunup..*

ehl-i niyâza namâz-ı cenâzelerin bi'z-zât Müftiyü'l-müfessirîn edâ buyurdılar: *dua eden müslümanlara, cenaze namazını bizzat müfessirler müftüsü kıldırıldılar..*

Mevlânâ Ebu's-su'ûd-ı mes'ûd cenâbları edâ buyurdılar: *Efendimiz, Ebu'ssuûd hazretleri kıldırıldılar..*

8) Hakîm Çelebi :

merkad-ı rahmet-marsıdları: *rahmet duaları okunan mezarları..*

Lâkin fakîr derim ki : *fakat ben derim ki..*

vetîre-i hakikat hatîra-i ehlu'llâh üzre: *Allah dostlarının hatıralarına uygun bir üslupla..*

Hudûs-ı mevt: *ölümün gerçekleşmesi..*

Şevvâl'inde rihlet eylediği tafsîl-gürûh-ı ashâb-ı zeyldir: *Şevval ayında öldüğü, teracim zeyilleri yazarların açıklamaları arasında mevcuttur..*

Ve hüve'l-muvaffık: *Başarıları erdiren, o Allah'tır..*

Hâziku'd-dîn: *dînin en maharetlisi..*

Nefes-i tiryâk-ı hâssiyyeti şifâ-i kılmak: *özel bir madde solutarak şifa vermek..*

dârû-yı terbiyet: *eğitim ilacı..*

bir zât-ı meslûbü'l-uyûb idi: *kusursuz bir zat idi..*

Çend sâl maraz-ı müzmine ibtilâları: *birkaç sene müzmin bir hastalığa tutulmaları..*

vesîle-i tahsîl-i ilm-i ebdân olmak: *anatomi ilmi öğrenmeye vesile olmak..*

mecma'u'l-esrâr-ı hikmet (olmak): *hikmet sırlarının toplandığı yer..*

âsâru'l-'ilm-i 'ilmân olub: *"ilim ikidir; biri beden ilmi, diğeri din ilmi" anlamına gelen "el-ilmü ilmâni, ilmü ebdân ve ilmü edyân" hadisi ile ilgili eserler..*

bu cihetden şöhret-i mezbûre ile mezkûrdır: *bu bakış açısından, adı geçen şöhret ile anılmıştır..*

Unfuvân-ı cevânîde: *gençlik çağlarında..*

Eznikmîd'den bedîd: *İzmit'den ortaya çıkmış..*

hadikatü's-şu'arâ olan: *şâirler bahçesi olan..*

pâ-yı taht-ı saltanat-seniyyeyi râbîta-i cây-ı ümmîd bilüb: *Osmanlı Devletinin başkentini ümitlerine kavuşturacak bir yol bilip..*

hıdmet-i Emîr-i Buhârî cenâblarının atabe-i sa'âdet-mertebelerin: *Şeyh Emîr-i Buhârî hazretlerinin mutluluk basamaklı eşğinde hizmet etmeyi..*

mesned-i istilâm (kabul etmek): *öğrenme yeri olarak kabullenmek..*

Nüsha-i Mennân kütüb-hâne-i işrâkıyyûn: *Allah'ın hikmetlerinin his yoluyla öğrenileceğine inananlar için, Allah dostları..*

Ne tekellüm ne ta'allüm ne hitâb isterler: *ne konuşmak, ne öğretmek ne de hitap etmek isterler..*

ahz-ı nisbet-i mâ lâ kelâm-ı azîzân ile be-kâm: *büyük şeyhlerin halkalarına, hiç konuşmaksızın dahil olma şerefine erenler..*

matla'ul-envâr-ı hilâfet-i tarîka-i hayru'l-enâm oldıkda: *İnsanların en hayırlısı ve nurun başlangıcı olan Hz. Peygamberin yolunda halife olmak..*

teşeyyüh-ı teslîk-i enâmda kıyâma ikdâm eylemişler idi: *insanlara şeyhlik etmeye başlamışlar idi..*

Sadr-ı a'zam Rüstem Paşa sevk ü inhasıyla: *Sadrazan Rüstem Paşa'nın isteğiyle..*

şehen-şâh-ı kadr-dân, melikü'l-mülûk-ı zamân: *kadir kıymet bilen, devrinde şahlar şahı olan..*

“Fil damı” nâm mahalli esâsından hedmile: *Fil damı denilen yeri temelinden yıkarak..*

hücürât u minâreli mescidi hâviye bir mülûkâne zâviye binâ buyurdılar: *odaları ve minareli bir camiye kapsayan, sultanlara yakışır bir zaviye yaptılar..*

Mümtâzü'l-cennât: *cennetlerin seçkini..*

zü'l-hıcceti'l-harâmında: *Zilhicce ayında..*

âzim-i şifâhâne-i Dârü's-selâm: *Cennet şifahanesine gitti..*

ser-halka-i hatm-i hâce-gân-ı kudsî-makâm oldıkda: *yüce makamlara gelmiş hocaların son halkasının başı olduklarında..*

salâ-yı mahsûs ve namâz-ı na'şlarında: *özel salâsında ve cenaze namazlarında..*

cemâ'at-ı ehl-i sünnet için imâmete: *ehl-i sünnet cemaata imamlık etmeye..*

Şeyhu'l-islâm Mevlânâ Ebu's-su'ûd-ı mes'ûd-kıyâm: *Şeyhulislam Ebussuûd öne geçti..*

ve muktedâ-yı cem'u'l-firak-enâm: *ayrılık cemaatine imam oldu..*

kuddise sırruhu'l-a'lâ: *Allah onun yüce sırrını korusun..*

savma'a-gîr-i me'vâ-yı Bakâ oldukları sâl: *âhiretin sığınma deposuna girmek..*

Şeyhu'l-islâm Abdü'l-azîz Efendi'nin bu mısra-ı hâme-i ser-tîzleriyle yâdigâr-ı erbâb-ı hâldir: *Şeyhulislam Abdülaziz Efendi'nin, aceleyle kaleme aldığı bu hatıra mısra, tarih olarak bilinir..*

Reft hayf-i ân tabîb-i ehl-i dilân: *gönül dostlarının doktoru gitti, eyvah..*

9) Ümmî Sinâne'd-dîn:

“Kesriyye” semtlerinden zuhûr eyledi: *Kesriyye şehrinden çıkmıştır..*

Ba'de't-tahsîl, el-Hâc Karamânî'den dahi ahz-ı dest-i enâbet

rü'yâlarına binâen: *eğitimini tamamladıktan sonra, Hacı Karamânî'den tarikata kabul edildi..*

hilâfet-i tarîkati anlardan istihsâl eylemiştir: *tarikat halifeliğini onlardan elde etmiştir..*

İstanbul'da müceddeden bir zâviye binâ idüb: *İstanbul'da yeniden bir zaviye yapıp..*

anda teslîk-i fakr ve irşâd-ı tâlibân-ı vuslat-ı Hudâ “te'âlâ” üzere iken: *orada müridlerini eğimek ve Allah'a yoluna girmek isteyenleri aydınlatma görevini yapmakta iken..*

Şeyhu'llâh: *Allah'ın şeyhi..*

teslîm-i vedî'a-i mutmainne buyurub: *kendisine emanet edilen nefis-i mutmainnesini teslim edip..*

Ebû Eyyûb-ı Ensârî kurbunda vâkî zâviyesinde defîn-zemîn-i cennet kılınmıştır: *Ebu Eyyub-ı Ensârî türbesi*

yakınındaki zaviyesinde, cennet toprağına defnedildi..

Elsine-i fukarâda şöhret: *müridlerin dillerinde meşhurdur..*

Seyyid Nizâm-zâde Seyfu'llâh Efendi risâlesinde kitâbet: *Seyyid Nizamzade Seyfullah Efendi'nin bir Risalesinde şöyle yazılıdır..*

ve böyle hikâyet olunur ki: *ve anlatılır ki..*

Şeyhu'l-islâm-ı zamân Ebu's-Su'ûd Efendi ile bir nizâ'-ı lafzî esnâsında: *bir sözlü tartışma sırasında zamanın şeyhulislami olan Ebussuûd Efendiye..*

“elbette cenâzemi sen imâmetle edâ idersin” diyüb: *elbette cenaze namazımın imamı sen olursun deyince..*

müftiyü'l-enâm dahi hilâfına azîmet eylemekle: *şeyhulislam da cenaze namazını ben kaldırmayacağım, demiş..*

ba'de zemânin: *bir zaman sonra..*

bir sultân cenâzesi dahi zuhur: *padişah hatunlarından birisi vefat etmiş..*

vâhidde ictimâ' idüb: *iki cenaze aynı anda musallaya getirilmiş..*

Şeyhu'l-islâm-ı mezkûr dahi cemâ'ata hâzır ve imâmet-i cenâzeye me'mûren nâzır olub: *adı geçen şeyhulislam da cemaat arasında hazır bulunmuş ve cenaze namazını kaldırmaya gelmiş..*

ba'de salâti'z-zuhr mübâşeret murâd eyledikde: *öğle namazından sonra hemen cenaze namazını kaldırmak istemiş..*

zükûrın takdîmi lâzım gelüb: *ancak, erkek cenazenin namazını önce kılmak gerektiğinden..*

ibtidâ şeyhin namâzını, ba'dehû sultân cenâzesinin namâzını dahi edâ eyledikten sonra: *önce bu şeyhin cenaze namazını, sonra da hatunun cenaze namazını kaldırdıktan sonra..*

takdîm olunan şeyh kimdir diyü isti'lâm: *namazını önce kıldığımız şeyh kimdir diye sorunca..*

ve Hazret-i Ümmî Sinân'ın cenâzesi olduğına vâkıf oldıkda: *ve Hz. Ümmî Sinan'ın cenazesini olduğunu öğrenince..*

meclis-i mu'âraza hâtırına gelüb: *o tartışma toplantısını hatırlamış..*

keşfine ta'accüb olunmuştur diyü menâkıb-ı ma'rûfedendir: *şeyhin söylediklerinin olmuş olmasına şaşırılmışlar, diye anlatılagelmiştir..*

Rahmetu'llâhi aleyhim ecma'ın: *Allah'ın rahmeti hepsinin üzerine olsun..*

Mekke'de mücâveret ve Semerkand'a azîmet: *Mekke'de komşuluk etmişlerdir ve sonra Semerkand'a gitmişlerdir..*

Hâce-i Ahrâr'ın zâviyelerinde hıdmet-i irşâd ile ikâmet eyledi: *Türkistan bölgesinde yetmiş, herkesin hocası diye bilinen Hoca Ubeydullah-ı Ahrar'ın zaviyesinde müriyetlik yapmış ve orada yaşamıştır..*

10) Yorgânî Emîr:

Yorgânî Emîr demekle şöhrat-gîr: *Yorgancı Emîr diye meşhur olmuştur..*

Abdü'l-kâdir-i Geylânî'ye silsile-i nesebi muntehî olur: *soy zinciri Abdülkadir-i Geylânî'ye dayanır..*

Gîsû-vâr-ı şeyh-i kerâmet-şî'âr olub: *kerametleri olan bir şeyh olarak tanınmıştır..*

ahz-ı nisbet-i azîzân-ı pür-meymenet dahi idüb: *ulu kişilere mensup olarak onların yolunu takip etme izni de almıştır..*

Kâdirî-meşreb ü Nakşbendî-mezheb oldıla: *hem Kadirî ve hem Nakşbendî oldu..*

Şehen-şâh-ı zemân: *asrının en büyük padişahı..*

Sultân Süleymân Hân rikâbında: *Sultan Süleyman Han'ın yanında..*

dârü'l-cihâd-ı Belgrad fethine kadem-nihâd olan guzâtdandır: *cihat bölgesi olan Belgrad'a fetih için ayak basan savaşçılardandır..*

Baliyus ta'bîr olunan sefir-i menhûsun: *Baliyus denen uğursuz bir elçinin..*

yasakçısının asâsı darbından şehâdeti: *koruma askerinin elindeki bastonun çarpması sonucu şehit olması..*

Atâyî tahrîri üzre vakâyi'-i garîbedendir: *Atâyî Tarihi'nde yazılan garip vakalardandır..*

Na'ş-ı rahmet-nakşı: *rahmetli cenazeleri..*

musallâ-yı câmi'-i Ebi'l-fethe nihâde: *Fatih Camii musallasında..*

salât-ı cenâzesini edâda: *cenaze namazını kaldırmayı..*

yine Şeyhu'l-islâm-ı pür-sûd: *çok muhterem şeyhulislam..*

Mevlânâ Ebu's-su'ûd ve imâmet-i cemâ'atla mes'ûd olmuştur: *Ebussuûd Efendi kıldırmiş ve bu cemaata imam olduğu için mutlu olmuştur..*

Ebvâb-ı sâhiliyye-i sûrdan Aya-kapısı dâhilinde: *İstanbul'un sahil kapılarından Ayakapısı iç inde..*

Gül Câmî'i kurbında medfeni olan zâviye: *Gül Camii yakınında, kabrinin de olduğu zaviye..*

bâhirü'l-âyât-ı füyûz-cihât: *feyiz ve nur merkezi olduğu her halinden belli olan..*

ba'de zemânin: *bir zaman sonra..*

Sirkeci Tekyesi demekle şöhreti min tarafî'l-Feyyâz idâme kılınmıştır: *Sirkeci Tekkesi olarak, Feyyaz olan Allah'ın lütfuyla şöhretini sürdürmüştür..*

mezkûmân-ı me'yûsân-ı dil-haste-gân-ı âlemiyâna: *gönülleri girip ve nezle gibi hastalıklarla üzgün olanlara..*

istişmâm-ı hâk-ı gül-bû-yı kabr-i tâb-nâkları: *kabirlerinin gül kokulu toprağını koklamak..*

bi'l-hâssa şifâ-resân-ı müferrihu'd-dimâg-ı kâm-âverân-ı cihândır: *özellikle şifa sağlayarak, onların beyinlerini rahatlatması, tecrübe edenleri mutlu etmiştir..*

Şehâdetine teberrüken bu mısra' târîh-i eser-i itur-rîzi: *onun şehit edilmesine, bu güzel kokulu mısra tarih olmuştur..*

tab'-ı hâme-i fakîrânedir: *benim kalemimden çıkmıştır..*

Zîr-i lihâf-ı kudsî olsun emîre Me'vâ: *Mukaddes çarşafın altı Emîr'e Me'va cenneti olsun..*

11) Beşiktâşî Yahyâ Efendi:

Peder-i fazîlet-perveri Ömer-i Şâmî: *faziletsever babası Ömer-i Şâmî'dir..*

Trabzon-ı tarab-efzûn: *coşku saçan Trabzon..*

kendileri âlem-i şahâdeye kadem-nihâde olduğu eyyâmda: *kendisi dünyaya geldiği günlerde..*

Sultân Selîm vâlî-yi vilâyet bulunmagla: *Sultan Selim Trabzon valisi olduğu için..*

oğlu Süleymân Hân için: *oğlu şehzade Süleyman için..*

kâdî efendinin haremini murdı'a eylemişler idi: *Kadı efendinin hanımını süt anne eylemişler idi..*

Bu sebeple uhuvvet-ı radâ'iyeye-i Süleymâniyye sâbit olunmuşdur: *Bu sebeple Sultan Süleyman Han ile süt kardeşi olmuşlardı..*

Egerçi kendi müderris ve müderris-mahlas şâ'ir-i hôş-âyende-inşâddır: *kendisi müderris olup müderris mahlası ile güzel şiirler de yazmasına rağmen..*

meşâyih-ı erbâb-ı irşâddan degildir: *tarikât şeyhlerinden değildir..*

Lâkin evâhir-i hâlinde, cezbetün min cezabâti'r-Rahmân Bürûziyla: *fakat, ömrünün son zamanlarında, Allah'ın bahşettiği cezbe hallerinin ortaya çıkmasıyla..*

mazhar-ı hayât-ı tayyibe olub: *güzel bir hayat yaşamaya başladı..*

terk-i tarîk ve halîta-i hayrû'l-ferîk olmagla: *tarikâtı terk edip güzel insanların arasına karışmakla..*

ashâb-ı cezbeden ma'dûd ve mazhar-ı cemâl-i bih-bûd oldu: *cezbe ashabından sayılmıştır ve pek çok güzel olay yaşamıştır..*

hezâr hezâr hâriku'l-âde-i bî-şumâr kendîlerden (sadır olup): *kendilerinden, binlerce olağanüstü hal görülmüştür..*

husûsan ba'de'l-incizâb nümû-dâr olmuştur: *özellikle cezbelenmesinden sonra olağanüstü halleri görülmüştür..*

Hattâ binâ eyledikleri türbe-i haşebîleri mahallinde: *hatta kendi bina ettikleri ahşap türbenin olduğu yerde..*

cenâb-ı Hızır aleyhi's-selâm ile mülâkât ü istilâmları kesîrû'l-vukû' olmagla: *Hızır hazretleri ile pek çok kere buluştuğu için..*

ol mahalle mecma'u'l-bahreyn tesmiye eylemişlerdir: *oraya, "iki denizin buluştuğu yer" denilmiştir...*

Leyle-i ıyd-i adhâ: *kurban bayramı gecesi..*

na'sı Süleymâniyye Câmî-i şerîfine teberrüken ihzâr olunub: *kendisine hürmeten cenazesi Süleymaniye Camiine getirilmiştir..*

ba'de tulu'i's-şems: güneş doğduktan sonra..

salâ-yı salât-ı ıyd anlara dahi salâ-yı na'y olub: bayram salâsı ona da cenaze salâsı olmuştur..

ba'de salâti'l-ıyd, hutbeden mukaddem namâzını yine Şeyhu'l-islâm-ı müşârün bi'l-benân: Bayram namazından sonra ve hutbeden önce cenaze namazını, yine parmakla gösterilen şeyhülislam..

Mevlânâ Ebu's-su'ûd-ı âlî-şân edâ ve sâir cemâ'at-i müslimîne muktedâ oldı: Ebussuûd Efendi, cemaate imam olarak kıldırdı..

Ravvaha'llâhu rûhahû: Allah onun ruhunu dinlendirsin..

Sâhib-i ma'cûn-beres-i etibbâ-i hâssadan: saray doktorlarının eczacısı..

Yûsuf-ı Rahikî bunların memlûki iken atıkı olub: Yusuf-ı Rahikî, bunların kölesi iken azat edilmiştir..

ma'cûn-beres-i mûmâ ileyh cenâblarının nefes-i nefis-tiryâk-ı hâssiyyetleriyle tertîb ü terkîb eyledikde: adı geçen eczacının şifalı nefesleri özelliğinden dolayı yaptıkları macunlar..

meşreb-i mülûkâna ve tab'-ı şâhâne-i Sultân Süleymân'a şifâ-yı muvâfık olmagla şöhret bulmuşdır: sultanlara ve özellikle de Sultan Süleyman'a şifa olmasıyla şöhret bulmuştur..

Rahikî-yi Huld: Cennetin laborantı..

Yûsuf-ı merkûm merhûm olub türbe-i mezbûre verâsında vâki' merâkîd-ı kadîmede medfûndır: adı geçen Yusuf vefat ettiğinde, adı geçen türbenin arka tarafındaki eski mezarlığa defnedilmiştir..

Cedd-i mâderîsi: annesinin babası..

Mühr-i mahabbet-i tu eyâ seyyide'l-beşer: Ey insanlığın efendisi, senin sevgi mühürün..

/ Der sîne-i Kayâş'da ke'n-nakşi fi'l-hacer: Kayâş'ın bağrında, taşa kazınmış yazı gibidir..

12) Hâce Ebû Sa'id Efendi:

terbiyet-yâfte idi: eğitim almış idi..

âlem-i eşbâha gelüb: dünyaya gelip..

ahz-ı nisbet-i tarikat-ı Sıddîkiyye idüb: Nakşbendî tarikatına bağlanma izni aldı..

tasallut-ı şâhân-ı Îrân sebab-i terk-i avtân olub: İran şahlarının düşmanlıkları sebebiyle vatanını terk edip..

ehl-i dilân ile suverî ve sırrî âmîziş ü ülfet üzre iken: gönül ehli insanlarla suverî ve sırrî dersler yapmakta iken..

sinn-i Nebevîye kable'l-vüsûl: Peygamber yaşına gelmeden..

Şeyhu'l-hâl: zamanın şeyhi..

savmaga-i fenâyı târik (olmak): dünya deposunu terk etmek..

hânkâh-ı Illiyyîn'e sâlik olub: İlliyyîn köşkünün yolunu tutmak..

alâ ru'ûsi'l-muvahhidîn: tevhid çeken müslümanların başları üzerinde..

na'sı Câmî-i Ebu'l-fethe ihzâr olındı: cenazesi Fatih camiine getirildi..

Nidâ-yı salâ-yı i'lâmdan sonra: cenaze salâsının okunmasından sonra..

imâmet-i namâzında: cenaze namazı imamlığında..

Şeyhu'l-islâm-ı kadr-dân: kadr ü kıymet sahibi şeyhulislam..

Mevlânâ Ebu's-su'ûd-ı müftiyü'z-zamân: Çağın müftüsü Ebussuûd Efendi hazretleri..

muktedâ-yı cemâ'at-ı müslimîn olub: cemaata imam olmuştur..

vedî'a-i hâk-i pâk (olmak): tertemiz toprağa emanet edildi..

üzerine haşebî bir türbe-i tâb-nâk binâ olındı: üzerine ahşap ve güzel bir türbe yapıldı..

Bâb-ı meşhedinin atebe-i ulyâsında: cümle kapısının üst eşiğinde..

Fârisî bir murabba' mastûr u mu'arrif-i şeyh-i mezbûr olur idi: Farsça bir murabba yazılı idi ve adı geçen şeyhi tanıtıyordu..

bâb-ı cedîd-i dahilîden bâb-ı cedîd-i hâricîye dek vâkî olan harîk-ı kebîrden sonra: yeni kapı içinden dış kısmına kadar meydana gelen büyük yangından sonra..

13) Hâce Şa'bân-ı Kastamonî:

Hâce Şa'bân-ı Kastamonî'dir: Kastamonulu Şaban Hoca..

Neşve-yâb-ı kühûlet (olmak): olgunlaşmak..

Hakîm Çelebî Efendi-yi merhûma nabz-ı tedbîr ü terbiyelerin teslîm (etmek): merhum Hekim Çelebi Efendiye eğitim öğretim nabzını teslim etmek..

Sultân Selîm-i halîm asrında: Sultan Selim zamanında..

keşîde-i sofra-i in'âm-ı mâ hazar kılınmış idi: mevcut ikram sofrasına davet edilmiş idi..

Etvâr-ı şerî'at ve refât-ı tarîkat üzere müştâgil: şeriat tavırları ve tarikat yolculuğu ile uğraşmakta iken..

teslîk ü irşâd ve gûşîş-kâr-ı tâ'at-ı Rabbü'l-ibâd iken: Allah'ın kullarını itaat etmeye hazırlamaya ve aydınlatmaya çalışırken..

murg-ı revânı tâir-i âşiyâne-i Lâhût olduğu eyyâm-ı firkat-irtisâmıda: ruh kuşunun Lâhût alemine uçuğu o ayrılık gününde..

pîrâye-sadr-ı fetvâ bulunan: müftülük yapmakta olan..

icrâ-yı nidâ-yı salâ itdirüb: ölüm salâsı okutturup..

çâr-tekbîr-zen-i salât-ı cenâzeleri: dört tekbir ile kılınan cenaze namazını..

ve muktedâ-yı cemâ'at-i ehl-i sünnet-i peygamberî olub: *Peygamber ümmeti cemaatine imam olup...*

leyle-i mevlid-i şerîfi: *mevlid kandili gecesi..*

14) Hâce Ömer-i Bakî :

Hâce: *hoca..*

büyük birâderleri ve üstâdı: *abisi ve hocası..*

karîbü't-terceme: *biyografisi yakında zikredilen..*

İnnî le-ecidu rîha Yûsuf: *Ben Yusuf'un kokusunu alıyorum..*

istişâm-ı râiha-i nisbet-i Sıddîkiyye (eylemek): *Ebu Bekir-i Sıddık'ın yolunun kokusunu almak..*

celîlü'l-kadr: *çok değerli..*

birâderiyle şirket üzere dîde-i dilleri rûşenâ olmak: *kardeşiyle beraber gönülleri hoş olmak..*

“yehirrûne li'l-ezkâni yebkûne ve yezîduhum huşû'an”: *hıçkırma hıçkırma ağlıyorlardı ve onların Allah korkusunu artırıyordu..*

sırrından vâye-gîr (olmak): *nasiplenmek..*

Âhir-i her girye âhir-i hande est: *her ağlamanın sonu her gülmenin sonudur..*

mahlas-ı mezbûr ihtiyârı: *anılan mahlası seçmesi..*

Ebû Eyyûb-ı Ensârî “aleyhi rıdvânu'l-Bârî: *el-Bârî olan Allah'ın rızası Ebu Eyyub-ı Ensârî'ye olsun..*

Câmi'-i pür feyzinin Cum'a va'ziyesiyle ikrâm olunmuş idi: *feyiz dolu camide Cuma günleri vaaz etme şerefi ikram edildi..*

Ol havâlide sâkin: *o civarlarda oturuyor olmak..*

teslîk-i müsterşidîn ile "Men ensârî ila'llâh " sırrı ehline sâdin ü hâdim: *mürşid arayanlara mürşid olmak ve "Allah yolunda bana kim yardım eder" diyenlere yardımcı olmak..*

rû-be-râh-ı tarîk-ı kavîm-i aliyy-i azîm oldukda: *yüzünü en kesin ve büyük yolculuğa çevirdiğinde..*

câmi'-i mezbûrda nidâ-yı salâ-yı i'lâm icrâ olunub: *adı geçen camide ölümü bildirme salâsı okunup..*

salât-ı cenâzesinde: *cenaze namazında..*

Şeyhu'l-islâm Hâce-zâde Çelebi Müftî Mehmed Efendi muktedâ-yı cemâ'at-ı enâm olmuşlardır: *Şeyhulislam, Hocaşade Çelebi müftü denilen Mehmed Efendi cenaze namazında imam olmuşlardır..*

kürsînin emâmında medfûn: *kürsünün önünde medfundur..*

medâr-ı züvvâr-ı ehl-i derûndır: *gönül ehli insanların ziyaret ettikleri bir yerdir...*

Hıdmet-i va'ziyesi oğlu Şeyh Nasru'llâh Efendi'ye teveccüh eyledi: *ölümünden sonra vaizlik görevi, oğlu Şeyh Nasrullah Efendi'ye geçti..*

evliyâ adedi mikdârı sâl hıdmet-i va'z u tezkîr: *48 yıl vaizlik ve zikir hizmetinde bulunmuştur..*

pîr-i rûşen-zamîr olub: *iyi kalpli bir ihtiyar idi..*

vâlid-i mâcidleriyle hem-hâl oldı: *muhterem babalarının gittiği yere gitti..*

Eyyûb Câmi'inde salâ edâsı kazâ-yı mezbûrda hâkimü's-şer' bulunan mevâlî rihleti vâki' icrâ olunmak örf-i beldeleri olmuşdır: *Eyub Camiinde cenaze salâsı okunması, adı geçen ilçede kadı olup ta ölenlere mahsus, yöresel bir gelenektir.*

Meşâyıhdan fakat bunlara olub: *şeyhlerden sadece bu zata cenaze salâsı okunmuştur..*

15) Şeyh Amed-i Nakşbandî:

Ol kâmil-i mükemmel-i rûşen-dil: *O kâmil ve gönül aydınlanması tamamlanan insan..*

Tire-i Aydın'da müftü-yi müşkil-küşâ iken: *Aydın-Tire'de problem çözücü bir müftü iken..*

“istefi kalbeke ”: *fetvayı kalbinden al..*

umûr-ı zâhireyi târik ve tarîk-ı istifâzaya memûren sâlik olub: *dünyevi işleri terk edip, içini aydınlatanların manevi yoluna koyuldu..*

riyâzat-keş-i perhîz-i pür-zehr-i âlâyiş-i dünyevî döst-ı vuslat: *vuslat erenlerinin acı dolu perhiz ilaçlarından içerek..*

sâbıku'l-ifâde: *yukarıda anılan..*

Gözlerin aydın ide Tîre derûnı Sühân: *Gözlerini Tire, içini Allah aydınlatsın..*

halîfetü'l-hulefâ-yı zâviye-nişîn olub: *zaviyede halifeler halifesi oldu..*

ba'de zâlik: *bu olaydan sonra..*

ekâma'llâhu berâhinehâ el-celiyye: *Allah, dayandıkları yüksek değerleri devam ettirsin..*

mülk-i târîh güyed hayr-i makdem: *makama gelişini, en güzel geliş diye 1024 hicri seneye uygun düşecek biçimde tarih düşürdüler..*

sâ'id-i kürsiyy-i Lâhut oldıkda: *Lahut kürsüsüne çıkınca, yani ölünce..*

Müftiyü'l-enâm Es'ad Efendi minâre-i Câmî'-i Ebu'l-fethde edâ-yı nidâ-yı salâ itdirüb: *Şeyhulislam Esad Efendi, Fatih Camii minaresinden cenaze salâsı okutturup..*

musallâsında namâz-ı cenâzesini dahi bi'z-zât imâmetle edâ eyledi: *Fatih Camii musallasında da cenaze namazını kendisi imam oldu ve kaldırdı..*

Es'ad-ı emcedin dahi kubeyl-i rihleti idi: *Muhterem şeyhulislam Esad Efendi'nin ölümünden birazcık önce idi..*

Birâderleri kabrine hem-sâyedir: *Biraderinin kabri ile aynı yerde medfundur..*

16) Seyyid Mahmûd-ı Hüdâyî:

kuddise sırruhû: *Allah sırrını korusun..*

Üsküdâr'a hareket ve tavattun idüb: *Üsküdar'a gitti ve oraya yerleşti..*

Şeyh Mahmûd-ı Hüdâyî târîhinde: *ebced hesabıyla 1028'e tekabiül eder..*

azm-i Cennet eyledikde: *cennete gittiğinde..*

Şeyhu'l-islâm Yahyâ b. Zekeriyâ b. Bayrâm hâssaten salâ-yı na'yını icrâ:

Şeyhulislam Yahya b. Zekeriya b. Bayram, cenaze salâsını okutturdu..

ve namâzında imâm-ı muktedâ oldu: *ve cenaze namazında da imam oldu..*

Sultân Ahmed Câmî-i şerîfinde bunlar teberrüken ibtidâ hutbe-hân-ı

Cum'a olmuşlardır: *Bu zat, Sultan Ahmet Camiinde fahri olarak Cuma hutbesi okuyan ilk kişidir..*

17) Mu'abbir Şeyh Hasan Efendi:

Mu'abbir: *Tabir eden..*

Peder-i pederi Ömer Aga: *babasının babası Ömer Ağa..*

Dârü's-saltanatı's-seniyyeye teveccüh ve ta'cîl-i kudüm: *kutlu saltanat başkentine doğru hızlı adımlarla yola çıktı..*

âtiyü'l-beyân: *aşağıda açıklanacak olan..*

ahz-ı nisbet ve be-kâm-ı hilâfet-i tarîkat olub: *nispet alarak tarikat halifeliği ile mutlu olmak..*

Şeyh Vefâ Câmî'inde cum'a vâizi olmuş idi: *Şeyh Vefa Camiinde Cuma vaizi olmuştu..*

Azîz-zâdesi: *kanka..*

Şeyh Abdü's-samed, kendi zâviyesini bunlara ferâgat eyledi: *Şeyh Abdüssamed, kendi zaviyesini bunlara bağışladı..*

İntikâl-i nakşbendî: *Nakşbendî'nin göçü..*

mâh-ı Recebinde: *Recep ayında..*

rıhlet-i sarây-ı Me'vâ eyledikde: *Me'vâ sarayına taşındığında..*

Ankaravî Şeyhu'l-islâm Mevlânâ Mehmed Efendi: *Şeyhulislam Ankaralı Mehmed Efendi..*

Üsküdâr'da Mihr-i mâh Sultân Câmî'inde, cemâ'ata imâmetle edâ-nümûn: *Üsküdar'da Mihr-i mâh Sultan Camiinde cenaze namazına imamlık etti..*

Öküz Limanı nâm mahalde zâviyesinde medfûndır: *Öküz limanı denilen yerdeki zaviyesinide medfundur..*

“Gidüb bir serv-âzâd-ı tarîk” oldu anâ târîh: *tarikatin servi boylusu gitti, cümlesi onun ölüm tarihine işaret etmektedir.*

“Alâe’-d-dîn Efendinin yerine geldi Nûre’-d-dîn”: *Alaeddin Efendinin yerine Nureddin geldi” cümlesi ölüm tarihine işerttir.*

18) Şeyh Nûre’-d-dîn:

Kutb-ı a’zam azîz-i âlem: *en büyük kutup ve dünyanın azizi..*

sâbıku’z-zikri ve’l-beyân: *daha önce zikredilmiş ve açıklanmış olan..*

Şeyh Sünbül Sinân postunda hıdmet-i meşîhatla kıyâm: *Şeyh Sünbül Sinan’ın yerine şeyhlik görevine başladı..*

Odır her varakdan olan ders-hân: *her kağıttan ders okuyabilen odur..*

za’f-ı basara mübtelâ, kuvvet-i basîretle rûşenâ olub: *görme kusurlu olmasına rağmen basîretinin kuvvetiyle aydınlatan..*

diyâr-ı celîlü’l-i’tibârda: *çok muteber bir yerde..*

kible-i ehl-i tevhîd olan hânkâh-ı mecîdde: *ehl-i tevhidin teveccüh ettiği saygın mahalde..*

Terbiyet-nümâ-yı sâfi-dilân: *temiz yürekliilerin eğitimini veren..*

ve zînet-dih-i çille-hâne-i halvet ü erba’în iken: *kırk günlük çilehane ibadetiyle süslenmeye çalışırken..*

rûz-ı Şenbe’de: *Cumartesi günü..*

sinîn-i sinleri doksanaltı sâle vâsıl oldıkda: *yaşı 96’ya vardığında..*

çeşm-pûş-ı bostân-ı Nâsût, ve medhûş-ı sünbül-zâr-ı Lâhût (olmak): *nâsut bahçesine gözlerini kapayıp, lâhut sünbülzarında açmak..*

rûz-ı dil-sûz-ı pür-dehşetde: *dehşetli ve gönül yakıcı günde..*

Ebu’l-fütûh ve’l-magâzî, Sultân Mehmed Hân-ı Gâzî câmi’-i şerîfi

minâresinde salâ-yı i’lâm nidâ olunub: *Fatih Sultan Mehmet Han Camii minaresinde ölüm salâsı okundu..*

seng-i musallâsını tâbût-ı sekînet-i ma’neviyetleri teşrîf-sâz oldıkda: *tabutunun manevi sessizliği ile musallâ taşını şereflendirdiğinde..*

Şeyhu'l-islâm-ı eyyâm Mehmed-i Zeynî-yi Hüseyinî cenâbları: zamanın
şeyhulislami Mehmet Zeynî-yi Hüseyinî Efendi'nin..

edâ-yı pür-niyâz-ı namâzında imâmet buyurdıkları: cenaze namazında
imam olduğu..

bu hâk-pâ-yı ehl-i dilân dahi, ol zümre-i celîleden bulunmuş idim: gönül ehli
*insanların ayaklarının tozu olan ben de o cemaatin
içinde idim..*

Ravvaha'llâhu ervâha-hüm ve naddara eşbâha-hüm: Allah onların ruhlarını
rahatlatsın ve korktuklarından emin etsin..

nîce erbâb-ı sûz u güdâz: nice acılı insan..

ve ashâb-ı hulûs-ı tabî'at-nüvâz tevârîh-gûyân olub: ve nice ihlas sahipleri
tarih düşürmüşlerdir..

ba'zıları intihâbla bu mahalde yâdigâr-ı rûzigâr kılındı: o tarihlerin bir
kısmı seçilerek, zamanın hatırası olarak yazıldı..

Ez-cümle: bu cümleden olarak..

Üstâd-ı dest-gîr: elleri tuttan üstad..

Ve sâir tevârîh-i şettâ ve hâlât-ı garîbe-i havârik-nümâ cem' olinsa: diğer
*pek çok tarih ve garip tesadüfler ve olağanüstü
durumlar toplansa..*

bu cüz-i kem-kadrin kütüb-i adîde olması müselleme-i ehl-i ittîlâ'dır: bu
*küçücük bölümün kocaman bir kitap olması
okuyucular tarafından teslim edilir..*

“Pîr-i afdal geçdi” tarîh oldu sâl-i rihlete: en üstün pîr geçti cümlesi, şeyhin
ölümüne tarih oldu..

Du'â:

Allâhümme ic'al elsinete-nâ ratıbeten bi-zikrik: Allah'im, dillerimizi zikrin
ile taze tut..

ve nüfûse-nâ mutî'aten li-emrik: nefislerimizi emirlerine itaatli kıl..

ve kulube-nâ memlûeten bi-ma'rifetik: kalplerimizi senin irfanınla doldur..

ve ervâha-nâ mükerremeten bi-müşâhedetik: ruhlarımızı seninle görüşme
şerefi ile şereflendir..

ve esrâra-nâ müna'ameten bi-kurbetik: sırlarımızı sana yakınlaşmakla
rızıklandır..

ve müeyyedeten ledeyk ve mufavvadaten ileyk: *senin katında onaylansın,*

ve sana tevekkül etsin..

İnneke alâ külli şey'in kadîr: *Sen her şeye Kâdirsin..*

ve bi'l-icâbeti cedîr: *ve duaları da sadece sen kabul edersin..*

Ve Salla'llâhu alâ siyyidi-nâ ve mevlâ-nâ: *Peygamberimize salât eyle..*

ve alâ âli-hî ve sahbi-hî: *ehlise, soyuna ve arkadaşlarına da..*

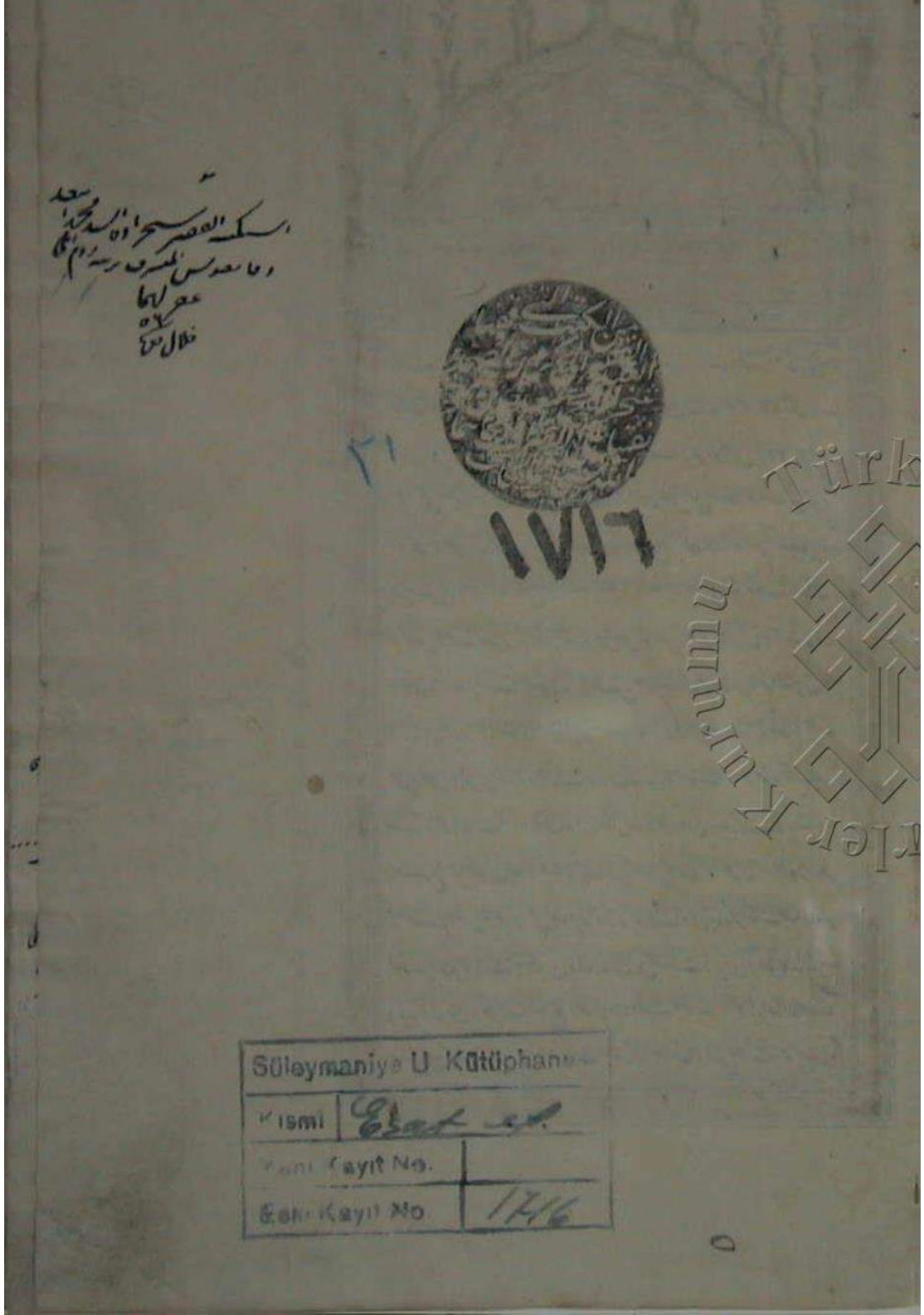
ve usûli-hî ve fûrû'i-hî ecma'in: *yakın ve uzak akrabalarına da..*

ve sellim: *ve o peygambere selam eyle..*

B. Eserin Elyazması Kopyası (Esat Efendi Nüshası)

Esat Ef. : 1146, varak 1/a

بسم الله خير الاسماء • رب الارض والسماء • الله الله مولاي مولاي
انت المولى الباقي • وانا العبد الفاني • دهل رحمة الامولا • ارحمني وانسأ
الهي الهي انت الموجود الدائم • وانا المعدوم الزائل • واصل بوجهه
الاسمى القيوم ولاسواء لا والله • اللهم صل على سيد المرسلين محمد و
الاجمده وصحابته الكرام مع الاصول والفروع الفخام • وسئل سبحانما يسألكم
قدس ارواحنا • وروح اشباحنا اذ اتوت • وحق لنا ملك العراق
ومحض وجهه سائرنا اذ ابشرنا برحيل الوصل والاطلاق يا خلاق
وتهيئ لنا جنة السلافة ليظمن قلوبنا الى سيقاة يوم التلاق
يا رزاق غبتنا • انشأ مطالعنا تبعد • رومانى مرات الاطلاع محيطه
دل برغل اوله يفي وزره تارك جولان لانه ناسوت • ومنتها كغيرك
اشيانه لاهوت • اولان اون سكرهده مردان سيدك وارشاو
شيوخ سالكان عباد عباد جنابك جمال حوالدمى مسطور مسطر
تيلنقهده انس المرام داعى هوا بروره بودر كه اول كبار كرامك جنازه لر
مفتديان جماعت مسلمين واما مان ايل سنت ودين اولمق باب البرك
وفايه اتشوق و تحريك مشايخ اسلام دولت عثمانيه • وذريعه الاستغناء
مفتيان كرام انام شجره شوكت مباركه لغاينه اولمى اعترقاو تو ميدي قيام

قیام تحریر امامت مؤمنین مؤمنین و در کار توحید و رکاه رب الذکر
اولمدی میسر اولمشدر اول کبار کرام افراد بر و شقیه ایله افراد و بو طریقه
ارواح عیند لرین یا و شاد و نکارت نکر و ایراد و زعمی زمر تین جمعه سنه
تعظیم و اکرام و توقیر و احترام مراد اولوب شایسته ایله اسلام نامیده
اسما و جمعه تاریخ نام اولمشدر قدسنا الله باسراهم و فقا الله بنما
اول شیوخ بنا بهت رسوخدن اولابری سر لوجه ارباب حال و منبع
الفیوض اهل دلان رجال شیخ امیر بخاری السید خواجه احمد بن محمد نقشبند
روح السید صوحه و لوح بالا و امه فتوحه خدمت لیدر حقایق اسما
حقیقک اولمشدر کالاف کواهی شیخ الشیوخ خواجه عبده الله الهی سواد
خفا سنه در و زینت بخاشی مخر و سبر و س سلطان امیر سید محمد
بخاریک فریاد سنه اولوب دار الفحول اولان استانه عیندییه وصول
و قول خراسانی و مکه معروف مغنی سامی محمد باشا معنده امامت و زور
بکر کنگر بکره سنه عریف اولان حانقا بزمی سلطان بایزید ولی کرمانا
بیور مشدر در صلاة جمعه لی ابو الفتح سلطان محمد خان جامع شریفینه ادا
انکک و اب عترت بزمی اولمشدر تجدید و صفا بچون سحری شریفینه و ب
خمازون مسکه و خنی خشا و دک تنفس بیور بر لایه می ایام سازه و کندی
بنا کرده لر می اتی الذکر زاویه و لیل و نهار ممکن و قرار اوزره اید بر قرق
سنه دن زیاده سبک و ارشاد و جهاده استقلال بیور و ب توحید حشر
تاریخی نصف جماد می نایه سنه بر و و سنه کونی ضحوة کبراده طارر و لیا
پرواز لغا و اشیا کبر بقا اوله قد ابد اصلا می علام نداسی اجرا سنه سنی و است
تقریب نفی بچون با فرمان عالیشان شماره بنامی جامع نعم الامیر ابی الفتح

ابو کریم تقی نقیبی سنه
سیدان فارسی
تاسم
جمعه صادقی
بزرگ سلطان
علی خرقانی
فلس فیله فارسی
یوسف همدانی
جمعه وانی
عزیزت یوکاری
محمد و بزرگفتوی
علی خرقان
محمد با ساسی
کمال

سیدان خواجه محمد نقیبی
علاء الدین
تقاسم
سیدان کتورک
عبد السلامی
امیر محمد بخاری
حکیم سید محمد
نقشبند زاده صفا
الهی بزرگفتوی
تیره و زوجه
شیخ خرقانی
شیخ خرقانی

Esat Ef. : 1146, varak 2/a

سلطان محمد خانده او ایلده اعلان و انوب شیخ الاسلام زمان اولو الامر
 سفیان تقی توان پیرایه نس صدیق کبر علیهم الرضوان الابر زبیدی مولانا علی حنی
 افندی استفاضه و تبرکاً بالذات جماعت نمازینده مقتدا اولوب جامع فریاد
 مسدا سنده او ایسور و یلر تبریطیفی قرب جامع ابی الفتحده زیارتگاه اکرمانده
 اکرسی قیو داغمنده ابوشیبیه اسخدر منی الصحابی رضی الله عنه قبر سیر فی واقع اولوب
 نعم بیکشن مجذوب آتی تو قلم بر صمیم دوه محمد سنده کند منی اطیب موالیدینا
 و وقف بیوروب لیل و نهارساکن اولد قلمی زاویه فیوض زاویه مسجد شیرینی
 بو یادگارک تاریخ تحریرنده جنور کند منی افر مبارک منی اولد فی حلالده باقیه
 اولوب افات عادیه غایده دن محفظه اسمائینده در بو بائس شکسته باک
 مشیر حقیقم دستگیر بقیم اولان استا و اسناد و وارث دم و هو الوسیته
 فی الله الطالبا و هو الطریقه لایغنی باخراها جناب کبر خوارجه محمد امین توان
 در مکه معرو فرد اول خانقاه سالکان و کیه گاه دل گمانده نامور خط مست
 مأثوره تسبیح امین دنی لایب لاجوف عیبه تاریخده متوجه مقتدر
 بیک اولمشده که اول زاویه شیخ خندان طقوز بخی نفس قدسی امین بختی
 قبری سابقا ساکن اولد فی سعادتخانه لری قرینده زبیرک اتصالنده صوغق قیو
 دیوم معروف صدرا سبق بری محمد باش جامع مزارستانده در اکتیج این
 الشیخ و بیکله شهرگزین قبله اسخاطین عارف با الله شیخ محمد بن مصطفی دؤ
 خانقده فی خلد و خلد جنابیدر که طریقت سهروردیه ده صاری قاضی زاده شیخ
 مصطفی دن و روس نسبت خوابگاه سابق الذکر شیخ احمد بخاریدن کورد
 حسن خلی دخی مولد لری اولان ماسیده ده خیر القین مرعسیدن منشق ایدوب
 بعد و تقلید دن رها یافته اولد قده محمد بنده صیر فی و یا قوت مستعصمی انشالی استا

حضرت علی
 حسن نسری
 اسحق بن حماد
 ابرهیم نسری
 احوال نسری
 محمد بن محمد نسری
 حسن المزیان
 محمد بن سید
 علی بن ابدان بولوب
 محمد بن عبد الملک
 زینب شهیده
 یا قوت مستعصمی
 سید جعفر بغدادی
 عبد الله صیرفی
 خیر القین مرعشی
 شیخ محمد بنده
 و انا و بنی سکرانده
 او علی محمد دوه
 او علی ادریس محمد
 حسن اسکندری
 خالد اصرودی
 در دانش علی
 سو بو بختی زاده خلی
 حافظ عثمانی
 ابرهیم بنده اندر
 محمد اسمعیل نسری

Esat Ef. : 1146, varak 2/b

استادان اسلامت خطوط امانت حضرت سلطان بايزيد ولي المذبح واطيع
 وروحانيت حضرت حضرت ابيد برطرز خاص اجتهاد و اختراع ^{۹۴۶} ابروی
 کوبه یا قوت خاص دیدار سنی کسان متجاوز اولد قدیه فیض آله
 تاریخچه ارتحال مشتقانه بقایید وب مفتی الانام بنام مشارالیه ^{۹۴۶} حق بنی
 همستر و قرابتی تقریبیدشان عالی معنویسند انگاه اولوب اول استاد
 کتف نماز فی یتمنا انرا یا صوفیه کبیر جامع انوار لاسعی معلا سنده امامتله
 قیلمدر در کخانه نور جامه جمده معمر لر می اسکدار ده و دیقه قبور
 انوار بد و رقیبند می سارا حوال بسندیده لر می همزوران و کلزار صواب
 و دو حقه الکتاب و تحفه خطاطین امشالی مجموعده لوده مفصلده رخط کسک
 مزار می سلطان مصطفی خان ثانی زمانی رجا لندن شاهین خانام توپبا
 العمده ^{۹۴۶} مرد سرد بو الفضل کک از جبار تی اولوب تحفه مزبورده بر
 غریب حکایتی وارور اده ^{۹۴۶} شیخ آگاه عارف بالله برانقباه سینه
 ولایت ابن سید احمد الزینی البکر می الوفانی قدس ستره حضرت کبریا که کبریا
 نام محله قدمنها ده حیات مستعار اولمشدر سلسله نسبدهی شقایق وغیره
 مذکور در طریق زینتیه دن شیخ احمدک دامادی مستخلف بیعت ارشاد می اولو
 صاحب شقایق بر حقایق تحقیقی اوزره طریق جمده طریق کبریا بنجد ولید
 بر ذات شریفک وخی می حقیقت سعادی اولمشدر تمام ولایت ^{۹۴۶} سالی
 یوم عاشوراده اول رئیس اوقات ولایتک مرغ روح پرشوحی بر ولایت
 علاه اهلیه پروازه اقدام ایله که ابو الفتح جامع شریفنده صلا می اعلام
 اجراء و صلاجه سنی سینه انده مشارالیه مفتی الانام مولانا علی افندی
 اولمشدر حال شیخ زاویه و تربیه واری کند می سلسله نسلمند ندر

زین الدین خوانی
 عجد اللطیف
 شیخ احمد
 شیخ وفا
 شیخ علی
 سینه ولایت

Esat Ef. : 1146, varak 3/a

علی رضی الله عنه

حسن بصری

جیب عجمی

داود طالی

سری سقطی

جسید بغدادی

مشاور

احمد انصاری

محمد عثمانی

وجیه الدین

ابو نجیب سروری

قطب بصری

رکن استغاثی

محمد عینی

جمال تبریزی

ابو بصیر زاهد

اخوی مریم

عزالدین

صدرالدین

سید عینی شروانی

بیر محمد زر بغانی

عیسی خلیفه محمد جمالی

سبیل افندی

ترب لری مومی شیخ احمد جدی عاشق پاشا و چون بنا ایلدی کی مسجد تریف
 و چشمه لطیف مقابلنده واقعدر درونچی مرشد الكل الشیخ سبیل افندی که
 اسم سامیلمدی یوسف و لقب لری سنان الدیندر بو کلبه احزانده اولمانده
 علمای تصفیه و کرم علمای نظر زمره زنده یوسف سنان الدین ایلد نام اولان
 ذوات کثیره دن برای امتیاز سبیل ثقیب اولندی اول سر و مسل تخت
 طریقت معرفت و سبیل کلز حقیقت و صلوات ناطولیده بور دیوشده
 بده دن ظهور و مفتی افضل زاده فاضل مشالی نیجه وجود کمالدن تحصیل علوم
 نظریه ایلد کدن مسکوه یو مامن الایام مختصر سعیدی تدریس و تقریر کورر و ایشده
 هنوز تقیم و تمدن لری انا سنده بر حالت زنده حصولی ایله قسری شیخ جمال
 الدین سنان چلبی خلیفه ایملکه معروف شیخ محمد جمالی است و امن سبیل
 ارشاد لرینه تعلق ایلدوب ریاضات و مجاهدات ایلد مرسم تبریه و سلوکی کوشی
 تکمیل ایلدی صدر اسبق توجه مصطفی پاشا بر کلبه متر و که یو اولدین تلبیسک
 رب و اصل ثواب باینها تاریخچه بر جامع عظیم و فرق حجره لی بر خالصه
 جسیم و عمارت و مدرسه و حمام بنا سید بر اثر معتبره عظیم ایملکه کلبه اولد قده
 شیخدی عزیز مش رالیه ابتدا پوست نشین اولوب داماد عالی شان و سر طریق
 فقرا ی ساکنان اولمش ایلدی قاهره مصره خلافتده نامور توجه و اقامت اولوب
 یند عودت وزیر جناح بیرده استجلاب خیر و برکت اوزره ایکن شیخدی دفع
 طاعون ایچون تقریباً شیخ تاریخچه ۹۰ و صاکک کعبه درر و زاجل غم زنا
 با کفن احرامی تابوت اول یو کاک تحت روانیدر، غرضجه حرین محترسینده و
 نامور اولد قده بونلر جانشین خلافت و مجتهد طریقت اولدی طفقوز لوزا و لوز
 الی تاریخچه انتقال و ترب لری سر لوحه مش ایش شیخ رجال اولمشدر خاصه صلوات

سلامی علام نادوسی نعیی اجرا اولونوب نماز جنازه لرند و مفتی الثقلین
 شیخ الاسلام و مقتدی الانام مولانا احمد بن سلیمان ابن کمال پاشا خانلری
 تبرکادا ابیورشد در سال رتخالدرینه تبرکا بو فقیهک شیخ آکه لفظی
 ضبطی اسان تاریخ اولمشدر ار باب معرفت و اصحاب مجتهدن نیجه لری
 علمم تاریخ اولوب از جمله ایلمدی بستان زهدک سنبل ناواید عزم
 جسته عزم ایلمدی بیر عزیز نووادله سنبل سنبلک قبری هب سال
 انتقالری ضبطند و الدر بو تاریخ اخیر مفتی ابن کمال موقی ایله رحمة الله علیه
 جانبک زاوه طبع کزیده و اثر قسم پسندیده لری اولدیغی معروفدر بو صبح
 دخی اثر مجتد قلم فقیردر جائینه سنبل سنبلک فاتحه بعض سو قصیده
 تفسیری و تحقیقات و دور رساله لری و سایر اناری باب طریقت لری
 متداولدر شیخ عالی شان خواجه محمود چلبی ابن جسام الدین نقشبندی
 فاضل علی قوشی لندن و سید احمد قریبیک بریمی و مشار ایله امیر سید
 احمد بخاریک و اما و ابوی و خلیفه الخلفای ارشاد نصیبی اولوبک السلطنة
 العلیه تک ابوابندن ادرنه قبوسی خارجنده کندیره بنیاد قیلان زاویه ده
 شیخ ایکن حضرت امیرک ارتخالنده مقاملرینه نقل اولمشیدی قد و عماره
 اسحق الی دار السلام تاریخنده ترک عالم بیس و ایلمده جامع نور لامع الی
 الفتحه بعدا اول الصلا صلاه جنازه الی مفتی الثقلین کمال پاشا زاویه شیخ
 الاسلام مولانا احمد افندی استفاضه اول ایلمیدی قبری زاویه مزبورده نقاش
 درکه ابن کمال مرحوم دخی اکا قریبدر التخی محشی تفسیر قاضی شیخ زاده محیی الدین
 الشیخ محمد ابن الشیخ مصلح الدین الفجومی قوجه ایلمدن بدر لری برو سیده بهرت
 وحید می برمی خلیفه دن اخذ طریقیه از غینه ایلمدی دار الفحول استانبولده طبع

KUTUPHANESİ
 MİLLİ
 TÜRKİYE

ایدوب خرقه شریفه محلی سی قرنیه در حال حاضر شماره دیمکله معروف
 مسجدی بنا ایلدی قبری دخی آنده در بعده ولد امجدی محشی منور استانبول
 شیخ الاسلام افضل زاده فاضل مرحوم مولانا حمید الدین افندی که افضل
 خلقه استفاده سی اولوب ابتدا خواجه خیر الدین مدرس سنه مدرسه مدرسین
 بعده عیسی عارف با سنه محیی الدین شیخ محمد قوجوی مرحوم در امداد فاضل
 اولدی بدر معتبری رحلتده صاحب ترجمه به دخی الام والایس ماسوان
 فتور و ابا طارمی اولوب در حال سابق الذکر حضرت امیر بخاری طیب زاتم
 الهادی الباری جنبندن اخذ نسبت خواجگان ابرار و استفاده اهل زاد
 فی الفار ایدوب فراغ قلب و تخلیه درونی جلب ایلد عزالت و طریق تدریس
 رسمی ترک و لغت ایلدی و وجه کفایت ایلد قاعده و کثر تدن و وحدت و اجماع
 خلوت میل تباعد ایدوب مسجد خیر الدینده تفسیر بیضاوی تدریس و عبادات و طاعت
 اهل زیارتی تاغیس ایدردمی الذکر آثار بخنده ارنخال و مذکور مدرس خیریه
 مرقدنده عازم دارالبحال اولدی صلاه جنازه سنه شکر دانندن شیخ الاسلام
 فناری زاده مولانا محیی الدین محمد افندی مسلامی بی الفتحه و جماعت کلمه
 اولمغله تبرکات و تعظیما ادا می صلاه ایشدر در انا ر قلمدن تفسیر بیضاوی به
 ایلد کلمی خدمت بیسطه اسار خوانشی به ترجیح اولمغی انار قوت قدسید لرندن
 اندن ماعد و قایه و فرائض سراجیه و مفتاح سکاکی و قصیده برنه ابو صیری
 هر برینه شرحی و سازاناری وار در بدیجی مضتی شیخ دیمکله معروف
 شیخ عبده الکریم قادری جنبلدیر کیر ماستیده ولادت و شیخ امام زاده
 عبده الله قادرین اخذ خلافت و ایا صوفیه اصغیر جامعی قرنده واقع حسین
 انخا زاویه سنه سجاد کیر طریقت اولوب حتی فنون شناده به طول لاسی اولمغله

اولمغه فقه شريفه و دخی کماله اکرام و وظائف بوسمه ایدر دارالسلطنه ده فتوای
 دخی بلاساله ما ذون قیلینشد در عاشق البخت تاریخچه تسلیم و دیبدرج
 ایلدکه نه دای صلامی نعی اولنوب ایل نیازه نماز جنازه لرین بالذات مفتی المصنوع
 مولانا ابوالسعود مسعود جنابری ادا بیور دیلر مرقد رحمت مرصد لری ذویه
 مزبوره حرمنده در بعضیلر بلده سنده مدفوندر دیو اصریح ایور کن فیصدیکه
 بلده سنده مدفون اولان مفتی شیخ عبد الکریم و تیره حقیقت خطیره
 اهل اسد اوزره عملاء الدین رومیدن مستخلف طریقت قادریه و تیره
 مفتیسی اکرین احد و ثبوت تاریخچه شوالنده رحلت ایلدیکی تفسیر کور
 اصحاب ذیلدر وهو الموفق **سکر شیخ حکیم حبیبی** افندی شیخ حاذق
 المدین خواجه محمد بن شیخ احمد احسینی جنابریدر نفس تریاق خاصیتی
 استقامت قلب و داروی تربیتی جوارشش کروب بر ذات سلوب العیوب
 ایدر چی چند سال مرض فرزند ابتلا لری و سینه تحصیل علم ابدان اولمغه مجمع
 الاسرار حکمت انار العلم عمان اولوب بوجهتدن شهرت مزبوره ایلد
 مذکور در عنفوان جواننده از تکمیل دن بدیدر وحدیقه السعد اولان
 پاسی تحت سلطنت سنییه ری رابطه جمعی امید بیوب خدمت امیر بخاری
 جنابریک عبته سعادت مرتبه لرین سند استلام **نسخه جنابریکانه**
 اشراقیون **نه تکلم نه تعلم نه خطاب ستر** **نطقه اخذ نسبت**
 مالا کلام عزیزان ایلد بکلام و مطیع الانوار خلافت طریقه خیر الانام
 اولدقده ماموراً محروسه بروسه ده دخی نیجه ایام تشیح تسلیم
 انامده قیامه اقدام ایلد ایدر می صدر اعظم رستم باشا سوق و نه سلیله
 شهرتاه قدر دان ملک الملوک زمان سلطان سیمان جنابری فیل

Esat Ef. : 1146, varak 5/a

طامی نام محلی ساکنان ۴۰ مده بونرا ایچون حجرات و مناره ای سجده
 حاویه بر موکانه زاویه بنا بیور دیلر ممتاز ایچات تاریخ ذالکجه حرمه
 عازم شفاخانه دارالسلام و سرخلقه ختم حواجکان قدسی مقام اولدوقده
 مسلامی مخصوص و نماز نغشندند و جماعت اهل سنت ایچون امامتینه سابق الله
 شیخ الاسلام مولانا ابوالسعود مسعودیام و مقتدای جمع الفرق انام
 و شیخ و فاقده سوره الاعلی باب تربه لر می خارجنده صومعه کیر ما و ای بقا
 اولدوقده سال شیخ الاسلام عبد العزیز افندیک بومصر خانه سرتیز لر
 یادکار باب حالدرع رفت حیفا آن طیب اهل دلان **طغوزنجی**
 شیخ دخی امی کسان الدین شیخ ابرهیم افندی که کسریه سمندون ظهور
 ایلدی بعد التحصیل اسکاچ قرماندن دخی اخذ دست انابت و سلوک طریقت
 ایدوب رویارینه بنا شیخ زبورک شیخی کیت باسی شیخ احمد مرمری پی
 ایصال و خلافت طریقتی انردن استحصال ایلند راستا بنوله محمد و ابر
 زاویه بنا ایدوب انده تسبیح فقر وار شاد طالبان و صلت خدا تعالی اور
 ایکن شیخ الله تاریخنده تسلیم و دیعه مطمئنه بیور و ب خلفا سندن
 افندیک خواص علیده ابو ایوب انصاری قرینه واقع زاویه سنده دین
 زمین جنت قبلتدر السنه فقراده شهرت و سید نظام زاده سیف الله
 افندی رساله سنده کتابت و بویله حکایت و لنور که شیخ الاسلام زمان ابو
 السعد افندی یله برزاع لفظی اناسنده البته جنازه می سن نامتده او
 ایدر سین دیوب مضتی الانام دخی خلافتد عزیمت ایلکده بعد زمان شیخ رحمتی
 کوفی بر سلطان جنازه سی دخی ظهور و مصداقی جامع فاتحه و واحدده جماع
 ایدوب شیخ الاسلام مذکور دخی جماعته حاضر و امامت جنازه یه مامورا

ما مورانا طراولوب بعد صلاة الظهر با شرت مراد ایلدکه و ذکورک تقدیمی
 لازم کلوبا تداشیخت نمازنی بعد و سلطان جنازه و سسک نمازینی دخنی ادا
 ایلدکه لشکره تقدیم اولنان شیخ کیمدر دیواستعلام و حضرت شامی سنا تک
 جنازه سی اولدیغنه واقعا اولدقه مجلس معارضه خاطرینه کلوب کشفه تعجب
 اولمشدر دیونا قب معروفه و ندر رحمة الله علیهم جمعین اونچی یورغانی میر
 دیمکله شهر کیمه خواج محمد الحسینی کیلا فی النقشبندیه حضرت شیخ عبد القادر
 کیلا فی یسلسله نسبتی اولور کیسودار شیخ کرامت شعار اولوب و فانی زاو
 خواجده مصطفی افندی جناب لردن مکده و مجاور لکرمی یا مننده اخذ نسبت
 عزیزان پریمت دخنی ایدوب قادری مشرب و نقشبندی مذهب اولدیور
 شهنشاه زمان سلطان سیدمان خان رکابنده و اراکجه و بلغرافخته قدنها
 اولان غلام ندر بانیوس تعبیر اولنان سفیر سخوساک باقیسیک
 حصاسی لشکریدن شهادت عطا یی تحریری اوزره و قایع عزیزیه ندر لغش
 رحمت کفشی مصلاهی جامع ابی الفتح نهاده و صلاوة جنازه سنی ادا وینه
 شیخ الاسلام برسو دمولانا ابوالسعود و امامت جماعتله مسعود اولمشدر
 ابواب شاهیة سوردن یا قبوسی داخلنده کل جامعی قرینه مدفنی اولان
 زاوید باهر الایات فیوض جهات کندمی بناسی اولوب بعد زمان سرکچی
 تکیه سی دیمکله شهرته سن طرف الفیاض اوامه قیلنشد که مرکز کومان یا یوسان
 و شمشکان عالیانه استنام خاک کلبوی قبر تابنا کلومی با شخاصه شفا رسان
 مفرج الدماغ کام اوران جهاندر شهاده تبه تکابو مصرع نارنج از عطسه
 ریزی طبع خانه فقیرانه درج زیر کاف قدسی اولسون امیره ماوی اون
 برنجی بکنشی بچی افندیدر بدر فضیلت پروری عمر شامی طربزون طرف

امیر بخاری
 و فانی زاو مصطفی
 یورغانی سید محمد

منقول و فانی زاو مصطفی بن سید
 امیر احمد بخاری بدنه و غیر بنان قدس
 و مکده و مجاورت و سر قنده دولت
 و خواجده اجراک زاویر ایلد و
 ارشاد و اقامت اولمشدر
 تاریخ و جهت
 ایلد

Esat Ef. : 1146, varak 6/a

بر وزاید و ب شیخ مجید الاحرارک و صاحب سبحة الابرارک صحبتی تری
 یافته اید می کند بر می بشکر تاریخچه عالم استباحه کلوب مندا احمد قزوینی
 اخذ نسبت طریقت صدیقیه اید و ب ذیل عطاییده تفصیل اوله یعنی وجه ذره
 قسط شایان ایران سب ترک او طمان اولوب بعد الحج و ارات سطنه العلیه
 وصول بولشیدی اون سنه قدر اهل دلان ایلده صور می و سمری امین شرف لغت
 او زره ایکن سن نبوی به قبل الوصول شیخ الکمال سالنده و صومعه فنا فی بارک
 و خانقاه عینییه ساکک اولوب علی روس الموحیدین نفسی جامع الی
 الفتوح احضار اولندی ندای صلامی اصلا مد نصکره امامت نمازنده ینده شیخ
 الاسلام قدران مولانا ابوالسعود مفتی الزمان مقتدای جماعت سلیمین
 اولوب بعد الصلاة شیخ و فخر بهسی خارجنده و دیجه خاک پاک و اوزر
 خشی بر تربیه تاناک بنا اولندی باب مشهدینک عتبه علیا سنده فارسی
 بر مریع مسطور و معرف شیخ مزبور اولور اید می که ذیل عطاییده مذکور در
 یوز التمش طقوز تاریخچه باب جدید داخیلدن باب جدید خارجی به ک
 واقع اولان حریق کیردن مسکره ینده تربیه لری بنا اولنوب لکن رباعی اعاد
 اولندی بوسبیدن کیمک قبر می اوله یعنی اکثر ناسک مجبولید را ون اوجین
 شیخ وحی خواجه شعبان قسطونیدر نشوه باب کهولت و همشدر لاندن نامه
 خلوقی بالخاصه شعبان افندی دن انابت و استانبول هجرت و سابق الذکر حکیم
 چلبی افندی مرحومده نبض تدبیر و تربیه لرین تسلیم و انزودن حکام خلافت و قدر
 اقامتد انارت طریقت اولشیدی سلطان سلیم عظیم عصر نده اگر انا دارا
 العلیه به دعوت و احضار و سبکدستی نه ورا سنده چاوشش کیمه سبکدستی
 سفره انعام حاضر قبلیتیدی بعد به پیرداش لردن قواقلی زاده خواجه محمد

نوالی اشقانی ظهورند مقام خدمتگرمی ولان زاویه تربه احمد بخاری به نقل
 و حرکت اید براطوار تربعت و رفتار طریقت اوزره مستفل تسبک و
 ارشاد و کوشش کار طاعت رب العباد الکن مرغ روانی طائر اسبانه
 لاهوت اوله یعنی یام فرقت ارتساده پیرایه صدر فتوی بولان بستان
 شیخ الاسلام محمد افندی جناب لری اجرائی ندای صلا ایتدیروب ابو الفتح جامع
 شریفند و چار بگیزدن صلا جنازه لری و مقتدی جماعت ایل سنت پیغمبری
 اولوب دفن اولند یعنی کجه و فانی نیشندی تاریخی لیدله مسوله شریفی اونی
 اولمق اوزره منتفض جریده و فیاتدر شیخ دفاتر به سی خارجنده بهین
 المراقده خراب قبه تختند و راقده در رسائل عدیده سی وارد رنوخی افندی شرح
 فصوصی بونارک تصحیح علیه بیاض ایستدر اوان در ونجی خواججه بایکد تیره اولند
 بیوک برادر لری و استاد می قریب الترجمه مفتی احمد افندی ایلد معیت و استابوله
 توبه و حرکت ایدوب حکیم جیدی زاویه سی شیخی الهی زاویه یعقوب افندی بن
 اتی لاجدر سچ یوسف المضمون استقام رایحه نسبت صدیقیه ایلد که
 بو امر جلیل القدرده دخی برادر ایلد شرکت اوزره دیده دلدی روشنا اولدی
 شیخ مزور ترک زاویه ایدوب بر دسه به هجرت ایلد که بو نظر برادر لرندن افندی
 خلافت طریقت ایستد ایدی بابا افندی نام خواججه محمد در ضای ایلد دخی صحبت
 اولوب ایچرون لاذاقان بیکون و بزید هم خوشو عا سرتدن و اید کیر و
 آخر هر کیرد آخر خنده است انکته سندن خیره اولوب مخلص مزور اختیار
 و ابو ایوب انصاری علیه رضوان الباری اجمواری ولان ابو الفتح محمد جامع
 پرفیضک جمعه و عظیمه سید اکر ام اولمشید می اول حوالیده ساکن و تسبک
 مسترشدین اید من انصاری الی الله سرتی الله سادان خادم ایکن عظیم تاریخنده

Esat Ef. : 1146, varak 7/b

تاریخچه را در راه طریق تویم علی عظیم اولاد قدس جامع مزبور در ندای سلامی
اعلام اجرا اولوب صلاحه جنازه سنده شیخ الاسلام خواجه زاده چندی
مفتی محمد اقدیمی مقتدی جماعت نام اولمش در محدومی اولان جامع
مزبور که ما علی یارنده و کرسیک نامنده مدنون و مدارز و اراکل و
خدمت و غطیه سی و غنی شیخ نصر الله اقدیمی به توجه ایلدی ایلدی اولی ایلدی
مقداری سال خدمت و عظم و تذکیر ایلدی پیر و شرفیه اولوب والد
ماجد لیلده همحال اولدی اولن **بشچی** شیخ احمد نقشبندیدر که مذکور عمر
با ایک برادر اول کامل مکمل و سندنل تیره آیدنده مفتی مشککن
ایکن استفت قبک امر یله امور ظاهره بی تارک و طریق استفاضه به
مامور اسالک اولوب ریاضت کس برهیز برزهر الایس دنیوی و
وصلت پیوست ارشاده تسلیم کر بیان اسایش اخروی ایدوب سابق لانا
الهی زاده خواجه یعقوب بدن ع کوزلین آیدین ایدره تیره درونک سبحان
قالنده اخذ نسبت صدیقینه ایلد تحقیق جذبه الهیه به مالک و مرشد مذکور
بروسیه هجرتنده کندی تعییند یله خلیفه الخلفای زاویه نشین اولوب
بعد ذلک دولت علیه اقام الله بر اینها بحلیه خوتین سفرینه توجه ایلد که
شیخ الاسلام زمان بولنان خواجه زاده مولانا اسعد محمد اقدیمک و کالت
اقتارنده جهاد و سورمی و معنوی ایلد سنده اولمش در وقتا ملک تاریخ
کوید خیر مقدم سالنده صاعده کرسی لاهوت اولد قدس مشار الیه مفتی الانام
اسعد اقدیمی مناره جامع ابی الفتح و ادای ندای سلامی صلا ایتدیروب و مسکنده
ناز جنازه سنی و خنی بالذات نامتداد ایلدیکه اسعد اجمدک و خنی قیل
رحلتی ایدی برادر لری قبرینه همسایه در اولن **بشچی** شیخ سید محمود دهرانی

اولین به سنده رساله اولی ایلدی
سوالا مفتی و تاریخ اولوب اسعد اجمدک
سبب اقدیمی اولوب و سبب ایلدی
مفتی سید محمود دهرانی
اولین

Esat Ef. : 1146, varak 8/a

این فضل است بن محمود در صغر ساریون بر وسه به کلوب اولاد ملوتیه
 با سخاوت نابت و شیخ افتخار و محمد البیاضی قدس ستره دن خلافت مسکرا
 حرکت و توطن ایدوب شیخ محمود و بهالی و تار یخند و عزم جنت اید کرده
 شیخ الاسلام ابام مولانا یحیی بن زکریا بن برام خاصه صلاهی یعنی اجرا
 و نمازنده امام مقتدا اولدی تری سسی معروفر سلطان احمد جامع شریفند
 بونور تبرکاً ابتدا خطبه خوان جمعا و لشکر در تفصیل حالات سارده سسی کتب تویخ
 و طریقتیه بیان و خصوصاً خلاصه الهدیه ده دخی عیاندر اوان بدیجی مجرب شیخ
 حسن افندی جناب بلیدر پدیری عراقی موسسار الای یکی اولمشد بوسند سارنده
 تحصیل علوم و دارالسلطنه السیبه به توجه و تجیل قدم و حکیم عینی افندی زاده
 شیخ اولان یا صوفیه کبیر و اعظی آقی البیان خواهر عثماندن اخذ نبت و حکام خطبه
 طریقت اولوب شیخ و فاجا معنده و جمعه و اعظی اولمشید می عزیز زاده سسی شیخ
 عبده الصمد کندی زاده سسی بونور و فراغت اید می انتقال نقشبندی شیخ یحیی ناظر
 رحلت ساری ما و اید کرده نمازینی صاحب فنا و می انقره و می شیخ الاسلام مولانا
 محمد افندی اسکدرده مهر ماه سلطان جامعنده جماعت امامتله و بیون و سوا
 اسکدر دن او کوز ایما فی نام محله و زاده سنده بد فوندر اوان سرتیجی قطب
 اعظم عزیز می شیخ نورالدین ابن سید علاء الدین ابن حسن مینی ابن محمد بن
 بهادر صد مستلیدر حقیقه ذکر تاریخ و لاد تلویدر سابق الذکر و البیان شیخ سبیل
 سنان پوستنده خدمت شیخ قیام و بیست سنده سیک فخریه ایتام ایدوب
 او اخر عمر لنده قلم انک کیم جعفر بصیرت کوز می او در هر ورقدن اولان
 در سخوان او کیم ماسو اوان یومده چشمی ما برابر دراک بهار و خزان
 مالی حبسی و ضعف بصره بهتلا قوت بصیرتور و سنان اولوب بود بار جلیل

کس و به بر سر و از طرف اولدی کاه و یخ
 محمد البیاضی قدس ستره دن

سبیل افندی
 مرکز مسجد الدین
 بعضو سافندی
 بیجی حسن افندی
 جشم الدین
 سید محمد اولی
 سید علاء الدین ابن حسن افندی
 سید نورالدین ابن علاء الدین
 سید قطب الدین

Esat Ef. : 1146, varak 8/b

جلیل الاعتراف و توحید اولاد خانقاه مجید و ده اولاد کبکی مرشد سید
 ایدی تربیت غامی سائیدلان عین البقین و درین و به چند خانزادان و ازین
 یکن خلوت عدان امار بخنده صفرک سکرخی روز شنبه ده سنین سنندز
 التي ساله و اصل اولد قد چشم پوش بستان ناسوت و ده هوش سنندزار
 لاجوت اولد یعنی روز و سوز برده شده ابو الفتح و المغازی سلطان محمد
 خان غازی جامع شریفی مناره سنده صلاهی اعلام ندا اولد نوب سنگه
 مصداق سنی تابوت سکینت منعوتدی شریفی از اولد قد بعد صلاوة
 انظر شرفی فتوای اقی محمود و زاده شیخ الاسلام ایام مولانا مفتی
 الانام محمد زینب حسینی جنابدی سرسرون جیوش اهل سنت و جماعت
 اولوب او ای برینار نماز نوا امامت بیور و قلمی کونده بو خاکبای
 اهل دلان دخی اول زمره جلید دن بولنشد م بیت کراول سو قوت
 صورت و با معناده بر حالت با طاهره باطنده شرف ساکده بر
 روح الله و احکم و انظر اسباحم رحمتکینه نجرار باب سوز و کده از و اجماع
 خلوص صحبت نواز توار بنگو یان اولوب بعضی دی انخابله بو محله یا و کار
 روز کلر قلندی از جمله استاد و سکر لفظی ضبطی آسان تاریخ جدید روز
 و بو کار شیخ نام دخی صبیح احمد افند بکدرع قیلدی نورالدین عشق سید ایل
 محمود وجود بو مصحح تام دخی جاوشن اده محمد سعید مرحوم کدرع جهنگ
 قطبی نورالدین افندی بی نشان اولدی و ساز توار شیخ شتی و حالات
 غریبه خوارقنا جمع اولن بو جو و کقدر کتب عیدیه اولمسی سلم اهل
 اطلامدره قسیم زاده محمد افندی مرحوم ک مظلوم دخی اجمال احوا
 ایدر دعا اللهم اجعل السننار طيبة بکراک و انفسنا مطیعة لامرک

اولدنی بر صبح اجماع سید تار شیخ
 شیخ جمال محمدی قنده نورالدین
 نیلی افندی
 کدر توحید ایل نورالدین قطب و اسلین
 سنجیم زام افند
 حرف صاف و خالدار ندان کبکی تاریخ اولد
 شیخ نورالدین افندی صدر الاسرار و سال
 آه کنده خلقت توحیدک الفی سالی بو
 مرکز اصل اولد نورالدین سنندزار بو
 اهل سادات و دوران عزوم بو بجه جنت
 بی افضل کدر تاریخ اولد سال رحلت

Esat Ef. : 1146, varak 9/a

و قلوبنا مملوءة بمحبة نيتك وادوا حنا مكرمة بشت هدايتك و اسرارنا مفتوحة
بقرابتك ، و مؤيدته لهدايتك و مفوضته اليك ، انك عمل كل شي
تقديرنا و بالاجابة جديرنا و مسلي الله على سيدنا .
و مولانا و على آله و صحبه و اسوله .
و فروعهم اجمعين .
و نسلم .

kiye
Yazma
ESERİ

Esat Ef. : 1146, varak 9/b

SONUÇ

İslâm tarihinde ve kültüründe, metin tenkidinin temel amacı metinlerin bozulmalara karşı korunması ve mümkün olduğunca, orijinal halleriyle muhafazası, bozulmuşlarsa düzeltilmesidir. Yani metin tenkidi sadece geçmişe yönelik bir işlem değildir, şimdiki zamanı ve geleceği ilgilendiren yönleri de mevcuttur. Bu açıdan eski metinler üzerinde yapılan çalışmalar, sadece bozulmaların düzeltilmesine ve bilimsel metodlarla neşredilmesine mahsus bir faaliyet olarak görülemez. Metinlerin muhafazası ve anlaşılır tutulması da metin tenkîdi çalışmasının bir başka amacıdır. Metinlerin korunması esastır, düzeltilmesi ve anlaşılır hale getirilmesi tâli gerekliliklerdendir, denilmiştir.

Hz. peygamber (sav)'in, her Ramazan ayında, o zamana kadar nazil olan Kur'an ayetlerini Cebrâil'in huzurunda okuması, vahiy katiplerinin yazdıkları ayetleri Hz. Peygamberin huzurunda okuyarak kontrol ettirmeleri birer metin tenkîdi olarak değerlendirilir.

Metin tenkitlerinde eser isminin belirlenmesi en önemli işlerdendir. İslâm kültüründe yazarlar, eserlerinin içeriğini en veciz ve sanatlı bir şekilde ifade edecek bir başlığı tercih ederler. Yazdıkları eserlerin ilk sayfasını boş bırakmak ve esere 1/b yüzünden başlamak adet olduğu için eserin adının burada olması veya eserin en sonunda yer alması muhtemeldir.

Yaptığımız bu yüksek lisans tezi çalışmamızda:

1. Müstakîm-zâde Süleymân Sâdeddîn Efendi'nin hayatı, eserleri, yaşadığı çağın siyâsî ve edebî durumu hakkında bilgi topladık.

2. Eserlerin öncelikle isimlerinin tam ve doğru olarak tespitini yapmaya çalıştık, kütüphanelerdeki biyografi kitaplarını incelemekle yetinmedik, eserlerde müellif tarafından konulan isimlerin zikredilip edilmediğini de inceledik. Sonunda bu eserlerden birincisine "Zâkirân-ı vâizân-ı Ayasofya-i Kebîr" tesmiye olduğunu; ikincisine de "Meşâyih-nâme-i İslâm" ismi verildiğini ve hatta bu ikinci ismin ebced hesabıyla eserin telif tarihine delalet ettiği bilgisini de öğrenmiş olduk.

3. İstanbul Süleymâniye Kütüphanesi'nde mevcut nüshalardan ikişer kopya temin ederek, Arap harfleriyle bilgisayar ortamına aktardık. Çalışmamızın ileriki safhasında aynı metni günümüz Türk harfleriyle de tekraren yazdık ve son aşamada bunu transkripsiyonlu metne dönüştürdük. Bu aşamadaki çalışmalarımızın sonunda Arap harfli Osmanlıca metin ile transkripsiyon alfabesiyle yazılmış Osmanlıca metin,

kolay okunmasına ve incelenmesine yardımcı olması için karşılıklı sayfalara denk gelecek şekilde basılmış ve beşer satır arayla satır başları numaralanmıştır. Elyazması metnin sayfa başı numaraları, hazırladığımız ve karşılıklı gelecek şekilde tab ettiğimiz metinlerde de gösterilmiştir. Çalışmamızda esas aldığımız elyazmaları nüshaları bu metinlerin devamında verilmiştir. Değerlendirmelerde kullandığımız diğer iki nüsha ise ekler kısmında verilmiştir.

4. Bu çalışmada en önemli işlerimizden ikincisi olarak telakki ettiğimiz ve metinlerin haiz oldukları edebî değeri ortaya koyacak mahiyette bulunan, edebî Osmanlıca unsurları kısmını da ayrı başlıklar altında ele aldık.

5. Çalışmamızın birinci bölümünde yer alan *Şuyûh-ı Ayasofya* ya da *Zâkirân-ı Vâizân-ı Ayasofya-i Kebîr* adlı eserde, en yüksek vaizlik kadrosu olan Ayasofya Camii vaizliği görevini icra eden on bir zâtın biyografileri yer almaktadır.

6. İkinci bölümde hazırladığımız *Meşâyih-nâme-i İslâm* adlı eserde ise cenaze namazları bizzat şeyhulislamlar tarafından kıldırılan on sekiz şeyhin biyografileri yer almaktadır.

7. Birinci ve ikinci bölümde takdim ettiğimiz metinler “ikiz metin” olarak, yani sol sayfada Arap harfli sağ sayfada ise aynı metnin aynı miktarının transkripsiyonlu hali verilerek hazırlanmıştır.

8. Okuma ve kontrol kolaylığı sağlamak amacıyla “ikiz metinler” beşer satır arayla numaralandırılmıştır.

5. Kaynakça ise tezimizin en sonundadır.

KAYNAKÇA

- **AHMET CEVDET PAŞA**, *Târîh-i Cevdet*, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1275, IV/237.
- **ALBAYRAK**, Sadık, *Son Devir Osmanlı Ulemâsı*, İstanbul 1980.
- **BAĞDADLI İSMAİL PAŞA**, *Hediyetü'l-Ârifîn Esmâü'l- Müellifîn ve Âsâru'l- Musannifîn*, İstanbul 1951, I/405.
- **BAŞKURT**, İrfan, “Osmanlıdan Cumhuriyete Kürsü Şeyhliği”, *İslam Araştırmaları Dergisi*, 27 (2012).
- **BURSALI MEHMED TAHİR**, *Osmanlı Müellifleri*, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1333, I/168.
- **ÇEKER**, Huzeyfe, *Hanefî Mezhebinde Biyografî Geleneği*, NEÜ Sos.Bil.Ens., Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 2016.
- **DEVELLİOĞLU**, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik Lugat*, Aydın Kitabevi Yay. Ankara 1997.
- **BİLGİN**, Emrah, *Devhatü'l-Meşâyih ve Zeylleri*, Atatürk Ü.Sos.Bil.Ens., (Basılmamış doktora tezi, Danışman: Metin Akkuş, Prof. Dr.),Erzurum 2015.
- **BABİNGER**, Franz, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, TTK. Mat. Ankara 1982, s.345.
- **MEYDAN-LAROUSSE**, “*Müstakîm-zâde Süleyman Sadeddin Efendi*”, Meydan Yay.,IX/160.
- **HÜSEYİN VASSÂF**, *Sefîne-i Evliyâ-yı Ebrâr Şerh-i Esmâr-ı Esrâr*, Süleymâniye ktb., Yazma Bağışlar Bl., no: 2305-2309, II/ vr.347.
- **İSLAMOĞLU**, Abdülmecid, *Dâvud-ı Halvetî ve Gülşen-i Tevhîd'i*, Bolu Araştırmaları Merkezi Yay., Ankara 2013.
- **KABAKLI**, Ahmet, *Türk Edebiyatı*, Türkiye Yayınevi, İstanbul 1967.
- **MEHMED EMÎN**, “*Kürsü Şeyhleri: Selâtin Şeyhliği*”, *Sebilü'r-reşâd*, XVII/88.
- **İPŞİRLİ**, Mehmet, “*Ayasofya Kürsü Şeyhliği*”, *DİA*, IV, 1991.
- **MUALLİM NACİ**, *Esâmî*, Mahmut Bey Mat., İstanbul 1308, s. 292.
- **ALTUNCI**, Muhammed, *el-Mu'cem el-Zehabî (Farisî-Arabî)*, Beyrut 1993.
- **MÜSTAKÎM-ZÂDE**, *Devhatü'l-Meşâyih maa Zeyl* (Tıpkıbasım), Çağrı Yay. İstanbul 1978.
- _____, *Mecelletü'n-nisâb*, Süleymâniye ktb. Hâlet Ef. Bl. No: 628, vr. 50/a.
- _____, *Mecmûa*, Süleymâniye ktb. Esat Ef. Bl. no: 2441, vr. 65.

- _____, *Tuhfe-i Hattâtîn*, Türk Tarih Encümeni Neşriyatı, İstanbul 1928, s.216.
- **MUTÇALI**, Serdar, **Arapça-Türkçe Sözlük (Dağarcık)**, İstanbul 2012.
- **KEHHÂLE**, Omar Rıdâ, *Mu'cemü'l-Müellifîn*, Dımışk 1957, IV/266.
- **PAKALIN**, Mehmet Zekî, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, MEB Yay., İstanbul 1983.
- **PALA**, İskender, *Divan Şiiri Sözlüğü*, Ötüken Yay., İstanbul 1999.
- **PEKOLCAY**, Necla, *İslâmi Türk Edebiyatı I*, Dergah Yay. İstanbul 1981.
- **Polat**, Salahattin, *Metin Tenkîdi*, Marmara Ü. İlahiyat Fakltesi Vak.Yay., İstanbul 2010.
- **ŞEMSE'D-DÎN-İ SÂMÎ**, Kâmûsu'l-Â'lâm, Mehrân Mat., İstanbul 1311, IV/2620.
Şemse'd-dîn-i Sâmî, Kâmûs-ı Türkî, Çağrı Yay. İstanbul 2001.
- **ŞÜKÛN**, Ziya, "Gencine-i Güftâr Ferheng-i Ziyâ", Farsça-Türkçe Lugat, MEB Yay., İstanbul 1996.
- **YENİ TÜRK ANSİKLOPEDİSİ**, "Müstakîm-zâde Süleyman Sadeddin Efendi", Ötüken Neş., İstanbul 1985, VII/2543.
- **YILMAZ**, Ahmet, "Mecelletü'n-Nisâb", *DİA*, XXVIII/ 237.
- _____, "Müstakîm-zâde Süleyman Sadeddin Efendi", *DİA*, XXXII/ 113.
- _____, *Mecelletü'n-Nisab Fihristi*, Sel-Ün Vakfı Yay. Konya 2000, s. 128.
- _____, *Müstakîm-zâde Süleyman Sadeddin Hayatı, Eserleri ve Mecelletü'n-Nisâbı*, Ankara Ü. Sosyal B. Ens., (Doktora Tezi), Ankara 1991.

EKLER

“Şuyûh-ı Ayasofya ve Meşâyih-nâme-i İslâm” risalelerinin, çalışmalarımızda kullanılmak üzere temin ettiğimiz ve kullandığımız İstanbul Süleymâniye Kütüphanesi **Yazma Bağışlar Bölümü** 1387 numarada yer alan birer nüshasını çalışmamıza ek olarak sunuyoruz:

T.C.
NECETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öz Geçmiş

Zeliha Dilek KEÇECİLER, 1980 yılında Konya’da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Konya’da tamamladıktan sonra 1999- 2003 yılları arasında Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde okudu ve mezun oldu. 2012-2016 yılları arasında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’ni bitirdi. 2017-2018 yıllarında Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde Dini Danışmanlık ve Rehberlik sahasında tezsiz yüksek lisansını tamamladı.

2016-2017 yıllarında Türk İslam Edebiyatı Bilim Dalı’nda tezli yüksek lisans eğitimine başladı ve 27.12.2018 tarihinde tamamladı.

İyi derecede ingilizce ve başlangıç seviyesinde Arapça bilen Zeliha Dilek KEÇECİLER, evli ve iki çocuk annesidir.

